

LEVELER HUGOMHOZ

JAMBOR · LÁSZLÓ · S.J.

LEVELEK HÚGOMHOZ

GONDOLATOK ÉS TANÁCSOK KATOLIKUS LEÁNYOK
SZÁMÁRA

IRTA:

JÁMBOR LÁSZLÓ S. J.

JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS
HATODIK EZER

II. KÖTET

BUDAPEST, 1941
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nr. 902|1940. Imprimi potest. Budapestini, die 10. Sept. 1940. Eugenius Somogyi S. J.
Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. cénzor dioecesanus.
Nr. 7002|1940. Imprimatur. Strigonii, die 9. Oct. 1940. Dr. Joannes Drahoš vic. gen.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csépreghy-utca 2.

A) ERÉNYVIRÁGOK

1. A legszebb tükör

Kedves Húgom!

Kislányról szól az ének. A zárdaiskolába járt. Karácsony előtt volt, midőn egyik nap a tisztelendő néni azt mondotta: ma levélírás van és mindenki megírhatja haza, mit kér karácsonyi ajándéknak a kis Jézuskától. Hát persze, volt nagy öröm a leányvilágban és a levelek, telve sok lehetetlen kívánsággal, egykettőre elkészültek. Mindegyik leány beadta már levelét, egy kivételével. Ez az egy ott ült asztalánál s tollszára végét rágva azon gondolkodott, hogy mit is kérjen krisztkindlire. De egyszerre eszébe jutott: tudom már, mit kérek. Nekilátott a levélírásnak és így kezdte:

„Kedves, drága, aranyos, édes Mamuskám!”

Ni a kis huncut, de cifrán kezdi! Tudta jól, ha valamit el akar érni, akkor egy kis hízelkedéssel kell kezdeni.

„Közeledik karácsony ünnepe — így folytatja — és ilyenkor a jó gyermekek kedves szüleik közbenjárása által a Jézuskától kis ajándékot szoktak kérni. Az igaz, — teszi hozzá nagy szerényen — én nem voltam mindig jó, de nemrégiben szentgyakorlatokat végeztünk és akkor egy új füzetbe beleírtam a jó feltételeimet, különösen azt, hogy ezután majd jó leszek. Az is igaz, — folytatja önvallomását — hogy eddig nem voltam mindig szorgalmas, de ezután majd mindig szorgalmas leszek. És épp azért, mert jó is leszek, meg szorgalmas is,

küldj nekem, édes, drága, aranyos Anyuskám, ajándékul *egy szép — tüköröt.*”

Kedves Húgom, azt hiszem, mikor ez a kisleány ezt a szót leírta, bizonyosan elpirult, akár a rák a forró vízben. Miért? Hát gondolom, azért, mert kimutatta fogafehérét: azt, hogy egy kicsit hiú. A leányok szeretnek hiúk lenni, de nem szeretik elárulni, hogy hiúk. No de mégsem, nincs igazam! Ez a leány nem nagyon restellte, amit leírt, mert rögtön hozzátette ezt is: „De a tükör *nagy* legyen ám, mert én az év eleje óta nagyot nőttem.” Ezt eltalálta, mintha bizony a kis tükörben meg se láthatta volna magát. No de mindegy, mégcsak az aláírás hiányzott: „A te igen szerető, sírig hálás gyermeked.” Duci vagy Puci, vagy hogy is hitták. Most már kész a levél, mehet, csak aztán a postán el ne vesszen!

Karácsony ünnepe közeledett. Persze, mint ez már a krisztkindlit váró lányok számára történni szokott, lassan, nagyon lassan. Még egy hét. De ni, máris szállonganak a csomagok, majd ez, majd az kap valamit; a mi kislányunk azonban nem kap semmit. Szomorkodik is erősen, búsulásnak adja szöszke kis fejét. Olyan szép levelet írt a mamájának, aztán ehun van ni! Semmi felelet. Sose hitte volna, hogy ilyen kemény a szíve a mamájának. Pedig meg is ígérte a levelében, hogy jó és szorgalmas lesz. No, látszik, hogy nem érdemes jónak lenni, az ember mégcsak egy jóra való krisztkindlit sem kap érte.

Álmodozásából egyszerre csak felveri e szó: „Duci, pakkod jött!” No de hiszen lett erre öröm! Pillanat alatt feledve minden bánat és fekete gondolat, s a mi kis hősnőnk futott, rohant a portára, ahol az érkezett csomagokat osztogatták. Mikor megkapta a nagy csomagot, örömében azt sem tudta, hová legyen. Hangosan felujjongott: „Megvan, megvan!” Aztán nekilátott a felbontásnak. Tépi, szakítja a zsinórt, csakúgy hull keze alatt a csomagoló-

papír. Egyszerre csak kezébe kerül édesanyja levele. Hirtelen átfutja:

„Kedves lányom! Itt küldöm számodra a tük-röt!”

Ó, milyen jó is a mamám! Nincs nálánál jobb mama a világon!

„Nézz bele gyakran!” — írja tovább a mama.

Csodálatos: azelőtt a mama nem győzte eleget inteni: „Mit báméskodol már megint a tükörbe?”

„És ha beletekintesz akár reggel, délben vagy este, kérdezd mindig magad: *Anyám, tetszem-e neked!*”

„Ma igazán nem értem édesanyámat” — szól Duci, miközben az utolsó selyempapirost szedte le az ajándéktárgyról. Mikor az is lehullott a küldeményről, hát egyszer csak előtte feküdt egy gyönyörű szép *Mária-kép*. A mi kislányunk hirtelen azt sem tudta, mit tegyen? Tükröt várt és Mária-képet kapott. Ellökje magától? Ennyire rossz mégsem tudott volna lenni. Most veszi észre, hogy a kép alsó keretén egy rézlapon e kérdés áll: *Anyám, tetszem-e neked?* — „Hja, úgy? Most már értem!” — szól megkönnyebbülten a kislány. „Édesanyám azt akarja, hogy ez a Mária-kép legyen az én tükröm. Ebbe kell belenézni reggel, délben, este. Szűz Máriától kérjem: *Anyám, tetszem-e neked?* Olyan vagyok-e, mint te? Igen, igen, most már mindent értek.” — És szíve sugallatának engedve letérdelt a kép előtt és mintha megszólalt volna a legszebb tükör, úgy érezte, hogy a Szent Szűz mosolyog feléje: „Így, édes lányom, így tetszel nekem.” — Nem is kell talán említenem, hogy azóta ez a kislány egészen megváltozott, sokkal jobb, komolyabb, jellemesebb lett.

Kedves Húgom, a tükörről szeretnék neked egy-két levelet írni. Egyelőre azonban azt szeretném, ha te is szorgalmasan el-elmennél a kongregációs kápolnába és ott Szűz Mária képére tekintve gyak-

ran megkérdeznéd: Anyám, tetszem-e, neked? Olyan vagyok-e, mint te?

Úgy vélem, Szűz Mária azt felelné neked: Gyermeke, akkor tetszel nekem, ha *imádkozol és dolgozol*. Ha megtartod a kongregáció jeligéjét: „*Ora et labora.*”

Ora! Imádkozzál! De ha Szűz Mária az imádságot köti lelkedre, ezzel nem azt akarja mondani, hogy hadard el egypárszor papagály módjára a Miatyánkot, hanem hogy végezd lelkiismeretesen, szeretettel és megértő bensőséggel az áhitatgyakorlataidat. Ezek közé számítom a reggeli és az esti imát. De ha olyan vagy, hogy amíg az érzékies regényeket olvasod, addig úgy kerüli az álom a szemedet, mint a hadviselők a békét, ha pedig imádkozni kezdesz, akkor olyan emeletes álom nehezedik a szemedre, akár a kemence melletti vén macskára, akkor nemigen él még benned az imádság szelleme. Jóakaró tanácsom tehát az volna, hogy igenis tekintsd az imádságot, az Úr Jézussal való társalgást a legszebb, legfontosabb s legvonzóbb napi teendőknek s ne sajnálj tőle se este, se reggel legalább 5—5 percet. Esti imádnál azonkívül végezz egy kis visszapillantó lelki számvételt is. Egyszer egy misziós pap jól kifagगतott a gyóntatószékben egy béreslegényt, aki magától alig vallott volna be 2—3 vétket; a többiről azt tartván, hogy ő „holmiféle apróságokkal nem szok bibelőnnyi”. Mikor végre megvolt a gyónás, a béreslegény nagyon jól érezte magát és háláját a maga módja szerint így fejezte ki: „Köszönöm ássan, tisztelendő úr, hogy ollan jól kibóházt a lelkömet.” Nos, kedves kis Húgom, ilyesvalamit ajánlanék a te lelkednek is: esténként egy kis lelkiismeretvizsgálást.

Rendes áhitatgyakorlataid közé tartozzék a *szentmise*. Érthetetlen, mily könnyedén veszik ennek az elmulasztását sokan még vasárnap is. Ha a *szentmise* a szomszéd faluban van, de a falu csak félóránnyira fekszik, már akkor ők azt hiszik, hogy nem

kötelesek misét hallgatni. Ha egy kicsit esik, vagy a cseléd nem készítette el ezt vagy azt a ruhát, azt hiszik, máris diszpenzálnak a szentmise hallgatása alól. Ohohó! A szentmise vásár- és ünnepnapon meghallgatása súlyos parancs, amely alól csak fontos okok menthetnek fel, nem holmi grófkisasszonyos kényelmeskedések, s aki szükség vagy fontos ok nélkül mulasztja el e napokon a szentmisét, az — ó borzalom — súlyos bűnt követ el. S tudod, mit jelent e szó: súlyos bűn? Egy kislány súlyos bűnből — lehet-e ennél szomorúbbat csak képzelni is? Egy kis virág, amelyben a halál férges lakozik! Egy nyíló szív, mely nem az Isten kedvence, hanem gyűlölet és utálat tárgya az Isten előtt! Egy lélek, akit az Úr Jézus szeretni vágyik, de amely méltatlanná tette magát a Legszebb, a Legjobb s a Leghívebb szeretetére! Egy leány, akinek élő ékkő gyanánt kellene egykor a mennyországban Jézus Szívén ragyognia, s aki e helyett a tűznek, a károhozatnak, a borzalomnak, a kínnak jegyzi el magát!

Most, hogy a nyáron olyan iszonyú melegek voltak, hogy némelyik kislány nem győzte inni a vizet reggeltől estig, meg szerettem volna kérdezni a misét mulasztató leányoktól:

— Lánykám, kibírnál-e ilyen kánikulás hőséget ezer esztendeig egyetlen csepp víz nélkül?

— Jaj, dehogy, — felelt volna valamennyi — belehalnék még a gondolatába is!

— Hát te, eszedvesztett leány, — feleltem volna neki — nem tudod-e, hogy a pokolban bezzeg örökös kánikula van, de olyan ám, hogy ha Weisz Manfréd összes milliói a tied volnának, akkor se tudnád a tűzes hőséget enyhíteni egyetlen csepp vízzel sem. Erről különben személyes tapasztalatok alapján tudna neked egy bizonyos „dúsgazdag” úriember beszélni; de nem kívánom, hogy találkozzál vele.

Ha áhítatgyakorlataidat rendesen végzed, bármikor odaléphetsz bátran Szűz Mária elébe és megkérdézheted: „Anyám, ugye tetszem neked?” És

ajkáról biztosan ezt fogod hallani: „Igen, gyermekem, így tetszel nekem.”

Labora! *Dolgozzál!* Ez a második szó, melyet Szűz Mária a lelkedre köt.

„Dolgozzál!” Most, amikor országunk a tönk szélén áll, neked is különös komolysággal kell fogadnod a kötelesség szavát, mely azt mondja: gyerek az iskolába!

A régiek azt tartották: inter arma silent musae, ha felvillannak a fegyverek, elnémulnak a tudományok, nem szól a zene, nem szól a költő, fegyverrel váltja fel az ecsetet a festő. A tudományra és művészetre a háború akkoriban teljes szünetet jelentett.

A modern korban úgy szeretnek háborút viselni, hogy itthon a rendes munka ne szüneteljen. A földműves menjen a földjére és vessen, a gyárak kéményei ontsák tovább is a fekete füstöt, de nyílják meg az iskola kapuja is, hadd járjon, menjen a sok diák és diákkisasszony tovább is a tudomány forrásaihoz, hadd oltsa tovább is a tudományszomját.

Lehet, hogy ez a szomjúság nem is valami nagyon epeszti a kedves ifjúságot. Mennyi csavargó, nyomorral küzdő, züllésnek induló leányt lehet ma látni, akik nem tudnak tisztességesen megélni, mert gyermekkorukban nem iparkodtak, nem tanultak semmit!

Tanulj, kis Húgom, ezt elvárja tőled az *Isten*. Sicut avis ad volatum, mint a madár a repülésre, úgy való az ember a munkára. Tanulj, ha egy kicsit ki is kopik tőle a könyököd: a jó Istennek tetszel vele.

Ezt elvárják *szüleid*. „Drága” gyermekek vagytok... A bankók nem repülnek be a szülők ablakán... a sült galambok sem. A szülő reggeltől estig fárad érted; van szíved semmiért fárasztani őket? Tanulj tehát!

Ezt elvárják *előljáróid* az iskolában. A tanító bácsiknak és néniknek sem kellemes, ha szitába vizet kell önteniök. Igen sok diákkisasszonynak a feje lyukacsos, akárcsak a kalapja!

Tanulj, kis Húgom, végre, mert tartozol ezzel *önmagadnak* is. A társadalom, az emberiség nagy gépezetén hasznavehető, odaillő, jól elhelyezkedő részként akarsz szerepelni te is. Ha tanulsz, ebből nem én, nem az intézet, nem a tanárok, hanem magad húzod egykor a hasznót.

„Ora et labora!” Imádkozzál és dolgozzál. Nem mondom, hogy reggeltől estig. Jut azért a helyes szórakozásra is idő. De a sok mellékes, a sok szórakozás mellett ne felejtsd el ezt a kettőt, mert ez a kettő a lényeges. Akkor aztán esténként bátran nézhetsz bele a tükörbe, a legszebb tükörbe, tisztalelkű, jó kislányok tükrébe: a Boldogságos Szűz képére s bátran kérdezheted tőle: „Ugye Anyám, így tetszem neked?” Így tetszel egyébként legjobban

Laci bácsinak is.

2. Pajzs, sisak, kard

Kedves Húgom!

A Papírközpont és a szerkesztő úr kimondták, hogy takarékosági szempontból „félrövidre” írjuk cikkeinket, én meg leveletem. Diákkoromban „félrövidre” vágattam mindig a hajamat (ezt ma nem tehetem meg, mert akkor a fejemnek legföljebb egyharmada lesz, úgy ahogy eltakarva), de ma így kell bánni a nyomtatnivalókkal. Kár, hogy ez nem jutott eszébe a Papírközpontnak még tavaly májusban, mert akkor az új tankönyvek is „félvastagok” lettek volna, amiért minden diákember és kisasszony forró köszönetet szavazott volna meg neki. A rendelkezés nem jött egészen későn, mert úgy reménykednek a fiúk és lányok, hogy a tanár urak és a tanárnők az írásbeli dolgozatokat „félrövidre” fogják szabni. Egyes-egyedül a varrónóknak volt oly finom előérzetük, hogy tekintettel a bekövetkezendő drágaságra, az úgynevezett ruhákat már jóideje „félrövidre” szabják.

Tehát a jelszó: röviden és velősen!

Amint tudod, körülöttünk a háború tombol a műveltség, az emberiség, minden jó érzés megcsúfolására. Hogy mit jelent ez, a helyszűke miatt nem fejthetem ki bővebben. De ez a mi szerencsénk, mert mindketten dühbe gurulnánk galambepénk ellenére.

Hagyjuk a háborút. De nem hagyhatom, hogy szóvá ne tegyem azt a harcot, amelyet neked lelked megmentése érdekében kell viselned. Ezt a harcot már Szent Pál apostol is szóvá tette és azt mondja: „Ültsétek fel az Isten fegyverzetét: a hit pajzsát, az üdvösség sisakját és a Lélek kardját...”

1. *A hit pajzsát.* Őseink valamikor a csatában balkarjukon tartották pajzsukat és azzal ügyesen kivédtek az ellenség nyilait és kardcsapásait, jobbjukkal könnyen forgatták a kardot és azzal a kellő pillanatban vágtak az ellenség nyaka közé. — Minden kongreganista — ez az én komoly kérésem — oly képzettségre tegyen szert a hitben, hogy a hit ellen intézett összes támadásokat kivédje, de annyi hittani és történelmi tudása is legyen, hogy képes legyen komoly érvelése által az ellenséget gondolkodóba ejteni. Azért, kedves Húgom, szeress vallásos könyveket olvasni és prédikációt hallgatni!

2. *Vegyétek fel az üdvösség sisakját.* Ma talán azt mondaná Szent Pál: vegyétek fel a gázmaszket! Régente a sisak védte az ember fejét ezer bajtól; ma az a csúnya formájú gázálarc védi az embert a mérges, halálhozó gázoktól. — Bennünket szent hitünk tanítása véd minden gonosz kísértéstől, mely símán, zajtalanul, mint a gáz, lopózik lelkünkhez. Kísértés: „ne légy oly buzgó, oly szerény, oly félénk!” — Amit hited mond, azt tedd!

3. *Ültsd fel a Lélek kardját!* A Szentlélek lesz az, aki téged megtanít arra, miként kell Isten ígését írással, szóval hirdetned. A katolikus eszkimók Alaszkából Orosz-Szibériába mentek a pogány eszkimók látogatására. Beszélgetés közben megkérdezték a katolikusok: Ki teremtett titeket? „Sztalin

atyus." Ki teremtette a világot, a napot, holdat és a csillagokat? „Sztalin atyus" — hangzott a komoly válasz. Ki teremtette a cethalakat, fókákat és más tengeri állatokat? „Sztalin atyus." És a ti apátok és nagyszületek nem ismerték a cethalakat? „Dehogynem!" Hány éves Sztalin? „Körülbelül 45 éves." Hát akkor hogyan tudta megteremteni Sztalin a cethalakat, amikor ő még a világon sem volt? E kérdés zavarba hozta a pogány eszkimót és elnémult.

Kedves Húgom, suhogtasd csak te is szépen, okosan, bölcsen, bátran a Lélek kardját az élet harcaiban! Így szeretne látni

Laci bácsi

3. A tiszta élet

Kedves Húgom!

Június elején azt hittem, hogy már nemigen fogok neked leveleket írogatni, mert a halál kopogtatását éreztem ajtómon. A szívem fel akarta mondani a szolgálatot. Mentem is volna szívesen, de aztán úgy éreztem, hogy néhány levéllel még tartozom neked s míg azokat meg nem írom, még tán be se eresztenek a mennyországba. Így hát egyelőre itt maradtam és most sietek eleget tenni kedves kötelességemnek.

Hogy töltötted a vakációt, kis Húgom? Voltál-e minden vasárnap szentmisén? Kerülted-e a bűnt és a bűnrevezető alkalmat? Jó lelkiismeretvizsgálat valószínűleg rád férne, de ezt itt nyilvánosan mégsem végezhetjük el, azért végezd csak mielőbb magad. Hogy a vakációt szóba hoztam, nem ok nélkül tettem. *Mit tapasztaltál a vakációban?* Egy kisleány válasza erre a kérdésre így hangzott: „a fiúk mind bolondok", azaz, hogy hát bolondulnak a leányok után. A fiúk erre valószínűleg azt mondanák: „Ne higgye, Laci bácsi, éppen fordítva van."

Bizony, kedves Húgom, az emberek szeretnek „bolondulni” s csupa bolondulásból ezer veszélybe döntik magukat. Ma mindenkinek kemény harcot kell megállnia a szíve tisztaságáért. Hogy honnét, miért ér a támadás, nem kutatom, nem keresem, csak egyre szeretnék felszólítani, egyet nagyon szépen szeretnék tőled kérni, ha nem jövök későn a szavammal: *őrizd öntudatosan a lelked tisztaságát!*

Ma néhány történeti példával szeretnék lelkesíteni a tisztaság szeretetére.

A *pogány Róma*, mint tudod, a Veszta-szűzeket a legnagyobb tiszteletben tartotta. *Antiochiai Szent Ignác* vértanú mondja: „Azon leányokat, akik szűzi életet éltek, oly tiszteletben tartották, mint mi Krisztus papjait.” Ezek a szűzek tartották fenn a tüzet Veszta istennő templomában. Tízéves koruktól harmincéves korukig nem mehettek férjhez. A rómaiak abban a meggyőződésben éltek, hogy ezek a szűzek biztosítják az istenek áldását a római birodalomra. Nagy tekintélynek örvendtek: katonai tisztelgés járt nekik az utcán; ha vesztőhelyre vezetett gonosztevővel találkoztak, annak kegyelem járt; a színházban és más ünnepségek alkalmával az első helyen ültek; bíborszínű ékítéssel ellátott fehér ruhában jártak. Szépen mondja *Szent Ambrus*: „Íme, a pogányok megjutalmazták leányaikat, akik a szüzességet többre becsülték a házaseletnél, és mi keresztények ne becsülnők nagyra azt a leányt, aki magasabb szempontból szüzességet fogad?” Ha azonban egy Veszta-szűz a tisztaság ellen vétkezett, szörnyű sors várt reá: elevenen eltemették.

A régi *egyiptomiak* leányaikat drága nyakékkal díszítették, mely a tisztaság dicséretét hirdette.

Szokratesz görög bölcs a tiszta emberek életét az istenek életéhez hasonlítja.

Az *Ószövetségben* a szűzi tisztaságot kevesen gyakorolták, az *Újszövetségben* azonban Jézus Krisztus, mint *Szent Jeromos* mondja, új nemzedéket teremtett. „Őt az égben angyalok, a földön szűzi

lelkek veszik körül." A szűzek királynője Mária és a szűzi lelkek őre Szent József.

Szent Ambrus mondja: „Ázsiában, Afrikában, hol a kereszténység gyönyörűen virágzik, több ártatlan szűz él, mint amennyi Európában születik. A római birodalom kincstára nem volna képes őket eltartani.”

Az első keresztényeknek kedves, szent szűzei sokszor roppant áldozatok árán őrizték meg szívük liliumát.

Szent Ágnes Szimfróniusz római helytartó fia akarta feleségül venni. „Halhatatlan jegyesem van, — így szólt Szent Ágnes a kérőhöz — kinek hatalma, szépsége és szeretete kimondhatatlan, te pedig a férgek tápláléka vagy. Azért távozzál tőlem.” A kikoszorózott vőlegény bosszúból feljelentette Ágnes, mint keresztényt, mire Dioklécián rendeletére 304-ben lefejezték.

Szent Lúciával, kinek holttestét Velencében őrzik, hasonlóképen bántak el a pogányok. Szirakúzában élt, s szűzességét már gyermekkorában Istennek szentelte. Édesanyja előkelő pogány ifjúhoz szerette volna feleségül adni. A leány azonban halani sem akart róla. Anyja sürgeti. A leány imádkozik. Anyja súlyosan megbetegszik, négy éven át fekszik, leánya önfeláldozóan ápolja. Ebben az időben Katániában, Szent Ágota sírjánál, sok csoda történt. Odazarándokolnak ők is és az édesanya meggyógyul.

— Most már nincs akadály a házasságnak — szól a pogány ifjú.

— Igen, most a tied lesz a leányom — feleli az anya.

— Kérlek, anyám, — szól Lúcia — most már ne beszélj nekem más vőlegényről, mert az én vőlegényem Krisztus.

A reményében csalatkozott vőlegény feljelenti Szent Lúciát és Dioklécián pribékjei kivégzik őt is.

Gyönyörű, amit *Szent Piroskáról* beszél el a

breviárium (január 18-án). Előkelő, 13 éves római leányka volt. Klaudiusz császár uralkodása alatt bevádolták a keresztény hite miatt. Kényszeríteni akarták, hogy Apollo isten templomában áldozatot mutasson be. Piroska nem teszi. Arcul ütik, börtönbe dobják. Nem törik meg. Korbáccsal tépik testét, forró olajba dobják; csodálatosan épségben marad. A római színkörben oroszlánt bocsátanak a gyenge szűzre, de íme, az is megjuhászodva fekszik le a szűz lábai elé. A konok pogányok erre még jobban megharagszanak reá. Kampókkal marcangolják testét, máglyára dobják, de onnét sértetlenül jön le. Végül kivezetik Rómából és lefejezik.

Szent Ágota, akinek sírjánál a fentemlített csoda történt, Quintianus pogány helytartó csábításainak, ígéreteinek áll ellen. Ez halálig győtri, égeti, keblét levágatja. A Szent egyre így imádkozik: „Istenem, ki gyermekkorom óta megőriztél minden bűntől, ki a világ szeretetét szívemből kiirtottad, ki erőt adtál, hogy a hóhérok gyötrelmeit elviseljem, fogadd kegyesen lelkemet.”

Ma is vannak, Istennek legyen hála, olyan derék leányok, akik szívük tisztaságát mindennél többre becsülik. Egy kis varrónőről van szó. Budapesten rokonainál lakott. Egy ideig a legszebben folyt munkás élete. Egyszer csak azt vette észre, hogy a családból egy férfi bizalmasabb lesz hozzá. De ez nem volt elég. A családon kívül egy hitetlen, erkölcstelen ember is lehelkedett reá. „Féltem tőle, mint a tűztől” — így írta nekem egykori gyónó-gyermeke. — „A piszkos ember azt mondta, — így írja tovább — hogy követni fog engem, mint a pokolbeli sárkány. Ott hagytam Pestet, újra cseléd lettem, mert úgy gondoltam: legyen egy festett ruhám, amit magam keze által szerzek tisztességes munkával, mint selyemruha tisztaságom árán.”

Kedves Húgom, a példákat nem folytatom, de egy-két következtetést szeretnék levonni a mondatkból. *Először*, akik ily áldozatokat tudnak hozni

szívük liliomáért, azok a hősök, akik a legnagyobb tiszteletünket és csodálatunkat megérdemlik. *Másodszor*, akikről szóltam, előkelő, gazdag, fiatal, szép, életrevaló leányok voltak, de öntudatosan őrizték lelkük tisztaságát. Választhattak víg, gondtalan élet és kínos halál, földi öröm és ürm között, de későbbek voltak meghalni, mintsem Istenüket elhagyni, szívük liliomát beszennyezni. *Harmadszor*: hol találunk ma ilyen leányokat? Nos, azért ma is vannak, nemcsak a zárdákban, hanem engedje a jóságos Szűzanya, a kongregációkban is! Ha valakitől, Szűz Mária liliomos hadseregének mindenegyes tagjától el lehet várni, hogy erősen, szilárdan álljon azon a magaslaton, amelyre őt a kongregáció állította. Sajnos, a jobbérzésű leányoknak ma nem könnyű a helyzetük, mert sokszor a leggyűlöletesebb támadásoknak vannak kitéve.

„Bolond az, — így hangzik az egyik kíméletlen vád — aki nem élvezzi az életet!”

Kedves Húgom, ugyan kik ezek, akik így beszélnek? Rendesen olyanok, akik maguk lecsúsztak a helyes útról, akiknek nincs már mit veszíteniök, akik most bűntársakat keresnek, hogy vétkük, alacsonyosságuk ne legyen rikító, egyedülálló!

„Bolond!” Hát hiszen Jézust is bolondnak tartotta egyszer az a Heródes, aki bűntársa kedvéért lefejeztette Keresztelő Szent Jánost. De egy ilyen erkölcstelen életű ember szava nálunk nem nyom semmit a latban. Különben is tudjuk, fordul majd még a kocka! Az ítélet napján Jézus az ég felhőin, királyi ítélőszékén fog ülni, Heródes pedig vádlott lesz. Ki lesz ott a „bolond”? Az, aki a pillanatnyi örömei kedvéért vétkezett, vagy az ártatlan?

Bolondnak tartotta egyszer a világ Loyolai Szent Ignácot is, midőn nem tudván másként hatni egy éppen a bűn útjára induló emberre, télvíz idején nyakig beállt a hideg, jeges vízbe.

— Miért teszed ezt? — kérdi a bűnös.

— Azért, — felelte Ignác — hogy Istent kérjem,

irgalmazzon a te szegény lelkednek, melyet most mész elveszteni.

Ki a bolond? Aki nem becsüli a lélek értékét, vagy aki minden áldozatot képes meghozni érte?

Nem bolond-e inkább a világ? Pillanatnyi gyönyörért odadobja mindenét: lelkét, földi és örök boldogságát? Bolond az élvezethajhászó, mert a világ élvezeteinek töviseivel szurkálja teli a szívét; mert lejtőre lép és a mocsárba siklik; mert a szenvedély felmorzsolja testi erejét és egészségét; mert a bűn kórházba viszi, életuntságra, öngyilkosságra, kárhozatba taszítja.

Kedves Húgom, nem „bolond”, hanem ellenkezőleg, boldog, okos és irígylésreméltó az a leány, aki az élet ezerarcú kísértése között szépen, tisztán, ártatlanul tudja megőrizni a lelke liliumát. Arcáról, szeméből, egész lényéből erő, szépség, báj sugárzik, mely a gonoszt is megbűvöli, úgyhogy az ő jelenlétében még rosszat gondolni sem mer.

Légy te is mindig ily boldog és szép, tiszta és erős, gazdag és finom lelkű!

Kedves leveledet örömmel várja

Laci bácsi

4. Testvéri szeretet

Kedves Húgom!

Minap, midőn kötekedő testvéreket láttam, gyermekkori emlékem újult fel lelkemben. Mi sem voltunk jobbak a Deákné vásznánál! Veszekedtünk. Édesanyánk halála után egy finom, kimért nevelőnőt kaptunk. Valami ideges vénkisasszony volt, aki szükségesnek látta, hogy azon barázdákat, melyeket az élet ekéje szögletes arcára szántott, időnkint púderrel tömjé ki. Ő egyszer azt mondta, hogy tud zongorázni, meg franciául, de mi őt se zongorázni, se franciául beszélni nem hallottuk. Úgy csinált,

mint az egyszeri menaszéria-tulajdonos, aki azt mondta: nála látható a szörnyű nagy jegesmedve, ha téli álmát nem alussza; — jelenleg alszik. Nála látható az óriáskígyó, mely minden héten egy fiatal borjút nyel le, de ha lenyelte, akkor elbújik rejtekhelyére és megkezdí az emésztést; — épp az előbb nyelte le a borjút. Abban az állatseregletben minden volt, de azért a festett állatokon kívül alig lehetett valamit látni. A mi kedves guvernantunk is mindent tudott, csak tudományából a festett ábrázatán kívül nem lehetett látni semmit. Hanem egyszer mégis kirukkolt pedagógiai elveivel. Mi ismét — máig is bánom — összekaptunk. Nyolctízéves lehettem.

— Én sohse láttam ilyen gyerekeket — pattant ki belőle a szó. Művelt családok gyermekei nem szoktak veszekedni. Nézzenek a Faludiékra, azok sohse kapnak össze.

Szívembe nyilallott ez a szó. Hát én nem vagyok művelt? Mikor aztán legközelebb játszani voltunk Faludiéknál, megkérdeztem rögtön:

— Béla, igaz az, hogy ti sohse vesztek össze?

— Bizony, az nem igaz, — válaszolta — mert a Viktorral éppen ezelőtt egy félórával vesztem össze utoljára.

Több se kellett. Mentem haza tudományommal. Mikor aztán a mi púderes őrangyalunk — aki közben boldogult édesanyánk ékszereit meleg pártfogásába vette — megint előlépett tudományával: „művelt családok gyermekei nem szoktak veszekedni”, — rögtön kész voltam a kategórikus válaszzal: igenis szoktak veszekedni, mert én magam megkérdeztem Béláékat és ő mondta, hogy ők is veszekednek. Az édes majd megpukkadt mérgében, én meg szedtem az irhámát. Bevallom, botozni való gyerek voltam akkor!

Kedves Húgom, e szokatlan hosszú bevezetőből csak egyet akarok kiemelni, hogy bizony még a legjobb családokban és nevelőintézetekben is elő-

fordul, hogy a gyermekek, amint Nógrádban hallottam, „összepelentélődnek”. És épp azért jó lesz, ha én egy-két szót írok a *testvéri szeretetről*. Elmondom, hogy lehet ez ellen véteni, és hogy lehet a testvéri szeretetet gyakorolni.

1. Hogy hogyan szoktak a lányok véteni a testvéri szeretet ellen, azt bizony nem is szükséges kifejtenem, mert ezt praxisból a nélkül is tudják. Hogy a szeretet ellen *gondolattal* is lehet véteni, ezt már csak azért említem, mert ezt akárhányan oly csekélységnek tartják, mint a koldus köpenyegén a foltot, a kutyában a bolhát. Pedig milyen kiállhatatlan az olyan lány, aki másokat mindig sanda szemmel néz, lépten-nyomon gyanúsít, egyre-másra vakmerően ítél. Senkivel sincs megelégedve. Mindent feketének lát, mert rút, fekete pápaszemmel nézi a világot. Pedig akárki akármit mond, azt tartom, hogy nagyon csúnya az olyan valaki, akinek fekete pápaszem ül az orrán. Kedves Húgom, Mária gyermeke, te ne légy ily csúnya néni!

Aztán tudod, drága Húgom, én azt szeretném ha te úgy csinálnád, mint *Szent Berchmans János S. J.*, az ifjúság védőszentje szokta tenni. Ha elvonultak előtte rendtársai, mindegyikről tudott valami jót gondolni. Ez imádságos, a másik barátságos, a harmadik pontos és így tovább. És van olyan kislány, aki minden megerőltetés nélkül minden társnőjéről akár egy egész litániát tudna mondani: ez itt kényes, büszke, nyakas; az ott puccos, durcás, fejes stb. És ő? Ő meg csúnya lelkű, rosszmájú lány, majd azt mondtam: egész kis boszorkány.

2. Kedves Húgom, a testvéri szeretet ellen nemcsak gondolattal, hanem még inkább azzal a piciny kis szerszámmal is lehet véteni, melyet a mindennapi életben „nyelv”-nek nevezünk. No de, ha felakarnám sorolni a lányok összes hibáit, melyeket a *nyelvecskéjükkel* elkövetnek, akkor még ma én lennék a világon a legkíméletlenebb, a legkiállhatatlanabb, a legszekánsabb ember. Ettől pedig úgy bor-

zadok, mint a kísértéstől. Azért csak szerényen és szomorúan jelzem, hogy biz vannak olyan lányok, akik mindent és mindenkit úgy le tudnak *kritizálni*, mintha legalább is hetvenkét tavasz tapasztalata surrant volna el fejük felett. Semmivel sincsenek megelégedve az egész világon. Elkezdik a kritizálást a szolgálon, azután végigskálázzák összes ismerőseiket és bevégzik a kínai császáron. Ők maguk persze roppant jók, ők mindig rendesek, ők a minták — de csak „érték nélkül”. — Vannak olyan lányok is, akik folyton *disputálnak*, veszekednek, nyakaskodnak és váltig azt akarják, hogy nekik legyen igazuk, még akkor is, ha déli napnál világosabb, hogy nincs igazuk. Naphosszat képesek eldisputálni arról, vajjon a Bábin ilyen vagy olyan blúz volt-e, vajjon a Dusi ilyen vagy olyan kalapot hordott-e? És a világ menten kifordulna a sarkából, — ők legalább szentül hiszik — ha csak egyszer is engednének. Majdnem ily nyakas lehetett *Tamás apostol*. Beszéli neki Krisztus Urunk feltámadását az apostolok, az Emmausból jövő tanítványok — ő nem hiszi. Szól neki Péter apostol: a pápa, maga Szűz Mária — ő csak nem hiszi. Szólnak neki az asszonyok, akik a sírnál voltak — most meg már azért sem hiszi. Keményfejű volt. Hát ez szép? — Vannak aztán a lányok között olyanok is, akiknek a nyelvük olyan, mint a kétélű kard. Ők *gúny*- és *csúfnevek* fabrikálására, szent dolgoknak a kifigurázására, üdvös kezdeményezések leszólására „szabadalmat” vehetnének. Kedves Húgom, de ezt csak titokban mondom, az ilyen kígyónyelvű lány, ha egyszer főköttő alá kerül, mázsás keresztje lesz az urának.

Ó, de más az élet egy olyan lány körében, aki maga a megtestesült szeretet és aki szavával úgy hat a környezetére, mint az olaj a háborgó tengerre. Kedves Húgom, ha két társnőd összekap, mint két mérges kakas — légy a békeközvetítő angyal. Ha látod, hogy egyik barátnőd szörnyen felingerült, dül-fül mérgében és olyan, mint a háborgó Balaton,

szemével, szavával hullámokat ver: légy zátony vagy szikla, amelyen megtörik a hullám. Ha észreveszed, hogy egyik nyelves angyalnak szinte passziója a másikat úgy befeketíteni, mint amilyen fekete a kéményseprő, légy te olyan, mint a Schicht-féle szappan, mely a néget is fehérre mossa. Száz szónak is egy a vége: gyakoroljuk a testvéri szeretet szóval is.

3. Kedves Húgom, újságot, gondolom, nem mondok, ha azt állítom: akadnak, kerülnek, forognak a világban olyan leányok is, akik *tettel* vétenek a testvéri szeretet ellen. Megvallom, igen sokáig a legjobb véleményt tápláltam lelkemben a lányok felől és azokról nem mertem rosszat föltételezni. A tapasztalat kijózanított. Most tudom, hogy vannak olyan lányok, akik társnőjük dolgozatába még hibákat is képesek „belejavítani”, nehogy azok túltegyenek rajtuk. Ismertem testvérkéket, akik talán irigyelték nénjüknek szép kalapját, és azért azt alkalomadtán mindenféle tollal-ronggyal, petrezselyemmel és fokhagymával föléltelenítették, annak nem csekély bosszúságára. És hallottam lányokról, akik irigy szemmel néztek barátnőjükre, ha annak egy komoly kérője akadt, és képesek voltak a fiatalembernek névtelen leveleket firkálni, hogy őt, ha már nem tudják maguknak meghódítani, legalább attól elidegenítsék. És ők mindezt a legnagyobb hidegvérűséggel, raffinériával hajtják végre, ha pedig rajtakapják őket a turpisságon, adják a sértettet, játsszák az ártatlant. Ó, ezek a hamis macskák! Macska helyett egy más szót kellett volna írnom, de az nem salon-, nem nyomdaképes. De mégis beadom.

Szent Gergely pápa a természetből vett megfigyeléseket közöl. Régen volt, mikor nála a sündisznóról is olvastam valamit, mint a kertnek az ellenségéről. Ő azt állította róla, hogy az ért a tolvajláshoz. De mikor aztán a kertész üldözőbe veszi, akkor összekuporodik, tüskéit kitolja és moz-

dulatlanul ott guggol, mintha se szája, se nyelve nem volna, ő teljesen ártatlan! Nem szakasztott így tesz akárhány lány? Ők hamiskodnak, áskálódnak mások ellen, de ha rajtacsípi, akkor a hazugságok tüskéit kitolják, senki ne merje őket bántani, ők nem rosszak, ők ártatlanok. Ó, a macskák!... ó, a... tüskések!

Kedves Húgom, Mária jó gyermeke, lelkem mélyén él a meggyőződés, hogy te nem akarsz az említett lányok közé tartozni. Te, mint igaz Mária-tisztelőhöz illik, hasonlóan a Boldogságos Szűzhöz, tettel akarod a testvéri szeretetet gyakorolni. Az evangélium feljegyezte róla, hogy ő sietve méne a hegyes tartományba rokonához, Erzsébethez, — miért? — hogy a felebaráti szeretet szolgálatait végezze körülötte. Ez a felebaráti szeretet jellemmezen téged is!

Nem sorolom fel az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit, olvasd át azokat, és én hiszem, hogy néhány jó gondolat még a te fejedben is megszülethetik. „Arról ismernek meg mindnyájan, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz. Amit a legkisebbnek tesztek atyámfiai közül, azt nekem tettétek. Éheztem és ennem adtatok, szomjúhozottam és innom adtatok, beteg voltam és meglátogattatok.” „Fiacskáim, szeressétek egymást” — így szólt Szent János az első keresztényekhez. Húgocskáim, szeressétek egymást — szeretném mondogatni minden Mária-leánynak.

A testvéri szeretetet gyakorolhatod tettel akkor is, ha egy fillér sem nyomja a zsebedet. Légy víg a jókedvűvel, légy részvéttel a szomorkodóval, nyugtasd meg a szívét annak, akit megsértettek, és ha barátnőd árvának, elhagyatottnak érzi magát, éreztess vele szíved jóságát, vigasztald meg őt, mondd, hogy te igaz jóakarattal szereted őt.

Végül, kedves Húgom, a testvéri szeretethez tartozik az is, hogy mi valamit el tudjunk tűrni. Ha azt akarod, hogy a társaságban kedveljenek, akkor

légy derült, légy nyíltszívű és ne csinálj olyan arcot, mint a hoppon maradt leány. Ne bosszankodjál, ha egyszer vagy másszor fölötted mulatnak, ha nevetnek rajtad. Némelyik leányka oly cimperlík, finnyás, kényes, hogy rögtön elríja magát, ha ketten csak mosolyognak is fölötte: édesanyám, a macska néz rám! Valamelyik egy szúnyogot kerget feléje, ő azt elfogja, nagyító alá teszi, nézi és végül kiböki: Ki hitte volna ezt Gizáról, hogy ekkora ormányos elefántot uszít rám! No, az ilyen kislány megérdemelné, hogy egy kis táblát függessenek a hátára e felirattal: Vigyázat! Törékeny!

No, de már elég is! Isten veled!

Laci bácsi

5. Légy a szeretet angyala

Kedves Húgom!

Irod, hogy most már annyi komoly prédikációt kaptál tőlem, hogy csaknem beleszédülsz. Csak el ne ájulj, kérlek, mert esés közben még ondolált fejedet is megütheted. Azért ma olyanról írok, ami nem magas és nem nehéz, amire mindennap van alkalmad és szükséged.

Ma a legjobb *szépítőszerről* írok fiatal lányok számára. Tudod-e mi az? Mindjárt megmondom. De halljad előbb, hogy milyen a kislány az én szépítő krémem *használatá előtti*.

1. Láttál már csúnya, figyelmetlen, gyöngéd-telen, önző, kérgesszívű lánykákat? Én láttam. Ej ha, ugye rútak? Be is mutatok néhány példányt.

Az egyik bent ül a szobában és egy francia író regényét olvassa magyar fordításban. Csak úgy falja a sorokat. Őcsikéje, a kis Feri pedig a nagy asztal mellett görnyed és irtózatosan töri a fejét valami kis matematikai probléma megoldásán. Egyszer csak elferdül a szája és egy hatalmas könnycsepp pottyán a palatáblájára.

— Lili, segíts, mert nem tudom ezt a példát megcsinálni! — kérleli.

De Lili fel sem tekint. A regény hősnője éppen most iszik szublimátoldatot, hát ez csak fontosabb, mint ez az unalmas Feri.

— Hagyj békén, csináld meg magad! — szól rá türelmetlenül s tovább kíséri a haldokló hősnő vonaglásait.

Hát van ebben a Liliben egy szikra szeretet öcsikéjével szemben? Baj lett volna, ha két percre abbahagyja az olvasást?

Évának egy másik lánykája meg órákhosszat tereferél, trécsel, játszik, hancúroz a barátnőjével, míg az édesanyja fönt a lakásban egyedül dolgozik; takarít, fárad, izzad és várja, hiába várja a lánya segítségét. De ez csak nem jön, pedig tudja, hogy édesanyjának kimaradásával nagy fájdalmat okoz. Ez szívtelenség — enyhén szólva. Hát mondd: nem csúnya, szívtelen lány ez is?

Egy harmadik meg még ennél is amolyanabb. Őzvegy édesanyja sok keserűség, gond és aggodalom közt nevelte föl gyermekeit. Legnagyobb lánya végre kijárta a négy polgárit és oly erős lett, hogy bármely munkát rábízhatott. Mennyire örült, mennyire várta a jó asszony ezt a percet! De egy szép napon a lányka odaáll édesanyja elé és kijelenti: hogy ő a városba megy „kondíciót keresni”. A szegény asszony szemébe könny szökik és fájdalmában csak ennyit mond:

— Édes lányom, eddig mindig azt reméltem, hogy öreg napjaimban nem hagysz magamra.

De hiába kesereg a szegény, lánya röviden és durván azt válaszolja:

— Én nem áldozhatom fel jövőmet a maga kedvéért — és otthagyni gyengélkedő édesanyját. Hát nem csúnya dolog ez a szeretetlenség, keményszívűség, ez a durva egoizmus, vagy minek is nevezzem.

2. Ilyen a lány a szépítő krém használata előtt. Használat után pedig hogyan fest? Úgy leszel igazán

szép, nemes, előkelő, ha a családban te leszel a gyöngédségnek, a figyelmességnek, készségnek, egy szóval *a szeretetnek anyyala*.

Mily szép ez a gyöngéd figyelem, szeretet!
Nézz csak a *szentek példáira*.

Maga Szűz Mária mily szolgálatkész volt rokonával, Szent Erzsébettel szemben, akinek házában három hónapig teljesítette még a legkisebb szolgálatot is. S az a názáreti ház is, ott a hegyoldalban, nemde valóságos kis paradicsom lehetett, és a paradicsomnak anyyala a Boldogságos Szűz volt.

Szent Pál apostol maga mondhatta magáról, hogy mindenkinek mindene lett. Még apostoli munkája közben is folytatta mesterségét, a sátorszövést, csakhogy — mint ő maga írja — terhére ne essék senkinek.

Egy Kláver Szent Péter a rabszolgák rabszolgája lett s négerei érdekében mint szegény koldus járta be Kartagénát, házról-házra alamizsnát kéregetve: kenyeret, kalácsot, kétszersültet, édességet, gyümölcsöt, szagos vizet, likört, egyszóval mindent, ami szeretett néger „gyermekének” örömet okozhatott.¹

Ez a szolgálatkészség jellemezte Aquinói Szent Tamást, aki világhírű tanár létére kész volt kísézőül szegődni a szakácshoz, midőn az bevásárlás végett piacra ment.

S tudod-e, kedves Húgom, Mária gyermeke, miben állna ez a gyöngéd szeretet, figyelmesség, önzetlenség, készség, előzékenység?

Jer, kísérjük csak figyelemmel a szeretet anyyálának működését egy napon át. Már reggeli imájánál, elmélkedésénél azon gondolkozik, miként kedveskedhetnék azoknak, akikkel együtt él. Kimegy a kertbe s fakadó rózsabimbót keres, egy kis virág-vázába teszi és édesanyjának asztalára helyezi

¹ Lásd: Kláver Szent Péter, Kartagéna és a négerek apostola II. kiadás. Irta: Höver. Fordította: Jámbor László S. J. Kapható „A Szív” kiadóhivatalában és a Korda könyvkereskedésben.

kedves meglepetésül. — *Nénje* kora reggel a templomba ment. Mire hazajön, a lakás a legnagyobb rendben: csakúgy csillog a csíntól, tisztaságtól. — Nemrégiben *édesatyjának* nevenapja volt, és mikor a papa ebéd után, régi szokása szerint, le akart dűlni egy kis pihenőre a dívánra, új párnát talált rajta, e hímzett szóval: „Legalább tíz percre!” — *Kis öccse* tegnap mit sem sejtve kotorászott a könyvei között; egyszerre gyönyörű szentképre bukkant. „Ki tette ezt ide?“, kérdi s csakhamar megérti, hogy testvérkéje, a szeretet angyala. — *Új cseléd* jött a házhoz. A kislány rögtön megtudja róla, hogy biz a szegény már rég nem gyónt. Odaadja neki egyik imakönyvét, megjelöli a gyónási és áldozási imádságokat, és vasárnap a mise után mindenki a legtisztább boldogságot olvashatja le a cseléd arcáról. — A *szobalány* s a többi cseléd is akárhányszor észreveszik, hogy amit nekik kellett volna megcsinálniok, valaki már ő előttük elvégezte. Nem is kérdezik, ki volt, de tekintetük mégis hálásan akad meg a szolgálatkész úrileányon s maguk között gyakran mondogatják: a mi kisasszonyunk a figyelmesség, a gyöngédség, a szeretet angyala!

Egy boldog családapa egyszer azt kérdezte egy intézet főnöknőjétől:

— Mit tettek az én lányommal? Oly jó, oly szeretetreméltó otthon, hogy nem győzöm eléggé csodálni.

— Hogy mit tettünk vele? — válaszolt mosolyogva a főnöknő. — Szeretetet iparkodtunk szívébe önteni, és lelkére kötöttük, hogy legyen mindenkor a figyelmesség, az önzetlenség és a szeretet angyala.

„Jól tudom, — írta egy másik családapa barátjának — hogy magam sem vagyok mindig valami extramód barátságos. De kedves feleségem és édes lányom ismerik gyöngeségemet és azért, ha ingerült vagyok is, annyi figyelmességben részesítenek, hogy rögtön elfelejtem bánatomat. Mindent kitalálnak,

mindenre gondolnak a világon, ami csak kedvemre lehet.”

Kedves Húgom, ahol ilyen leány van a házban, ott az otthon valóságos földi mennyországgá alakul át. Ott boldog az egész család. Ott a szeretetlenség, az irigység, a gyűlölet, a világ önző szelleme nem fészkelheti be magát. Ott senki sem érzi magát elhagyottnak, mert mindig van, aki tán némi áldozat árán, saját kényelmének föláldozásával is öröme szolgál felebarátainak.

Nos és most, kedves Húgom, csak csóváld meg a fejecskédet, ha mindjárt belé is rendül a legújabb oroszlánhajú frizurád, és mondd, hogy egy kicsit sokat követelek tőled. Nem, kedves gyermekem, sokat nem kérek. A fenti példákat nem kell, nem is lehet mind egyetlen napon kopírozni. De egyet nagyon szeretnék, ha megtennél: *ne múljon el életedben nap, amelyen legalább némi kis szeretetszolgálatot ne tennél valakinek*. Ha ezt megteszed, megjövendölöm, boldogság fogja elárasztani szívedet, boldogság fogja szegélyezni életed útjait, boldogság, melyet a világ nem ismer, hanem csak az, aki másokat szeretni tud.

Légy az önzetlen szeretet angyala! — Erre kér szeretettel

Laci bácsi

6. Karitás

Kedves Húgom!

Arra kértél kedves leveledben, hogy írnék neked valamit a Karitásról. Kész örömmel, de rögtön jelzem, hogy ez a levél nemcsak a rövid, rövidebb, még rövidebb ruhájú lányoknak szól, szól ez az inci-finci kislányoknak is.

Karitás latin szó és annyit jelent, mint *szeretet*. A régiek azt mondták róla, hogy raritás. Ez

meg annyit jelent, mint: *ritkaság*. Ha a régiek mon-
dását összevetem tapasztalataiddal, melyeket leve-
ledben jeleztél, akkor azt kell mondanom, tán igazuk
is volt! Az igaz szeretet ma is olyan ritka, mint a
fehér holló.

De, kedves Húgom, jó keresztények, igaz kato-
likusok, főleg kongreganisták között ne legyen oly
ritka a szeretet. A mi vallásunk a szeretet vallása,
a mi Istenünk a szeretet Istene. A szeretet oly szép,
hogy azért minden nemesen érző szív hevülni tud.
És erre a szeretetre különösen napjainkban rászorul
a világ. Mennyi a szegény, a nyomorult, az öreg,
a sebesült, a munkaképtelen! Föld alá a szegény
Lázárok élve nem bújhatnak. Jobbról-balról felénk
nyújtják esdő kezüket, könyörgő szavuk szívünkhöz
szól. Beesett arcuk, lesóványodott karjuk, testük,
könnyel telt szemük hangosan beszél. Ugyancsak
rászorulnak a segítségre!

Tudod, kedves Húgom, hogy e nyomorúsággal
szemben milyen legyen a mi szeretetünk?

1. Először is *általános*; azaz mindenkire terjed-
jen ki. Ne nézd azt, vajjon az a beteg fehér-e vagy
fekete, orosz-e vagy magyar, zsidó-e vagy kálvinista,
hálás-e vagy háládatlan, — no meg aztán szép-e
vagy csúnya, hanem: rászorul-e a segítségre vagy
nem.

Nem is tudom, hallottam-e vagy olvastam. Meg-
volt egy városcában a hat heti *ápolónői* kurzus. Az
ezredorvos udvariasan megköszönte a hölgyeknek a
buzgóságot, a fáradságot és arra kérte őket, hogy
tudásukat immár értékesítsék a szegény sebesült
katonák javára.

„Legyenek szívesek egyszersmind jelezni, kik
éreznek hivatást a *közlegények* ápolására és kik
éreznek tehetséget a *tisztek* ápolására?” És a mélyen
tisztelt hölgyeknek elég tekintélyes része lépre-
ment. Többen jelentkeztek, hogy ők csak tiszteket
kívánnak ápolni, mire az ezredorvos egy igen
elegáns fejhajtással megköszönte „önzetlen” aján-

latukat és kijelentette, hogy „beteg tisztjei jelenleg nincsenek, amiért szolgálatukat nem veheti igénybe”. Kedves Húgom, én azt hiszem, hogy e kijelentésre a hölgyek olyan vörösek lettek, mint a pipacs, és oly mérgesek, mint a hörcsög.

No már ezeknél jobban tetszett nekem az a szegény asszony, aki a háború alatt egy kosár főtt kukoricát vett a hóra alá és végigment a katonavonat mellett és osztogatta ajándékait. Nem kérdezte, tiszt-e maga vagy baka, katolikus-e maga vagy zsidó, az ő szeretete általános volt.

Ott feküdtek a sebesült katonák a kórházban egymásmellett: magyar, német, orosz stb.

— Hát megférnek? — kérdeztem tőlük.

— Hát hogyne, hisz ez is csak felebarátom — volt a válasz.

Ezekről tanulhatunk, kis Húgom!

2. A mi karitásunk legyen másodszor: *önzetlen*. Vannak, akik szívesen nyújtanak segédkezet a mosdatásnál, étkezésnél, kötözésnél, sőt a súrolásnál is, csak legyen aztán, aki azt elismeréssel honoralja. Vannak, akik pénzt, párnát, ruhát stb. áldoznak, csak aztán minél több ujságban nyugtázva is legyen, lehetőleg egy kis lére eresztve, már nem ők, hanem a jótett.

Önzetlenül az gyakorolja a szeretetet, aki nem keresi saját magát, saját szórakozását, kényelmét, élvezetét. Aki még akkor is dolgozik, mikor nem látják; söpör, tisztogat, ha nem is áll mellette riporter; szépen bánik a szegényekkel, a betegekkel, ha nem is veszi le őt a fényképész. Önzetlenül az gyakorolja a felebaráti szeretetet, aki munkát végez, erőt pótol. Vannak olyanok is, kedves Húgom, és ezt nem is igen lehet csodálni, akik inkább csak sportot űznek a szeretet szolgálatából, mintsem komoly munkát végeznek, akik inkább a fehér dresszben tetszelegnek, mint a komoly foglalkozásban, akik inkább csak flörtölnek orvosokkal, betegekkel, mint gyermekeket gondoznak, a tehetetlenek szá-

mára valamit kijárnak, vagy öreg bácsikat és néni-
ket ápolnak. Megtörtént a háború ideje alatt egy
kórházban, ahol „ön-kényes” ápolónők gondozták
és mosogatták a sebesülteket, hogy az egyik szinte
megsokallotta a fölösleges szeretetet és kereken ki-
mondta: „Magukat nem azért küldték ide, hogy
velünk kacérkodjanak, hanem hogy ápoljanak
minket.”

Egy másik katona sokkal szebben piritott rá
divatos ápolónőjére. Szép szál legény volt. Többen
rajta felejtették szemüket. Majd ez, majd az simo-
gatta végig szépséges ábrázatát egy kis ecetbe már-
tott szivaccsal. Ismét jön egy. Nem tudom én már
hányadik! Az ecetes szivaccsal ez is végigtörülte a
katona homlokát, arcát. A hős megkönnyebbülten
fölképezett: „Köszönöm, Nagysád, szívességét, maga
volt ma a tizenhetedik, aki arcomat megmosta.”

Sok, igen sok dolog történik ma — szemre. Nem
mondom, hogy elhallgassuk a jót, amit a katolikus
társadalom tesz, meg kell ezt említeni, szóvá kell
tenni még az ujságokban is, mert különben még el-
hiteti a zsidó ujság a világgal, hogy csak ők tettek
valamit a betegekért...; de ne *azért* tegyük a jót,
hogy kiserkesszenek, hogy megdicsérjenek, hogy
kitüntetésben részesüljünk, mert akinek a szeretet
gyakorlatában nincs meg a tiszta szándéka, az inkább
azt érdemli meg, hogy pellengérre állítsák.

3. A szeretet legyen harmadszor *tetterős*, ezt is
meg kell említeni. Nem használ az semmit, akinek
csak a szája jár: így és úgy kellene valamit tenni,
és ő a semmittevés puha pamlagján hentereg. Nem
használtak a jó ügynek azok a csúnya orrú, görbe-
lábú ujságírók sem, akik a kézzel fogható, szemmel
látható bizonyítékok dacára szidták a püspöki kart
és a papokat, hogy így-úgy, nem áldoznak a haza
oltárára, mert hazugságaikkal, vakságukkal csak
bennünket haragítottak meg, amiért most világszerte
bűnhődnek is. De nem használnak azok a lipótvárosi
háziurak, bankárok, színházigazgatók, Gerbeaud-zók,

cifrálkodók, aranyokkal, gyémántokkal, tollakkal ékeskedők sem, akik pénztárcájukat nem úgy nyitották ki, mint kellett volna. A szegény asszony már odaadta a két fillérét, de „az új földesurak” még nem áldoztak tehetségük szerint. Oh, hogy ezt nem szel- lőztetik az ujságok. Hogy a fukar gazdagokhoz senki sem mer szólni! Nem tudod ennek az okát, kis Húgom? Hogy lehetne ezeket tetterős szeretetre sarkallni?

Ha nem úntatlak, hát elmondom. *Don Pedro*, Brazília császára, aki a szegényeket és nyomorultakat nagyon szerette, országának fővárosában, Rio de Janeiróban nagy kórházat akart alapítani valamennyi beteg és nyomorék számára. Felszólította alattvalóit a segélynyújtásra, a felebaráti szeretet művének támogatására. Az adományok azonban csak nagyon gyéren folytak. A császár, hogy szándékát mégis végrehajtsa, eredeti tervet eszelt ki. Aki a kórház alapítására ezer milreist ad, az a bárói, aki pedig kétezer milreist ad, az a grófi méltóságot kapja. És íme, most sorra jelentkeztek a „jótevők”. Midőn a kórház beszentelése napja elkövetkezett, nagy számmal jelent meg az ünnepségen a nép és az „új nemesség”. Mindnyájan csodálták, bámulták a gyönyörű épületet és nem tudtak betelni a nézésével. Megáldották a palotát és várva-várták a pillanatot, mikor fog majd lehullani a lepel arról a feliratról, mely a ház homlokzatát díszítette. Hull a lepel és szívszorongva olvassák az új nemesek: „*Az emberi hiúság — az emberi nyomorúságnak.*” *Tableau!* Ezt a palotát nem az önzetlen felebaráti szeretet építette, így gondolkodott a császár, hanem az önzés, a személyes érdek, a hiúság. Ugyebár, „nem mind arany, ami fénylik”?

Kedves Húgom, mit gondolsz, hány akcióra, előadásra, estélyre, kisebb-nagyobb lányokra lehetne ily feliratot szerkeszteni? Nem félő-e, hogy sokan már itt a földön megkapják áldozataik jutalmát, és üres kézzel mennek az Úr Jézus elé?

A szeretet tetterős. Ilyen a magyar *népnek* a szeretete most is. A világháború alatt történt, egy sebesült beszélte. Sok véres küzdelem, sok nélkülözés után végre felkerültek egy sebesülteket szállító vonatra. Míg Magyarország területére értek, addig még csak az ajtójukat sem nyitották ki; de mihelyt az első magyar állomásra értek, rögtön megnyiták az ajtók és jöttek az ajándékok, amiket könnyes szemekkel, hálás szívvel, jó étvággal fogyasztottak el. „Nincs jobb nép a magyar népnél!” — így fejezte be a katona elbeszélését. Még igazabb azonban ez a mondás: Nincs igazibb szeretet a kongreganista szeretetnél! Az egész világháború alatt a budapesti Kongregációs Otthon a sebesültek részére volt nyitva, ahol a kongreganisták végezték az önfeláldozó szolgálatot.

Erre az áldozatkész, tetterős szeretetre a vallás és a katolikus papság jó példája oktatja a népet.

No de tovább nem is folytatom az írást. Szeresünk! Szeretetünk legyen általános, önzetlen, tetterős. Igazat adunk Szent Pál apostolnak, aki azt mondja: „A szeretet nem keresi a magáét.” Maradok a régi szeretettel

Laci bácsi

7. Alázatosság

Kedves Húgom!

Az a kérésed, hogy az *alázatosság* erényéről írjak, meglepett. Miért? Mert hát, hogy is mondjam, az ember az igazi alázatosságot a modern lányban csakúgy nem keresi, mint a hadseregszállítóban a hőst, a békán a tollat, a piaci légyben a szerénységet. Annál inkább örülök, hogy te, mint Szűz Máriának hű tisztelője, ez iránt a kedves erény iránt érdeklődöl.

1. Mi tagadás benne, azok az elkényeztetett

csecsebabák, akiknek a „modern” lányok között ma se szeri, se száma, rendszerint dicsvágyók, kérkedők, nagyzolók, önteltek, kihívók, követelők, fejesek, gögősek, rátartók, hiúk, büszkék, kevélyek a lábuk ujjától fel egészen a fejük búbjáig; az alázatosság nekik éppoly ismeretlen fogalom, mint a cigány-asszonynak a púder, vagy majomnak a hadikölcsön, a négernek a jégpálya.

Vagy van-e olyan porcikája a modern lánynak, amelynek díszítésére különös gondot ne fordítana? *Nézz a cipőjének félméteres sarkára! Nézz a harisnyájára!* Pókhálónak is beillik. Pedig hiszen, ha már annyira akarják mutogatni bőrüket, miért nem járnak, mint a jó falusi lányok, mezítláb? A szoknyája meg némelyiknek oly rövid, mintha a ruhaszöveten akarnák megspórolni, amit a magas szárú csizmán elpazaroltak. Az ilyen lányok blúzáról nem is merek beszélni. Igen, jól mondta egy kis fiúcska: úgy áll rajtuk a blúz, mintha mindig síkáláshoz, nagymosáshoz, vagy fürdőzéshez készülnének. Mit csinálnak a kevély lányok az *arcukkal*, ajkukkal, szemöldökükkel, hajukkal, kalapjukkal? Azt mondják, hogy erről férfiembernek halvány sejtelve sincs. De annyit mégis csak látok, és ezt meg is mondom, hogy a sarkuktól a fejük tetejéig mindent díszítenek, cifráznak, fodorítanak, kennek, fennek és annyit mesterkednek a természet hiányainak pótlásán, mintha egy rozoga házikót kellene királyi pavillonná átdíszletezniök. Hát nem hiúság, kevélység ez?

Vannak olyan lányok, akik úgy fennhordják az orrukat, mintha mindig tormát reszelnének alája, s olyan kényesen-kecsesen tipegnek-topognak, mintha a föld is túl ordináré lenne számukra, meg aztán úgy nyelvelnek, mintha a vásárcsarnokban jártak volna iskolába. Phú, ki vagyok, mi vagyok! — mondogatják magukban és kevélységből csakúgy csörögnek-zörögnek, mint a felfújt hólyag.

2. A *világnak* fogalma sincs az alázatosságról. Sokszor azt tartja alázatosnak, akinek nincs gerince

és hétrét görnyed a nagyok előtt; azt tartja alázatosnak, aki olyan púpos, mint egy macska, ha idegen kutya közeledik feléje; aki olyan félénk és ijedős, hogy még a szuszogáshoz is engedélyt kér. A világ szereti a gyöngeséget, gyávaságot, együgyűséget, tehetetlenséget, ügyefogyottságot alázatosságnak tartani. Ezért a fogalmakat összezavarva elhiteti az emberrel, hogy az alázatos aláássa méltóságát, tönkre teszi tekintélyét, elveszti akaraterejét. Szerinte ellenkezik a józan ésszel és az igazsággal, ha valaki a megtiszteltetést nem keresi, az igazságtalanságot elviseli, magát nem tartja többre, mint amennyi értéke Isten előtt van.

A világ nézete az alázatosságról nem felel meg az igazságnak. Az Egyház Krisztus szellemében való alázatra tanít, ez az alázatosság nem lehet olyasvalami, ami bennünket lelkileg korccsá, gyöngévé tesz és lealacsonyít.

3. Azért jegyezzük meg először is azt, hogy az alázatosság nem áll merő külsőségekben, hanem mint minden erény, a lélekben, az akaratban gyökeredzik.

Másodszor: az alázatosság nem követeli, hogy mi minden kitüntetést, elismerést megvessünk, hogy minden tekintetben alá vessük magunkat embertársainknak és az igazságtalanságot mindenkor elviseljük.

Az alázatosság nem kívánja harmadszor, hogy vakok legyünk a jobb, jövedelmezőbb állásokkal, méltóságokkal szemben, nem állja útját az ambíciónak, a nagyratörékvésnek, nem kívánja, hogy minden tiszteletről, kitüntetésről lemondjunk, *de igenis rajta van*: hogy mindezekben a helyes határok közt megmaradjunk: hogy ha siker koronázza működésünket, tudjuk meg, hogy Isten kegyelme nélkül mi koldusszegények vagyunk, magunknak csak annyit tulajdonítsunk, mint amennyi Isten jóvoltából minket megillet, és ne akarjunk többet, mint amire isten-

adta erőnk, tehetségünk képesít; különben úgy járunk, mint az a nagyotakaró szarka.

Mi tehát az alázatosság?

Ezek szerint, röviden szólva, *az alázatosság abban áll, hogy gyarlóságainkat beismerjük és a jót, amit teszünk, végső eredményében Istennek tulajdonítjuk.*

Kedves történetet hallottam a mi Ottó trónörökösünkről. Egy udvari titkár beszélte ezt el nekem, akinek nem kellett titkot tartania. A kis Ottó bizalmas beszélgetésbe kezdett egyik nevelőnőjével. Egyszer csak a kis királyfi e meglepő kérdést intézte hozzá:

— Ugye az én édesapám nagy fönség?

— Persze hogy az! — válaszolta a nevelőnő.

— És ugye az én édesanyám is nagy fönség? kérdezősködött tovább a kis Ottó.

— Hát persze! — szólt egy kissé gondolkozva a nevelőnő.

— És akkor ugye én kis fönség vagyok?

Épp akkor lépett be a szobába a királyné, aki ez utolsó kérdést meghallotta. Ráncba szedve homlokát, szigorúságot színelve szinte a magas „c”-ben azt kérdezte a fiától:

— Mi vagy te?

— Juj, mama, semmi, semmi! — hangzott a kis vitéz válasza.

Többé-kevésbbé mindnyájan szeretjük magunkat legalább is „kis fönség”-nek érezni. Pedig bizony mindnyájunkra illik ez az önvallomás: nagy semmik vagyunk és ami jó bennünk van, azt Istennek köszönjük. És ha ez igazán öntudatos lélekkel történik: ez az alázatosság. Erről az alázatosságról a világnak kevés fogalma van.

Az igazság kedvéért meg kell említenem még azt is, kedves Húgom, hogy a lányok közt is akadnak, akik alázatosak *szeretnének* lenni, csak hogy ez ritkán sikerül ám. Hogy csak egyet említsek. Egy lány nagyon sok jót tett. A szegény diákoknak

ingyen varrt karácsonyra fehérneműt. A plébános adta hozzá a vásznat, ő meg elkészítette. Egyszer arra kérte lelkiatyját, alázná őt meg, mert hogy ő a szentek nyomába szeretne lépni. „Jó, jó”, szolt a lelkiatya, de a megalázás csak késett. Egy hónap mulva elkészült a fehérneművel és boldogan hozta megmutatni lelkiatyjának.

— Elhozta? — kérdi a lelkiatya és méregetni kezdi karján a zsebkendőket, ingeket. — Csak ennyi lett belőle?

A lány elvörösödik, mint a pipacs, és egyszerre dühösen kitör:

— Csak nem gondolja, hogy loptam a vászonból?

— Dehogyan gondolom! — szól szelíden a lelkiatya. — Csak meg akartam alázní!

— Hja, úgy! De akkor szolt volna előbb! — mondja leforrázottan a lány, nagyot lépve a tökéletesség útján — hátrafelé.

Hát amint mondtam, kedves Húgom, vannak lányok, akik szeretnének alázatosak lenni, csak éppen megaláztatás nélkül. Ez pedig persze hogy fából vaskarika.

Éva leányai között van azonban egy, aki már két évezred óta az alázatosság mintaképe, pedig több volt valamennyinél: az áldott az asszonyok között, a *Boldogságos Szűz Mária*. Kis Húgom, ha igazi alázatosságot akarunk tanulni, akkor Ő lebegjen szemünk előtt. Tudod, mit kell tennünk? Halljad!

I. *Az alázatos szerényen gondolkodik önmagáról.*

Szűz Mária előtt az Ég angyala térdel, a Szentháromság üzenetét hallja, hogy istenanyai méltóságra van kiszemelve, és ő mégis az Isten *szolgáló leányának* vallja magát.

A valóban nagy emberek mindig szerényen gondolkoztak önmagukról.

Az ókor legnagyobb filozófusa, *Szokratesz* mondom: „Csak annyit tudok, hogy szinte semmit sem

tudok." Ez tehát nem képzelődött, nem becsülte többre tudását, mert tudta, hogy még igen sok van, amit nem tud. És egy harmadosztályos polgárista már *mindent tud* (még azt is, amit nem kellene tudnia)!

Ampère, a világhírű fizikus és matematikus gyakran mondogatta beszélgetés közben Ozanam barátjának: „Oh, mily nagy az Isten! És a mi tudásunk mily semmi hozzá képest.” És egy másodosztályos képzős már csak úgy lóhátról beszél Istenről, világról, vallásról.

Newton, a híres angol csillagász mondta, pedig ő távcsövével az egész csillagvilágot átkutatta: „Úgy tűnök fel magamnak, *mint a kis gyermek*, aki a tengerparton játszadozik és majd egy síma kavicsot, majd egy szép kagylót talál, mialatt a megmérhetetlen tenger ismeretlenül fekszik előtte.” Lám, ez a nagy ember is alázatos volt.

Kopernikusz, a tudós pap, aki a naprendszert felfedezte és megállapította, hogy a Föld forog a Nap körül, igen alázatos ember volt. Midőn az „ő” rendszéről beszéltek, szerényen mindig azt válaszolta: „Az nem az én rendszerem, hanem az *Isten rendszere*.”

Lady Fullerton-nek, az ismert angol írónőnek egyik-másik könyvét tán már olvastad. A franciaországi angol nagykövetnek volt a leánya. A szentmisére nagyon buzgón járt. Egyszer miséről jövet, egy szegény utcaseprőnőt megkérdezett:

— Hallgatott-e már szentmisét?

— Foglalkozásom miatt nem járhatok misére — volt a válasz.

— Ha csak ez a baj, adja ide söprűjét, menjen a templomba, azalatt majd elvégzem én a maga dolgát — szolt *Lady Fullerton*.

Az asszony elfogadta az ajánlatot, és Angolország egyik legelőkelőbb lánya, Isten iránt való szeretetből, az alázat csodálatraméltó erényét gyakorolta.

Mennyire eltörpülnek ezek mellett az igazi nagy szellemek mellett azok a csúfondáros kis fruskák, akik a Pesti Hirlapból, ne meg egy lexikonból merítik összes tudományukat és oly hangon beszélnek hitünk titkairól, mintha pont ők találták volna fel a porcelángyártást.

És te, drága gyermekem, hogyan gondolkozol magadról?

II. *Aki alázatos, az nagy az Isten előtt.*

A Boldogságos Szűz gyönyörű, Istent magasztaló énekében ezeket az örökké emlékezetes szavakat mondotta: „Levetette az Úr a hatalmasokat a fejedelmi székből és felmagasztalta az alázatosakat.” (Lk. 1, 52.)

1. Levetette a hatalmasokat. Ezt bizonyítja a történelem is.

A Szentírásból ismered *Fáraó* esetét. Mózes és Aron elmentek hozzá és megmondták, hogy az Isten parancsolja, engedje népét hazatérni. „Ki az az Isten, — így kérde hetykén — hogy szavát hallgassam? Én nem ismerem az Urat...” És mi történt a felfuvalkodott emberrel? Isten levetette a hatalmast a fejedelmi székről, mert seregestül, szekerestül, mindenestül, ahogy volt, a Vörös-tengerbe fullasztotta.

Julián császárról is tudsz. Valamikor keresztény volt, de hitét elhagyta, aposztata lett. Lángoló gyűlölet hevítette szívét az Egyház ellen. Megesküdött, hogy így meg úgy, majd tönkre teszi a „názáreti ács” művét. De mi történt a kevély császárral? Isten levetette a hatalmast fejedelmi székéről és csatát veszve, saját vérében fetrengve, régi írók szava szerint így kiáltott fel: „Vicisti, Galilae!” (Győztél, Galileail)

Az újkor történetéből ismered *I. Napoleont*. Midőn győzelemről-győzelemre vitte seregét, 1812-ben Moszkvába, Oroszország akkori fővárosába is bevonult, emlékérmét veretett e büszke, istenkáromló felírással: „Az ég a tied, a föld az enyém.”

Ebből az éremből egy példányt Suwarow, orenburgi helytartónak is küldött emlékül. Ez meg Napoleon feje köré e szavakat vésette: „A hátad a tied, az ostor az enyém.” És így küldötte vissza. A jelzett megaláztatást Napoleon pedig megélte. Isten levette a hatalmast a fejedelmi székből, utolsó éveit számkivetésben, Szent Ilona-szigetén töltötte.

Szólhatnék *Voltaire*-ről is, a francia istentelen irodalom fejedelméről, aki gőgös felfuvalkodottságában azt hirdette, hogy *megunta már hallani*, hogy tizenkét halász térítette meg a világot. Ő majd megmutatja, hogy egymagában is elég lesz arra, hogy az apostolok művét tönkre tegye. Minden fejtegetését azzal végezte: *Ecrasez l'infâme!* Le a gyalázatos Egyházzal! És mi történt a gőgös emberrel? Isten levette ezt a „hatalmast” is, és a földi nagyságok előtt csúszó-mászó ember úgy vergődött halálos ágyán, mint egy tiprott féreg, és bár kért, papot mégsem kapott.

2. A Boldogságos Szűz szavának második része így hangzik: *Isten felmagasztalja az alázatosakat.*

Hát ez mindenekelőtt magán a *Boldogságos Szűzön* teljesült. Itt a földön nem élt előkelőségben, nem lakott fényes palotában, nem ruházkodott királyi módra, nem tartott nagy házat, hanem egyszerű, szegény nő volt, akinek sokat kellett szenvednie, talán nélkülöznie is. És Isten ezt az egyszerű, szegény, szenvedő, nélkülöző Szűz Máriát annyira felmagasztalta, hogy ő lett az ég és föld királynéja, a mennyország lett az ő udvara, angyalok és szentek az ő szolgálói.

Isten felmagasztalta az *apostolokat*. Mily szegények, mily egyszerűek voltak, ti, galileai halászok! S ti lettetek Krisztus országának oszlopai, vértanúi, az Egyháznak alapítói, az utolsó ítéleten ti lesztek a népek bírái!

Isten felmagasztalta sokszor kigúnyolt, megvetett szentjeit is. *Szent Zita* csak szolgáló volt. 48 éven át volt másnak keze-lába. Ezt az imádságos,

engedelmes, hűséges, szorgalmas cselédet az Egyház oltárára emelte és mint szentet tiszteli. S hány ilyen példát említhetnék!

Kedves Húgom, ha nagy akarsz lenni egyszer Isten előtt, akkor légy alázatos. Minél magasabb az épület, annál mélyebb legyen a fundamentum. Minél nagyobb életszentségünk épülete, annál mélyebb legyen alázatosságunk. Az alázatosból nagy lélek lesz, a kevély, a felfuvalkodott, képzelődő, mást lenéző lelkek szoktak belsőleg a legalacsonyabbak s legboldogtalanabbak lenni.

III. Az alázatos erős a világgal szemben.

Mily alázatos volt a *Boldogságos Szűz* egész életén át! Hisz épp ezen alázatossága miatt választotta Isten az istenanyai méltóságra. És ez az alázatos, az elrejtett, visszavonult élethez szokott Szűz mily erős tudott lenni a világgal szemben. Midőn a húsvéti ünnepekre messze országokból összesereglettek Jeruzsálemben a zsidók, szent Fia a keresztet hordozta, ő utat tört magának és három hosszú órán át ott állt a Golgotán, és nem távozott a kereszt mellől! Mily erős volt az alázatos Szűz!

Aranyzajú Szent János oly alázatos volt, hogy még a papi, a püspöki méltóságot sem akarta elfogadni, da amikor a császárnő vétkezett, kész volt őt egyházi átokkal is sujtani.

Alázatos volt egy *Xavéri Szent Ferenc*! Loyolai Szent Ignáchoz, rendfőnökéhez térdenállva írta leveleit, de midőn arról volt szó, hogy a bálványozó pogány papok hatalmát megtörje, akkor félelmet, meghunyászkodást nem ismert.

Útalhatnék most az elmúlt világháború hőseire is és elmondhatnám, hogy a legnagyobb ünnepeltetések között mikép őrizték meg és hogy nyilvánították ki alázatos lelkületüket.

Hindenburg, a nagy oroszverő, midőn 1914 december 22-én Posenbe, szülővárosába ment, az ifjúság hódoló ünnepséget rendezett tiszteletére. Megköszönte a megtiszteltetést és így szólt: „Az oroszok

fölött elért sikerekért nem engem illet a hála. Én csak a nevemet adtam oda. Hála illeti a mi Urunkat Istenünket, aki bennünket mindig kegyesen megoltalmazott és ezután is meg fog védeni.”

A világháborúnak egy másik nagy hőse Mackensen volt. 1915-ben 90 éves édesanyjának a következő sorokat írta: „A jó Isten pályaválasztásomat láthatóan megáldotta... Fokról-fokra emelkedtem, és *eszközül használt fel a győzelmekre*, melyekkel népünket meg akarta örvendeztetni... Hálaérzetem megmérhetetlen... Kedves Anyám, hogy akkora sikereim voltak, azt jórészt az *Őn imádságának köszönöm.*” Valóban gyönyörű, megható alázat.

Végül megemlítem az oly híressé vált *Zeppelin grófot*, aki beszédeiben számtalanszor utalt az Isten csodálatos segítségére, aki a léghajózás terén oly szép eredményekhez juttatta.

Ime, kedves Húgom, az igazán nagy emberek nem vonakodnak megadni a világ előtt Istennek, ami Istené.

1870-ben Franciaország trónját III. Napoleon mellett Eugénia császárnő foglalta el, aki az ibolyát nagyon kedvelte. Mikor ennek híre ment, az ország urai és hölgyei, csupán uralkodónőjük iránt érzett szeretetből, ibolyát hordtak kalapjukon, ibolyát a gomblyukban; ibolya díszlett a báli toaletteken; egy szóval: az ibolyaszín divatszínne lett.

Az ibolya az alázat szimbóluma, jelképe. Az alázatosság pedig Szűz Mária kedvenc erénye. Mármost a mondó vagyok, kedves Húgom, hogy ha a franciák ily figyelemmel keresték Eugénia császárnőjük kedvét, akkor megtehetjük mi is ugyanazt Szűz Mária iránti szeretetből azáltal, hogy az *ő legkedvesebb ibolya virágát, az alázatosság erényét szívünkben ápoljuk, szeretjük és hordjuk.* Megteszed?

Most pedig maradok kis Húgomnak „*alázatos szolgálója*”
Laci bácsi

8. Szelídség

Kedves Húgom!

Krisztus minden igaz hívének, de főkép Mária jó leányainak egyik legszükségesebb erényéről szeretnék ma írni.

Még ha a magasabb szempontoktól eltekintesz is, ha boldogulni akarsz az életben és nem akarsz az egész világgal hadilábon állni: a *szelídség erényére* okvetlenül szert kell tenned. Mert tudnod kell, hogy nem élünk az égben, hanem itt a földön, nem élünk az angyalok, hanem az emberek között. Emberek között, akik nemcsak arcban, ruhában és kalapjuk formájában különböznek egymástól, hanem még inkább jellemben, erkölcsben, jó és rossz szokásaikban. Emberek közt élünk, akik közül az egyik jólelkű, a másik kérges szívű; egyik olyan, mint a falat kenyér, a másik kemény, mint az őszibaracknak a magva; az egyik komor és sötét, mint az éjtszaka, a másik derült, mint egy jó zivatar után a nap sugar. Emberek közt élünk, akiknek mindegyikébe belészorult egy jó adag szenvedély: harag, irigység, féltékenység, gőg és rátartóság. Ha tehát nem rendelkezünk mindig jó adag szelídséggel, akkor folytonos harcban, torzsalkodásban fogunk élni az emberekkel.

Csakúgy van az emberi társadalomban, mint valami hatalmas gépnél. Bármily jól működék is az, egyszer csak nyikorogni kezd majd ez, majd az a kereke. Mit tesz ilyenkor a gépész? Tán összetöri haragjában a gépet, kereket? Dehogy! Egy-két csepp olajat önt a nyikorgó kerékagyra s azonnal rend van ismét. Tégy te is így! Ha valaki folyton bosszant, ha valaki melletted folyton lármázik, nyikorog, sivít-visít a füledbe, használd a szelídség olaját, és ez megszünteti a surlódást.

Nagyra becsülték a szelídség erényét a *pogá-*

nyok. Szokratesz görög bölcsnek rettenetes felesége volt. Hallottál már róla. Xantippének hívták. Csodálatos fehérchseléd. A szegény bölcsnek sokat kellett túrnie. Az asszony folyton pattogott. Csakúgy dőlt belőle a sok szitok és átok. Mikor egyszer az asszony sehogy sem akarta abbahagyni a nyikorgást, Szokratesz kiment a ház elé s ott leült egy padra. Ám vesztére, mert egyszer csak nyílik az ablak és a haragos némbor a mosogatóvízzel nyakonöntötte világhírű urát. A járókelőknek rendkívül tetszett a mulatság. Szokratesz pedig most sem vesztette el higgadtságát; mindössze ennyit mondott: „Ejnye, annyit magam is tudhattam volna, hogy mennydörgésre eső következik.”

Tudod-e mármost, kedves gyermekem, ki a szelíd szívű és ki a méregtarisznya?

Ha te a legcsekélyebb okból fölfortyansz, mint a pulyka, ha minden kicsiség miatt pittegsz-pattogsz, mint az aprófa a tűzben, ha minden alkalommal szűkeségnek tartod elárulni, hogy túlságos „ideges” vagy — nos igen, akkor méregzacskó a neved.

Ha pedig mosolyogni tudsz, midőn szemekkel szikrákat szeretnél szórni; ha simogatsz, midőn ütni vagy karmolni képes lennél; ha te olyan vagy, mint a csendes, síma tónak a tükre, midőn tombolni, dühöngeni képes lennél, akkor szelíd szívű a neved, akkor a szelidség erényét gyakorlod.

Ez az az erény, amelyet Jézus példájával és szavával oly határozottan ajánl: „Tanuljatok tőlem, mert én szelíd vagyok.” (Mt. 11, 29.)

Ez az az erény, amelyet ő annyiszor gyakorolt a vele ellenkező farizeusokkal, a tudatlan néppel, az értelmetlen és kishitű apostolokkal szemben.

Ez az az erény, amelynek erejénél fogva az igazságtalan gyalázásra szeretettel és bocsánattal felelt. „Midőn szidalmaztatott, nem szidalmazott; midőn szenvedett, nem fenyegetődött.” (I Pét. 2, 23.)

Ez az az erény, amelyet nekünk is kérnünk kell a szelíd és alázatos szívű Jézustól az Egyház szép

röpmájával: „Szelíd és alázatos szívű Jézus, alakítsd szívünket a te szíved szerint!” (300 n. b.)

S íme, ez az az erény, amelyet Szűz Mária is oly híven követett, akiről, bár Jézussal együtt szenvedett száműzetést, szívfájdalmat és gyalázatot, nem olvassuk, hogy bárhol ellenkezett, kifakadt vagy bosszút állt volna.

S még egyet: ez az az erény, mely senkihez jobban nem illik, mint a Mária-gyermekekhez. Hol volna helye e szép erényvirágnak, ha nem a női nem leggyengédebb virágos kertjében?

Azért, gyermekem, ha szüleid vagy előljáróid megintenek téged, vagy valamit megtiltanak, maradj szelíd szívű! Ha testvéreid ingerelnek, bosszantanak — maradj szelíd szívű! Ha a cseléd valamit a kedved ellenére tett — maradj szelíd szívű! Ha valamit el-tettél és nem találsz — maradj szelíd szívű! Ha barátnőd megígérte, hogy két órára eljön és ötre sem jön el — maradj szelíd szívű!

Szalézi Szent Ferenc a szelidség mintaképének szokták mondani. Szelidségével mindenkit lebilincsel, még ellenfeleit is. Mindenki megszerette, aki vele érintkezett. Ennek a tulajdonságának, mindenkit lebilincselő, megnyerő modorának köszönhet, hogy sok-sokezer kálvinistát térített vissza az igaz hitre.

Egyszer egy úrhölgy a legnagyobb fölháborodás hangján panaszkolt el neki, mily méltatlan bánásmódban részesült férje részéről. De fölháborodott annak láttára is, hogy a Szent — nem háborodik föl.

— Hogyan? — kiáltá — Önnek nincs egyetlen elítélő szava ilyen eljárással szemben?

— Mit kíván tőlem, asszonyom? — szólta a Szent. — Talán azt akarja, hogy azt a szemernyi szelidséget, melyet 18 év alatt keservesen gyűjtöttem, egy negyedóra alatt elveszítsem?

A Szentnek e szelíd szava lecsillapította a dülő-fülő úrhölgyet.

Ilyen légy te is, gyermekem! Tekints be a szívedbe. Szelíd vagy-e te? Annak tartanak-e szüleid, testvéreid, ismerőseid, környezeted? Látnod, a szelíd szívűt mindenütt szívesen látják, mindenütt szeretik, senki sem tudja őt elkészeríteni. A szelíd szívű tűr és hallgat, könnyen megbocsát, a bántalmat hamar felejtí. Az Udvözítí azt mondja: „Boldogok a szelíd szívűek, mert ík bírják a földet.” (Mt. 5, 4.) Azaz: a szelídség által mindenkit megnyernek, mindenkit lekíteleznek, hatalmas vonzóeríre tesznek szert a szívek fölött s ezzel alkalmasak lesznek arra is, hogy másokat jóra vezessenek.

Szóval, a szelídség apostoli erény és — kongreganista erény. S ezért szeretné azt benned is virágjában látni

Laci bácsi

9. Türelem

Kedves Húgom!

A szelídség erényérí írtam neked a multkor néhány sort, ma a szelídség édestestvérérí, a *türelmrí* í óhajtanám veled gondolataimat közílni. „Boldogok a békességesek, mondja édes Udvözítínk, mert ík Isten fiainak hívatnak.” (Mt. 5, 9.) Míly szép volna, ha az embereknek egészen önkénytelení ajkukra jönné e szó, valahányszor a Mária-leányokat látják, hogy boldogok a békességesek!

Ez az erény már első pillanatra oly kedves, hogy ígyszílvá önkénytelení lebilíncsel mindenkit. Csak az a bökkení a dologban, *hogy nehéz mindíg* békességesnek, türelmesnek maradni. Nehéz például olyankor, ha egyik-másik kedves társníd kissé éles nyelvecskéjét éppen rajtad akarja köszírligetni. Nehéz türelmesnek lenni akkor is, ha éppen akkor hívnak föl az iskolában, amikor nem készíültél, s utána egy kis hideg zuhanyt ereszt rád a tanárníd

Nehéz türelmesnek lenni, ha édesmamád éppen akkor hí egy kis segítségre a konyhába, mikor te trécselni szeretnél, vagy látogatóba, sétára készülsz. Türelemre van szükséged, ha valaki a szobád fölött, alatt vagy mellett órákon át majd rosszul, majd még rosszabbul veri a skálákat, vagy ha valahol gyorsan akarnál végezni, aztán megvárakoztatnak 5, 10, 20 percig, — egy egész örökkévalóságig.

Mit csinálsz ilyenkor? Úgy teszel-e, mint a többi tucateány? Mérgeskedel? Jaj, akkor arra kérlek, végy ilyenkor egy kis tükröt a kezedbe. Ilyenkor van leginkább ideje a tükör használatának. Az a tükör majd megmutatja neked, *mily csúnya* vagy, milyen rút az a leány, aki haragjában dül-fül, kipked-kapkod, lót-fut, vicsorog, toporzékol, dühösködik, pulykászkodik, idegeskedik, mint valami mérges kandúr. Az a tükör megmutatja neked, hogy a fékezetlen indulat milyen berzenkedő kis vadállat, milyen komikus kis paprikajancsit tud csinálni a legkedvesebb gyermekből is. Nos, akkor hát nem csúnya dolog-e a harag, a türelmetlenség?

Mily szép ellenben, ha valaki szelíd és türelmes!

Mily szép ez az erény például az édes Udvöztől? Micsoda fönséges látvány; ellenségei agyarkodnak, ármánykodnak ellene, megköttözik, megostorozzák, tövissel koronázzák, keresztre feszítik — és az ő nyugalmat, békéjét, lelki nagyságát mindez nem tudja lerombolni: tűr, mint a bárány. A keresztfán halálraváltan lebeg ég és föld között, azért szívét mégsem borítja el a harag indulata, azért lelke mélyéről csak egy fohász szakad ki bánalmazóival szemben: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” (Lk. 23, 34.)

S mily türelmes volt jóságos *Szűzanyánk* is világeletében! Tör tör után, kín kín után hatol be szívébe, s ő mégsem zúgolódik Isten ellen.

Ott látjuk őt a betlehemi barlangban, melyet Szent József szorgalma, Szűz Mária gondossága kedvessé, tűrhetővé tett. De íme, rögtön, váratlanul

minden megváltozott. Szent József éjnek idején közli a Boldogságos Szűzzel, hogy Heródes halálra keresi a gyermeket, nekik még az éjjel futniok, menekülniök kell messze földre, idegenbe! Ugyebár mennyi okuk lett volna a fölháborodásra! De íme, mit tesz a Boldogságos Szűz? Türelmetlenkedik? Panaszkodik? Kifakad talán, hogy miért kell menekülnie egy Heródes elől? Miért éjnek idején? Miért oly messzire? Mária ajkáról a türelmetlenség szava nem hangzik el. — Nézd őt a Golgota magaslatán szent Fia ellenségeivel szemben! Látja a nép pokoli hálátlanságát, a főpapok és írástudók aljas munkáját, a hóhérok kegyetlenségét. És szívében semmi elkeseredés, semmi szitok, semmi átok. Ugyanazon érzelmekkel tűr a kereszt alatt, mint amily érzelmekkel függ a kereszten szent Fia. Márpedig Krisztus a szeretet érzelmeitől áthatva tűrt, és így tűr Szűz Mária.

Hogy mennyire iparkodtak *a szentek* kitűnni a türelem erényében, tán mondanom is felesleges. Ott van Chantal Szent Franciska. Előkelő mágnás család sarja, bárónő volt. Egyszer egyik bérlője vejének, Thorens bárónak jelenlétében letagadta tartozását, sőt azt hangoztatta, hogy a bárónő kitépte a számlakönyvből azt a lapot, melyen a törlesztés ténye be volt jegyezve. Ez több volt a soknál. Báró Thorens botot fogott, hogy ezt a csaló, hazug embert kiverje a házból. Franciska azonban közbelépett: „Nem, édesem, szó se legyen róla! Mi lenne belőlünk, ha Isten is úgy bánná velünk, mint ahogy te akarsz elbánni ezzel az emberrel?” Ezzel odafordult a bérlőhöz s végtelen szelidséggel így szólt hozzá: „Édes barátom, Isten nevében legyen őszinte.” Ez a nemeslelkű, szelíd modor megtörte az embert. Térdre ereszkedett s úgy kért tőle bocsánatot.

Mária gyermeke, téged nem lelkesítenének ily szép példák? Nos, akkor mostantól fogva még ebben a dologban is tökéletesedni fogsz! Türelmesebb leszel! Persze hogy egy kis önlegyőzésbe fog ke-

rülni! Ha a türelmet a kereskedésben lehetne kapni, bizonyára vennél egy porciót. Ez könnyű volna. Csakhogy biz az pénzért nem kapható, azt más úton kell beszerezni.

Hallottál-e arról az orvostól, aki e tekintetben a legjobb tanácsot adta? Egy mérges asszony panaszkodott neki, hogy nem bír önmagával. Az orvos erre kis orvosságos üveget adott neki azzal a meghagyással, hogy valahányszor érzi, hogy epéje forrni kezd, vegyen be egy evőkanálnyit a folyadékból, de ne nyelje le mindaddig, míg a szájában meg nem melegedett. Merthogy ez az epebaj ellen a legjobb orvosság. Egy idő múlva újból beállít az asszony az orvoshoz és kéri, repetálná neki az orvosságot, merthogy nagyon jól tett.

— Hát ifiasszony, — felel neki a doktor úr — nagyon örvendek a sikernek, de tudja mit? Azt az orvosságot maga is nagyon könnyen megszerezheti magának.

— Hogy-hogy? — kérdezte az asszony.

— Nos, hát a — kútból. Mert tetszik tudni, nem volt az más, mint tiszta víz! Nem is az gyógyította meg magát, hanem az, hogy erőt vett magán és — hallgatott.

Látod, édes Húgom, itt a dolog fordulópontja. Ez a fő! Ha a türelem erényére szert akarsz tenni, akkor gyakorold magad felindulásod idején a — hallgatásban. Ha bántanak, ha bosszantanak, ha munkád nem sikerül úgy, ahogy szeretnéd, ha ruhád nem olyan sikkos, mint a másiké, ha esik az eső, mikor te napsugaras, szép időt reméltél, ha édesanyád vagy testvérkéd épp akkor kér tőled valamit, mikor te valami izgalmasan érdekes olvasmányba merültél, akkor kérlek, türtőztess magad és hallgass. Inkább az oldalbordádön jöjjön ki a szó, de ne a szádon! Míg a vadállat ketrecbe van zárva, bármikép is rázza ajtaját, bárhogyan tipegjen-topogjon, tomboljon-dühöngjön, nincsen baj. De jaj, ha egyszer kiszabadul. Így lesz ez nálad is: a harag

nem fogja vesztetet okozni, ha féken és fogva tartod és nagyon erősen hallgatsz. Jaj, ha kitörsz! Kész a vadállat.

Ajánljak-e még egy eszközt? Nos nézd. Ha türelmes akarsz lenni, távolítsd el a türelmetlenség okát. Mondjuk, valakinek különösen fáj rád a foga. Azon van, hogy kizökkentsen a nyugalmadból. Ilyenkor fogadd el jótanácsomat. A szeretetnek egy kis megnyilvánulásával, egy kis szívességgel, előzenységgel, figyelemmel *kenyerezd* le rosszmájú társnódet, kedveskedjél neki: szeretetből Szűz Mária iránt!... Biztos lehetsz róla, hogy jóságod, türelmed leveszi őt a lábáról, mégha a legdühödtebb ellenséged volna is.

Befejezésül Aranyzájú Szent János gyönyörű mondását szeretném idézni. „Tűrni szeretetből Isten iránt sokkal dicséretesebb, mint csodákat művelni, betegeket gyógyítani, halottakat feltámasztani, angyalok bölcsességével rendelkezni. Dicséretesebb — mert érdemteljesebb.” Igaza van, jól mondta. Mert ha mi csodákat művelünk, betegeket gyógyítunk, halottakat feltámasztunk, akkor mi tartozunk mindeztért az Úr Istennek, mi Isten adósai leszünk. De ha mi hitünk által vezéreltetve tűrünk, ha bennünket bántanak, üldöznek, türelmesek vagyunk a sok jajban-bajban, akkor mi érdemet szerzünk és Isten lesz a mi adósunk. Megértetted-e?

Kedves Húgom, ha megértetted amit mondtam, akkor vizsgálj meg lelkiismereted a türelmet illetőleg és kovácsolj egy jófeltételt! Most pedig zárom soraimat, mert különben még magam találok próbára tenni a te cérnaszálon függő türelmedet. Jó munkát!

Laci bácsi

10. Légy hű!

Kedves Húgom!

A mai levelemben egy igen különös tárgyról, a *helyes szórakozásról*, üdülésről, vakációzásról szeretnék írni, más szóval: *a jó szellem megőrzéséről* a világ örömei között. Te benne vagy az élet forgasztárában. Látsz, hallasz embereket, lányokat, akik a hittel, Istennel, lélekkel, örökkévalósággal édeskeveset törődnek; lányokat látsz, akiknek minden igyekezetük a föld, az élvezetek, a szórakozások, a mulatozás, a dárídó felé irányul, és úgy ragaszkodnak a világhoz, mint a koldustetű az ember ruhájához. Rózsásan mosolyog feléjük az élet. Az élet örömeinek serlegét fenéig ürítik. Terveket szőnek, kovácsolnak a jövő, de mulandó életükre, míg az örökkévalóságról, az „ott fennvalókról”, a mennyei, természetfölötti dolgokról teljesen megfeledkeznek. Szent Pál apostol utasítása szerint pedig azokról kellene elmélkednünk. Teljes szerénységgel akarom mondani, ismerem, legalább úgy félig-meddig az életet. Tudod, hogy hivatásomnál fogva sok ezer és ezer emberrel van dolgom, tudom, hogyan kísértgeti őket a hiperdivatos, muzsikás, színházas, kabarés, táncoló, flörtölő élet. És a világ ezernyi csábításával, mézes-mázos, cicázó, csalogató szavával, dalával nagy sikereket arat, mert a bűnre, könnyelműségre vágyó emberi természet kész örömmel hallgat az incselkedőre. Régi igazság ugyanis: könnyű Katát táncra vinni, ha ő maga is akarja.

No de, kedves kis Húgom, ne gondold, hogy én minden szórakozásnak, üdülésnek, jókedvnek, látogatásnak, fürdőzésnek, nyaralásnak az ellensége vagyok. Hisz maga az Úr Jézus mondta: „A munkás megérdemli jutalmát.” És az a jó leány, aki, mondjuk, hosszú hónapokon át komolyan, lankadást nem ismerve, fáradhatatlanul munkálkodott szellemének kiképzésén, ne pihenhesse ki joggal a fára-

dalmait? A pihenésre, szórakozásra rászorul az ember. Őszintén kívánom, hogy az életnek megengedett, Isten által intendált örömeiből mindig kijusson a részed, hogy minden szórakozás vagy mulatság után testileg-szellemileg felüdülve foghass munkáidhoz. De, kedves Húgom, Mária gyermeke, e jó kívánsággal szemben komoly aggodalmak is ébrednek a lelkemben... Van a szórakozásnak némelyeknél — egy csúnya *árnyoldala* is. Némely leányka az üdülés idejét oly időnek tartja, melyben minden jófeltételt szegre kell akasztani, mindent kényünk-kedvünk szerint kell tenni, sem emberi, sem isteni törvényt nem kell figyelembe venni. Jó volna, ha az ilyen leányok előtt állandóan egy látható őrzőangyal járna s folyton e mondatot súgná fülükbe: „Isten tízparancsolata és az Egyház ötparancsolata nemcsak a rendes napi munkáink között kötelező, hanem a mulatság, szórakozás, táncolás, csónakázás, korcsolyázás, teniszezés alatt is.” Úgy bizony, mert a parancsokat nem a papok, nem is a tisztelendő nénik találták ki, hanem Az, aki azoknak betartását mindnyájunktól megkívánja: maga az Isten.

Egy régi nemes család címerében e két szó van vésvé: „*Semper fidelis*”, „örökre hű”.

Kis Húgom, Mária gyermeke, ezt a jelszót ajánlanám neked az életben, szórakozásaid között jelmondatul. Légy te is állhatatos és hű: „*semper fidelis*”, „örökre hű” Istenedhez, Szűzanyádhoz és kongreganista voltodhoz.

I. *Légy Istenhez hű!* Az ő szolgálata alól nincs diszpenzáva senki, még szabadidejében sem. Úton sem. Falun sem. Fürdőn sem. Sőt kétszer oly buzgón kell teljesíteni vallási kötelességeidet a testi nyugalomra szánt időszakban, mert hiszen jobban ráérsz és bizonyos értelemben jobban rá is szorulsz Isten segítségére, mint rendes foglalkozásaid között. Az iskolaévben megszokott mederben folynak ügyeid. Jó szülők, gondos nevelők, kedves társak hatnak rád

jó példájukkal, intő szavukkal. Szabadidődben ezek helyébe nem ritkán a lanyhaság szelleme lép. Mint az embert az árnyéka, úgy kísér ez a szellem téged. Hányszor látni, hogy egy-egy leány rendesen elvégzi reggeli, esti imáját, talán mindennap is résztvesz a szentmisén, hetenkint járul a szentségekhez stb., és a vakációban mindezt szép csendesen elhagyja. Elmarad az ima, elmarad a pénteki böjt, még talán a vasárnapi szentmise is, ami pedig már súlyos bűn! És elmarad két hónapra a szentáldozás. Az olvasóra nem ér rá, jó könyvet nem olvas, lelkiismeretvizsgálatot nem végez. Ha *a vakáció a jövő élet tükre*, akkor az ilyen Mária-gyermekek lelki egét később előreláthatólag sűrű felhők fogják borítani. Ha nem akarsz te is ilyen lenni, kedves Húgom, akkor légy „semper fidelis”, mindig hű, halálig hű a jó Istenhez. Határozd meg, mily ájtatossági gyakorlatokat fogsz végezni a szabadidődben. Ne sokat ígérj, de azt a keveset, amit ígérsz, tartsd is meg. Szíved, mely évközben az Istené volt, ne legyen a szórakozás idejében a kevélység, irigység, fős-vénység, bujaság, meg a többi csúnyaság hét ördögéé!

II. *Légy Szűzanyádhoz hű!* Néhány éve nagy híre szaladt egy amerikai találmánynak: egy mentőkészüléknek, a tengerbe esettek számára. Bevált-e? Nem tudom. A „Titanic” utazói valószínűleg nem használták. Az egész egy kényelmesen viselhető, teljesen vízhatlan mellény volt, mely az embert a víz színe fölött tartotta. Különféle jelzőkészülékek voltak vele: zászló, kürt, sőt egy villamos fáklya is, melynek fénye 18 tengeri mérföldre látható volt.

Nem én vagyok az első, kedves Húgom, aki az életet kellemes, de kissé veszedelmes utazáshoz szeretném hasonlítani. Meredező szirtek, forgó örvények, csalogató, csalfa szirének környeznek. Pedig neked nem volna szabad ezek közé kerülnöd. Kár volna érted, ha téged is elsodornának a hullámok s elnyelne a tenger mélye. Már akkor inkább én is

ajánlok neked egy tengeri mentőkészüléket. Évszázadok óta hirdeti az Egyház, hirdetik a szentek a fő mentőeszközt: a Boldogságos Szűz igazán gyermeki s igazán állandó tiszteletét. Ha ez a mentőeszköz keblünket, szívünket körülveszi, a bűnös áradatok szennyes habjai nem tudnak lelkünkbe férközni. Ez a mentőeszköz nem enged minket elmerülni a bűnös élvezetek iszapvizébe, ahová a köznap emberek és köznap lányok annyi ezre merül! Ez a mentőeszköz nyújtja felénk a kongregációi tiszta, liliomos zászlót; kürttel lát el, lelkes apostoli szívvel, hogy fennszóval hirdessük a Virgo fidelis, a hű Nagyasszony dicséretét; fáklyát ad jobbunkba, hogy jó példánkkal ragyogtassuk Isten és a legtisztább Szűz szeretetét, s messze visszaverjünk minden aljas, minden sötét, minden nemtelen támadást.

III. *Légy hű kongreganista voltodhoz is.* A kongregációnak a légköre *tiszta*. Ugye érted, mit jelent ez? Azért te vigyázni is fogsz magadra. Testedre, lelkedre, Tetteidre, szavaidra, sőt gondolataidra, érzelmeidre, vágyaidra is. Ellenállsz a csábítónak, bármily ígésző alakban közeledik feléd. Tűzbe dobod a mégoly díszes kiállítású könyveket, levelezőlapokat, ujságokat, ha kétes, ha ocsmány tartalmúak. Útálattal fordulsz el a kendőzetlen vagy alig kendőzött elvetemültségtől, mely az utcán, színházban, képtárban, nyilvános és zártkörű multságokon, arcpirító társalgások és társasjátékok alkalmával legdrágább kincsedre vadászik. Hagyjuk a bizalmaskodást. Főleg bizonyos csélcsap flörtlovagoknak föl nem ülsz. Jó leány fiúkkal csak akkor beszél, társalog, sétál, játszik, ha szülei, rokonai társaságában teheti és ha a fiúk tisztességet tudnak. A tolakodó, kapkodó ficsuraktól, a kihívó modorú leányoktól meg egyenesen undorodik. Multkor egy ilyen alak szemtelenül odaállt mellém a vasúti folyosón, s hogy magára vonja a figyelmet, egyszer csak — dalolni kezdett. Breviárium volt a kezemben; csendesén folytattam, de kedvem lett volna odamondani: „Kis-

asszony, nem szeretem a macskanyávogást." Milyen lesüllyesztése is ez a modor a nemes nőiességek!

Milyen rút ez a kacérság az öltözködésben is! Ugyan mire becsülheti lelke tisztaságát az a leány, aki előszeretettel visel olyan ruhát, amely fölül is, alul is, karon is, lábon is, nyakon is, vállon is túl rövid, s lehetőleg keveset takar el abból, amit minden tisztességes nő eltakar!

Az ilyen barátnőktől óvjon Isten! Az ilyen a legrovidebb idő alatt hóhérmunkát végezne szegény lelkeden. Hóhérmunkát, aminőt az a féreg végez, mely a szép, virágzó fácskát körülragja s a fakadó rózsabimbókat emészti. Ugye nem mennél karonfogva olyan leánnyal, aki ragályos betegségben sínylődik? Ha testi egészségedet félted, féltsd lelked egészségét is, éspedig annyival inkább, mert hiszen a lélek üdve a test üdvénél drágább és nemesebb. Aki szénnel, szurokkal, korommal játszik, maga is bemocskolódik. Ha kétes jellemű egyénekkel társalogsz, te sem maradsz tiszta. Szeresd hát a tiszta, kedves, derült társaságot; légy ebben is mindenkor hű kongreganista voltodhoz.

Egy kis történettel zárom soraimat. Pár év előtt történt. A szatmári ifjú-kongreganisták a szünidőből tértek vissza. Sorban beállítottak a páter prézesükhöz, elmondták neki szünidei élményeiket és beadták erénygyakorlataik kis jegyzékét. (Vannak kongregációk, amelyek tagjai ettől irtóznak. Miért? Mert ez önuralmat, állandó felügyeletet, ellenőrzést kíván.) Az egyik lapocskán e rövid, de egy kongreganistát mindennél szebben jellemző mondat állt: „*Halálos bűnt nem követtem el.*” Nos, ez a kis vitéz derék kongreganista volt! Ilyen légy te is, többet nem kívánok tőled!

Bevégzésül még azt kérem, hogy légy apostola mindenkor a jó ügynek, a vallásosságnak s a lélek-tisztaságnak abban a kis körben, amelybe a jó Isten állított. Akkor aztán örömöm teljes lesz benned. De nemcsak az enyém, hanem az Úr Jézusé s a Szent

Szüzé is. Akkor te helyesen szórakoztál, megőrizted jó szellemedet és őrangyalod büszkén fogja jeleníteni rólad a Szent Szűznek: „Semper fidelis!” „Ez a kisleány mindig hű, mindig jó, mindig nemes, mindig tiszta, szóval mindig Mária-gyermekek volt!”

Bátran előre!

Laci bácsi

11. Szófogadás

Kedves Húgom!

A napokban egy anya járt nálam, aki rettenetes fájdalmasan panaszkodott leányáról, és elmondta, mennyi keserőséget okoz neki. Ha felszólítja, hogy hozza rendbe a szobát, a leány odaül a zongorához és azon trillázik. Ha viszont egy-két heti pauza után azt mondja neki, hogy gyakorolja magát ismét a zongorán, akkor eszébe jut, hogy neki most sürgősen rajzolni, festeni kellene valamit. Ha kéri, hogy segítsen a varrásban, a leány süket, mint a bot. Ha valamit hozatni akar vele a városból, akkor a lába fáj. Ha a háztartásban kellene segíteni, akkor pontosan eszébe jut, hogy valami beígért találkára kell mennie. Multkor megparancsolta neki, húzza fel a sötét ruháját; természetes, hogy a világosat vette. Váltig beszélhet neki szegény jó mamája, amit akar, csak nem engedelmeskedik, sőt ha keményebben rászól, még gorombáskodik is az anyjával!

Kedves Húgom, hogy egy leány ilyen tudjon lenni, hogy így tudja bosszantani édesanyját, alig akartam elhinni! Hogy is férhet ennyi dacosság, önfejűség, szívtelenség egy leányka szívébe! Csak most nőtt ki az iskola padjaiból, most jött ki a zárdából — hogy kongreganista volt-e, nem tudom, nem is hinném — és úgy viselkedik, mint az a csökönyös, bájos hangú, szürkeshajú a tejeskocsi előtt. Szerencséje, hogy nem vagyok kocsisa!

Már gyanítod is, kedves Húgom, hogy kiről szól a nóta. Lásd, nem megszólásként írom ám ezeket, hanem csak azért, hogy attól a lánytól egyelőre tartózkodjál, jómagad pedig lelkedből megútáljad az engedetlenség bűnét. Hogy ő engedetlen, érthető. *Egyetlen* leány. Babakora óta folyton kényeztették. Régi dolog, a vesszőt akkor kell hajlítani, mikor még fiatal, később törik inkább, de nem hajlik. Szegény édesanyja most megkeserüli túlságos engedékenysé-gét, vak szeretetét, amellyel „imádott babuskáját” bálványozta.

Kedves Húgom, Mária gyermeke, végtelenül sajnálnám, ha az engedetlen lányok rossz példája reád ragadna, azért sietek és megmondom, mikor és *hogyan vétkeznek a gyermekek szófogadatlanság által*. Vétkeznek azok, akik csak azt teszik, amit *maguk* akarnak; ha ellenben oly parancsot kapnak, mely nincsen anyjukra, akkor olyan arcot vágnak, mint az az őrmester, aki tekintetével egy század katonát akarna rendbeszedni. — Vétkeznek azok is, akiknek *tízszer* kell mondani: tedd meg, édes lányom. Ha rossz konfliktusokat látok, amint üti, veri, böki a kocsisa, és mégsem megy előbbre, akkor az ilyen csökönyös kisasszonykák jutnak az eszembe. — Nem kevésbé hibásak azok a lányok, akik a parancsszóra sietnek ugyan illendően, kedvesen kijelenteni: *rögtön*, mindjárt, azonnal, tüstént, futok mama, rohanok, szaladok már, de azért szépen ülve maradnak, mint a múmia, mintha nem is nekik, hanem a szomszéd-asszonynak szólt volna a parancs. — Végül azok sem jobbak, akik csak akkor és addig engedelmeskednek, amíg *látják* őket. Hamis rókák ezek! Ha belőled egyszer ilyen rossz, engedetlen, durcás, feleselő leány lenne, hidd el, többet nem írnék neked.

De vegyük most fontolóra az *okokat*, melyek minden leányt méltán pontos engedelmességre indíthatnak.

1. Mit gondolsz, tudják-e ezek a lányok, hogy micsoda kincs számukra az az édes szülő? Sajnos,

csak akkor fogják sokan ezt megtudni, mikor már késő lesz. Akkor fogják ezt igazán átérezni, mikor már nem lesz édesapjuk, nem lesz édesanyjuk, mikor már csak a sírjához járhatnak ki, a temetőbe. Hogy mi az édes szülő a gyermeknek, azt csak az árván maradt gyermek képes megmondani, aki nem tudja, hogy kihez forduljon e széles nagyvilágon. Hol talál az a gyermek oly önzetlen, oly önfeláldozó szeretetet, mint amilyen édes szüleinek szívében lakott? Sehol, sehol e földön. Senki annyira nem szereti a jó gyermeket, mint épp az édes szülő. Ha jó szerencse éri gyermekét, örül, boldog. Ha szerencsétlenség éri, akkor sír, szomorkodik. A jó szülő gyermekének csak testi-lelki javát akarja. És íme, ezen jóakaró szeretet ellen lázad fel a szófogadatlan gyermek.

2. *Mennyit dolgoznak a szegény szülők*, hogy gyermeküket fel tudják nevelni! Az egyik a hivatalba, a másik a gyárba, a harmadik a szántóföldre, a negyedik meg az üzletbe jár, hogy megkeresse az eltartásra valót. Mennyit kell fáradnia reggeltől-estig, hétről-hétre, évről-évre, csakhogy a kislányuk hiányt ne szenvedjen.

3. Számítsuk ki, kedves Húgom, mibe kerülhet egy kisleány édes szüleinek. Nem mondok sokat; vegyük, hogy egy leányka naponként egy pengőbe kerülne édes szüleinek. Ezért az egy pengőért kapjon ő reggelit, tízórát, ebédet, uzsonnát, vacsorát, szép ruhát, lakást, fűtést, világítást, könyveket, esetleg patikát stb. Ugye ily csekélységért mindezt senki sem tudja előteremteni. No de mondjuk, hogy az a leány nem kerülne többre. Mármost számítsuk ki, — bár jól tudom, hogy a számtan kevés leánynak volt a kedvenc tárgya — de csak számítsuk ki, milyen drága ily olcsó alapon is az a leány? A számítás szerint egy hónapban 30 pengőbe fog kerülni, egy évben pedig 365 pengőbe. Ha a kisleány 10 éves, 3650, ha már 20 éves, 7300 pengőbe kerül. De még nem vagyunk ám számításunknak végén! Mert ne feledd, hogy *mindenegyik gyermek* legalább eny-

nyibe kerül az édes szülőknek, nem számítva a gondozást, ápolást, aggodalmat. Mikor fogja ezt az a kislány meghálálni? Mikor fog az 7300 pengőt édeszüleinek adni? És mivel kárpótolja a gondjaikat, mennyi arannyal lehet megfizetni egy édesanyának könnyeit? És most kérdem, mit kap mindennek fejében a jó szülő? Hálát, szeretetet, ragaszkodást? Öreg korban segítséget, vigaszt, támogatást? Bár ne mondana mást az élet! Sokszor egy özvegy édesanya fölnevel 6—8 gyermeket, és megesik, hogy 6—8 gyermek nem tud egy édesanyát eltartani. Lányok, lányok! Hogy fogtok egyszer megfelelni Isten ítélőszéke előtt! (Amit mondtam, bizony a fiúk is szívükre vehetik, nekik is szól.)

4. Miért kell a szülőknek szótfogadni? Ezt ugyan nem kell soká magyaráznom. Ezt maga az *Isten meghagyta a IV. parancsolatban*. Eltekintve tehát a felsorolt jótéteményektől, melyekben a szülők részesítik gyermekeiket, az Isten IV. parancsán alapszik a szülők joga, hogy engedelmességet követeljenek a gyermekektől. Azért Istennel gyűlik meg annak a baja, aki nem engedelmeskedik szüleinek vagy azok helyetteseinek.

De még valamit. A szülők nem képesek maguk mindent megadni a gyermeknek, amire annak szüksége van, s mivel kénytelenek más segítségét is igénybe venni, megosztják jogaikat a tanítónőkkel, nevelőkkel. Azért kell tehát ezeknek is engedelmeskedni.

5. Még egy indítóokot hozok fel, s akire ez sem hat, annak kőből van a szíve. Ugye szeretné, kedves Húgom, ha Szűz Mária azt mondaná rólad: *de mennyire hasonlít ez a leányka az én Jézusomhoz*. Lásd, a Szentírás Jézus ifjúságáról azt jegyezte fel az Udvözítő názáreti jellemzésére, hogy „engedelmes vala nekik”, tudniillik Szent Józsefnek és Szűz Máriának. Azt kívánom, hogy a te őrangyalod is feljegyezhesse rólad: engedelmes volt.

Mármost, mit gondolsz, *mit kellene azzal a*

leánykával tenni, aki nem engedelmeskedik? Ha az a leányka egy picikével a rendesnél kisebb, úgy kell vele bánni, mint Pityi Palkóval bánt az édesapja. Pityi Palkó tudvalevőleg sehogy sem akarta beadni derekát édesanyja parancsszavára. Egyszer aztán az édesmama elmondta férjeurának, hogy neki a Palkó nem akar engedelmeskedni.

— No, majd megtanítom én — szólt az apa.

Pali lent volt a kertben.

— Palikám, gyere csak ide!

Palika rosszat sejtett, de mennie kellett. Nyílt-eszű gyermek volt.

— Hallom, fiam, hogy nem engedelmeskedel édesanyádnak! — feddte őt az atyja.

Meghökkenet egy kicsit Palkó s csak hallgatja tovább:

— Mondd csak nekem, Pali, mire való a bot?

Félrenéz Palkó a sarokba, ott állt a bot, és egy kis vártatva gondolkodva, lassan mondja:

— A bot, a bot az arra ... arra való, hogy az ember sétálni menjen vele!

— Úgy van, Pali — szólt atyja. — De ha még egyszer panaszt hallok ellened, akkor sétálni megyek a bottal, de a hátad alatt.

S úgy is történt. Melyhez hasonló jókat kívánnak az engedetlen kislányoknak.

Ha pedig nagyobb lány nem engedelmeskedik, akkor biz én *Gallitzin Dömötör* herceget kívánnám az oldalára. (Készülj most egy csattanós históriára.) Hogy miért, rögtön megmondom. Ez a herceg igen híres orosz családnak volt a sarja. Lemondva mindéről mint egyszerű pap működött Amerikában. Egyszer, midőn betegtől ment haza, szakadni kezdett az eső, s így kénytelen volt egy kis pusztai házba betérni. Szívesen látták, helyet adtak neki a nagy szobában. A herceg elővette papi imakönyvét, de alig kezdett az imába, máris megzavarta valami láрма. Eleinte ügyet sem vetett rá, de a pörlekedés mindegyre erősebb lett. Végre félreteszi imaköny-

vét és kimegy. Hát a háznak nagy leánya dacol és felesel az édesanyjával! Mikor meglátta a herceg a makrancos leányt, odament, jól arculetteremtette, úgy-hogy az pirosító nélkül is belepirult. (Ugye ez csat-tanós história?) Aztán megfogta a leány karját, le-térdeltette édesanyja elé és ráparancsolt, hogy rö-g-tön kérjen tőle bocsánatot. Úgy is történt. Évek múltak el. A herceg meghalt, s midőn életrajzírója tervezett munkáján dolgozott, jelentkezett nála egy fiatalasszony és elmondta, mily érezhetően hatásos rendreutasítást kapott ő hajadonkorában Gallitzin hercegtől, de a mai napig hálás érte.

Mária kedves gyermekénél ilyen indítóokra sosem lesz szükség. Mária, az *ancilla Domini*, az Úrnak engedelmes szolgálóleánya lebegjen tün-döklő példaként mindig szemed előtt.

Légy ezután is a jó Isten és a Boldogságos Szűz iránti szeretetből szófogadó, jó gyermek, és akkor Isten áldása lesz veled.

Laci bácsi

12. Önmehtagadás

Kedves Húgom!

Bőjti idő lévén, bőjti levelet szeretnék írni, még-pedig, kereken kimondom: az *önmehtagadásról*. Lesz olyan leány, aki ha ezt a szót elolvassa, hanyatt vágódik, vagy vágódnék, ha nem süppedne egy angol bőrszékre, alighanem csupa önmehtagadásból. Mások talán félretolják e levelet: ez nem nekik való. De magam is úgy vagyok, ha elgondolom, mily hitvány, nyápic, elkényeztetett igen sok kislány, akkor szinte inkább nem írnék, mint írnék.

De hiába, a természetes embernek az ellenkezé-sét le kell győznöm önmagamban és Krisztus szavát kell hirdetnem: *Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen engem!*

Tudom, kedves Húgom, furcsán hangzik ez a szó a XX. század gyermekének a fülében; nincs is az ő szájaíze szerint mondva, ez nem felel meg az ő mindenben kényelemre áhító hajlamainak, ezt nem hirdeti kedvenc írója. Mindent inkább megtesz, de az önmeggyőzés diadalára nem pályázik. És azért vannak olyanok, akik jók, szentek szeretnének lenni, még a szenvedésre is készek, csak ne fájjon nekik; akik szeretnék az imádság szellemét, de az összeszedettségért nem akarnak az örökös csacszkodásról, a minden lében kanáláságról lemondani; sokan az alázatosság nagy erényét is óhajtják, de megaláztatni világért sem akarnak; mentek szeretnének lenni a kísértésektől, de azért mindent látni, hallani, tudni, élvezni akarnak; ők engedelmesek kívánnak lenni, de nehéz parancsot ne adjanak; szelídek is óhajtának maradni, csak mindent kedvükre tegyenek; szóval a mennyországba szeretnének repülni, de önmegtagadás nélkül, lehetőleg egyenest a dívánról. Bizony, bizony, ezek csodálatos, modern szentek.

Pedig, kedves Húgom, akárhogy is okoskodunk, ilyen kényelmesen nem jutunk a mennybe. Az önfegyelmezésre, önuralomra, magunk fékezésére édes mindnyájunknak nagy *szükségünk* van.

Tudod, mi történik az emberrel, ha nem tagadja meg magát? Az történik vele, ami a természet elemi erőivel, ha korlátlanul szabadjukra hagyatnak.

Micsoda pusztítást visz végbe itt-ott egy-egy folyó, ha elhagyva medrét, keresztültör a gáton és fékezetlen hullámaival vadul nekiereszti a vetésnek, községnek és mindent elsöpör, ami útjába akad! Mekkora károkat okoz a tűzvész, ha telhetetlen mohósággal belekap a házak száraz gerendáiba, ha eléri a nagy fáradtsággal összegyűjtött takarmányt, ha felkapja a szél a lángnyelveket és vadul végigszórja a szikrákat a háztetőkön, az utcasorokon, végig a városon. Borzasztó csapás egy-egy földrengés; amidőn a földnek indulatos mozdulatára, zúgó morajára kártyavárak módjára dőlnek össze a paloták,

embereket, állatokat temetve romjaik alá. Rettegéssel gondol az ember egy *orkánra*, egy ciklonra, mely az erdők százados fáit játszva töri derékon, termőföldeket kietlen, letarolt pusztákká változtat, vasutakat fellök, falvakat rombadönt, a tengereket forrongásba hozza, a hajókat örvényekbe süllyeszti.

De, kedves Húgom, bármily nagy a pusztítás, a kár, melyet a természet fizikai erői okoznak: ezek mind össze sem hasonlíthatók az óriási károkkal, melyeket a *fékezetlen szenvedélyek, a zabolátlan bűnök, az önmegtagadást nem ismerő emberi indulatok* okoznak, ha ezek egyszer elhagyva, keresztültörve az isteni és emberi törvényeken, fékezetlenül, őrvongó furiákként, hitet, erkölcsöt korbácsolva száguldanak tova a világban az emberek között. A tomboló természet okozta károkat ki lehet számítani, idővel a bajt helyre lehet ütni, de a szenvedély okozta károk nagyságát nem lehet megállapítani, azokat nem lehet számokban kifejezni, s akárhányszor egyáltalán nem lehet jóvátenni. Nem lehet már azon egyszerű oknál fogva sem, mert a szenvedélynek nemcsak e világban, hanem a másvilágban is megvannak az áldozatai.

Kedves Húgom, mi is lesz az emberrel, ha nem tagadja meg önmagát, ha nem uralkodik szenvedélyein? Tán ismertél avagy hallottál már olyanról, aki szenvedélyeinek tehetetlen áldozata volt, aki a mértéktelen italnak, a szenvedélyes kártyának, aljas vágyainak volt csúf rabszolgája? Ha az ilyennek azt mondják: elveszted egészségedet, tönkre jutsz — hallja és belátja: de zsarnok szenvedélye nem engedi ki őt karmai közül. Ha figyelmeztetik, hogy elveszti becsületét, jó hírnevét, állását — ő tudja, előrelátja: de a szenvedély őt tovább fogvatartja. Ha szeretettel kérik, ne tékozzolj el pénzét, hisz maholnap koldusbotra jut — jól tudja, hogy igaz: de zsarnok szenvedélye tovább fosztogatja, fojtogatja őt. Ha szeme elé állítják, hogy tönkre teszi családjá boldogságát, gyermekei jövőjét, hogy a túlságos költeke-

zés, a nagyúri életmód, a sok ruha, kalap, színház, zsúrozás a család sírját ássa — azt is tudja: de zsarnok szenvedélye tovább űzi, kergeti, hajtja őt a romlás útján.

A XIII. század második felében Páduában élt egy olyan ember, akinek a gonoszságban nem volt párja a világon. IV. Sándor pápa kiközösítette őt az Egyházból és a „pokol szülötté”-nek nevezte. E vérszopó zsarnok gyilkos kedvének vagy 50 ezer ártatlan ember esett áldozatul. Cessano mellett végre megverték, kézrekerítették, vasketrecbe zárták, és mint valami vadállatot mutogatták az embereknek. Fellelékeztek az emberek, midő *Ezelino* zsarnokságától ilymódon megszabadulhattak. És tudod, kedves Húgom, mi bírta ezt az embert a borzasztó kegyetlenségekre? A történelemíró mondja: az ő féktelen hír- és dicsvágya.

XIV. *Lajos*, Franciaország királya, tehetséges ember volt. Mazarini bíboros azt mondta róla, hogy négy királyra való tehetség volt benne. De ez az ember botrányköve volt hazájának. Halála hírére a nép a városokban csakúgy, mint a falvakban örömrivalgásba tört ki, mintha csak a legkegyetlenebb zsarnoktól szabadult volna meg. Két szenvedélye volt: az erkölcstelenség és a mérhetetlen dicsvágy. Az előbbi szenvedélye kettős házasságtörésre ragadta, és bűnös életének társa öt év alatt 180 millió frankjába került. Dicsőségvágya pedig megmérhetetlen gögre, fényűzésre, hiábavaló háborúra, kiáltó kegyetlenségekre és nagy adók kivetésére hajtotta. A történelem azon megsemmisítő dicséretben részesíti őt, hogy ő volt *úttörője* a francia forradalomnak.

Valóban, mit ér az, ha az ember meg tudja szelídíteni a vadállatot, ha le tudja győzni az ellenséget, útját tudja állani a tűz és víz romboló erejének, de magának nem tud parancsolni?

Mindebből a napnál világosabban láthatod, mennyire szükséges az önmehtagadás, az önfegyel-

mezés; nélküle lehetetlen a szenvedélyek fékezése! Mármost mit is akarunk tenni, drága kis Húgom?

Ha neked oly hirtelen, *lobbanékony természet* van és mint a kis bögre, hamar felforrsz: akkor okvetlenül arra kell bírnod magadat, hogy csomót köss a nyelvecskédre. Ne szólj egy szót se, míg le nem csendesedtél. Előbb nyugodj meg, imádkozzál, s aztán fegyelmezetten pörölj, ha kell. — Ha pedig lusta vagy, nappal is *álmodozol*, a levegőbe *elábrándozol*, akkor kelj fel pontosan, öltözködjél szaporán, ne babrálj, ne cammogj sokat, mint az öreg mackó az állatkertben, különben mindenünnen elkéssel: a templomból, az iskolából, tán még az evéstől is. — Ha érzelgős *búskomorságra* van hajlamod és úgy jársz a házban, mintha irtó adósság ülné meg a lelkedet, akkor okosabban teszed, ha a búsulást a ló elég nagy fejére bízod, nem panaszkodol fűnek-fának, hogy neked ez is, meg az is fáj. Légy virgonc, jókedvű, mint a mókus. — Ha a büszkeség, *kevélység* ördöge kívánczik kis szívedbe, hogy onnét uralkodjék mások felett: akkor nagyon is résen légy; óvakodjál a fejességtől és ne kívánd, hogy mindenki úgy táncoljon, mint ahogy te muzsikálsz. — Ha az *érzékiségre* érzesz hajlamot: akkor kerüld mindazt, ami testedet elkényezteti. Túrj el egy kis hideget, ne félj a hideg víztől, ne légy válogatós az ételekben, hagyd ott néha az édességeket, még a megengedett dolgokban se légy mohó. *Nagy Sándor* kiöntötte a pohár vizet, melyet harcosai, nagy fáradtság árán, égető szomjúságának csillapítására hoztak, hogy megmutassa, mennyire tud magán uralkodni s nem akar kényelmesebb osztályrészt a katonáinál. Különösen vigyázz, hogy a *rendetlen vonzalomnak* ne engedj helyet a szívedben, mert attól félek, hogy az édes Jézus hamar kiszorul onnét. Ha a *bőjti idő alatt* házibálra, „zártkörű” táncra hívnak téged, és ha az a meghívó még oly szép, és ha ez is, az is ott lesz: te oda el nem mégy, hanem a többi jó kongreganistával összefogtok és kézzel-lábbal, szóval-száj-

jal — gondolom, csak ilyenkor is győzitek? — küzdeni fogtok az ilyen multságok, bálók ellen.

Kedves Húgom, jegyezd meg jól, a szenvedély hétfejű sárkány, amelynek nem elég egy fejét levágni, sőt hattal sem érsz sokat, ha megmarad a hetedik. Azért légy rajta, hogy emberül végezd a dolgodat és hívd segítségül a sátántipró Szűzet. Mint ércszoborról, hulljanak vissza erős akaratodról a kísértőknek nyilai. Szíved a harctér. Ott küzd a jó és rossz, a bűn és az erény élethalálharcot. Egyik oldalról szól az ördög: egyszer élsz, élvezz, engedj szabad folyást vágyaidnak. A másik oldalon Krisztus szól: Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát! Kié lesz a babér, kié a győzelem?

Mária kedves gyermeke! Más erénynek árnyékát bizonyos fokig, hogy az emberek szavajárása szerint mondjam, még az állatokban is látjuk. Szorgalmas a méhecske is; kitartó lehet az igavonó barom is; hű, engedelmes a házi eb: de tetteit kormányozni önuralom által csakis az ember képes! Ez az ő méltósága. Azért fel a nemes munkára: tagadd meg önmagad! Krisztus követése így fogalmazza (I. 25.) a nagy életszabályt: *Amennyiben erőt fogsz magadon venni, annyiban fogsz előmenetelt tenni.* Krisztus és a Fájdalmas Szűz segítsen meg benne.

Laci bácsi

13. Igénytelenség

Kedves Húgom!

Manapság rettenetes mérveket ölt világszerte a nagyzolás, az *úrhatnámság, a flancolás, a mérhetetlen vágyakozás a mulatozás, a szórakozás után.* Az emberek többet költenek, mint amennyire telik, többnek akarnak látszani, mint amennyik a valóságban. Hogy hol, vagy mikép szerzik erre a pénzt, az már más lapra tartozik. Megfigyeltem, midőn

vakációzók egyszer beszálltak a vonatba. Akkora lármát csaptak, mintha ők bérelték volna ki vonatosul az egész pályaudvart. A szegény hordár nem győzte utánuk vinni a sok táskát, skatulyát, esernyőt, napernyőt. Kezdődött a konverzáció. Nem úntatlak vele, de ember legyen, aki türelemmel végig tudta hallgatni. Mindent rájuk lehetett volna fogni, csak azt nem, hogy *igénytelenek*. Ez a szó a modern társadalmi és családi élet szótárából hiányzik.

Kedves Húgom, szeretném, ha sok egyéb hasznos tudnivalóid között a mai korban ezt az erényt, az *igénytelenséget* is elsajátítanád, és ott láthatnám *szívedben, szavadban, megjelenésedben*.

1. *Légy igénytelen szívedben. Szalézi Szent Ferenc* mondja: „Vannak emberek, akik azonnal igen sokat képzelnek magukról, mihelyt szép lóra ülnek, egy csomó toll leng a csákójuk mellett és szép uniformisban vannak.” Ezt elhiszem a Szentnek. De kedves Szalézi Szent Ferenc, bocsásd meg megjegyzésemet. Én abban a véleményben vagyok, hogy ilyenfajta embereket ma nemcsak lóháton lehet látni, hanem még többször a gyalogjárók között, mégpedig nem is csak a férfiak, hanem még többet a nők között. Mit nem tesznek ezek, hogy érvényesüljenek! A természet három országának kincseit lefoglalják. Az ásványországból a drágaköveket veszik, az aranygyűrűket, a fülbevalókat, a nyakláncokat. A növényországból az illatszereket, az igazi és hamisított virágokat. Az állatországból veszik a tollakat, a lenyúzott állatbőröket. Hát ha ebben valami dicséretre, elismerésre méltó dolog van, akkor a dicséretet az aranykarperecek és ékkövek miatt az ásvány, a finom, illatos szappan és kenőcsök miatt a növény, a tollak és prémek miatt az állatország érdemli meg. Némiképen elismerés illeti az aranyműveseket, a drogistákat és a szücsöket is, de semmiestre sem a dámákat, akik a fentemlített dolgokat magukra akasztják.

Légy szívedben igénytelen! *Ugyan mi miatt sze-*

retnéd magadat átadni a képzelődésnek? Szép termeted miatt? Mi lesz belőled akár csak egy évvel is haláloed után? Származásod miatt? A világért sem akarlak megsérteni, de azt mondom, mit használ a vaknak, hogy az apja látott? Mit használ nekünk, ha őseink nagyok voltak és mi nem léptünk a nyomukba? Tehetséged miatt? Hogy valaki három vagy öt talentumot kapott-e az Úrtól, végre is mindegy, neki annyiról kell számot adnia, amennyit kapott. Hogy az a bizonyos szűrkeszűrű állat, amelynek a fülei a közmondásban vannak, aranyat vagy vizet hord-e a hátán, az, ugye, mindegy, hiszen nem az övé. Mi miatt adnád magad át a képzelődésnek? Erényeid miatt? „Félve és remegve munkáljátok lelketek üdvét.” Az ég oszlopai megrendültek, ki biztosít, hogy én állhatatos maradok?

Az emberek dicsérete meg ne szédítsen. A dicséret csak olyan, mint az ember árnyéka. Egyszer kisebb, másszor nagyobb, de sohasem igaz, mindig torzkép. Ki volna oly gyengeelméjű, hogy az árnyéka miatt tartsa magát nagyra?

2. *Légy igénytelen szavaidban.* Egy igen derék plébános egyszer metsző gúnnyal ment neki azoknak, akik nagyon szerették mindenben a bankot adni. Egyízben egy előkelő öltözetű úr állított be hozzá. A plébános kérdi:

— Mi a foglalkozása?

— Lábtyűművész vagyok — feleli a jövevény.

— Mi az, kérem? Nem értem! — szól a plébános.

— Hát cipőket készítek — szól a jövevény.

— Úgy? Tehát suszter! — szól a plébános megkönnyebbülten.

— Igenis, kérem alássan — szól az idegen.

Milyen ember az, aki még a becsületes kenyérkereseti forrásának nevét is szégyenli? Hát az asztalos, kéményseprő, pap szégyelné foglalkozását, reverendáját?

Kedves Húgom, csúnya, ha valaki azt hazudja,

hogy ő itt is, ott is járt már, ezt is, azt is ismeri, ezzel is, azzal is levelezésben van, apja ilyen meg olyan gazdag, az amerikai nagybácsija meg többszörös milliomos. Érdemeket a hengegő maga eddig még nem szerzett, vagy ha szerzett, az olyan, mint a vékony cérnaszál, de ő hajókötélnek hirdeti. Minden tetteivel nagyra van, mint a liba a repüléssel. Ez is nagy robajjal fölrepül, de alig emelkedik egy kicsit a levegőbe a szárnyas pilóta, máris visszapottyán a porba. Dehát, kérded, nem szabad az embernek sohasem a saját vitézi tetteiről beszélni? Dehogynem: valahányszor kérdeznek; valahányszor jót tehetsz vagy másokat buzdíthatsz vele, ilyenkor szólj, de érezzék ki, hogy te önmagadon is minden jót Istennek tulajdonítasz.

3. *Légy igénytelen megjelenésedben.* Nézzünk ki a világba, miben nyilvánul a családban az igénytelenség? Azt mondják, a társadalmi igények követelődzőleg lépnek föl. Az embernek, ha akar, ha nem, kell tudnia reprezentálni: azaz többnek kell látszania, mint amennyi. Először például a *lakást* illetőleg. Nem sokkal maradhat el Salamon királyétól. Sokkal több a szoba, mint amennyire szükségük van, sokkal nagyobb a kényelem, mint ahogy a szerény jövedelemből telnék. Ez az egyik csúnya dolog. És a másik? Ha egy modern lánykának azt mondanám, hogy gyakorolja az igénytelenséget a *ruházkodásban* is, még megtenné, hogy szemembe kacagna. Pedig volna oka egy kicsikét szerényebben adni a kisasszonyt. Szegény édesapja már hónapok óta vakarja a fületövét. A kifizetetlen számlák egyre szaporodnak, a bevétel meg nem nő. Társaival, barátaival fizetésemelésről, drágaságról, korpótlékról beszél reggel, délben, este, ankétezik, bankettezik, de célt nem ér. Igaz, volt félév előtt egy kis béremelés, de mi az? Meg se kottyán! És mégis annak a fejében drága felesége, kisebb s nagyobb leánykája folyton szorongatja, simogatja, préseli, környékezi, míg kiszurkol egy kis ruhácskára valót. És mikor

meglátja azt az agyonlyukasztott, kiabáló szabású ruhácskát, akkor a fejét szeretné leharapni mérgében, sajnálja, hogy csak egy fillért is adott. Sokat, nagyon sokat vétkeznek ebben manapság az asszonyok, lányok. De nem ártana egy kis igénytelenség a ruházkodásban! Hogy a tisztítótűz azokat a könnyelmű lányokat fogja egykor leginkább kikezdeni, akik legkevesébbé vigyáztak arra, hogy öltözetük igazán be is fődje a testüket, azon nem kételkedem. De az is megeshetik, hogy az okozott idegen bűnök miatt még a tisztítótűznél is mélyebbre kerülnek.

Neked, mint Mária gyermekének, kettős címen áll jól az igénytelen szerénység. Érdekes dolog s megszívlelésre méltó: egy volt Éva leányai között igazán nagy, igazán szép, igazán tisztá, igazán előkelő, igazán dicső — és ez, az áldott az asszonyok között, *Isten szolgálóleányának vallotta magát.*

Mennél inkább szállsz le vele az alázatosság legkisebb fokára, annál magasabbra jutsz fel hozzá!

Ugye rajta leszel? Erre segítsen a Szűzanya! Szeretettel maradok

Laci bácsi.

14. Takarékoság

Kedves Húgom!

Manapság az örült drágaságról beszélnek az emberek, de meg a lányok is úton-útfélen, vasúton, villamoson, hivatalban, zsúron. Természetes, isten-adta hangfogókészülékeddel itt-ott ilyen vagy hasonló párbeszédet hallhatsz:

Zsúron.

— Tudod-e, drágicám, hogy mibe került Gáspárné kalapja?

— Jó összegbe.

— Se többbe, se kevesebbe, csak 80 pengőbe!

- Na, most legalább kimehet az utcára.
— De mennyire! Egy kis zászlót is tűzhet a kalapja tetejére e felírással: Ide nézzetek: 80 pengő!

Villamoson.

- Multkor a Gerbeaudnál uzsonnáztunk. Alig ettünk valamit és 20 pengőt fizettünk.
— Valóban, szörnyű a drágaság!
(Én meg csendben azt gondolom magamban, mit mászkálnak ezek a Gerbeaudhoz?)

Egyetem előtt.

- Tegnapelőtt Misi öt tüneményes piros rózsával kedveskedett nekem.
— Gavallér fiú! De mibe kerülhetett?
— Diplomáciai úton megtudtam, hogy azért 10 pengőt vasaltak ki belőle.

Vasúton.

- Képzeld, édes, egy belvárosi kirakatban egy felöltő 400 pengő.
— Ennél cifrábbat tudok. Karácsonyra Lenke a férjétől ezer pengős bundát kapott.
(Erre valamennyien, akik a kupében voltak, csodálkoztak, szörnyűködtek és majd tíz percig tátogatták a szájukat.)

A restiben.

- Hattottad-e, hogy Nóra az Elite-bálon volt?
— Most hallom.
— Mit gondolsz, mibe került e kis ricsaj az édesapjának?
— Halvány sejtelmem sincs.
— Az öregnek cakumpak, mondd és ird: kettő ezer pengője elúszott.
— No, de legalább Nóra is elkelt?
— Ej, dehogy! Az még mindig raktáron van.
— Ez már pech!

Kedves Húgom! Valóban nem tudom, hogy vajon a drágaság örült-e, vagy az emberek örültek-e? Panaszkodnak főnek-fának, így meg úgy, nem lehet megélni, ezt már nem lehet kibírni, és akkora pazarlást, luxust, dáridókat csapnak, mintha Dárius kincse felett rendelkeznének, vagy legalább Rothschild lenne a nagypapájuk. Hát ki a fészkesfülemüle mondotta nekik, hogy ilyen főntemlített bolondságokat csináljanak? Vagy mi szükség van arra, hogy egy doboz cukorkáért 20 pengőt adjanak? Ki kényszeríti őket arra, hogy egy kis vagyonért magasszárú csizmát vegyenek? Hogy hetenként kétszer-háromszor 20—30 pengőt dobjanak ki egy színházjegyért és százakat egy Gundel-vacsoráért! Akinek ilyesmire telik a pénzből, az ne jártassa a száját és ne beszéljen „örült drágaságról”! Az ne merje kimondani a szót, hogy ma lehetetlenség vagy luxus gyermekeket nevelni! Ez nem őszinte beszéd, ez nem egyéb, mint farizeuskodás, hengegés, útalatos bűn! Az ilyeneknek nincs pénzük gyermektartásra és valamilyen jótékony célra, például templomépítésre vagy árvaházra.

Drága kis Húgom, nem szeretném, ha ezen nagyzási hóbertban tomboló, esztelenül költekező urak, uracsok, hölgyek, hölgyikék után indulnál, de nagyon szeretném, ha a józanabb politikát követnéd és a *takarékosság* erényére vetnéd szépséges szemedet. Méltasd figyelemre azon okokat, melyek ezen erényt ajánlják.

— Pardon, Laci bácsi, hogy közbeszólók. Csak nem akar nekünk a takarékosaságról írni? Ma örüljön az ember, ha meg tud élni, de takarékoskodni igazán nem tud.

— Kérlek, légy egy kis türelemmel, levelem végén már nem fogod mondani, hogy nem lehet takarékoskodni.

— De a takarékosaság ellenkezni látszik Krisztus tanításával! Hisz' azt mondta Jézus: „Ne gyűjtsetek

magatoknak kincseket", és íme, azt halljuk: Gyűjtetek!

— Ne hamarkodd el a dolgot. Keresztény hitünk tanítása és a józan ész különbséget tesz *cél* és *eszköz* között. Rosszul cselekszik, aki úgy nekiesik a takarékoságnak, a vagyongyűjtésnek, hogy e miatt aztán megfélemedezik a jó Istenről, lelkéről, templomról, imádságról. Helyesen cselekszik, aki a földi jólétet csak eszköznak tekinti az örök cél elérésére, és gyűjt, hogy tisztességesen meg tudjon élni.

— De nem vezet a takarékoság irigységre?

— Szó sincs róla! Az irigy keményszívű, a takarékos szívesen ad és kész magától megvonni valamit, hogy annál több alamizsnát tudjon adni. Az irigy mindig többet akar, soha sincs megelégedve. A takarékos megelégszik, ha tisztességesen meg tud élni.

De most már halljad az okokat: miért takarékoskodjunk?

1. Maga az édes *Üdvözítő* takarékos volt.

Emlékezzél csak arra, mit hallottál róla az evangéliumban! Midőn a pusztában a kenyeret csodásan megszorította és az éhező népet kielégítette, azt mondta tanítványainak: „Szedjétek össze a megmaradt darabocskákat, *hogy semmi el ne vesszen!*” Érted? És aki így szólt nyilvános életében, mennyire gyakorolhatta elrejtett életében a takarékoságot! Szent József műhelyében bizonyára nagy gonddal vágta a fát a készítendő tárgyakhoz és a forgácsot is szorgalmasan összegyűjtötte, hogy ezt célszerűen felhasználja. A gyermek Jézus ezt Szent Józseftől és Szűz Máriától tanulta, akik gondosan bántak keresményükkel és a prédáláshoz meg éppenséggel nem értettek.

2. Takarékoságra kényszerítenek minket a *mai állapotok*, a drágaság, az okosság, az előrelátás, a felebaráti szeretet. És innét ered, hogy azok, akik azelőtt ehhez nem értettek, most e művészetben nem ritkán kitűnnek. Azelőtt két cseléd kellett, ma

egy is megteszi, sokszor meg egy sincs. Azelőtt négy fogás kellett, ma három, kettő is jó. Azelőtt egy félórai útra kocsit kellett, ma gyalog megyünk. Miért? Hja, a mai viszonyok ezt így diktálják.

3. Takarékoskodjunk, *hogy később legyen vala-mink*. Rosszul gondolkozik, aki a sültgalamb repülését várja, aki abban reménykedik, hogy a főnyeremény az ő ölébe pottyan, aki az amerikai nagybácsitól várja a sok milliót, aki egyelőre azonban nem akar meghalni. Sokkal okosabban cselekedett egy kis húgom, valamilyen varróleány, akinek vagy négy-öt hónap előtt azt a tanácsot adtam, hogy nélkülözhető dolgokra egy fillért se adjon, és most kétszáz pengő boldog birtokosa, amin már tisztes-séges fehérneműt vehet magának. Szegények és rongyosak maradnak azok, akiknek kezében a pénz mégcsak rá sem ér megmelegedni, akiknek a takarékpénztáruk a színháznál, a mozinál, a cukrásznál, a divatkereskedőnél van. Ezek, ha mégannyit keresnek, sohsincs pénzük, mert elúszik a gyomron, cukron, kártyán, boszorkányon, mulatságon.

4. Takarékoskodjunk, *hogy jótékony-ságot is gyakorolhassunk*. A tapasztalat bizonyítja, hogy a szegények adnak legtöbbet a külföldi missziókra, jótékonycélokra, templomépítésre, oltárra, harangra, orgonára. Ma beszélte el nekem egy plébános. Felvidékről menekült. Ideiglenes szállást egy plébánosnál kapott. Megtudták ezt a plébániához tartozó kis község hívei és a kommunizmus ideje alatt felkérték, legyen plébánosuk. Egyházilag az ügyet rendezték és azóta a szegény nép már felépítette a plébániát, kijavíttatták a templomot, új orgonát, három harangot hozattak és a legboldogabb hitéletet élik. Sok hasonló adatot sorolhatnék fel, de a papír, idő és a türelem rövideje nem engedi.

5. Takarékoskodni, kedves Húgom, nem annyit jelent, hogy vonjuk meg magunktól és hozzánk tartozóinktól a szükséges dolgokat — ez fősvénység lenne. Annyit sem jelent, hogy mi minden meg-

engedhető eszközzel minél több pénzt harácsoljunk össze — ez a kapzsiság bűne. Takarékoságunk abban álljon, hogy *meglévő dolgainkra vigyázzunk, igényeinket lefokozzuk és naponkint valamicskét félretegyünk* a bekövetkező sovány esztendőkre.

Meglévő dolgainkra vigyázzunk! Hogy bánik némely kislány a ruhájával? Ha két hétig hordja, olyan, mintha a Teleki-téren vették volna. Gyűrött, piszkos, rongyos. Hogy bánik sok ember a bútorral? Rossz szokásból a szék két lábán himbálódzik, nem őrzi a portól, vagy ha letörli a port, letörli a díszítést is. Hogy bánnak sokan a konyha- és az evőeszközökkel? Nincs nap, hogy tányér, csésze, pohár, üveg össze ne törjön. Valóságos vagyon egy évben!

Fokozzuk le igényeinket! Ne azt kérdezzük magunktól: tudom-e ezt vagy azt használni, hanem tudom-e *nélkülözni*? Egy ruhadarabról, egy utazásról, egy kirándulásról, egy regényről, egy színdarabról, egy üveg parfümről, egy skatulya cukorról van szó. Ha naponként csak 50 fillért tennél a takarédba, tíz év múlva majd 2000 pengőd lenne. Ez sem polyva!

Kedves Húgom, tovább már nem teszem próbára türelmedet. Nézz körül, tehetnél-e valamit e szép erény érdekében? Sok sikert a munkához!

Laci bácsi

15. Sport és munka

Kedves Húgom!

Vakációban egy leányiskola értesítője került a kezembe, amelybe a programcikket az intézeti tornatanár írta. Minden ember szereti a maga szakmáját, s azért megértjük a tornatanár úr ügyszeretetét, aki a testgyakorlatot minden „tan”-tárgynál (talán még a hittannál is) fontosabbnak tartja. Megható buzgósággal magyarázza, hogy a voltaképeni üdvösség kulcsa a — svéd torna, melyet ő szíve egész me-

legével ajánl. Elmondja, mily pompás találmány, teszem azt, „a levezető lábgyakorlat” a vérkeringés szabályozására és a szívdobogás megakadályozására; mikép kell a törzs izmait erősíteni és mily gyakorlatok valók a hátgerinc kiegyenesítésére, a növésnek, meg a váll- és karizmok fejlődésének szabályozására. Ajánlja az „összetett testgyakorlatokat”, melyek a törzs ilyen meg amolyan hajlításából állanak és a belső szervekre, véredényekre és zsigerekre kitűnő hatással vannak stb., stb.

Kedves Húgom, midőn én e jó és üdvös dolgozat elolvastam, azt gonoltam magamban, hogy hiszen mindez olyan szép, mint a meggyérés, de azért a végén mégis a *bosztoni hölgyek* jutottak eszembe. Hogy azok jól tudnak táncolni, azt te is tudod (a „boszton”-táncot bizonyára ők találták ki!), de hogy ők rajongó hívei a tornának és a sport különböző fajtáink, ezt még talán nem tudod. Gondolom, márcsak azért is megérdemlik a modern leánykák különös figyelmét.

Nemrégiben nem éppen a legkellemesebb család érte őket. Egy amerikai tanár, *Dudley-Sargent* — így írta akkoriban az „Alkotmány” — fényes előadást rendezett a női szépségről s az előadásra meghívta az előkelő sportkedvelő hölgyeket, kihirdetvén, hogy főképp a hölgyek sportolásáról szándékozik beszélni. A hölgyek persze bókokat vártak, de nagyon csalódtak. „A sportnak minden ágazata — mondotta a professzor — csak ürügy és alkalom, hogy sok költséggel és idővesztéssel hódolhasson a nő a kacérkodásnak és a flört kétes értékű kedvteléseinek. Ha Önök, Hölgyeim, igazán egészséges sportot akarnak űzni, amely testük alakját egészen normálisan megszépíti és edzi, akkor megmondhatom Önöknek, hogy ez az igazi sport a házimunka, a háztartásban való szorgalmaskodás. A lábizmok edzésére és az elhízás elkerülésére nincs jobb sport a lépcsőjárásnál. Hogy a *mell és gerincoszlop* is megerősödjék, erre nézve kitűnő sport a térdeplés és

a súrolás, mert az ember közben még a kezével is dolgozik. A vállak gömbölyűvé tételére a seprővel való foglalkozás is kitűnő eszköz, szintűgy a vödörök hordozása. A kenyérdagasztás az alsókart is fejleszti, egy órai mosás pedig egész heti teniszjátékot pótol.”

A professzor előadása tetszést aratott a férfiak többségénél, de a hölgyek nagyon megütköztek a mondottakon s úgy vélekedtek, hogy a professzor voltaképpen barbár ember, akiben egy rabszolga-kereskedő veszett el.

Kedves Húgom, talán te is kész vagy igazat adni a bosztoni hölgyeknek. Pedig, bocsáss meg (és ezt nem civódási kedvből mondom), nekik nincs egészen igazuk. A professzor úrnak, úgy tetszik nekem, gyomrában feküdt az az örült sportolás, amit manapság a lányok véghezvisznek. Ügylátszik, azt a gyanút táplálja, — és talán nem is alaptalanul — hogy a lányok nem is a sport testedző volta miatt sportolnak (amint a strandra sem járnak a fürdés miatt!), hanem inkább merő mulatságvágyból, sőt egyik-másik talán csak a — legénykéek miatt, akikkel ilymódon alkalmuk van szórakozni. Mondom, esetleg, nincs kizárva, netalán, eshetőségképen, némileg és valamelyest igaza van neki — egy kicsit.

Hát, kedves Húgom, Mária gyermeke, én igazán nem vagyok ellene, ha sportolsz. Úgy is, ahogy a professzor úr értette, akár vödörcepeléssel és svéd-szobasikálással vagy főzőkanállal, akár tenisszel és evezőlapáttal, de szeretném azt is, ha megszívelnéd azt a „kicsit”, amiben a professzor úrnak igaza van.

Mert, hogy ezen kezdjem, szó ami szó, a sport miatt vagy oly „drága” gyermeke szüleidnek. Mert utóvégre sportruha, sportcipő, sportszerszám, sportpálya, közlekedési eszköz szép kontót tesz ki.

Másodszor. A sport addig sport, amíg — sport és nem szertelen, sokszor veszélyekkel teli szórakozás.

Mindig végtelenül sajnálom azokat a hiper-

modern leányokat, akik egy félóra alatt akármelyik ficsúrral akár tenispályán, akár a vasúti folyosón, akár a strandon „felejthetetlen” barátságot kötnek, akik sétabottal járnak és még a nyílt utcán is cigarettáznak, akik értik a pillantás jelentőségét, melyet a villamoson a vizavíjuk vet jobbra-balra vagy egy baloldali, díszgój által szerkesztett lapra, s akik otthon csak regényolvasással meg kártyázással verik agyon az idejüket. Ebbe a kompániába „hüpermodern” leányok igen, de komoly, magukat megbecsülő, jó és értékes leányok nem tartozhatnak.

Erre azt mondod: Kedves Laci bácsi, ha mi nem hódolunk ebben is a kornak, meg a sportnak, hát örökre „véngleányok” maradunk. Nos, ne érts félre! Nagyon téved az, aki az összes sportok ellen hadakozik. Én bármikor, legalább egy óráig tudnék a sport mellett beszélni, mert fiatalabb koromban magam is sportoltam és ma is a kispesti „Törekvés” Futball Klubnak vagyok megválasztott elnöke. Én a lányok túlzott sportja ellen szólok és az ellen, hogy a sportolást ugródeszkanak nézzék, ha férjhez akarnak menni. Nem vonom kétségbe, lehetséges, hogy ott két rokonlélek között komoly ismeretség fejlődjék, de azt állítani, hogy aki nem hódol be a kornak és a sportnak, „vénlány” marad, mégis csak merész állítás. Kérdezd meg édesanyádat, vajjon fiatal korában ő is ilyen ugrándozó, szöcske-leány volt-e, és mégis férjhez ment.

A fiatalemberek *mókázni* szeretnek az ilyen divatbaba-leányokkal, de *elvenni* őket — Isten őrizz! Ha mégis elveszik, ráfizetnek. Mentül higgadtabb, vallásosabb, dolgozabb, háziasabb egy leány, annál jobban jár az, aki elveszi. Mert az ilyen leányból jó feleség is lesz, amazokból pedig csak nyűg lesz és házi kereszt.

„De hiszen megöl minket az unalom, mit csináljunk mi egész délutánokon?”

Nos, ezzel a kibúvóval ugyancsak kelepcébe kerülnek a túlzó sportolók. Mert nézz csak ide! Ha

egy nagyvilági főúr lánya férjhez megy, annak is jó, ha legalább egy kicsit ért a háztartás valamennyi ágához. A gyeplőt neki kell tartania, neki kell minden munkát megítélnie, hogy jó-e, rossz-e. Valamelyest konyítania kell tehát a főzéshez, mert különben kalapos szakácsnője elől-hátul becsapja. Jó, ha a takarítás, varrás, meg a harisnyastoppolás művészetéhez is ért egy szikrát, mert különben nem tudja, mit követelhet joggal személyzetétől. Rendesen a háziasan nevelt leányokból kerülnek ki a jó háziasszonyok, akik pedig semmit sem értenek a háztartáshoz, azok örökké elégedetlenek, zsembe-sek lesznek. — Aztán micsoda ez? Te unatkoznál, Mária gyermeke? Hát nem hallottál az apostolkodásról, jócselekvésről, karitászról, sajtóról, eucharisztia-
ról soha semmit?

Kedves Húgom, midőn mindenki dolgozik, mi nem lustálkodhatunk. Nagyon örülnék, ha levelemmel sportolási kedvedet egy kissé lefokoznám, munkakedvedet pedig feltűzelhetném.

1. Értsd meg szerető szavam: *Szeress dolgozni, mégpedig magasabb indítóokból.*

Vess egy pillantást a názáreti Jézusra. Hogy sürgött-forgott a házban; majd Szűz Máriának, majd Szent Józsefnek nyújtott segítséget. Nem kérte magát, nem várt sokat a parancsszóra, szemükből leste el akaratukat. Jézus *szeretett* dolgozni.

Tekints a Szent Szűzre! Keze alatt szaporán folyt a munka, az egész házat rendben tartotta, mindenről gondoskodott, senki hiányt nem szenvedett. *Szeretett* dolgozni.

Nézz Szent Józsefre! Ő volt a Szentcsalád feje. Tudta, hogy kiket bízott rá az Isten. A mindennapi kenyérrevalót neki kellett keze munkájával, arca veritékével előteremtenie. *Szeretett* dolgozni!

Vonultasd föl lelki szemeid előtt a világtörténelem összes nagy alakjait, a szenteket, a hadvezéreket, a művészeket, a tudósokat, az államférfiakat.

Minek köszönik ezek sikereiket? Kitartó munkásságuknak. Annak, hogy *szerettek* dolgozni!

Sőt nézd akár az Egyház ellenségeit is! Nézd, mekkora agitációt fejtenek ki vállalataik érdekében, a sajtóban, gyűléseiken, páholyaikban, szervezeteikben! . . .

És akkor te, kedves Húgom, Mária gyermeke, amolyan álmos szemmel akarsz a munkához látni, mint a hízott kandúr az egerészéshez? Nem ösztönöznek téged e példák komoly munkára? Nem kellene megfeszítened minden erődöt, hogy kötelességednek még jobban, minél jobban, lehető legjobban megfelelj?

2. De necsak szeresd a munkát, hanem *dolgozál jó szándékkal*, „mint Krisztus Jézus jó harcosa”! A jó szándék adja meg tetteinknek az igazi értéket. Tetteink, mint afféle apró-cseprő emberek erőlködései, Isten előtt magukban véve nem nyomnak sokat. De ha Isten iránti szeretetből végezzük munkánkat, a mindenható Isten azonnal végtelen örömmel és szeretettel néz le reánk.

Egy festőnek valamilyen műbarát meghagyta, hogy fesse meg a „jó szándékot”. Nagyot nézett a festő, hogy mi jutott rendelőjének az eszébe. Ha azt mondja, fesse le ezt vagy azt a tájat, lovat, embert: rendben van; ha azt kívánja, hogy fessen templomot, házat, falut, azt érti; de hogy mikép fesse le a jó szándékot, erről sejtelve sem volt. A jó szándék nincs fából, nincs vasból, az se nem piros, se nem sárga, se nem kerek, se nem szögletes, hát mit fessen? Azonban a megbízott festő ügyességén kívül mély vallásossággal is meg volt áldva, — ez rendesen kedves segítő társuk az igazi művészeknek — és íme, most is ez adta kezébe az ecsetet. Vászonzapra fekete táblát festett és a tábla elé egy kis gyermeket állított. A gyermek kezébe krétát nyomott, mire ez elkezdett a táblára nullákat írni. A gyermek mögé a gyermek őrzőangyalát állította. Ennek a kezébe egy aranyos ecsetet adott, aki a

gyermek nullái elé hatalmas, aranyos egyest pingált. A kép alá pedig ezt írta: „Jó szándék.”

En azt hiszem, a festő pompásan oldotta meg feladatát. Az ember tettei: a gyermek nullái. Magukban nem sokat nyomnak. De ha a buzgó, vallásos lélek a nullák elé odaállítja az egyest: a jó szándékot, akkor azok a nullák hirtelen százakat, ezreket jelentenek.

Kedves Húgom, Mária gyermeke, láss a munkához, éspedig jó szándékkal. Csakhogy persze, ha azt akarod, hogy jó szándékkal végzett tetteiddel tényleg mennyei dicsőséged is nagyobbodjék, szükséges még, hogy a szíved is tiszta, a bűntől ment, a kegyelem állapotában legyen.

Rajta, kedves Húgom, dolgozzál serényen, jó szándékkal, mint Krisztus Jézus harcosa.

Azon reményben, hogy nem nézel „rabszolgakereskedőnek”, zárom soraimat.

Laci bácsi

16. Szent Erzsébet erényei

Kedves Húgom!

Leveleddel nagy örömet szereztél ezer más gondolatokkal terhelt szívemnek. Igen örülök annak és köszönöm a kedves hitoktató néninek, hogy felolvassa egy-egy leveletem jutalmul. Csoda jó leányok vagytok, ha az én korholásomat „jutalomnak”, sőt „csemegének” veszitek. Örülök annak is, hogy nektek e levelek „borzasztóan” tetszenek és hogy olykor jókat nevettek rajtuk. Ezt megértem, mert könnyű nevetni akkor, mikor mások kapnak ki. No de nincs nagy baj, ti meg is „szívlelitek” a jót és „erősen javultok”, az „általam állított tilalomfát elkerülitek”. Hát ennivaló jó kisleányok vagytok!

Mai levelemben, kedves Húgom, az irgalmas-

ság gyakorlatára szeretnék serkenteni. 1931-ben világszerte nagy, fényes, lélekemelő ünnepélyekkel ülték meg *Szent Erzsébetnek*, a magyar királyleány halálának 700 éves évfordulóját. Mellesleg megkérdeznék, hogy ki fog reánk 100 év múlva gondolni? Halálunk után 30 évre még a sírból is kilakoltatnak minket. A macska sem nyávog utánunk. Szent Erzsébetre még ma is gondol az egész világ. Amerre katolikusok élnek és a papok a zsolozsmát végzik, olvassák: „Erzsébet, Endre magyar királynak leánya, gyermekora óta félté az Istent és növekedő korával nőtt a jámborságban.” Emléke él, megmaradt közöttünk, pedig ő nem volt világhírű diplomata, nem volt nagynevű költő, író, híres művész, hogy így szerzett volna magának dicsőséget, hírnevet a történelemben. Nem, ő csak jámbor, istenfélő lélek volt. De volt Szent Erzsébetnek egy oly tulajdonsága, melynek fényes ragyogása betölti a világot, és erről akarok egy-két sort írni. Ő a „*Jótekonyság Angyala*” volt. Ezért maradt fenn példája és élete az utókor számára és ezért ismerik őt Európában és messze tengerentúli országokban. Pénze, rangja után élhetett volna a világi szórakozásoknak, a főúri divatnak, gyönyörködhetett volna korának lovagi játékaiban, dalosaiban, versenyeiben, de ő mindezt megvetette és egészen más eszméknek hódolt, melyek szívét, lelkét, életét lefoglalták, kitöltötték.

Mai levelemben azonban nem szándéksom Szent Erzsébet életrajzát megírni, nem szólok rendkívüli életszentségéről, Krisztus iránti nagy szeretetről, csodálatos önsanyargatásáról, hogy minden szenvedését mosolyogva viselte el, de el szeretném mondani, ha csak röviden is, *mit tett és mit tenne ma* a Jótekonyság Angyala, ha köztünk járna, élne?

Először is gondoskodott a *szegényekről*. Már kicsi gyermekkorában, ha olykor-olykor pénzt kapott, azt nem édességekre, csecsebecsére, szórakozásra költötte, amint azt ma a mi kisleányaink megteszik, — de rólad ilyet nem lehet mondani!? —

hanem a szegények közé vitte és azoknak szerzett adományával örömet. Tudta, hogy a szegények amily rongyosak, oly éhesek. Szívesen hitta volna fel az asztalukhoz, de ez nem tőle függött. Eleinte szájától vonta meg a jobb falatokat, később az ételmaradékokat szedegette össze és osztotta ki a szegények között, míg végre, midőn úrnője lett Wartburg várának, a szegények százainak étkezéséről gondoskodott. A szegények mindenkor szerető szívének gondját képezték. Egyszer 64,000 aranyat fordított javukra. Isteni Udvozítónk példája szerint nagy szeretetben részesítette a szegény gyermekeket. Az árvákról, az elhagyatottakról, a senki fiairól szívesen gondoskodott. Anyjuk helyett édesanyjuk akart lenni. Sajátkezüleg megmosta, megfésülte a gyerekeket, ruháikat kijavította, sőt ha észrevétlenül megtehetette, még szennyesüket is kimosta. A piciny gyermekek számára maga varrt keresztelői kelenyét; szívesen vállalkozott a keresztanyai tisztségre, hogy később jogcíme legyen, mint keresztmama, szegény keresztgyermekének segítségére sietni. A könyörületes szeretet gyakorlására bő alkalma nyílt, amidőn Németországban, főkép Thüringiában 1226-ban nagy éhínség keletkezett. Százával jöttek a szegények Wartburgba. Ott sirtak a várkapu előtt. A Jótékonyág Angyala gondoskodott arról, hogy a tartománygrófi összes jövedelmek a szegény éhezők felsegítésére fordíttassanak. Megnyíltak a fejedelmi magtárak és gazdag tartalmuk kenyér és liszt alakjában a szegényekhez vándorolt. Ezután a fejedelmi pénztárra került a sor. Mikor már ez is kifogyott, a drágaságok és ékszerek jöttek sorra. Úgy mondják, ekkor került eladásra az az ékesmívű, tömör ezüst bölcső, amely annakidején a kis Erzsébettel került Thüringiába. Ebben az időben minden nap vagy 900 szegénynek adott sajátkezüleg ebédet. A legszegényebbekhez, akik nem tudtak felfáradni a várba, maga ment le és látta el minden jóval. Jöttek Szent Erzsébethhez nemcsak szegények és munka-

nélküliek, hanem munkakerülők is. Ezeken nem esett meg a Szent jó és okos szíve, hanem ásót, kapát vagy sarlót adott a kezükbe, azzal az utasítással, hogy menjenek dolgozni, mert aki nem dolgozik, az ne is egyék. Azt is elmondom, így tesznek a Rajna mentén, Leutesdorfban az újonnan alapított „Keresztelő Szent János testvérei” ma is, amint azt saját szemeimmel láttam. Jöttek hozzájuk vándorlegények nap-nap után szép számmal. Kaptak ebédet, még útravalót is, de előbb két órán át dolgozniok kellett a kertben. Így tettünk valamikor mi is a Man-rézában. „Szegényeink” száma akkor jóval megkisebbedett, mert a dologkerülők elmaradtak.

A szegényekről most már eleget írtam. Hadd mondjam el, kedves Húgom, hogyan gondoskodott a Jótékonyság Angyala a *betegekről*. Ha ezekről hallott, felkereste őket lakóhelyükön, ha még olyan messze is laktak, ha az út köves, sáros, ha a kunyhó bejárata szűk és alacsony is volt. A rossz levegő, az undorító betegség nem tartotta őt vissza a szeretet szolgálatától. Sőt mi több, minél útálatosabb volt a beteg, annál nagyobb szeretettel gondoskodott róla. Mikor halálos ágyán feküdt, egy bőrbetegségben szenvedő gyermeket még akkor is gondozott. Betegek számára kórházakat alapított és ő maga, miután férje meghalt, a kórházban mint Szent Ferenc harmadik rendjének tagja, „Erzsébet nővér” gyanánt szolgálta a betegeket. Hogy milyen áldozatokat követel a betegek szolgálatára, azt csak az tudja, aki volt már beteg mellett! Az ilyennek nincs éjjele, nincs nappala. A betegnek minden kívánságát — ha lehet — vagy teljesíti vagy jó szóval elüti. Nagy lelki erő nélkül az ember képtelen e szolgálatra. Szent Erzsébet úgy segítette magát, hogy állandóan szem előtt tartotta az irgalmas samaritánus képét, vagy a betegben magát a szenvedő Jézust nézte. Hát így tett, *cselekedett* Szent Erzsébet világéletében. A szegény- és beteggondozást nem kedv-

telésből, időtöltésből úzte, hanem azért, hogy lelkét megszentelje és Jézushoz hasonlóbb legyen.

Kedves Húgom, végül azt kérdezem, hogy *mit tenne* ma a Jótékonyság Angyala, ha köztünk élne?

Először is, ha szegény volna, *nem zúgolódna*, nem morogna, nem kelne ki Isten ellen. Nem kételkedem benne, hogy ő a szegénységben megtalálná az előnyöket, melyek a szegénységet számára tűrhetővé, kívánatossá, sőt széppé varázsolnák. Isteni Üdvözítőnk életére gondolna, aki midőn gazdag volt, miattunk szegénnyé lett és e szegénységet a jászoltól egész kereszthaláláig hűségesen megőrizte. Jézus tanítására gondolna, amelyben ő a szegénység és gazdagság versenyében határozottan a szegénységnek nyújtja a pálmát. Gondolj csak a gazdag ifjúra, akinek világosan megmondotta, ha utánam akarsz jönni, menj, add el amid vagyon, oszd szét a szegényeknek, jöjj és kövess engem. Vagy Jézus azon szavára, amikor így szólt: Jaj nektek, gazdagoknak! Könnyebb a tű fokán átjutni, mint nektek a mennyek ajtaján bemenni!

Másodszor, véleményem szerint, nem nézné Szent Erzsébet *tehernek* az irgalmasság gyakorlatát, mint azok, akik ma vonakodnak a felebaráti szerezet szolgálatába állni. Tudta és nekünk is tudnunk kell, ahogy igaz is: „boldogabb adni, mint elfogadni”. Tudnunk kell, hogy az irgalmasság gyakorlata által érdemeljük ki az Isten irgalmát, hogy a csekélység, amelyet mi a szegényeknek nyújtunk, bőven meghozza kamatját fönn az égben. Tudjuk meg, hogy az ítélet napján az isteni Üdvözítőnk a baloldalon állókhoz azt fogja mondani: Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre! Ha megkérdezik: Uram, miért? Meghallják majd: Éheztem és nem adtatok ennem, szomjúhoztam és nem adtatok innom, börtönben voltam és nem látogattatok meg engem, beteg voltam és nem gondoztatok engem. De viszont a jobboldalon állókhoz így fog szólni: Jöjjetek, Atyám áldottai, menjete be Uratok örömébe! Miért? Mert

éhes voltam és ennem adtatok, szomjúhoztam és innom adtatok, börtönben voltam és meglátogattatok, beteg voltam és ápoltatok. Aki Krisztus ezen szavaira gondol, annak az irgalmasság gyakorlata nem lesz nehéz teher.

Harmadszor: Ha Szent Erzsébet ma élne, *beállna a „Karitás”-ba*, a felebaráti szeretet nagy Szövetségébe. Ha volna vagyona, adna a magáéból, amennyit csak lehetne, ha nem volna, ajtóról-ajtóra járna, koldulna szegényei számára és az összegyűjtött alamizsnát a legnagyobb szeretettel kiosztaná, hogy a szegények énekelnének örömeikben.

Kedves Húgom, most már befejeztem leveletem. Karitás annyit jelent, mint szeretet. És erről azt mondják, *raritás*, azaz ritkaság. Nos, a kongregáció története a kongreganistáknál épp az ellenkezőjét állítja. Fel tehát, kis Húgom, Erzsébet vagy Erzsike, Erzsók vagy Csöre, vagy akárhogy is hív-nak, fel a munkára!

Állj be te is a helyi karitász-szervezet munkájába. Olyan okos kis leányt, mint amilyen te vagy, nagyon fognak tudni használni. Eddig is rendeztek a kongregációban egy kis karácsonyi ünnepséget a szegények számára. Jó ez is, de több kell ma, mert a nyomor nagyobb. Légy elszánt, bátor, vállalkozó, gondold meg, hogy amit egynek cselekszel a legkisebbek közül, azt a kis Jézusnak tetted.

Szent Erzsébet pártfogásába ajánl

Laci bácsi

17. Katolikus öntudat

Kedves Húgom!

Egy mérleget tartok kezemben. Tedd az egyik serpenyőbe az összes előnyöket, amiket egy reformátussal kötött házasság jelent. Gazdag leszel, gyönyörű lakásod lesz, előkelő református vendégsereg

jár hozzátok, minden este az Operába mehetsz, a „Református Bál” védnöke leszel stb., stb.

A másik serpenyőbe három hitigazságot teszek: az Egyházzól, Szűz Máriáról és a legméltóságosabb Oltáriszentségről szóló tant.

Mit gondolsz, merre fog billenni a mérleg? Mi bír igazi súllyal az örökkévalóság szemszögéből nézve?

Egypár gondolatot szeretnék mai levelemben kifejteni csak azért, mert sokan vannak a katolikus leányok közül, akiket a pillanatnyi előnyök megszárdítanak és képesek katolikus hitüket „egy tál lencséért”, földi, mulandó, kétes örömekért, néha egy vegyesházasságért odadobni!

Katolikus öntudatot szeretnék látni a mi lányainkban!

Nemes büszkeséggel, belső örömmel, édes vigasszal töltösz el bennünket a gondolat, hogy *katolikusok vagyunk*. Miért?

I. Először azért kell büszkének lennünk szent hitünkre, mert itt csakugyan *Péter köszikláján állunk*.

a) Három század tűzzel-vassal rontott e sziklának. Nem volt eszköz, amelyet a kereszténység megsemmisítésére fel ne használt volna a pogányság. A vérszomjas zsarnokok, a gyilkos légiók, a prokonzulok és bírák, a hóhérok véres serege kedve szerint tölthette irtó bosszúját a gyűlölt és megvetett keresztényeken. Nem kértek sokat, csak egy szem tömjént a pogány istenek oltárára — de nem kapták meg! Ezért haltak meg milliónyian. Vértanútestvéreink, mi gondolunk rátok! Szent őseink gondolatára nemes büszkeséggel telik el szívünk, s ha példátokat szemléljük, mi is megerősödünk szent hitünk nagyrabecsülésében.

b) Még fel sem száradt Péter köszikláján az első keresztények vére, újabb támadás érte az Egyházat. Eretnekek, tévtanítók léptek fel agyrémeikkal, rendbontó, erőszakos viselkedésükkel. Szent Hilár az

ariánusokat védő császárnak joggal mondhatta: „Minden évben, minden hónapban új Hiszekegyet találnak ki és amit egyik hónapban elfogadtak, a másikban halomra döntik.” A bátor hitvédők végtelen sok keserűséget, üldözést, számkivetést szenvedtek el a katolikus hitért, de nem tágitottak. Krisztus Urunk elveit, tanait nem áldozták fel földi kényelemért. Hitünknek szent védői: Athanáz, Hilár, Vazul, Ambrus, Ágoston, mi gondolunk rátok és belső öröm, boldogság tölti el lelkünket, hogy mi is azt valljuk, amit ti védtetek.

c) És gondolunk arra az időre is, midőn az 1500 éves kőszikla felett nyugodtan tündöklött a nap, és egyszerre a nyugati láthatáron sűrű, nehéz felhők gyülekeztek. Erős szél kerekedett és toronymagasságig üzte a hullámokat. Dörgés dörgést követett, villám villámot, dúlt az orkán... Luther, Kálvin, Zwingli ostromot indítottak Krisztus Egyháza ellen. A tajtékzó, hömpölygő hullámok között nyugodtan, mozdulatlanul állt a szikla. A mélységből óriási víztömegek csaptak a sziklának, de csakhamar tehetetlenül hanyatlottak vissza. Lassan kitisztult az ég, a hullámok elültek, a nap újból nyugodtan folytatta útját az égen és új fényt vetett Péter kősziklájára. A szikla megtisztult az idők folyamán hozzátapadt emberi szennytől, s a tizenhatodik század dicső szentjei, az igazi reformátorok, Borromei Szent Károly, Néri Szent Fülöp, Szent Pius pápa, Szent Teréz, Loyolai Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Boldog Fáber, Kanizius Szent Péter, Szent Bellarmin működése nyomán az Egyház szebb s ragyogóbb lett, mint valaha. Csodálunk és áldunk titeket, nagy férfiak, édes vigasz tölti el lelkünket: ezt az Egyházat, Péter kőszikláját nem hagyjuk el soha pillanatnyi előnyért, mulandó boldogságért.

II. Kedves Húgom, mi katolikusok vagyunk és azért igaz büszkeséggel, belső örömmel, édes vigasszal töltsön el bennünket másodszor a gondolat, hogy *Szűz Mária a mi jó Anyánk!*

a) Emlékszel még arra a szép napra, szent órára, amidőn tiszta szívvel, hófehér ruhában, Máriát dicsérő ajakkal, kedves testvéreid társaságában bevonultál a templomba, a gyönyörűen díszített, fényben úszó Mária-oltár elé, hogy ünnepélyesen felvétesd magad az ő kongreganistái sorába? Minden szem rajtatok tapadt. Világosan kérdezte tőled és társnőidtől a prefekta: „Kívántok-e igaz szívvel a Boldogságos Szűz Mária kongregációjába belépni?” És ti értelmesen, csengő hangon szóltatok: „Teljes szívünkben kívánunk.” És akkor hangzott el ajkatokról a szó és könnycsepp rezgett szemetekben: „Én megválasztalak téged Úrnőmnnek, Szószólómnak és Anyámnak!”

Ó, hol a világon tudnak ily szép, tiszta, magasztos, lélekemelő jelenetet szemünk elé állítani azok a szerencsétlenek, akik Krisztus igaz Egyházát elhagyták? Mutassanak nekem nem ezer, hanem csak száz református leányt, aki a szűzi tisztaságért és a szeplőtelen Szűzanyaért úgy lelkesedik, ahogy mi, kongreganisták lelkesedünk! Nekik erre „nincs szükségük!” Jézus szűzi Anyja nekik „nem kell”. No jól van, hát akkor hagyjanak csak magunkra. Nem irigyeljük tőlük a földi boldogságot, a dicsőséget, a hatalmat.

b) Nem politizálok, csak történeti tényről emlékezem. A trianoni békediktátum által megcsonkított hazánkban hosszú éveken át a protestánsok tartották a kormány gyeplőjét. A mérleg serpenyője az ő javukra billent. Fordult a világ tengelye, Imrédy Béla, gróf Teleki Pál jött a kormány élére. Az országban páratlan fénnel, a Kormányzó úr és a kormány hathatós támogatásával megtartottuk a világra szóló, gyönyörű Eucharisztikus Kongresszust. Az isteni Gondviselés a Kongresszus után, a katolikus miniszterek segítségével, jutalmazásként megcsonkított hazánk értékes részét kardcsapás nélkül adta nekünk vissza. Ne felejtjük el: *Magyarok Nagyasszonyának ünnepén* történt Münchenben a döntés!

III. De, kedves Húgom, még egy harmadik okunk is van, mely minket katolikusokat igaz büszkeséggel, belső örömmel, édes vigasszal tölthet el: *nekünk van Oltáriszentségünk!*

a) A mi templomunk nem üres, nem hideg! Ott ég a kis örökmécses és ez azt jelenti: van itt Valaki! Igen, az van itt, aki nem akart minket e siralom-völgyében „árván hagyni”. Számunkra nem hangzott el hiába a krisztusi szó: „Ez az én testem, ez az én vérem.” A világ minden földi javát össze sem lehet vetni érték szempontjából az Oltáriszentséggel. Ez a kincs a miénk!

El tudnók mi felejteni azt a „csodálatos éjtszákát”, amidőn az Eucharisztikus Kongresszus alkalmával a városligeti Hősök-terén 150,000 ember borult le a „kis ostya” láttára, amelyben hitünk szerint Krisztus tartózkodik? Gyönyörű, fenséges hitvallás volt ez az egész világ színe előtt! Nem ezért óvott meg Isten bennünket az utolsó két évben a háborútól?

b) Nekünk szentmisénk is van! Mi megértettük azt a másik krisztusi szót is: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Ossze is jövünk az újszövetség áldozatának bemutatására vasárnaponként és leborulva imádjuk azt a Jézust, aki nem sajnálta értünk drágalátos piros vérét ontani.

S mi el tudnók hagyni ezt a mi Jézusunkat csak azért, mert ma a túloldaliaknak kedvez a szerencse, vagy mert egy csinos evref bajuszocska megnyerte tetszésünket?

Az őserdők szegény „vademberei” odaadhatták aranyukat, drága gyöngykagylóikat, érték-köveiket csillogó üvegért, törött tükördarabért, mi nem vagyunk hajlandók odaadni aranyból, drágakőből többet érő kincsünket, a mi szent és üdvözítő római katolikus vallásunkat semmi evilági előnyért.

A francia forradalom idejében Billiais leányát meg akarták büntetni azért, mert Istenéhez és hité-

hez hűen ragaszkodott. Egy szabadabb gondolkozású tiszt azonban így szólt a leányhoz:

— Én megmentelek a büntetéstől, jöjj, légy a feleségem!

De a leány határozott hangon felelte: „Inkább meghalok, minthogy olyan ember felesége legyek, aki Istenemnek ellensége.”

Kedves Húgom, vannak még ma is öntudatos katolikus leányok? Azt hiszem, vannak. Légy te is ilyen!

Ezt elvárja tőled száz százalékgig

Laci bácsi

18. Növeljük katolikus öntudatunkat!

Kedves Húgom!

Bizonyára hallottad már, hogy egy római császár díszkertjében egy őzikét tartott, amelynek nyakába egy kis táblácskára csak annyi volt írva: „Caesaris sum!” A császáré vagyok. Az őzike teljes szabadságot élvezett, de nagy kitüntetésének tudatára sohasem ébredhetett, mert csak állat volt.

A mi nyakunkban nem lóg ilyen kis tábla, de a keresztség óta szívünkbe van írva, vésve az igazság: „Christi sum!” Krisztusé vagyok! „Christiani sumus!” Keresztények vagyunk! E szóval ajkukon mentek a vértanúk a halálba is.

Szent Szanktuszt kínnói arra biztatják, hagyja el hitét. Válasza így hangzik: „Én keresztény vagyok!”

A pogány császár kész börtönéből szabadon bocsátani *Szent Luciát*, csak tagadja meg hitét. „Én keresztény vagyok!” — szól, és a vértanú nem távozik börtönéből.

Kedves Húgom, mennyi öntudat csendül ki e keresztény vértanútestvéreink szavából! Ezeknek nem imponált se helytartó, se császár; őket nem

hozta remegésbe semmiféle hóhér. Ezeknek volt keresztény meggyőződésük és meggyőződésükért készek voltak utolsó csepp véréket is kiontani. Hol találunk ma ily bátor kiállást, kitartást szent hitünk mellett?! Tudd meg, kedves kis Húgom, mi a szentek unokái vagyunk!

Növelje katolikus öntudatunkat az a gondolat, hogy a világ legnagyobb tudósai, legnevesebb művészei, legkiválóbb államférfiai a mi táborunkból valók. Egy rövid levélke keretében persze nem sorolhatom fel mégcsak a nevüket sem, csak egyet-kettőt említek fel.

1. *A tudósokat említem. Nagy Szent Albert* (1193—1280) domonkos volt. Aquinói Szent Tamás nevelője, korának legnagyobb természettudósa. Az atomelmélet terén századokkal megelőzte korát. Még a tetőtől-talpig hitetlen Humboldt is kénytelen volt a csodálat hangján elismerni Nagy Szent Albert éleselméjű természettudományi megfigyeléseit.

Roger Bacon (1214—1292) csak egyszerű, barna csuhás ferences barát volt. De halljad, ez már a XIII. században megmagyarázta a szivárvány keletkezését, láthatatlan fénysugarakról beszélt, gyújtótükröket szerkesztett, elvben kimondja, hogyan szerkeszthető a távcső, feltalálja a lőport és a nehéz ágyút. Hajókról beszél, amelyek evezők nélkül mennek, kocsikról, amelyek lovak nélkül szaladnak, repülő- és tengeralatti gépekről.

Nem beszélhetek *Kopernikus, Linné, Volta, Ampère, Pasteur, Balme* és a többi kiválóbbnál-kiválóbb katolikus tudósokról (a Katolikus Lexikonban olvashatsz róluk egypár sort), csak *Mezzofanti* bíborost említem meg (1774—1849), aki 15 éves korában már a bölcsélet doktora, 23 éves korában pedig egyetemi tanár lett. Az angol költő, Byron, „mozgó könyvtár”-nak nevezte, és ő említi, hogy ha a bábeli nyelvzavar idjén élt volna, bámulatos nyelvtudása miatt a tolmács szerepét is betölthette volna.

Hol keressek és hol találok másutt ily tudós

embereket? Hisz mások is megtanulhatnának száz nyelvet is! Hát csak tanuljanak, akkor majd megcsodáljuk őket is, de egyelőre ilyenek csak nálunk vannak, és ez a tudat szent büszkeséggel tölti el lelkünket.

2. De mekkora öröm számunkra az is, hogy a legnagyobb *művészeket és költőket* is a magunkénak vallhatjuk. Katolikusok voltak! *Dante* a mi emberünk (1265—1321). A „*Divina Commediá*”-ja világhírű, és ez nem egyéb, mint szent hitünknek legfőbb dicsoúsága. Szóljak *Calderonról* (1600—1681), a spanyol nemzet leghíresebb költőjéről, aki 200 klasszikus, többnyire vallásos szindarabot írt, mely egytől-egyig mind igazi mestermű? „*Calderon és Shakespeare*, mondotta Goethe, olyan lángelmék, hogy róluk sohasem mondhatunk elég jót.”

3. Amit Aquinói Szent Tamás bámulatos tudásával, *Dante* költői lángelméjével juttatott kifejezésre, ugyanazt tette *Raffaél* művészi ecsetjével. Isten dicsőségének, a Szent Szűz tiszteletének áldozta tehetségének legjavát. Ugyanezt kell mondanunk *Michelangelóról is* (1475—1564). Röviddel halála előtt barátjának, Salviati bíborosnak alázatos lélekkel mondotta: „Két dolgot felette sajnálok: először, hogy nem fordítottam nagyobb gondot lelkem üdvére, másodsor, hogy már meg kell halnom, mikor a művészetemben csak most tanulok járni.”

4. A római Szent Péter-bazilikában *Palestrina* (1526—1594) sírkövére ez egyszerű szó van vésve: „*musicae princeps*”, a zene fejedelme. Főnség, báj, lelkesedés cseng ki minden szerzeményéből. Néri Szent Fülöp volt jóbarátja, aki őt a végső szentségekben részesítette. *Orlando di Lasso* (1532—1594), akit a pápák és királyok annyi kitüntetésben részesítettek, 2000 zenemű közül 1200 darabbal Istent dicsőítette. *W. Gluck, Haydn, Beethoven, Mozart, Liszt Ferenc* nevét már az iskolás gyermekek is ismerik.

Nem öröm ez számunkra, kedves Húgom, ilyen

kiváló emberekről azt tudni, hogy ezek ugyanazt a hitet vallották, éltek, amelyet mi is vallunk és élünk? A mai kor nagyjairól már nem szólhatok. P. Bangha 1938-ban csokorba kötötte Napkelet és Napnyugat című könyvecskéjében az élő nagy szellemek ragyogó hittel telt nyilatkozatait a legméltóságosabb Oltáriszentségről. Olvasd el és örülj velem együtt a mi szép, boldogító szent hitünknek! Légy mindenkor öntudatos katolikus leány, aki bátran, sőt büszkén vallja meg mindenütt katolikus hitét és meggyőződését!

Erre kér téged szeretettel jóakaró

Laci bácsid

19. Légy öntudatos katolikus!

Kedves Húgom!

Boldogult Prohászka püspök úr szívesen beszélt el, hogy milyen élénk visszhangot keltett lelkében az a tapasztalat, amelyet egy zsidó iskola nyitott ablakai alatt szerzett. A rabbi a kis zsidókból „nagy” zsidókat akart nevelni és azért az öntudatot úgy ébresztette fel bennük, hogy közösen mondatta velük százszor is: „Ich bin ein Jude!” (Ich bin ein Jud!) Az Ich szócskánál a mellüket, a Judnál a padokat verték. „Zsidó vagyok, büszke vagyok rá!” Ha az életet megfigyeljük, csakugyan mennyi és mily csodálatos faji öntudat van a zsidókban!

Az elmúlt nyáron Pécsre utaztam egy Bécsből kiülő zsidó családdal, Ausztráliába készültek. Az édesanya a bécsi zsidóüldözések napjaiban azt mondta egy alkalommal 12 éves gimnazista fiának:

— Kisfiam, mi sokat szenvedtünk hitünkért. Nem akarjuk, hogy te is szenvedj, légy katolikus!

— Anyám, én is sokat szenvedtem a fiúktól, de zsidó maradok.

Mennyi öntudat! Mily elszántság!

Sok német katolikus fiú szégyenében elbújhatna e kis zsidó fiú mögött! Három hónap alatt Bécsben egy ember kedvéért 52 ezren hagyták el hitüket a katolikusok közül!

Vannak Magyarországon is olyan megkerült emberek, akik egy eltorzított keresztet többre becsülnék Krisztus keresztjénél. Szent István megcsonkított országában vagyunk. De erőnk és vigaszunk a keresztrefeszített Udvözítőben való hitünk. Ezt szeretnék, ha tudnák, kitépni szivükből. Van bennünk még egy *szikra katolikus öntudat*, felvesszük a harcot, katolikus hitünk mellett bátran szállunk síkra szóval, tollal és minden megengedett eszközzel!

Légy öntudatos katolikus!

1. „Civis Romanus sum!” Ez annyit jelentett a római polgár szájában: Én vagyok a világ ura! Filius Dei sum. A keresztségben lettünk Isten gyermekeivé. A mi isteni méltóságunk mellett minden földi hatalom, ha vezérnek, királynak vagy császárnak hívják is, eltörpül. Légy mindig és mindenütt öntudatos katolikus! Légy büszke katolikus hitedre, katolikus mivoltodra!

2. Az öreg Görres vérbeli ultramontán, igazi klerikális volt, akárcsak Zichy Nándor grófunk. Napoleon őt egymagában „nagy hatalomnak” nevezte. Nos, az öreg Görres mondotta: „Nincs az a király, aki elég gazdag volna arra, hogy meggyőződésemet megvásárolhassa; ... *lelkem szabadsága*, jellemem, szeplőteleniségem semmiáron sem eladók. Meghajlok az Isten és az ő akarata előtt, de sohasem hajlok meg a nyers erő önkénye előtt, akár fenyeget, akár csábítgat, akár felülről, akár alulról jó az önkény szava, nem engedek neki befolyást meggyőződésemetre!” — Légy ily öntudatos katolikus mindig és mindenütt!

3. Callesnek, a mexikói vezérnek egyik falkája egy 18 éves munkást fogott el.

— Kiáltsd: Le Krisztussal.

— Soha! Én katolikus vagyok!

Teherautójukhoz kötözik és a szél gyorsaságával iramodnak tovább. A fiatalembert maguk után húzzák a földön. Megérkeznek a szülői házhoz. Újból felszólítják, tagadja meg Krisztust.

— Éljen Krisztus, a király! — szól lihegve az ifjú.

Szuronyt szegeznek mellének. A házból most rohan ki a fiú édesanyja. Odaborul gyermekére.

— Fiam, ha meg is ölnek, ne tagadd meg hitedet!

És a fiú összeszedve utolsó erejét hangosan mondja:

— Éljen Krisztus, a király! — és meghal.

Kedves Húgom, légy te is öntudatos katolikus, de mindig és mindenütt!

4. 1900-ban a kínai boxerlázadások alkalmával történt. T'ien Máriát tizedmagával elfogták. Útközben a boxerek főhadiszállása felé az ártatlan szűz a loretoi litániát kezdte énekelni. A család tagjai vele énekeltek. Midőn megérkeztek, rögtön megkezdték a mészárlást. Előtte hullott porba atyjának, anyjának, fiútestvérének a feje. Mária a keresztet szorította szívére és „Jézus, Mária” neveit mondogatta! A boxerek őt nem bántják. „Hisz én is katolikus vagyok! Oljetekek meg engem is!” És erre az egyik boxert elfogja ismét a vérszomj, egy kardcsapást mér a fejére, egy másikat a nyakára és az ártatlan szűz átölelve Krisztus keresztjét, leheli ki tiszta lelkét. Ez öntudatos katolikus leány volt!

5. A mostani spanyol háborúban történt. Zaragozából írja P. Báró S. J.: Egy 19 éves növendékünk bevonult bátyjával a nemzeti hadseregbe. „Emelkedett lélekkel, tiszta szívvel indulunk a harcba — írja a páternek. — Készek vagyunk utolsó csepp vérünket is hitünkért és hazánkért feláldozni. Ha hallják, hogy megsebesültem vagy elestem, ne szomorkodjanak miattam, mert szebbet, dicsőbbet el sem tudok képzelni, mint életünket feláldozni

Istenért, hazánkért! Nagy sürgés-forgás van most körülöttem, néhány óra múlva indulunk. Talán ez az utolsó levelem az életben, de nézze, nem remeg a kezem, szívem! Mit ér az élet, ha annak nem adnak tartalmat? Semmit; de kimondhatatlanul sokat, ha mint vértanúk adjuk oda Istenért és az egységes, szép, nagy, szabad Spanyolországért!"

Kedves Húgom! Hogyan is hangzik a közmondás? „Amit Jancsika nem tanult meg, azt János sem fogja tudni!” Nos igen, ha az élet kemény harcaiban öntudatos katolikusok akarunk lenni, azt már most, fiatalunkban kell megtanulnunk és gyakorolnunk, de mindig és mindenütt!

Igy gondolja

Laci bácsi

U. i. Te hogyan gondolod?

B) EGYRŐL-MÁSRÓL

1. A mezőkövesdi példa

Kedves Húgom!

Matyóország fővárosából, *Mezőkövesdről* írom e levelet. Itt vagyok, ragyogok, nem ugyan úgy, mint évekkel ezelőtt a „hőndörgőkön” a „ragyogó”, — így hívták itt a lányok, asszonyok az arany- és ezüstdísz a ruháikon — hanem az örömtől, boldogságtól, hogy e derék, jószívű matyónép között lehetek. Nevüket Mátyás királytól örökölték, aki őket idetelepítette, és úgy hiszem, ezt halóporában sem bánta meg. Okos emberek azt állítják, hogy a matyók a tatároktól származnak. Igaz-e, nem-e, nem keresem, de szentül hiszem, hogy minden tatárnak becsületére vált volna, ha annyi országot járt volna be, mint akárhány matyó. Van itt olyan ember, aki már négyszer, ötször is megjárta Amerikát.

De nem ez az, kedves Húgom, amit ma neked írni akarok, hanem el szeretném mondani, miért szeretem annyira ezt a népet? Ki tudja, talán te is tanulsz belőle valamit.

Először azért, mert e nép *szereti hitét, Istenét*. Jó ezt szóvá tenni a lányok előtt, mert sajnós, vannak pöttön, hitvány kislányok is a világban, szánalom rájuk nézni, akik azért, mert a farsangban nem tudták kitáncolni vőlegényüket, most azt hajtogatják, hogy őket nem hallgatta meg az Isten, tehát nincs is Isten! Mintha az Isten csak éppen azért volna, hogy kedvüket megtegye! Hát nem rémítő

korlátoltság kell az ilyen beszédhez? Hogy hitedben megerősödjél, halljad, mit tapasztaltam Mezőkövesden!

Mint missziós pap sokat jártam-keltem az országban. Itt Mezőkövesden is a háború előtt tartottam missziót. De elmondhatom, hogy 230 misszió közül — kérem, ne haragudjanak meg reám az ország többi városainak és falvainak jó népei! — egy sem sikerült jobban, szebben, hatásosabban, mint a mezőkövesdi. Akkor lendült fel itt Jézus Szíve tisztelete, azóta tartották itt ezren és ezren a nagy kilencedet. Sosem fogják felejtani a mezőkövesdiek azt a gyönyörű körmenetet, melyet teljes matyódiszban, égő gyertyával a kezünkben, vagy 15 ezren tartottunk a legméltóságosabb Oltáriszentség tiszteletére. A gyónók száma is meghaladta a 12 ezret. Háború alatt kétízben is tartottam egy-egy hétig sorozatos vigasztaló beszédeket. A templom mindig zsúfolásig tömve, a gyónók mindig többezren voltak. De itt jártam a háború végeztével is, a hírhedt Károlyi-forradalom után. Ötnapos missziót tartottam a harctérről visszatért férfiak és legények részére. Emlékszel rá, hogy akkortájt az országban száz és száz ezren megkötyagosodtak a szocialista maszlagtól, akadtak eltévelyedettek Mezőkövesden is, de ezek — Istennek legyen hála — a misszió után majd valamennyien kijózanodtak.

Ez a nép szereti hitét. Itt próbálta egyik rendtársam a külföldön oly szép fejlődésnek induló zárt *lelkigyakorlatok* eszméjét megvalósítani. Az eredmény páratlan volt. E lelkigyakorlatokból pattant ki a gondolat, hogy Jézus Szívének templomot és a jezsuitáknak rendházat fognak építeni. Nem telt bele egy esztendő és a 30 m hosszú, 9.15 m széles templomcska készen áll, és én az új rendház kedves szobájában rovom e sorokat.

Hát mondd meg, kedves Húgom, ne szeresse az ember az ilyen vallásos, katolikus népet?

De szeretem e népet azért is, mert igazán jó-

szívű és áldozatkész. Tudod, hogy manapság az emberek mily önzők, zsugoriak, pénzsóvárok és hány falusi ember nem fizet papjának. Az én jó hiveim — most már így nevezhetem őket — nem tartoznak ezek közé. Őket nem illeti a vád. Van olyan ember, aki száz pengőt is áldozott a templomra. De mi az, — így szólsz — ha 100 hold földje van? Csakhogy nincs! És ez szép. Áldozatot hozott! Ennek is, akiről beszélek, csak vagy 30 holdja van, de annál több a hitszeretete! S hány olyan megvetett „számnélküli” van, — így nevezik itt a háznélkülieket — akiknek egy csepp földjük sincs, mégis adtak tízhúsz pengőt a templomra! Egy „summás” munkás (aki 6—7 hónapi munkára egy uradalomba elszegődik) egész nyári keresetéből öt métermázsa „életet” (= búzát) áldozott a templom céljaira. A napokban járt nálam egy 82 éves ember. Ha alamizsnát kért volna tőlem, szívesen adtam volna neki szegénységemből. De ő maga előszedte palacsintalaposságú pénztárcáját és két pengőt kotorászott elő belőle alamizsnaként.

— Tartsa meg, bácsikám, — mondtam neki — hisz maga is szegény ember.

— Egye a füst, — felelte — borravalónak kaptam, ide szántam.

Hát nem aranyos szív lakik az ilyen emberekben?

De egyszer majdnem rosszul jártam. Késő ősszel történt. Csatakos, sötét este volt. A szobámban belemélyedtem a munkába, írtam. Egyszer nem éppen kíméletesen zörögnek az ajtómon. Felugrom a helyemről és két fekete, tagbaszakadt embert látok a homályban magam előtt.

— Maga a Jámbor László?

— Az vagyok. Mit akarnak?

— Mi mezőkövesdi bányászok vagyunk, — felelték — egy kocsi szenet szántunk a rendháznak. Az egyik munkástestvérünk az egész járandóságát ideadta, 160 kilót.

Az én szívemről is egyszerre néhány mázsa szén szakadt le, annyira megkönnyebbültem. Egy kicsit megijedtem, de kár volt, Mezőkövesden jó emberek laknak. Megmondtam, hogy hová tegyék a szemet, megköszöntem jóságukat.

Egy ember még régebben dollárokért eladta a földjét. 150 dollárt hozott, fordítsuk a templom céljaira, amint jónak látjuk.

Kis templomunk építkezéséhez 450 kocsi természetes követ hoztak a 12 kilométernyire fekvő bogácsi kőbányából minden krajcár fizetés nélkül. A vasútról a fát, téglát, cementet, oltárt, bútort ingyen fuvarozták. Hónapokon át ástak, meszet oltottak; követ, kavicsot hordtak; napszámosmunkát végeztek kilenctized részben ingyen: szeretetből Isten iránt.

Ha a vezető káplán úrnak nem volt pénze, hogy a számlákat, kőműveseket, ácsokat kifizesse, volt olyan gazdaember, aki kamatmentes kölcsönt adott neki hónapokra.

Hát mondd, kedves Húgom, nem jószívű, nem áldozatkész emberek ezek? De illenék — így gondolkozom falusi magányomban — ez a jószívűség főképp a leányvilághoz! Igaz, vannak leányok, az igazság ellen vétenék, ha ezt kétségbe vonnám, akik szörnyűségesen áldozatkészek, mindent áldoznak di-vatra, színházra, bálra, mulatságra, cukrászdára. Az ilyenek jutalmukat ne az Istentől várják, hanem attól a másik testnélküli lénytől, aki talán már nem is testnélküli, mert az ő púderozott testükben lakik. Zárójelben megsúgom neked, hogy másirányú áldozatosság is van ám még a lányokban; így a budapesti leánygyermekeim 200 pengőt adtak nekem egy miséző- és egy áldoztatókehelyre. Hát ezek is — hogy szörnyű nagy dicséretet mondjak rájuk — matyólányok pesti kiadásban!

De egy harmadik, igen kedves, szeretetreméltó jellemvonást is látok még az én mezőkövesdi népeimben. E népben megvan a szépre, jóra való hajlandóság.

Ez sem utolsó dolog. Mint jó, szorgalmas, becsületes *munkásoknak* megvan messze vidéken, sőt messze országokban is hírük, nevük. Amit vállalnak, azt becsületesen el is végzik.

Mikor idejöttem, naponként négyszer-ötször vonultak el ablakom alatt daloló, dehogy: kurjongató, ordító legények. (Látod, az igazat róluk is megmondom.) Minden ökörnek becsületére vált volna, akkora bőgést követtek el. De mióta húshagyókedden éjjel 11 órakor megkondult a harang takarodóra, mintha elfújta volna a legények kurjongató kedvét a forgósél, azóta egy kukkot sem hallottam. Hát nincs-e meg ezekben a jóra való hajlandóság?

A mezőkövesdi himzést ismered. Ők varrásnak nevezik. Ha van fonaluk, kitartó szorgalommal dolgoznak. Lelketlen spekulánsok százezreket nyertek rajtuk, míg a szegény, dolgozó munkásnép alig tudja megkeresni a betevő falatját.

Nem is tud Kövesdről rosszat mondani senki. Legfeljebb azt mondják: sárfészek. Nono, ha esik, hát nálatok is sár van. És én meg azt mondom, hogy a jóra való hajlandóság még a mezőkövesdi sárban is megvan. Csak jól rá kell lépni és kitér az ember elől! Én már megpróbáltam...

De tovább ezúttal nem folytatom az írást. Ha megtudnák, mit irkáltam róluk, tán még elbíznák magukat, mert ők is csak emberek. Másrészről meg azt gondolhatnád, hogy téged már nem is szeretlek. Pedig nem áll. Nagyon foglak szeretni, ha a most kifejtetteken épülsz, te is okulsz, a kövesddiek jó tulajdonságait te is követed!

Isten veled!

Laci bácsi

2. Hangverseny

Kedves Húgom!

Irod, hogy jótékony *hangversenyt* rendeztek. Erről jut eszembe, hogy az életben az ember akarva nem akarva sokféle hangversenyen vesz részt. Van hangverseny, mely az ember lelkét a legnagyobb szellemi évezettel tölti el és nem tudja eléggé csodálni, milyen különfélék, meglepően szépek az Isten adományai; viszont van fülhasogató, idegesítő, botrányos hangverseny is, amelynek hallatára az ember legszívesebben a falra másznék.

Ha kedved tartja, kedves Húgom, gyerünk, nézzünk szét kissé az *élet különféle hangversenyterein*. Úgy gondolom, ez a kis séta elég tanulságos lesz.

1. *Erdei hangverseny*. — A Szűzanya hónapját üljük. Erdő, mező üde zöldben, tarka színekben pompázik. Figyelj csak! Hej de szépen szól a rigó, csatog a fülemüle, dalol a pacsirta! Még a kakuk fahangja is mily harmonikusan vegyül e gyönyörű énekkarba! Nincs ezekben az énekesekben semmi mesterkéeltség, semmi disszonancia! Istenadta tehetségükkel dicsérik Istent. Istennek e kedves, fizetetlen énekesei mintha nekünk is azt mondanák — Assisi Szent Ferenc legalább így értette: — „Rajta, embertestvéreink, dicsérjétek ti is az Istent egyesült erővel!” Hamis, sértő, elszomorító hang sose vegyüljön beszédetekbe.

2. *Vigadói hangverseny*. — Egy elsőrangú művész adja elő tehetségének legjavát. A művelt, zeneértő közönség lélekzetét szinte visszafojtva hallgatja. Csoda, hogy az a torok, az a zongora, az az ártatlan kis hegedű mire képes! Az Isten különféle talentumokat osztott szét az emberek között. Mind-egyikünknek szent kötelessége: istenadta tehetségeinket értékesíteni, nehogy egyszer haszontalan szolgáltnak találassunk. Ha Isten közügyességgel áldott meg, kedves Húgom, akkor képezd magad

ebben a szakmában. Tanulj meg kézimunkázni, gépírni, gyorsírni. Ha könnyen sajátítod el az idegen nyelveket, tanulj, hasznát vedd. Ha módod van, hogy a zenében, énekben szerezz jártasságot, rajta! Ki tudja, hogy és miként fogod egyszer megkeresni kenyeredet? Legyen egész életed hangverseny, amelyen vigad az ég s a föld.

3. *Iskolában.* — Tízpercnyi szünet.

Zsivaj, láрма, sikítás, rettenetes hangzavar az iskola udvarán, folyosóján! Micsoda futkosás, játék; mennyi élet, mennyi móka! Egy-két órán át a gyermekek hallgatnak az iskolában (némelyik akkor is, mikor a leckét kellett volna felmondania — nálad ez dehogy fordult elő!) és a beléjük szorult energia most egyszerre tör ki valamennyiből. Ha e láрма nem származik fékezetlenségből, hát csak hadd zajongjanak a gyerekek, tágul a tüdejük, edződik a hangjuk. A gyermektől nem kívánhatja az ember, hogy úgy viselkedjék, mint egy ólomlábú öregember, vagy heptikás asszony, de viszont nagylány ne viselkedjék úgy, mintha még mindig gyerek volna. A túlságosan hangos, hepciás, kihívó viselkedés bizony legkevésbé lehet a katolikus úrilányok sajátossága.

4. *Vásárcsarnokban.* — A vásárcsarnokban is van hangverseny. Ki merné tagadni? Emberek, csirkék, asszonyok, zsidók össze-vissza rikoltoznak, kiabálnak, s közben bizony eléggé épületes párbeszéd is hangzanak:

— Hát nem adja olcsóbban?

— Úgy látszik, a naccsága ingyen akarnál

— Ne kiabáljon!

— Ne kiabáljon maga! Tartsa a...

Kedves húgom, a goromba embereket legjobb elkerülni, velük ki nem kezdeni. Ha pukkadni akarnak, hát csak végezzék ezt maguk, mi ne elegyedjünk közéjük.

5. *Családi hangverseny.* — Néha előfordul, hogy a családban is egészen kellemetlen hangver-

seny keletkezik, teszem azt, a gondos édesanya és a puccos, parádés, lustaságra hajló leánya között. De csúnya az, ha a kislány még az édesanyjának is visszanyelvvel vagy a testvérkéivel veszekszik s így felborítja a családi békét! Erre nem hozok fel példát, nehogy még te is megtanuld.

Milyen furcsa hangszereken játszik egyik-másik kislány odahaza!

Az egyik olyan, mint a kintorna — folyton nyikorog.

A másik, mint a dob — folyton pörög a nyelve, ha jól, ha rosszul.

A harmadik, mint az oboa — sokat kesereg.

A negyedik olyan, mint az oláh-duda — mindig csak egyet hajtogat.

Az ötödik, mint a fuvola — könnyen ad hamis hangot.

A hatodik, mint a hegedű — minél jobban húzzák, annál jobban vonít.

A hetedik olyan, mint a bőgő — mindjárt bőgésre áll a szája.

A nyolcadik valóságos tárogató — nincs oly titok, amit ki ne tárna.

A kilencedik változékony, mint az orgona, hol öröm, hol bú, hol remény, hol csüggedés ábrándozik rajta.

6. *Énektanárnál.* — Egy elbizakodott leányka beállított az énektanárhoz, hogy hangjáról ítéletet, jobban mondva dicséretet halljon.

— Szomszédaink azt mondják, hogy menjek Berlinbe, Párizsba vagy Milánóba további kiképzésemre az énekben.

— Hát tud Ön énekelni?

— De mennyire!

És hogy bizonyítsa, el is visítja magát: iiiii!

— Áááá! — mondja mélyen meghatódva az énektanár.

— Ön gúnyolódik felettem!

— Cseppet sem, csak nem vagyok elragadtatva.

— Hát akkor miért mondják, hogy menjek Berlinbe? ...

— Ha Ön az én szomszédom lenne, kedves kisasszony, én is azt mondanám Önnek, hogy csak menjen előbb Berlinbe, vagy Milánóba, vagy akár Kamcsatkába!

Kedves Húgom, a bókokat, hízelgéseket nem kell mindig készpénznek venni. Mi azt hisszük sokszor, hogy sokat tudunk, szépek és okosak vagyunk, míg mások kacagnak rajtunk a hátunk mögött.

7. *Erdő szélén.* — Egy gyermek előtt ismeretlen volt a visszhang — ezzel a kis történettel be is fejezem leveletem. — Ott áll a gyermek az erdő közelében. Hipp-hopp, kiált és az erdő visszamondja: hipp-hopp. A gyermek figyel.

— Ki vagy? — kérdi.

Az erdő válaszol:

— Ki vagy?

— Nagy csacsi vagy!

— Cscsi vagy! — hangzik az erdőből.

Erre megharagszik, botot fog, beszalad az erdőbe, hogy elverje a szemtelent, aki őt lecsacsizta. Senkit sem talált, sírva, dühöngve ment haza. Otthon panaszlik. Anyja kikérdezi, hogy és mint történt? Megértette és gyermekének megmagyarázta, hogy az nem volt egyéb a visszhangnál. „Fiam, — fűzte hozzá az okos édesanya — tanuld meg az esetből, hogy amilyen vagy te másokkal, olyanok lesznek az emberek veled szemben is!”

Kedves Húgom, ez a kis oktatás mindenkinek szól. Legyünk jók, szívesek, előzékenyek, szolgálatkészek, barátságosak egymással és embertársainkkal szemben és akkor körülöttünk az életben, a hivatásban, a társaságban, a szórakozásban, a családban is a legszebb harmónia, egyetértés, szeretet fog érvényesülni. Soha egy disszonáns hang ne zavarja meg a szeretet hangversenyét! Erre kér és buzdít szeretettel

Laci bácsi

3. Mese a gondolatokról

Kedves Húgom!

Nemrég oly érdekes mesét olvastam a *gondolatokról*, hogy neked is ízibe elmesélem.

Gondolattündér — így kezdődik a mese — ott állt fiókos szekrénye előtt. A fiókot csak ő tudta kinyitni. Ha csak egy ujjnyi szélességre is kinyitotta, a gondolatok, mint inci-finci kis manók, mind kiugrottak és mentek volna világgá, mint a miskei malac. Gondolattündér szigorú rendet tartott köztük. Reggel dolgukra küldte, estére pedig, a fiókcsukás előtt, valamennyinek be kellett számolnia működéséről.

Reggelenként Gondolattündér a legnagyobb óvatossággal nyitotta ki a fiókokat. Uramfia! Mekkora élet! Itt hemzsegnek, ugrálnak, gurulnak a gondolatok szűk hálózobájukban. Itt röpködnek a víg és tréfás, a szomorú és vigasztaló, a huncut és gonosz, a jámbor és könnyelmű, az álmodozó és bolond, az otromba és unalmas gondolatok. Szinte öröm látni, az egyik frakkban, hősipkában, sárga cipőben, fehér harisnyában; már messziről látszik, hogy ez a *bolondos* gondolat. Pápaszem ül a másik orrán, kitanult ábrázata mutatja, hogy ő az *okos* gondolat.

— Mit császkálsz oly lassan, mint egy nyugdíjas 48-as? — szólt rá Gondolattündér a *szomorú* gondolatra. Szinte rikitó volt mellette a *huncutkás* gondolat, mely arca egyik felével nevetett, a másikkal meg sírt. Mögötte tágranyílt szemmel járt az *ostoba* gondolat, mely a sima padlón is megbotlott. A sarokból nagyokat ásítva cammogott elő az *unalmas* gondolat, de oly lassúsággal, hogy a csiga járása mellette valóságos expresszvonat volt.

Gondolattündér kinyitotta a kristályablakot és a gondolatok mind kirepültek a nagyvilágba. Elővigyázatból Gondolattündér még egyszer belenézett

a fiókjába, nem rejtőzött-e el ott valamelyik lustaházi?

— No, nem megmondtam? Te kis vakarcs, még mindig itt lógsz? Ki vagy te?

— Én a *jámbor* gondolat volnék — felelte a késedelmes.

— Szégyenkezzél! Mondhatom, szép jámborság, mely mindig hátul kullog. Ez ellen az ördögnek sincs kifogása.

— De hová menjek, jó Tündér? Az emberek engem nem szeretnek.

— Számodra is van munkám. Menj csak a zárdatemplomba. Ott térdel Laci bácsi egyik húga, s annak egyetlenegy gondolata sincs. Siess, mert különben megelőznek a többiek.

Egy pillanat alatt ez is eltűnt. Gondolattündér nem sokáig nézett utána, hanem becsukta a szép kristályablakot, a faredőnyt is behajtotta, a nehéz függőnyt is leeresztette. Mert nappal az alsó fiókban az álmok alszanak. Ezek hasonlítanak a gondolatokhoz, csak hogy valamennyi vak. Ezek között is az egyik víg, a másik szomorú, a harmadik vigasztaló, de volt olyan is, amely gonosz volt. S mivel vakok voltak, a főtündér utasítása szerint az éj tündérei vitték őket az emberekhez. Vigasztaló álmot néha ahhoz küldötte, akinél napközben a szomorú gondolat tartózkodott; a nehéz álmot ahhoz, aki nappal a bűnös gondolattal foglalkozott. A víg gondolatot néha a rémitő álm váltotta fel. Így, vagy ilyenformán váltakoznak az életben a gondolatok és az álmok...

Estefelé járt az idő. Valaki halkán kopogtatott Gondolattündér kristályablakán. A *jámbor* gondolat volt.

— Hát már itt vagy? Az utolsó voltál, aki elmentél s az első, aki megérkeztél. Biztosan szociáldemokrata vagy, ha a munkaidőt annyira megrovidítéd!

— Az éppen nem, kedves Tündér. Parancsod

szerint a templomba röpültem, de mire odaértem, sajnos, a könnyelmű gondolat megelőzött. Ez új ruháról, kirándulásról beszélt a kislánynak. Nem tűrhettem, megküzdöttem vele és elillant. Erre segítettem a lánykának imádkozni, elmélkedni. Hazamenet vártak reá barátnői; láttam, hogy most már nincs mit keresnem társaságában. Meghallottam, hogy a kórházban egy szegény kongreganista fekszik betegen, felkerestem és nála maradtam egész nap. Megkönnyítettem keresztjét, este pedig a kongregáció szabályai szerint lelkiismeretvizsgálást végeztünk, és most itt vagyok.

A könnyelmű gondolat is megérkezett. Egykettőre a fiókban szeretett volna eltűnni.

— Ohó, kis gézengúz, nem úgy verik ám a cigányt! Adj számot sáfárkodásodról. Merre jártál?

— Orrom után, kedves anyám!

— Hol voltál?

— Itt is, ott is, sehol és mindenütt.

— És mivel foglalkoztál?

— Mikor a lányok a kongregációs gyűlésre akartak menni, egy-egy fecsegő barátnőt küldtem a nyakukra, és a gyűlésről lemaradtak; a fiúkat a templom helyett a sportpályára vezettem; a mulatóhelyekre is elmentem és a táncnál segítettem; este felé egy kissé benéztem a templomba és a rózsafűzér imádkozásánál a titkokat én szőttem be, már gondolhatod, bájos tündér, hogy milyeneket! Mondhatom, elég érdekes napom volt.

— Nagy lókötő vagy, látom.

— Hála Isten, hogy ismét biztonságban vagyok — sóhajtott a gyáva gondolat, midőn bemászott az ablakon. Rettenetes, hogy mily vakmerőek az emberek. Volt dolgom, hogy őket a meggondolatlanságtól visszatartsam. A katolikus képviselőknek megmondottam, hogy várjanak jobb időkre s ne követeljék a házassági törvények revízióját. A keresztényszocialistákat figyelmeztettem, hogy a munkások szervezésével ne izgassák a kedélyeket, bízzák

e veszedelmes mesterséget a szociáldemokratákra, ők csak rendezzenek kedélyes táncmulatságokat. Az újságíróknak megsúgtam, ne hepciáskodjanak a katolicizmussal, mert a megvadult csöcselék meglékelheti a fejüket. A papokat kértem, ne vegyék észre a kálvinista uralmat, mert különben kegyvesztettek lesznek a kormány előtt. A kongreganistáknak megmondtam, legyen szemük, de ne lássanak, legyen fülük, de ne halljanak, legyen nyelvük, de ne szóljanak.

A gyáva gondolat még be sem fejezte mondókáját, fürge szökkenéssel a szoba közepén termett a *jókedvű* gondolat.

— Drága tündér, — szólt — ma kivételesen jó voltam. Rendesen a bolond gondolattal szoktam karonfogva menni, ma nem. A jámbor gondolat azt tartotta, hogy a templomon kívül semmi köze a leánykához, azért elhagyta a templomajtóban. Én melléje szegődtem. Hazamenet egy kicsit beszélgettünk, tréfálództunk, de oly szépen, hogy a kis angyalok is kacagtak örömben. Hazaérve szegény védencemnek nem volt egy jó órája. Alig tette be a lábát a szobába, istentelen nénje e szavakkal fogadta: Itt jön az álszent! Hozzálátott a munkához, de gonosz nénje mindent ellenére tett. A szobában összesöpörte a szemetet, nénje „véletlenségből” szét-szórta. A tányérokat, csészéket lemosta, letörölte, nénje „véletlenségből” a mosogatóvízzel leöntötte. Mit ért volna ennek minden imádsága, jófeltétele, ha nem maradtam volna mindig mellette? Ugye jól tettem?

— Így szeretlek! Máskor is így tégy! De ki az, aki oly lassan, óvakodva lépked? Ó, okos gondolat, te vagy? Mi jót tettél?

— Nem is tudom, okos dolog-e, ha beszélek? Az első utam egy bál rendezőségéhez vezetett, de azoknak túl okos voltam, elküldtek. Egy darabig a képviselőház mellett ólálkodtam. Egy rendőr azt mondta: ma a vörösszekfűs szociáldemokraták beszélnek,

nincs rám szükség. Próbálkoztam az egyetemen, ott meg már mindent tudnak. Körülnéztem a világban, beláttam, hogy fölösleges vagyok. Fölmentem a Gellért-hegyre, és nagyot nevettem ezen a bolond világon, úgy gondoltam, ennél okosabbat nem tehetek. De nem tettem sokáig, mert ez nem lett volna okos. Más dolgom nem lévén, hazajöttem, nem tudom, okos volt-e?

— No, itt az *ostoba* gondolat, tán ez tud valami okosat?

— Okosat tölem senki ne várjon. De mondhatom, néhány ügyes dolgot hajtottam végre. Egy kis-asszonynak azt mondtam, hogy menjen férjhez, egy másiknak, hogy vonuljon zárdába. Ez nem való zárdába, az nem való asszonynak. Egy divathölgynek azt tanácsoltam, alakítsa meg a „hosszúszoknya társulatát”, és egy buzgó leányt beküldtem a „hét álmos szentről” nevezett Mária-kongregációba.

— Tündér, én is itt vagyok — szólta a *szomorú* gondolat.

— Hát te meg min szomorkodol?

— Elég baj, hogy ily szomorú az én rendeltetésem. Ma egy szegény asszonyt látogattam meg. Férje Amerikában. Legkisebb gyermeke lázban. A másik gyermeke szintén gyengélkedik. Ő maga folyton sír, állapota kétségbeejtő. Azt mondtam neki: Bizony, neked nem érdemes élned!

— Ej, ej, sok bajt okozol! Hol a bátorító, vigasztaló gondolat?

— Ezek épp akkor jöttek, mikor én elmentem. Egy ideig hallgattam őket a kulcslyukon. Mondhatom, úgy nem tudok beszélni. Oly üdítő, oly szép volt a beszédjük. Megszámolták a gyermek pulzusát és azt mondták, a láz kisebbedett. A másik beteg gyermek tekintete élénkebb, arca üdébb. És az isteni Gondviselésről beszéltek, ki az ég angyalai által őrzi a benne bízókat. No de épp itt jön a *bátorító* és *vigasztaló* gondolat.

— Örömmel hallom, — szólt a tündér — hogy megvigasztaltatok a szomorkodó asszonyt.

— Csak kötelességet teljesítettünk.

— Hármatokat nagyon szeretlek, és ezentúl mindig együtt fogtok járni. De ki ugrándozik itt?

A *csintalan* gondolat volt.

— No, kis pajkos, mi jelest műveltél?

— Tehetségemhez képest jól dolgoztam, hihihil! Az iskolában mintakollekciót csináltam lányhajból, hi! A szoknyájukat gombostűkkel összetűszdeltem, hihihil! Kabátjuk egyik ujját bevarrtam, hihihil! Az iskolai fogason minden fiúnak felcseréltem kabátját, kalapját, hihihil! Az óramutatót pedig tíz perccel előbbre toltam, hihihil!

— Bizony rászolgáltál a 25-re. Hát te, tátott szájú *esztelen* gondolat? Tettél te is valamit?

— Igen, én a búcsúkat számítottam össze, melyeket a kongreganisták meg nem nyertek; bekukucskáltam a gazdagok kasszájába és megolvastam, mennyi alamizsnát nem adtak; a prézesnek azt tanácsoltam, hogy rendezzen ádventben és nagybőjtben kongreganistabált és hívja meg a diákok önképzőkörét erre az alkalomra.

— Fején találtad a szöget. Mi mást várhat tőled az ember? Itt jön hasonszórú cimborád, a *szeretetlen* gondolat. Beszélj!

— Én ma kifogástalan voltam. Az ájtatos Lóriánál jártam. Nemde, jól tettem? Csupa szent dologról beszéltem vele. Elmondtam, hogy a Marika sokkal jobb nálánál, csak egy kicsit házsártos; hogy a kis varrónő a szomszédban mily jól tud takarékoskodni a megrendelői kelméjén; hogy mily sokáig gyónik Katóka és mennyi ideig tart, míg a penitenciát elvégzi. Másról igazán nem beszéltem.

— Ó, te ártatlan! — szólt gúnyosan a tündér. — Ennél már a *kevély* gondolat sem tehetett többet!

— A legújabb párizsi divat szerint felöltözködtem. Egyenes tartással a templomba mentem. Megnéztem, ki imádkozik a legájtatosabban. Lonci

volt. Odasurrantam s azt súgtam neki, hogy imádkozzék csak így tovább, mert oly szép, ha ájtatos. Hátulról mindenki őt figyeli és oldalról is; az egész templomban, de talán az egész városban nincs ilyen leány, aki oly szépen, oly ájtatosan tudna imádkozni; a szeretettől epedő tekintet, melyet az oltárra vet közbe-közbe, elragadó. Minden oly jól áll rajta. A hófehér blúz, ebben érvényesülnek leginkább bájai, a fiatalító fehér leánysapka, a drága gyöngyházolvasó ezüstkeresztjével...

— Hitvány fickó vagy, aki a templomot illetlen gondolataiddal megbecsteleníted!

Sorra jöttek a többi pajtik. A *mulatságos* gondolat megkacagtatta a leányokat a kápolnában. Az *unatkozó* gondolat a prédikáció alatt a lányok szempilláit lenyomta. A jótékonykodó gondolat a rokant katonák javára szombat estétől vasárnap a mise utánig táncoltatta a *jó katolikusokat*.

— Még egy jómadár hiányzik. Hol a *bűnös* gondolat? Ez mindig az utolsó, ennek akad mindig a legtöbb dolga. Mit csináltál?

— Elhatároztam, hogy ma jó pecsenyét fogok enni, egy kongreganistát bűnre csábítok. Ott jártam az uraknál, ifjaknál, asszonyoknál, lányoknál, de semmi sem sikerült, egy pillanatig sem tűrtek közélükben. Kudarcot vallottam.

— Hála Istennek, — szólta a Gondolattündér — a Boldogságos Szűz védje tovább is jó gyermekeit. No most itt vagytok már valamennyien? Egy, kettő, három... ohó, egy hiányzik!

— Az *igazmondó* gondolat még nem érkezett meg, hangzik kórusban.

— Ugyan hol késhet ismét?

— Azt könnyű kitalálni — mondja az egyik. — Oly biztos, mint ketszerkettő, hogy ott van Laci bácsinál.

— Pardon, csak volt, mert most itt vagyok, ragyogok.

— És mit műveltél ott?

— Laci bácsi éppen levelet írt kedves húgának, és én diktáltam neki, hogy jól csipdesse meg hibáikat.

— Most pedig én csíplek nyakon, kis rosszcsont, mars a helyedre.

A kis ártatlan csak úgy repült a sarokba. A fiókot a gondolatok tündére becsukta. Az alsót kinyitotta és kiküldte a sötét éjbe az álmokat. A *vigasztaló* álmot a fiatal, szomorkodó anyához küldte, Laci bácsihoz bizony egyet sem küldött, és azért az álmokról nem fog írni.

Kedves Húgom, a mesének vége. Vigyázz magadra és ne adj minden gondolatnak helyet ondolált fejedben.

Laci bácsi

4. Cigánykuruzslás

Kedves Húgom!

Évekkel ezelőtt egy délmagyarországi városban jártam. Midőn egyízben békésen haladtam a kongregáció prézesével az utcán, látjuk, hogy egy előkelő fogatból könnyű mozdulattal „a cigányjósno” szállt le és egy neves ügyvéd házába ment. Jól megtermett menyecske volt. Félcipőben, bársonyszoknyában, színes selyemkendőben, vertarany-ezüst karkötőkel kezén, díszes nyakláncokkal, ragyogó fejéssel, kezében kis kosárával. Ilyet még nem láttam.

— Bizonyára önagysága, az ügyvéd felesége hívatta, hogy a jövőt feltárja előtte — mondja kísérlőm.

— Hát nem szégyenli magát önagysága, hogy ily babonáságot űz világos nappal? — kérdeztem.

— Ez az előkelőknél divat — felelte kísérlőm.

— Ejhal — törtem ki.

Pesten, az Erzsébet királyné-úton jártam és vártam a villamosra. Egy rézkovács cigány lakott ott.

Észrevettem, hogy több magános úriasszony és kisasszony bement hozzá. Mit keresnek ezek a cigánynál? Rézüstöt mennek venni? Megkérdezem a kalauzt.

— Hja, kérem, itt lakik a szép Marcsa, a kiváló jósnő! — felelte.

Fejemhez kaptam: a XX. században vagyunk? Hát ez is lehetséges?

Hát most már ne csodálkozzál, kedves Húgom, a következő kis történeten.

Az Óperenciás-tengeren innen történt, azt jól tudom, de nem Párizsban, se nem Berlinben, hanem hát másutt, hogy hol, — ha mindjárt egy karéj vajaskenyeret ígérsz — akkor sem mondom meg. Történt, mondom, hogy egy menyecske súlyosan megbetegedett. Az orvost nem hívták, mert azt tartották, hogy az sokat kóstál. Ők olcsóbb doktort szeretnének. Megszagolta ezt valahogy egy cigányasszony és szinte váratlanul betoppant a beteg szobájába. Szeme fekete volt, mint a korom. Bőre olyan, mintha subickkal kenték volna be. Keze, lába, nyaka elárulta, hogy a szappanban még életében nem tett kárt. Haja meg úgy állt, mint a szénaboglya. Ránéz a betegre, rátekint a három öregasszonyra, akik a szobában vannak, és így szól:

— Jujj, dé nágy kár ezsirt a sípsíges fiátál menyecskiírt! Így kell élpustulniá, pegyik csak rontás ván rájta. Há ákárják, kít hit mulvá kigyógyítom és ojján pirospozsgás lés ázs árcsá, mint á bázsárúzsá.

— Hazudsz, cigány, nem fog a beteg meggyógyulni!

— Jáj, déhogyném. Fusson ki mind á két szemem, há nem igázs — s félkezével két szemét eltakarta, nehogy valamiképen kifusson.

Osszenéznek az öregasszonyok és azt kérdezik a betegtől:

— Akarsz-e meggyógyulni?

— Hát hogyan!

— No, akkor gyógyítsd meg, cigány.

— Tán ném sajnálnának a betegirt egy fokhagymás girizdet!

— Dehogy sajnáljuk — és hozzák is már.

— No akkor mondják utánam háromsor: nem sajnálom, nem bánom.

A három asszony egyszerre mondja:

— Nem sajnálom, nem bánom.

— Ha ázst ákárják, hogy meggyógyuljon a bétég, akkor még három dolgot kell adni a „varrboncsiásoknak”.

Hogy kik vagy mik a „varrboncsiások”, azt persze senki sem tudja, de adni kell, az bizonyos. Két kiló szöllő volt a szatyorban az egyik asszonynál:

— Odaadom, csak gyógyítsd meg!

— Mongyák utánam: Nem sajnálom, nem bánom.

Mondják is hüen. De ez még csak az egyik. Tanakodnak, mit adjanak.

— Egy kis fistelt gyisznólábát ágyának, áttul jobban jennek a varrboncsiások — segíti ki őket a cigányasszony.

Elő is hozzák. A cigányasszony ráköpköd a húsrá, nehogy visszakérjék, és felszólítja őket, mondják utána: „Nem sajnálom, nem bánom.” Mondják is az asszonyok, de mintha sajnálnák is, meg bánnák is.

Még egy harmadikat is kell adni, és hogy soká ne törjék a fejüket, rögtön kiadja:

— Egy félréf salonnácskától jó csúsik á tanács.

Hozzák is a szalonnát, nem éppen könnyű szívvvel, no de nem akarják, hogy félbemaradjon a gyógyulás. A cigányasszony leköpi ezt is és felszólítja őket, mondják csak utána: „Nem sajnálom, nem bánom.” És utána mondták.

A cigányasszonynak eddig jól ment a dolga. Úgy vigyorgott a sok jóságra, mint a pék kutyája az égett zsömlére. De még nem telt be.

— Hájják csak, jó ásszonyok, máma éjfilkor

gyínnék hozzám a várrboncsiások, mire terítsem
ás sok finum ítélt? A betegtól kéne egy nyákráváló
kendő.

Erre egy kissé megrökönyödnek az öregasszo-
nyok, de a beteg biztatja őket:

— Vagy élek én, vagy se, adják csak oda, ne
sajnálják.

Odaadják a régi kendőt, amely testvérek között
is megér 20 pengőt. A cigányasszony nem felejtí el
figyelmeztetni őket, hogy mondják csak: Nem sá-
nálom, nem bánom.

Az asszonyok megismétlik a szót, a cigány-
asszony meg összecsomagolta a sok ajándékot.

— Ma éjfilkor jól tártom a várrboncsiásokat
(tán a garabonciás cigánypurdékat!) és két hit mulva
ojján lés á jányuk, mint á bázsárúzsá.

A cigány elment és a mucsai öregasszonyok a
hegy alatt még ma is várják a várrboncsiások segít-
ségét. Ez volt az olcsó orvos!

Kedves Húgom! Hát mondd meg, mit kellene
az ilyenekkel tenni, akik a mai modern világban még
mindíg hisznek a cigányoknak, a látóknak?

Légy józan és se cigány, se más által ne hagyđ
magadat rászedni soha.

Erre int téged

Laci bácsi

5. A tű

Kedves Húgom!

Minthogy a leánykák rendesen nemcsak maguk
szeretnek levelet kapni, de még a más levele íránt
is érdeklődnék, elmondom neked, hogy a minap
levelet írt nekem egy leányka, aki most a képezdébe
jár. Tanácsot kér a jövőjére vonatkozólag. Meg-
írtam neki, hogy amit megkezdett, csak fejezze be;
azután pedig, ha kedve tartja, hajtsa végre régi szép

tervét: végezze el a szabászati akadémiát, nyisson szalont, neveljen jó varrólányokat, akik majd megalakítják Sz. városában az iparosleányok kongregációját is. Mit szólsz a dologhoz? Tetszik a terv? Talán félrebiggyeszted aranyos kis szádat, hátravetted fejecskédet, úgyhogy bolondos jambósapkád csücske egyik oldalról a másikra szökik. Pedig nincs igazad. Ez a terv egyszerre reális, meg ideális is.

Ezzel kapcsolatban jött egy jó gondolatom, amelynek szellőztetésével nem akarok addig várni, míg Sz. városában a szalon megnyílik, hanem rögtön kitalálom, annál is inkább, mert azt írtad, hogy a leányok tevékenységéről írjak valamit. Nem bánám ugyanis, ha minden leánykongreganista hasonlítana a varróleányoknak kis szerszámához, a — tűhöz. Csak ne ijedj meg, no s ne is érts félre.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy minden leányka szúrjon, bökjön nyelvével, szemével, megjegyzésével, mint a magyar katona a szuronyrohamnál, hanem hogy a tűnek egyéb jó tulajdonságait sajátítsa el. Erről a kis füles jószágról már Páli Szent Vince életében is van szó. Egyszer egy vidéki francia cérnarágó arra kérte a Szentet, hogy ha Párizsba megy, vegyen néhány varrótűt és küldje el neki. És a nagy Szent ezernyi más és fontos dolga között teljesítette a felebaráti szeretet ezen apró kis szolgálatát. Mennyire pirulhatnak — ha ugyan még tudnak — azok, akik a lázas tevékenység ezen napjaiban még mindig korzóznak, üdülnek és Dárius kincseért sem állnának kötélnek, akarom mondani: a főzőkanálnak és a tűnek.

1. A varrótűnek első tulajdonsága, hogy ropant egyszerű. A gyémántokkal kirakott kalap- és melltűk mellett valódi koldus. Semmi cifraságot nem látsz rajta.

No, ennek épp az ellentéte a mai kislány, a mai nő. Ez a ruházatban akárhányszor a cifrát, az ízléstelenet keresi. Dr. Emanuele Meyer, müncheni orvosnő és író a német katolikus nőszövetség bonni

gyűlésén e megszívlelésre méltó kijelentést tette: „Minden komoly férfi előtt nevetségessé lettünk; kigúnyolnak, sőt megvetnek minket... Mint egy démon, úgy uralkodik rajtunk a *divat*. Egyszer csak itt terem, és mi nem tudjuk, honnan jött... Nem kellett-e minden valódi esztétikai érzésnek bennünk kihalni vagy elvesznie, hogy mindazt az abszurdumot szépnak tartsuk, ami az utóbbi 5—6 évben Párizsból hozzánk jutott?... Nyíltan kimondom: Ez a divat csak félvilági hölgyeké lehet. Ez a divat szemérmetlen divat. De hozzáteszem, hogy a nők nem tudatosan öltözködnek így, ily szemérmetlenül. Ők átveszik a divatot kritika és ítélet nélkül, és a szerint öltözködnek csupán azért, mivel „ez a divat!”... És a világ telve kérdésekkel, feladatokkal, problémákkal, melyek a nők segítségével várnak megoldásra. Gondolkodjunk csak kissé erről és képzeljük el a segítségre szorultaknak, a betegeknek, a szegényeknek és az elhagyatottaknak végnélküli sorát — ez a beszéd a nagy világháború előtt hangzott el — és azután nézzük meg lélekben *divatmajmainknak* a processzióját. Van-e valahol nagyobb ellentét, mint ezek között!” Kedves Húgom, én sohse mernék ily keményen szólni, de ezt egy nő mondta a nőknek a női divatról. Tudom, hogy józanabb gondolkodás, finomabb ízlés kerülne uralomra, ha kongreganisták nyitnának divatszalonot és írnának divatlapot. Hát lehetetlenség ez? Addig is azonban viseletben, ruházatodban keresd az egyszerűséget, a tisztességet, a finom, a nemes ízlést.

2. A varrótű *tiszta, fényes*. Ha rozsdás lenne, nem is lehetne használni.

Tiszta legyen Mária jó gyermeke külsőleg, belsőleg. De szomorú lenne, ha bűn borítaná szívét! Oly kárt okozna a bűn a lelkében, mint aminőt a jégeső okoz a gabonában, a féreg a fában, a tenger-alattjáró az angol hajókban, a lángszóró harckocsik Hollandiában és Belgiumban, a dögvész az állatokban, a ragályos betegség az emberekben. Semmitől

annyira ne irtózzunk, mint a bűntől; bárhol, bármilyen alakban közeledik felénk.

Fényes a tű, mint az eke, a szerszám a munkától. Hej, kedves Húgom, ha magyar lány vagy és Mária tettekre kész tisztelője, akkor ne sajnáld manikűrözött karmocskáidat, és fogd meg a kapanyelét is, láss a munkához. A csatasorba-vágyás nem leányoknak való; de a kertészkedés, konzervkészítés, — így mondják az okos emberek — kötés, szabás, varrás, tűkezelés egészen megfelel eddigi neveltetésüknek. Tehát labda, rakett helyett tűt, kapát, gereblyét végy és ne nyugodj, míg azok fényessé nem lesznek a munkától.

3. A varrótű az ügyes varrónő kezében *csodaműveket* teremt. A kötéstől a tűfestésig milyen skálája van az üdvös és szép munkáknak!

Nem művelhet most Mária jó gyermeke valóságos csodákat? „Az idő pénz”, szól a közmondás, és ezért minden percet értékesíteni kell. Minden honleány, szeretetből Mária iránt, legyőzi kényelemszerető természetét: dolgozik a konyhában és a kertben, otthon és a betegek között. Lemond egy-egy divatcikkéről, filléreit, pengőit összegyűjtve az özvegyeknek, árváknak, a külföldi misszióknak nyújtja.

4. A varrótű *szótlanul* dolgozik. Lárma, feltűnés nélkül teljesíti kötelességét és ilymódon nagy dolgokat hoz létre.

1892-ben egy egyszerű szabómester halt meg Genfben (Adrien Vallin). Temetése óriási pompával és részvéttel ment végbe. Egy hercegnek a temetése nem lehetett különb. A temetést maga a kormány rendezte. De miféle érdemeket szerzett ez az egyszerű ember vékonyka tűjével, hogy még halála után is kitüntetésben részesítették? Ez az ember 800,000 frankot takarított meg munkájával és miután alkalmazottait urasan kielégítette, vagyonát jótékony célra Genf városának hagyta.

Lám-lám, mit lehet a szótlanul dolgozó embernek létrehozni! Kedves Húgom, ha a lányoknak a

munkánál kevesebbet járna a szájuk, de szorgalmasabban a kezük, mit tudnának ők akkor létesíteni! Amit az a derék szabó becses munkájával keresett, azt össze lehetett számlálni, amit azonban Mária gyermeke jószándékkal és szorgalommal végzett munkájával keres a mennyország számára, azt számokkal kifejezni nem lehet.

5. A varrótű *a varrónő szeme alatt* végzi a munkáját. A varrónő figyelemmel is kíséri a tű minden mozdulatát, öltését.

A jó kongreganista *Isten szeme alatt* dolgozik. Nem nézi, látják-e vagy sem, dicsérik-e vagy sem. Ő szinte fél az emberi elismeréstől. Az emberi tekintet olyan, mint az égető napsugár, mely a drága szövetnek elrabolja a színét, olyan, mint a friss hajtásnak a dér, mely azt elfonnyasztja, olyan, mint a sok fogdosás a virágnak, már az oltárra sem tehetjük. Lehet, hogy az ítéletnél azon tetteinkért kapunk már csak jutalmat, amelyet Isten szeme alatt, az emberektől észre sem véve végeztünk. Isten szeme alatt élünk, dolgozzunk, szenvedjünk. De elő a tűvel, hogy annak segítségével egyik gondolatomat a másikba öltsem.

6. Ahol a tű *keresztülhatol*, ott maga után húzza a cérnát.

Ha egyszer Mária gyermeke utat tör magának, mindenkit magával ragad a jóra. Nehéz ez a munka! Hisz a hamis világnézeteknek egész Kárpátja állja útját. Ej, ha el is foglalt az ellenség egyes pozíciókat, a jognak, az igazságnak, az Isten ügyének győznie kell. A közömbösség a veszély láttára megszűnt. A hitetlenség elnémult az ágyúszónál. A rossz sajtó azonban még mindig vonít, ugat, mint a kutya harangozáskor. Küzdjünk ez ellen. Tettél-e már valamit, kedves Húgom, a katolikus sajtó érdekében? Hallottál már valamit a P. Bangha alapította Katolikus Sajtó Hölgybizottságról? Ismered a K. S. V. lapjait? Hát a Magyar Kultúra, a Mária-kongregáció, a Szent István-Társulat, a Korda kiadvá-

nyait? Szerezte-e a jó lapoknak előfizetőket? Nekünk keresztül kell törnünk az ellenség frontján és győzelemre kell vinnünk az igazság ügyét. Toborozzál, kis Húgom, minél több bátor, elszánt harcost, és a jutalom nem marad el.

No de nem akarom túhegyre állítani türelmedet, azért rövide szabom levelem befejezését.

Valamelyik jezsuita rendházban egy fráter került a halálos ágyra, aki életében a szabómesterséget űzte. Utolsó órájában így szólt társaihoz: „Adjátok ide a mennyország kulcsát!” A testvérek összenéztek és halkán azt súgták egymásnak: „félrebeszél”. De a haldokló megismételte kérését. Erre megkérdezték, ugyan mit ért a mennyország kulcsa alatt? „Hát a tümet! Tegyétek mellém a koporsóba. Úgy remélem, hogy ez a mennyország kulcsa számomra, mert minden öltést Isten nagyobb dicsőségére tettem vele.”

De nem folytatom tovább e feladatok kitűzését, mert félek, hogy még összetűzöl velem, a helyett, hogy levelemet tovább betűznéd. Csak annyit mondok még, s ezt tűzd jól a füled mögé; hogy mindenkor megbecsülöd ám magad, és akkor továbbra is vígan folytatjuk a levelezést.

Szűz Mária anyai oltalmába ajánl

Laci bácsi

6. A gyűszű

Kedves Húgom!

Vagy három-négy év előtt a kék Balaton mentén egy zalamegyei beteges úrinővel utaztam néhány órán át. Bizony rossz színben volt szegény. Nem csoda, a kórházból, a klinikáról jött, ahol nagy operációt végeztek rajta. Az operáció sikerült. Betegségében a legszentebb Megváltóról nevezett apácák ápolták. Mi természetesebb, megszerette

őket. Hálás szeretett volna lenni és ezért sokszor azon tépelődött, hogyan hálálja meg azt a sok jót, amit vele tettek. Kérdőzködésére csak azt a választ kapta: köszönik jóságát, mindenük megvan, nincs semmire szükségük. Ezzel a válasszal persze ő nem volt megelégedve. Egyszer azt veszi észre, hogy az egyik apáca egy beteg ruhájára gombot varr, de gyűszű nélkül. Gondolt egy nagyot és egy tízfilléres gyűszűt vett ajándékba. Volt nagy kacagás, volt öröm, jót mulattak az ötleten. Ezt az ajándékot, a főnöknő engedélyével, az apáca el is fogadhatta. Így beszélte el ezt kedves útitársam.

Ha nem untatlak, édes Húgom, hadd mondjak el én is egyetmást a *gyűszűről*; tudod, ez is a varrókészlethez tartozik. A német *Fingerhut*nak mondja a gyűszűt, ez meg annyit jelent, hogy ujj-kalap. No, furcsa kalap, de ha valakinek olyan a feje, mint az ujjam vége, arra ilyen kalap való. Te azt hiszed, hogy most a kalapokra fordítom a beszédet. Mindenesetre jó téma, de ma mégis csak a gyűszű mellett maradok.

1. *A gyűszű a női munkának a jelképe.* Egy igen előkelő női társaságban a hölgyek ékszereiről volt szó: aranyláncokról, karperecekről, fülbevalókról, drágakövekről stb. Az egyik azt állította, hogy ez, a másik, hogy az a nőknek legszebb díszé. Az egyik úrinő nem vett részt a vitában, de a többiek az ő véleményét is szerették volna tudni.

— Hát kedvesem, te szerinted mi válik leginkább a nő díszére? — kérdezték őt.

— Rövid gondolkodás után ezt válaszolta:

— A gyűszű.

Némelyik úrinő meg lusta kislány persze erre elfintorítja az orrát és azt mondja: ez maradiság. Pedig épp az ellenkezője az igaz. És ezt nem kötekedési kedvből állítom, hanem azért, mert meggyőződésem: a komoly munka a ház körül a nőnek legszebb ékessége. Vagy csak nem pályázik tiszteltre, dicséretre, elismerésre az a lusta „heverdel”,

aki későn kel, sokáig öltözködik, minden percben a tükörbe bámul, délután zsúrra és este a színházba megy? *Szent Agoston mondja*: „a semmittevés az ördög párnája”. A lusta lányok ezen a párnán nyugszanak. A híres teológus, Eck Jánost, aki annakidején a hitújítók ellen sikerrel küzdött, arra kérte fel egy arisztokrata hölgy, hogy tartana a nőknek egy tudományos előadást. Ő a kívánságnak röviden és csattanósan megfelelt: egy *rokkát* küldött ajándékba. Rokka helyett gyűszűt is küldhetett volna, mert ő csak annyit akart mondani: Asszonyok, lányok, dolgozzatok!

2. *A gyűszű védelmi eszköz a tűszúrások ellen.* A tűszúrás egy pillanatra fáj, néha nyomában egy kis vércsepp támad, de rendesen nem veszedelmes. A tűszúrást néha a gonosz nyelv végzi, ami nagyon fáj, sokszor nagy sebet ejt a szíven és az okozott bajt néha alig lehet jóvátenni. A tűszúrás ellen lehet védekezni, de a gonosz nyelv ellen lehetetlenség. A gonosz nyelv, mint a gonosz lélek, reggeltől estig mindig jár, napról-napra, hétről-hétre, évről-évre, míg a halál lakat alá nem teszi. „Hogy vagy, édes? — így kezdi. — Hallottad már, mi történt azoknál? Én nem akarok róluk rosszat mondani, de mondják, beszélik” ... és jár a kerepelő megállás nélkül. No, a jó Isten őrizzen meg minket, kedves Húgom, a gonosz nyelvektől. Igaz, egyszer már a „Népszava” kiszerveztetett minket és azt írta: „Jó lesz nem sokat levelezni a húgocskákkal!” Ugye nem rossz?

A rosszindulatú tűszúrásokat nemigen érzi meg az ember, ha egy kicsit alázatos és szerény. Nem jó túl érzékenynek lenni. Az embernek két füle van, amint tudod. Az egyikben bemegy a szó, a másikon menjen ki, és ne engedd le a szívig.

3. *A gyűszűt mindenféle anyagból lehet készíteni: aranyból, ezüstből, csontból, acélból, vasból.* A mindennapi életben, a praktikus oldalát tekintve, nagyon mindegy az, milyen anyagból készült gyű-

szűt hordasz, csak tegye meg szolgálatát, feleljen meg a célnak, rendeltetésének.

Hej, kedves Húgom, de nagy életigazságot juttat eszembe ez a hitvány gyűszű. Látod, sokan szerepelnek az élet színpadán. Hogy milyen családból való, hol végezte iskoláit, kinek előadásait hallgatta, melyik könyvet tanulta, azt nemigen szokták kutatni. A fő, hogy megállja helyét, jól betöltse Istentől kapott szerepét. Bizony sok elkényeztetett úrigyermek nem számít az élet színpadán, csak néma szereplő, ő nem tanult, önállóságra nem tett szert, a rossz által befolyásolható, míg egyszer csak eltűnik. Volt és nincs. Mit használ, ha mindjárt aranyos bölcsőben ringott is? Azért, kedves Húgom, készülj, hogy egyszer megállhasd helyedet az élet színpadán tisztelettel és becsülettel. Már *most* arra kell törekednünk, hogy az Isten kezében egykor „alkalmas” eszközök legyünk.

4. A *gyűszű mindenféle varrásnál használható*. Áttoljuk a tűt, ha zsákot varrunk, át, ha misemondóruhát készítünk. Erre az *indifferentizmusra*, egykedvűsége sokszor szükségünk van az életben. Szüksége van erre a szerzetesnek, a katonának, a hivatalnoknak, a tanítónak és tanítónőnek. Egyszer ide teszik, másszor oda. Egyszer a jól öltözött kisvárosi gyermekeket tanítja, máskor a mezítlábas falusiakat. Ha valaki túlságosan ragaszkodik egy helyhez, akárhányszor útját állja további haladásának. Akár a völgyben van a kis virág, akár a hegytetőn, az Úristen mindenütt észreveszi, és ha a virág díszíti a rétet, terjeszti az illatot, megfelel kötelességének. Nem boldogító tudat ez?

5. A *gyűszűt a középső ujjra szokás húzni*. A hüvelyk- és mutatóujj vezeti a tűt, a megvédett középső ujj meg segíti. A gyengébbet segíti az erősebb, a beteget az egészséges, a szegényt a gazdag, a tudatlant a tanult, a fiatalat az idősebb; ez a helyes, ez a felebaráti, ez a testvéri szeretet. Kedves Húgom, a jó lányoknak úgy meg kellene férni egymás mel-

lett, mint az ég csillagainak. Azoknak persze, könnyű megfélni, van helyük — azt mondod. De figyelj csak, azok között nincs vetélkedés. Az egyik nagyobb, a másik kisebb, egyik szebben ragyog, a másik halványabban, de mindegyik kedves Isten előtt. A mezőnek virágai sem mind egyformák, de mindegyik szép a maga nemében és Isten előtt mindegyik kedves. Nem lehetnének a lányok is ilyenek? A méhecske még a tüskerózsán, a bogáncson is talál mézet, és te nem találsz jót testvérkédnek erényvirágos szívében? Mily csúnya az az örökös torzsalkodás, civódás, félreértés! Kitért karok helyett ők gyakran kitért *karókkal* képesek felebarátjukat fogadni. Jaj de csúnyák ezek a körmös angyalok!

Amily szép az igazi felebaráti szeretet, amily rút és útálatos annak megsértése, oly veszedelmes a túlságos barátkozás. Különösen az intézetekben kell ettől óvakodni. A rendnek, fegyelemnek, szeretetnek a megsértése ez a kétes bizalmaskodás, szimpatizálás, cicáskodás, flörtölés, liblingezés. Ezeket mindig együtt lehet látni, mindig van valami fontos mondanivalójuk, egymást bújják, nyalják, falják. Viselkedésük mindenkinek szemet szúr, ők tán nem is sejtik, hogy rossz fát tesznek a tűzre. Valóban, egy okos, jó szellemű leányhoz méltatlan az ilyen bolondéria.

De van leány, aki nem akarja belátni helytelen viselkedését és védekezik: nála nincs veszély. Az ő barátnője oly hideg, mint a kő, ő maga pedig kemény, mint az acél. Ha pedig e kettő összeverődik, azt meg jól tudjuk, szikra pattan ki. A szikra pedig békét, boldogságot, házat, falmat is felgyújt.

Kedves Húgom, fogadd e gyűszűnyi tanítást szívesen, és hiszem, hogy akkor a boldogságot majdan nagy kancsókkal merítet. Isten segítsen rá!

Laci bácsi

7. A cérna

Kedves Húgom!

Határozókról és ígéről, a fő- és melléznevekről magyarázott a tanár úr az iskolában; végre a kötőszókra került a sor.

— No, kedves gyermekem, — így szólt egy nagyreményű kisfiúhoz — tudsz-e nekem kötőszót mondani?

Felveti szőke fejcskáját a gyermek, nagy szemeket mereszt és kívágja:

— Tudok!

— No, halljuk!

— Hát például: zsinór, kötél, cérna...

A cérnát ugyan mi ketten nem tartjuk kötőszónak, de ha már a *tűről* írtam neked, hadd írok a *cérnáról* is: hadd legyen ma ez a „kötőszó” a levélíró és a címzett között! Jó?

Hát bizony a cérna is okos dolgokat juttathat eszünkbe.

Például nézd csak:

1. *Mit ér a tűnek minden öltése, ha nem megy a cérna utána?* Ugyebár! Hasonlóképen: mit ér az ember munkája, ha nem jár utána az Isten áldása?

Szokásban van istenfélő földműveseknél, hogy mielőtt csak egy búzaszemet is vetnek a barázdába, előbb leemelik kalapjukat s rövid imát mondanak, hogy Isten áldása legyen minden szemén. Jól tudják Szent Pál tanítását: „Sem aki ültet, valami, sem aki öntöz, hanem aki növekedést ad, az Isten.” (I Kor. 3, 7.) Isten áldására szükségünk van. Azért az uralkodók a háború előtt az Istenhez fohászkodtak, a katonák az ütközet előtt imát mondanak, és ha te, kedves Húgom, sikert akarsz látni munkáidban, neked is így kell tenned. Egy varrónőről hallottam, hiába harangoztak vasárnap a szentmisére, neki nem szólt a harang, „miséből, templombajárásból nem él meg az ember” — szokta mondani. Sőt kollégájából

gúnyt is űzött, szenteskedőnek, fanatikusnak nevezte, hogy a vasárnapi szentmisét, de még a hét-köznapit is el nem mulasztotta. A vége az lett, hogy a „szenteskedőnek” megvolt naponkint a betevő falatja, a felvilágosultnak meg felkopott az álla, nem volt rajta Isten áldása.

2. *A cérnát át kell fűzni a tű fokán* s ügyesség kell hozzá, hogy az ember eltalálja. A tűnek ez a kis nyílása eszünkbe juttatja a mennyországnak szűk, keskeny kapuját. Szemünk elé állítja Udvöztönk szavát: „Törekedjete bemenni a szoros kapun, mert tágas a kapu és széles az út, mely a veszedelemre viszen, és sokan vannak, akik bemennek, (ellenben) szoros a kapu és keskeny az út, mely az életre viszen, és kevesen vannak, akik azt megtalálják.” (Mt. 7, 13. 14) Kedves Húgom, a világ a széles úton, a tágas kapun jár — és te? ... *Szent Bernát* látta a világ gyermekeit a kitaposott, széles úton a pokol felé rohanni s lelke megrettent. Ő a mennyország szűk, keskeny, meredek, rögös ösvényére vágyott, és azért négy fitestvérével és számos más nemes ifjú társaságában Citeauxba, szerzetbe vonult. Tudták az ifjak, hogy lépésükkel lemondanak a fényről, gazdagságról, pompáról, kényelemről s azért a legidősebb testvér, Guidó, odaszólt a várudvarban játszó kis öccséhez: „Isten veled, kedves Nivard, őseink vára, családunk gazdagsága, mind, mind a tied lesz!” Az öcskös azonban hallotta már az édesanyjától, mily kevés értékük van a mulandó javaknak az örökkétartó javakkal szemben, és azért így szólt: „Hogy-hogy? Ti a mennyországot foglaltok le magatoknak és nekem a földet hagyjátok? Nos, ez ugyan szép osztzkodás lenne!” És nem volt erő, mely őt otthon tudta volna tartani, bátyjaival együtt ő is a szerzetbe lépett, hogy velük együtt a „szűk kapun”, a tű fokán át a mennyországba juthasson. — Bezzeg sajnálhatjuk azokat a kongreganistákat, akiknek a széles úton járók hangos kacaja, divatos élete, kihívó viselkedése, izzó szava, ördögi

nótája imponál, akiket ez megtéveszt és elcsábít. Boldogok viszont Szűz Mária azon tisztelői, akikben van érzék és fogékonyság a lelkiek iránt és akik a „keskeny útról” egy királyságért sem térnek le.

3. *A cérna rendesen két-három fonálból van összesodorva.* Azt mondja a Szentírás: „A hármas kötél nehezen szakad el.” (Préd. 4, 12.) Ez is eszünkbe juttathat valamit. Mi is háromszoros fonállal kötöttük magunkat Szűz Máriához, midőn őt megválasztottuk: „Ürnőnknek”, „Szószólónknak” és „Anyánknak”.

Ürnőnknek választottuk őt, akihez tehát most a *hűség* köteleke fűz. Hűek akarunk hozzá maradni az élet hajnalán s az élet delén, és akkor Szűz Mária hű marad hozzánk éltünk alkonyán is. Mit érdemel a kongreganista, ha hűtlen lesz Ürnőjéhez?

Mária a mi választott szószólónk, akihez tehát a *hála* köt. Ő az, aki bennünket annyiszor megsegített, aki most is segít és aki fog is segíteni. Ha nem is dogma, de általános katolikus nézet, hogy Isten minden kegyelmet Mária, a *kegyelmek anyja* által ad nekünk, s így bizonyos tekintetben *mindenünket* Máriának köszönjük.

Mint *Anyánkhhoz, a szeretet* fűzi szívünket Máriához. Lehet-e édesanyát nem szeretni? Mióta Jézus a keresztfán függve bennünket gyermek gyanánt neki átadott, Mária szeretett minket, mindnyájunkat ismeretlenül is szívébe zárt. És mi ne szeretnők őt?

„Hisz belénk ontatott, szívünkbe oltatott

Eleink vérével tiszteleted;

Azért fenn is marad, soha ki nem szakad

Igaz magyar szívből szereteted!”

Vizsgáld csak meg magad, kedves Húgom, amióta a hármas ígéretet letetted, nem lazult-e meg a hármas kötelék?

4. *A cérna színe rendesen a ruha színéhez alkalmazkodik.* Furcsa is lenne, ha fekete ruhát fehér cérnával, fehér ruhát meg fekete cérnával varrná-

nak. A színekben való alkalmazkodást megtaláljuk az állatvilágban is. Rendesen olyan a ruhájuk, amelyen színű a környezetük. Ez védi őket az ellenségüktől.

Kedves Mária-gyermek, neked sem árthat lelked ellensége addig, míg Isten törvényeihez és a kongregáció szabályaihoz hűen alkalmazkodik. Addig persze könnyű kongreganistának lenni, amíg a jó Isten vagy a kongregáció áldozatot nem követel; de mihielyt megalkuvást nem ismerő elveket hangoztat, mihielyt előáll a helyzet, hogy „inkább kell az Istennek engedelmeskednünk, mint az embereknek”, akkor türelmetlenek, indolensek vagyunk. Ne ártasd magad, kis Húgom, s ne az Istentől kívánd, hogy hozzád alkalmazkodják, hanem te alkalmazkodjál Hozzá!

5. *A cérna az egyes szövetszövegeket összetartja.* Ezzel persze a legjobb szolgálatot teszi. Azt a reklámképet már bizonyára láttad, midőn sok ember nem tud egy nadrágot elszakítani. Hasonló dolgot gondolt ki egy ügyes suszter, aki cégtáblájára két oroszlánt festett, melyek a mester által készített cipőt nem tudják széttépni. Büszkén írta a kép alá: „Cipészüzlet az lehetetlenséghöl.” Kedves Húgom, ilyen, vagy talán még ennél is nagyobb lehetetlenség legyen, hogy te a kongregációtól és a kongreganisták egymástól elszakadjanak. Azért félre minden versengéssel, sárga irigységgel, széthúzással. Összetartás, kölcsönös szeretet legyen jellemző tulajdonságok.

6. *Az átfűzött cérna végén csomót szokás kötni, hogy a cérna a tűn át ne csússzék.* Az Uristen maga néha egy kis csomót köt életünk fonalára, a csomó neve: szenvedés. Ebből neked, kedves Húgom, még nemigen jutott, ne is jusson. De ha a jó Isten más-kép gondolkodik, mint „csekélységem”, akkor fogadd a szenvedést zúgolódás nélkül, megadással az ő kezéből.

No de a cérna se végnélküli, azért jó lesz, ha

nem sokat okoskodom és befejezem soraimat: csomót kötök. Bizonyára hallottál már valamit az ifjú Thézeusról, aki az útvesztő Labirinthusba akart behatolni, hogy Minothaurust, a pokoli szörnyet agyonüsse, mely már annyi fiatalember és leány életét pusztította el. Ő sem járt volna jobban, ha nem könyörül rajta Minos király leánya, a szép Ariadne. Hogy el ne tévedjen az útvesztőben, ez egy gombolyag cérnát adott neki, ezt húzza maga után és ennek segítségével majd ismét kikerül az útvesztőből. Így győzte le Thézeus a szörnyet.

Kedves Húgom, nekem úgy tetszik, mintha a Királyok Királyának legszebb leánya, Szűz Mária ma is szomorú szívvel nézné, hogy hány fiatal embert, hány fiatal leányt pusztít el az élet útvesztőiben a pokoli szörnyeteg. Ő is segítségünkre siet; a fiatal Thézeusokat a kongregációra figyelmezteti, vezérfonalat ad kezünkbe, hogy haladjunk az általa megjelölt utakon s ne tévedjünk el. Kövesd az ő vezetését és minden bizonnyal sikeres harcot fogsz vívni lelked ellenségeivel. Erre kíván neked menyeyei erőt

Laci bácsi.

8. Az olló

Kedves Húgom!

Gyermekkoromban én is nagy örömmel játszottam a jól ismert társasjátékot: komámasszony, hol az olló? Abból az alkalomból jut ez eszembe, hogy neked, drága testvérkém, az *ollóról* szeretnék egy-két apróságot írni. Így akkor megleszek a neked szánt kis varrókészlettel.

1. Először is: amilyen egyszerű az olló szerkezete, épp olyan *hasznos* is. Károly navarrai királyról beszéli a történelem, hogy hosszabb időn át nagy ideggyengeségben szenvedett. Híres orvosok sokat

tanácskoztak, hogy és miként segítsenek a baján. Végre abban állapodtak meg, hogy spirituszbá áztattott ruhába fogják becsavarni. Azt remélték, hogy az izgatószer felmelegíti és tevékenységre bírja a lankadt idegeket. De mi történt? A szolgának, aki a szeszitta vásznat összefércelte, nem volt ollója és a fonalat a gyertya lángjával akarta kettéégetni, — de borzasztó, egy pillanat alatt lángban álltak a ruhák és a király irtózatosságon kínok között meghalt. Lám, mi bajt okozhat a meggondolatlanság, a hirtelenkedés, a kapkodás, egy ollónak hiánya! Mondd meg, kedves Húgom, pajtásodnak: ne legyen szeleburdi! De te se légy az!

2. Az olló *vágóeszköz*, mely két kiélesített acélvagy vaslapból áll és olyformán van egybeerősítve, hogy rendszeres mozgatás által az élére kerülő tárgyat kettémetszi. Céljuknak megfelelőleg különféle ollók vannak. Más ollót használ a szabó, mást a varrónő, mást használ a kertész és mást a rák. De a rákon kívül, úgy tudom, valamennyien vágásra használják ez eszközt, mégpedig célszerű vágásra. A varrónő, a szabó célszerűen formálja ki az ollóval a szövetet, hogy ipari rendeltetésének megfelelően. Lelkünk kiformalásában mi is ily körültekintéssel, a végcél szem előtt tartásával járjunk el. Az ember végső célja: Isten tetszésének, az örök életnek elnyerése. A lélek kialakításának, — hogy úgy mondjuk — kiszabásának munkája el sem képzelhető az *önmegtagadás* erényének gyakorlása nélkül. Az önmegtagadás ollójának célszerű alkalmazása teszi a lelket edzetté, igazán szabaddá.

Ez erény nélkül a mennyországba senki sem fog bejutni. Forgasd, kutasd a szentek életét, egyet sem fogsz köztük találni, aki ezt az erényt ne gyakorolta volna. Azért aztán, mikor arra került a sor, bátran néztek a szenvedések, sőt a halál szemébe. Mit szenvedett egy Szent Ágnes, egy Szent Filoména, egy Szent Dorottya, egy Limai Szent Róza, vagy egy Magyarországi Szent Erzsébet! Egy Szent

Agoston is arra kéri az Istent: „Ó Uram, itt vágj, itt égess, csak az örökkévalóságban irgalmazz!” Ezt a nyelvet, ezt a szellemet a modern kor persze nem érti. Ma szíjra, ezüstre, aranyra fűzött órát hordanak a kislányok a kezecskéjükön, és mit gondolsz, elbírnák ezek Krisztusért a vasláncot? Ma sok hajadonnak orrfintorító a templom levegője: mit gondolsz, el tudnák ezek túrni hitükért a börtön dohos levegőjét? Ma vérszegények a drága „angyalok”, és az egy pénteken nem tudják magukat megtartóztatni a húseledeltől. Én Istenem, hogy tudnának ezek nélkülözni valamit vallásukért? Nincs önmegtagadás — és azért, ha egy másvallású ideáljuk akad, odahagynak csapot-papot és rohannak annak ölelő karjaiba, és egy kis kijózanodás után annak ölelő karjai közül. Ó, hitvány teremtések!

3. Az ollónak hivatása a rongyosra kopott fölösleges ruharszempet levágni, a *vadhajtásokat* a kertben *lenyesni*. A lelki életben ilyen munkát végez a *részletes* lelkiismeretvizsgálat, melynek az a célja, hogy a lelket a szokásos, a begyökerezett bűnöktől megtisztítsa. Nem tudom, hallottál-e már erről harangozni? A „lelki tükörben” olvashatsz valamit erről. Én nem untatlak hosszú oktatással, de annyit mondhatok, hogy csaknem minden szívben vannak ily vadhajtások, melyek erre a különös ollóra várnak. Vadhajtás: a kíváncsiság, az akaratosság, a hirtelen harag, a szórakozottság, a lustaság, a hiúság, a a kevélység, az érzékiség, az irigység. Ezek lenyesésére jó a részletes lelkiismeretvizsgálat ollója. No de nem akarok sokat beszélni, példából ért a magyar.

Egy kis diáknak megvolt az a rossz szokása, hogy egy-egy szitkozódó szó kicsúszott a száján.

— Ocsikém, jobban vigyázz ám magadra — figyelmeztette gondos nevelője.

— Hiába vigyázok én, a rossz szokás gyökeret vert bennem — felelte a diák.

— Nincs az a bűn, ha mégoly útalatos is, amelyről ne lehetne leszokni — oktatta nevelője.

— De bizony én nem tudom elhagyni — erősítette a gyerek.

— Büntesd meg magad, valahányszor e bűnbe visszaesel! — mondta a nevelő.

— Én? Magamat? Hogyan?

— Tégy valamit, ami neked kellemetlenséget okoz — biztatta a nevelő.

— Ugyan mit?

— Gondolkozzál!

— Tudom már! — szólt a diák. — Valahányszor elszólok magamat, mindannyiszor egy gombot vágok le ruhámról.

S így is történt. Az első nap alig volt elég a gomb. Két gombon lógott a nadrágja. És mikor jó pajtásai estére aludni mentek, ő fönnmaradt gombot varrogatni. Persze ez a mesterség nemigen ízlett neki, de megtette, mert volt akaratereje. Két hét alatt teljesen leszokott bűnéről.

Kedves Húgom, van-e benned találékonyosság? Hogy és melyik hiba ellen fogsz küzdeni a részletes lelkiismeretvizsgálás ollójával?

4. Az olló, ha *nyitva* marad, a *kereszt alakját* mutatja. Nagyon jó, ha az ember varrás, vagy egyáltalán munka közben Jézus keresztjére, vagy más szent dologra gondol, ilyen tárgyokról beszél. A kereszt üdvösségünk és minden áldás forrása. Mióta Jézus értünk a keresztfán szenvedett, azóta megváltozott a Föld színe. Az Egyház Krisztus Vére áztatta talaján nőnek a legszebb erényvirágok. Mily jó lenne munka közben is ilyen üdvös gondolatokat szövögetni, ilyen dolgokról beszélgetni. De mi történik? Amint tudod, vannak olyan lányok, akiknek holdkóros az eszük és subickos a nyelvük. Az ilyen beszédűeket hagyd a faképnél. Vagy ha nem lehet, fordítsd a beszéd fonalát az időjárásra, a főzésre, a háborúra, vagy a kövezetre és utakra; tán még a keresztútról is beszélhetsz. Jaj de szomorú, jaj de útalatos az, amikor a lányok hozzájuk nem illő módon beszélnek!

Xavéri Szent Ferenc életében olvassuk, hogy egyszer utazás közben véletlenségből a tengerbe esett a keresztje. Képzelted, mennyire fájt ez a Szentnek. A kereszt volt leghűbb kísérője fáradságos apostoli útjában. Szívének csendes imája az volt: bár adná vissza Isten a keresztjét. S egy nap, midőn ott jár a tengerparton, csodálattal veszi észre, amint a vízből egy hatalmas tengeri rák mászik elő, *ollójában* magasan tartva a keresztet. Szent Ferenc a legnagyobb örömmel eltelve térden állva adott hálát az Istennek e kegyért.

5. A rákról jut eszembe, hogy ez a különösen érdekes állat — (némelyik kislány hasonlít hozzá abban, hogy mindig hátrafelé halad a tanulásban) — az ollóját elsősorban arra használja, hogy táplálékát megszerezze, másodszor arra, hogy azzal védekezzék.

a) Nem is oly rossz, ha valaki *kenyerét meg tudja keresni az ollóval!* Miért akar minden leány tanítónő lenni? Hisz az állásnélküli tanítónőkkel — jaj, alig merem kimondani — Dunát... pardon, a Duna mentén zárdákat lehetne alapítani. Nagyon helytelenül teszik fiúk, lányok, hogy az iparospályát sokszor olyannyira lebecsülik. Egy iparos, aki érti a dolgát, becsületes úton többet keres, mint akárhány ajjal-bajjal érettségizett szegény skribler.

b) Az *ollót védelmi eszköznek* használja a rák, de van eset, mikor ezt más is okosan megteheti. Franciaországban, *Grenoble* városában egy nevelőnőnek kitűnő állása volt. Az állás azonban a szép nevelőnőre nézve telve volt veszedelemmel. Üldözte az ő erényességét a gróf. A leány mindig küzdött, mert igen alapos, vallásos nevelésben részesült és az imádság által meg a szentségek gyakori vétele révén megmaradt a jó úton. Egyszer egyedül volt a szobájában és épp varrással foglalkozott, midőn a kísértő feléje közeledett. Védekezett, ahogy tudott. Az utolsó percben felkapta az ollót, s kész volt akár élete árán is megvédelmezni ártatlanságát. A támadó

tehetetlen volt. A leány elhagyta állását, az ollót azonban megőrizte.

6. De, kedves Húgom, nekem egy nagy *kifogásom* van az ollók ellen. Az ollók sem végzik mindig jól a dolgukat. Néha nagyon belevágnak a ruhába fent, máskor meg sokat vágnak el lent. Innét származnak azután a nem is annyira francia, mint inkább a pokol divatja szerint készült ruhák. Egy bál, egy esküvő alkalmával hogy nem bújnak némelyek szégyenükben a föld alá. Hogy nem restellik magukat mutogatni félig mezítelenül a korzón, színházban! Hát más, lelki szépsége nincs egy nőnek, csak a nyaka, meg a válla, meg a bokája? Hát nem sokkal szebb a szemérem, mint a külső testi báj? Ha nem lenne sok édesapának ereiben káposztalé, hát ostorral csinálna rendet családjában.

Ó, bárcsak érezne velem Mária minden tisztelője! Ó, hogy nem jut ezeknek eszükbe frontot alkotni a női tisztességet sértő divat ellen!

Igy tépelődtem, kedves Húgom, midőn a postás a következő levelet hozta. Egy darabot kiollózik belőle: „Kedves Laci bácsi! Szép hazánk egy nagy városában egy több mint száz tagból álló leánykongregáció működik. Ebben a kongregációban megalakult a „divatszekció”. (Ez nem is rossz!) Mellesleg megemlítem, hogy ez volt névnapi ajándékunk prézesünk számára. (Ez többet ér egy divánpárnánál!) A szekció célja: küzdeni a divat kinövései ellen. A tagok a következő pontokat tartják szem előtt:

1. Ruházatuk állásuknak megfelelőleg nem lesz költséges, cifrázott, feltűnő, kihívó.

2. Ruházatukban mindent kerülnek, amit a katolikus erkölcsstan a divatban mint erkölcsellenest elítél, így példának okáért az átlátszó, áttört, mélyen kivágott blúzokat, szűk, hasított szoknyákat stb.

3. Minden lehető módon és rendelkezésükre álló eszközzel arra törekszenek, hogy elsősorban a kon-

gregációban, de aztán ismerőseik körében is az erkölcsös, szép, szolid öltözködési mód tért hódítson.”

Kedves Húgom, mit szólsz e szabályokhoz és lányokhoz? Vagy 80-an írták alá! Ó, bár tennék magukévá, tartanák be bátran, hűen az összes hazai női kongregációk. Én azt gondolom, egy-kettőre meg lehetne törni a zsidó erkölcstelen uralom grasszálását a ruházkodás terén.

Drága Húgom, nem volna kedved ebben segédkezet nyújtani?

A szerény és dolgoz Szűz oltalmába ajánl:

Laci bácsi.

9. A könyv

Kedves Húgom!

Az iskolaév elején az intézet udvarán három kislány találkozik.

Első: Jaj de jó, hogy itt vagytok, én már únni kezdtem a vakációt.

Második: Únni? Én nem bánnám, ha a három hónapi szünidőt állandósítanák.

Harmadik: Én még jobbat tudnék. Három hónapig tartson az iskolaév és kilenc hónapig a vakáció!

Első, második, harmadik: jóízűen kacag.

Nem tudom, kedves Húgom, te melyikkel tartottál volna e három közül, ha közibük keveredel. De azt, ha nem írnád is, sejteném, hogy a te vakációd is gyorsan múlt el.

Nekem legalább olybá tűnik fel, mintha csak tegnap lett volna az iskolaév vége. Oly élénken áll szemem előtt az a kis elsőosztályos gimnazista, aki a latin vizsgája után futballozni kezdett a járdán az ő tudós *Liber Sexti*-jével. Buzdításul a többinek egyéb se kellett. A következő pillanatban úgy vágta a járdára a másik meg a harmadik a könyveit, hogy

a lapok szerteszét röpködtek. Szerencsájuk a kis nebulóknak, hogy nem vetődött arra egyiknek vagy másiknak a papája, vagy a tanár ura, mert ezek akkor bizonyára gondoskodtak volna egy kis vakációi útravalóról.

Mintha csak tegnap történt volna — és mégis, ez ma már a „tavaly” volt! Sok idő múlt el azóta, hogy a kis első Á-t meg első B-t végzett ifjúóriások falnak lóditották s a szó szoros értelmében „porig alázták” az iskolakönyveiket. Azok a kisfiúk, csakúgy, mint az én kis Húgaim, az év elején ott ülnek a könyvek előtt. Elfogódott, áhítatos arccal mustrálgatják a frissen bekötött, még tele nem firkált, be nem maszatolt, meg nem számárfülezett tudós könyveket. Az egyik vastag, a másik vékony; ez nehéz, az könnyű, ez kicsiny, az nagy; ebből egyest, abból... tán négyest fognak kapni. Az év végére meg — és ez a legbotrányosabb az esetben — mind valamennyit „kívülről” kell tudni! Vizsgázni kell belőle; különben jön a négyes, vagy ahogy — vidékek szerint — mondani szokták: szekunda, lapát, trityó, zityi, daci, dóka. Rettenet, szörnyűség! Bizony, ha egy kislány ezt úgy előre jól végiggondolja a szép újkötésű iskolakönyvek láttára, azt felváltva fogja rázogatni a hideg, meg a forró láz.

Minthogy tehát, kedves Húgomasszony, el vagyon végezve, hogy minden diákkisasszonykának, akár szőke, akár barna, akár vékony, akár kövér, akár pufókarcú, akár piszeorrú, ha egyszer az iskolába beiratkozott, a tudós könyvekkel össze kell barátkoznia, azért a mondó vagyok, ne gezegizéljünk na akármikor is előszedhető dolgokról, hanem vessünk papírra inkább egy-két üdvös gondolatot a könyvről.

Figyelj csak!

Az ember élete hasonló a könyvhöz. (Kérlek, ne áíts!) Tudom, az első tekintetre egy kicsit furcsán hangzik ez, de közelebbről nézve a hasonlat elég találó.

Milyen a könyv? Ugyebár a könyv *szögletes meg lapos*. Lásd, nagyon sok emberről is el lehet mondani az élete és viselkedése alapján, hogy szögletes ember (és itt most ezúttal a lányokat is az emberek közé számítom), alig lehet valamire használni. Mindent balul fog meg. Sokszor a legjobb akarattal olyan bakokat lő, hogy mindenki kacag rajta. A vajaskenyeret megható pontossággal mindig a vajas felére ejti le. Ki akar szállni a vonatból. Az ajtó kívülről van zárva. Ő nekimegy a zárt ajtónak s megpróbál kimászni az ablakon, persze, *fejfel előre*. Társaságban semmiről sem tud okosan beszélni, mert megszokta, hogy mindig csak önmagával foglalkozzék; észrevétlenül is sértő nyilatkozatokat tesz. Látod: ilyenben, a szögletességben ne légy követője a könyveknek.

De lapos se légy! Lapos az, aki semmi után sem tud érdeklődni, lehet, hogy a „felső emeletének” hiányos berendezése miatt, vagy mert minden ideális gondolkodást kiölt a lelkéből. Kérdezd meg a lapost:

— Eljősz-e holnap az első kongregációi találkozásra?

— Ugyan, hagyj békét! — hangzik a válasz.

— Megrendelted-e a kongregációs lapot?

— Kérlek, ne idegesíts!

— Hát van ellene valami kifogásod?

— Nem érdekel.

Ellenben minden ostobaság, minden üresség, minden laposság igenis érdekli. Hát ilyen se légy!

No de persze nemcsak a laposságban meg a szögletességben hasonló az ember élete a könyvhöz.

Az emberi élet könyvének *címlapja*: a gyermek születése. A kis honpolgár alighogy megszületett, hangosan hirdeti, akárcsak a legrikítóbb címtábla: itt vagyok, megjelentem az élet küzdelmes porondján, piacán.

A *hatósági jóváhagyás* a katolikus Egyházban

a keresztelés, amikor nevét kapja a gyermek. Erről jut eszembe, ami már régóta fúrja az oldalamat. Ma-napság a gyermekek sokszor nagyon furcsa neveket kapnak. Akár a fiatal lovak vagy kutyák. Neked nem tűnt fel? A szentek hosszú névsorát nézve nem akadok ilyen szentekre: Baba, Barika, Bébi, Cica, Lola, Tesza, Pipi, Tona, Maci, Médi, Cella, Ibi, Dodó, Nonó, Luli! Mondhatom, mucsainak érzem magam e modern nevek között. Pedig mennyi szép hang-zású szent név is van, mégha valaki fázik is a „hét-köznapi” nevektől!

Somogy vármegyében, valahol a Gamásza-pusztán a pusztai intézőnek érdekes ötlete támadt. (De ezt csak úgy mondom el, ha nem haragszol meg érte!) Sok fejtörést, gondot okozott neki, hogy hogyan nevezze el azt a sok bocit, amely ott évente napvilágot lát. Liliom, Rózsa, Szekfű, Füstös, Sárga, Bimbó, Barna volt már elég, de név még mindig kellett. Egyszer az intéző egy báli jelentést olvas a Pesti Hírlapban — egy modern pusztai intéző mit is olvasna mást? — és olvassa a cifranevű táncosnőket. Már talán sejtetted is, hogy mit tett? Igen, ezen-túl az újsággal a kezében sorra osztotta a szép neveket a kedves lábasjószágoknak; ki Baba lett, ki Lonci, ki Babszi, ki Bugyi, ki Lulu. A gamászház istálló azóta, legalább ebben a tekintetben, egy legmodernebb fővárosi bálteremhez vagy családhöz hasonlít. Nem volna-e okosabb e helyett keresztény őseink módjára ismét a szentek neveit hozni használatba? Ha már nem is kell mindenkinek Mariskának meg Jóskának lennie (pedighiába, ez a két legszebb név!), hát vegyük elő a ritkább szentneveket; hála Isten, annyi van s oly szépek, hogy jut mindenkinek az ízlése szerint!

A jóváhagyás után jön a könyvben az *előszó*. Mi a gyermek életének első szava? Hát bizony a sírás. Némelyik gyermek e tekintetben szereti még hozzá a jó kiadós, hosszú előszavakat. S amint az előszó rendesen ízelítő a könyv tartalmából, úgy

bizony a gyermek sírása is annak előjele, hogy ez az élet is a maga egészében nem annyira paradicsom, mint inkább siralomvölgy!

Az embernek élete, tettei képezik a könyv derekát: a *tartalmát*.

Vannak *tartalmas* és vannak *üres* könyvek. Ilyen az embernek élete is. Tartalmas az élete annak, aki kötelességét híven teljesíti Istennel, emberrel, önmagával szemben. Nem az évek száma, hanem a jótettek s erények érdeme teszik az életet tartalmassá. *Xavéri Szent Ferenc* rövid tíz év alatt India és Japán apostola lett s egész királyságokat nyert meg Jézus Egyházának. *Szent Alajos*, *Szent Szaniszló*, vagy a kis *Lisieuxi Teréz* néhány rövid év alatt tett szert bámulatraméltó életszentségre. Olvasd a *Szentek Életét*, vagy a *Jellemrajzok* szép kötetét és látni fogod, hogy a világi katolikus férfiak és nők is mily tevékeny, mily munkás, tartalmas életet éltek. Ily tartalmas életet élnek ma is azok a nők, akik gyakran járulva a szentáldozáshoz, otthon és a házon kívül fáradhatatlanul végzik a szeretet és irgalom munkáinak hosszú sorát, gondoskodnak a szegényekről, árvákról és betegekről, apostolkodnak embertársaik testi-lelki üdvéért. De tartalmas azon kislányok élete is, akik év elejétől kezdve híven megteszik kötelességüket otthon, a templomban, az iskolában egyformán.

Némely könyvnek a tartalma *szebb*, a másiké *nehezebb*. Szemre szebb annak az élete, aki a szerencse javai közt duskál; nehezebb azé, aki már élte reggelén kezdi meg a küzdelmet. Nem kell messzire menni, hogy ily tapasztalatokra tegyünk szert. Soknak mily nehéz egyáltalán a tanulás az anyagiak hiánya miatt, mennyit kell küzdeniök! Sokan vannak tekintélyes állásban, akiknek tanulókorukban sokszor korgott a gyomruk az éhségtől, akik az utcai gázlámpák vagy a kirakatok fényénél tanulták meg leckéiket, írták meg dolgozataikat. Kedves Húgom, légy hálás a jó Isten és kedves szüleid iránt, ha

életed nem oly nehéz, nem oly küzdelmes. De aztán ne feledd, hogy a jobb mód több felelősséget is jelent Isten előtt!

Egyik könyvnek a tartalma jó, a másiké rossz. Hát biz ez az emberek, de már a gyermekek életéről is áll. Egyiknek élete épületes, példás, szent, a másiké gonosz, istentelen. Őrült a lelkem, midőn nemrég egyik katonanövendékem ajkáról hallottam: „Ha akartam volna, százszor és ezerszer lehettem volna rossz, arra bőven volt alkalmam. De nem akartam és messze elkerültem a rossz társakat.” Mily szép ez, ugye? Viszont hallottam fiatal ajkáról is csodálkozást a fölött, hogy „igazán van még tiszta ifjúság is a világon?” Úgy éljünk, kedves Húgom, hogy az ítélet napján, ha majd az Isten angyalai jönnek „szortírozni” a könyveket, mi a jobb-oldalra kerülünk életünk tartalma miatt.

Külsőalakra nézve, hogy közbevetőleg ezt is szóvá tegyem, az egyik könyv szerényen *fűzve*, a másik többé-kevésbé előkelően *kötve* jelenik meg. A kötések maguk is különfélék: van papír-, vászon-, bőr- és díszkötés. A kötésből azonban nem lehet mindig a tartalomra következtetni. Megesik, hogy gyalázatos, hitvány tartalmú könyv nagyszerű külsőben szemtelenkedik a szemünk elé. Persze a balek közönség rendesen csak a kötetet nézi s a cifrabundájú szemét után kapkod ész nélkül. Ilyen díszkötésű könyvek azonban azok a modern lányok is (a modern szót a rosszabb értelemben véve), akiket a régi Pesti Hírlap című zsidó ujság a „disznók” névvel tisztel meg. Ezek azok a délceg alakok, akik a háborúban is „csak azért is”-féle ruhákban, félméteres szárú cipőkben páváskodtak, kacskaringós szoknyákban, pókhálóból szőtt blúzokban, elől-hátul ütött, oldalt le-felálló kalapokban színésznőhöz illő szerénységgel korzóztak, sétáltak. A mai drága világban soknak még az egyszerű ruhára is alig kerül, honnan hát a pénz egy vagyont érő női felszerelésre? Vagy ha van pénz, miért nem megy

az hasznosabb, okosabb dolgokra? Legyen a lány rendes, takaros, csinos, de ne legyen vándorló csecsebecse domb, egy élő divatárkereskedés; ne legyen hivalkodó, feltűnő, mert akkor biztos, hogy *belülről* nem ér semmit.

Az ember vétkei és hibái képezik az élet könyvében a *sajtóhibákat*. Milyen bosszantó a sok értelmzavaró sajtóhiba! Mikor például egy színésznőről e helyett: „Tündér Klári e héten nem lép föl!”, a falragaszokra véletlenül ezt nyomtatták: „Tündér Klári e *tehén* nem lép fel!” Vagy e helyett: „Felelős szerkesztő Katona József”, ezt nyomták egy vidéki lap élére: „Félőles szörkesztyű Katónak Jólesz.” De főleg rút és bosszantó a sok sajtóhiba az életünk könyvében, és azért iparkodjunk minden erőnkből azokat kiküszöbölni.

Ha pedig mégis hibákba estünk, legalább ne mulasszuk el a *helyreigazítást*: a mély bánatot és mielőbbi szentgyónást.

Minden könyvnek a végére pontot tesznek, vagy oda írják: finis, vége. Ezt a pontot a mi életünk könyvébe majd a jó Isten fogja bejegyezni. Hogy mikor? Nem tudjuk. Nekünk csak annyit mondott róla, hogy „Estote parati” — legyetek készen! Egy év alatt körülbelül ötvenezer iskolásgyermek fejezi be életét. Naponta 120—140,000 ember hal meg. Nem lesz-e az idén esetleg te is köztük?

Franklin Benjámín, a villámhárító feltalálója 46 éves koráig könyvkötéssel és nyomtatással foglalkozott. 1790-ben halt meg. Sírkövére ő maga ezt a feliratot szerkesztette: „Itt nyugszik Franklin Benjámín könyvkötő. Teste, akárcsak valami régi könyv, a férgeknek tápláléka. Hiányzik belőle a tartalom: a lélek. A könyv fedeléről lekopott az írás és aranyozás: de azért a mű nem veszett el; majd egykor új és szebb kiadásban fog megjelenni, melyet maga a Szerző néz át és javít ki.”

Kedves Húgom, érted ugye, hogy miről van szó? Az ember élete málló, porló könyv. A test maga

csak boríték, földél s ez a férgek tápláléka lesz. A tartalom: a lélek. Ez nem vész el, hanem, ha Isten által minden bűntől megtisztul, a feltámadás napján újból meg fog jelenni...

Drága Húgom, csak ott legyünk majd mindnyájan, mint a díszkötésű új könyvek: hófehér, ragyogó, csillogó ruhában!

Erre vágyik veled együtt örömteli reménnyel

Laci bácsi

10. A szem

Kedves Húgom!

A vakációban néhány napot a kedves, színes matyók között töltöttem. Itt történt, hogy egy társaságban érdekes apróságot mesélt el egy úrinő.

Zárdában nevelkedett, ahol minden olyan szép és jó volt, akár a paradicsomban. Csak az egyik tisztelendő máter volt vele egy kicsit megakadva. Nem az bántotta, hogy úgy száguldott mindig végig a folyosón, mint egy zerge, ahol pedig lassan, kimerően, komolysággal kellett volna lépkednie; azt se vette tőle zokon, ha egyszer-másszor nagyon hangosan szólott, amikor pedig szigorú hallgatásban kellett volna fékentartania azt a kis lotyogó, pletykacsinaló szerszámot; még azért se húzta meg a fülét, ha hébe-hóba el-elmaradt a tudományos versenyfutásban (a zongorában első volt!); de egy dolog mindig szemet szúrt a jó apácának s azzal sehogy sem tudott megbékülni — t. i. a szemével, amellyel a kis csitri valami különös huncutsággal tudott kacshintgatni. „Te, te, — mondogatta többször — csak azt a csúnya, kacagó szemedet tudnám rendbehozni! Te rosszcson, ha kikerülsz az intézetből és így nézel, két hét múlva minden huszártiszt beléd bolondul.”

Lehet, drága gyermekem, hogy e szóra holmi

bakfis azt fogja gondolni: „Ó, bárcsak én is úgy tudnék nézni!” De a mi kisleányunk nem így gondolkozott. Az apáca szavára nagyon elkomolyodott, félrevonult, sokáig nézett a tükörbe, hogy megvizsgálja, mi is a hiba a nézésében; de azt a csúnya, furcsa dolgot, ami másokat megbotránkoztatna, sehogy sem tudta felfedezni magában. Az lett a vége, hogy ott a tükör előtt nehéz könnycseppek tolultak a kacagó szemébe. És szomorúságában elsírt néhány verset. De mikor aztán az egerek nem szorultak már itatásra, újból a régi kis pajzán volt. De azért jó kis lélek maradt, s amit neki a gyermek lelkéért aggódó apáca jósolt, az nem teljesedett be, már t. i. a huszártiszt. Az egykori kisleány hamarosan civil úriembernek lett a felesége s ma öt gyermek boldog anyja. Ki tudja azonban, ha nem kapja azt a sok dorgatóriumot, vált volna-e belőle olyan becsületes asszony, mint aminőnek ma hét vármegyében ismerik.

Kedves Húgom, én ugyan nem dorgatóriummal akarlak ma untatni, de erről az esetről csakugyan eszembe jutott, hogy legjobb lesz, ha egyszer én is a *szemről* írok neked.

Mit beszélsz? Hogy különös vállalkozás? Tudom. De azért bizony úgy érzem, hogy a szemet is jó szemügyre venni. Mert a szem egyszer olyan, mint a *tenger*: mély, titokzatos, bizonyos értelemben feneketlen. Másszor meg olyan, mint az ég *csillaga*: fényes, tiszta, mennyei. Néha olyan, mint a *tükör*, mely a lélek valamennyi ragyogó sugarát egy sugárkévében vetíti kifelé. A szemet a lélek *ablakának* is nevezik. Mellesleg mondva, néha ez a két ablak kissé távolabb esik egymástól, ami a festők szerint bizonyos elmebeli fogyatéknak a jele (bambaság vulgaris). (De most ide figyelj kérlek és ne vizsgálj mindjárt a kedves társnőd szemét!) Máskor meg nagyon közel áll egymáshoz a két ablak, s ez meg állítólag a huncutság kifejezője. (No, most már belenézhetsz a tükörbe.) Nagy áldása, Istennek nagy

jótéteménye a szem. Mi lenne velünk, ha nem lát-nánk! Sohse ébredtem ennek az igazságnak annyira tudatára, mint amikor Linzben, a jezsuiták templo-mában a vakokat hallottam énekelni. Nagyon szép vegyeskarú misét énekeltek, s egy vak orgonista játszott hozzá. Persze kotta és karmester nélkül. Délután meg a litániát énekeltek s amikor ahhoz a foháshoz értek, hogy: „Salus infirmorum, Betegek gyógyítója, könyörögj érettünk”, azt hittem, hogy a Szent Szűznek rögtön csodát kell művelnie sze-génykéken. A vakok bizony örök éjben tapogatódz-nak, botorkálnak, melyet egyetlen fénysugár sem vidít fel.

És mégis, hány embernek, hány fiatal leánynak jobb volna, ha nem is lenne szeme, mert a szemükön, ezen a nagy istenáldáson megy be a lelkükbe a halál, a lélek halála. A régi pogányok csakúgy, mint a régi keresztény írók, azt tartották: *oculi sunt scopuli*, vagyis: a szemek szirtek. És vajjon nem volt-e igazuk?

Mi mindent nem tesz a szem? A szem beszél, könyörög, fenyeget, elítél, gúnyol, dicsér, magasz-tal. A szem haragszik, gyűlöl, csal, ingerkedik. Más-kor meg szeret, szomorkodik, biztat, megbocsát, örül. A szem majd koldul, majd meg parancsol. A szem édesebb néha, mint a cukor (nem lehetne ezt a tulajdonságát valahogy értékesíteni ebben a cukor-drága világban?), máskor meg savanyúbb az öt világrész minden uborkaneműjénél és keserűbb minden ürömnél. A gyermek mosolygó szeme édesíti meg a szülőknek sokszor keserű életét; de viszont megesik, hogy például a fősvény gazdasszony szeme, különösen mikor vendégei érkeznek, jobban savanyít, mint a legerősebb ecet. Elég, ha ránéz a babra, krumplira, tökkáposztára, vendégre, s tekin-tetétől menten megsavanyodik minden. No látod, hogy fontos a szemmel közelebből foglalkoznunk. Pedig alig vagyok még az elején a szem érdemei felsorolásának.

Hát még ha arról a pusztításról kezdek beszélni, amit a szem egy-egy meggondolatlan, fékezetlen pillantással vihet végbe a lelkekben! A szem *irigységre* viheti az embert, ha valaki felebarátja előrehaladását ferde szemmel nézi. A szem *fősvénységre* visz, ha valaki az ideiglenes dolgokat többre becsüli, mint a természetfölöttieket. A szem a *büszkeség* eszköze, mihelyt valaki többnek nézi magát, mint illik. A szem a *kapzsiság* felkeltője, mely rendetlen bírásvágyra csábít; ezért mutatott rá az ördög, mikor az Úr Jézust csábítani próbálta, a föld minden szépségére, gazdagságára, pompájára. A szem *érzékiségre* visz, amiről Dávid és Salamon király és még sokan mások tudnának egyetmást mesélni.

De hát mindebből mi következik? Az-e, hogy mármost mi is pokolra kívánjuk a szemünket s esetleg a vakság szörnyű sorsára kívánczozunk? Dehogy, dehogy! De annyi csakugyan következik, hogy erre a veszedelmes kis jószágra, kedves Mária-gyermek, a szemünkre komolyan vigyáznunk kell.

Vigyáznunk kell rá, még akkor is, ha egészen magunk vagyunk. Akkor is úgy kell viselkednünk, mintha legalább is édesmamánk jelen volna. Bizony megérdemelné, ha őrangyala keserű szemrehányást tenne annak a gondtalan leánynak, aki akár csak testvérkéi előtt is öltözés közben nem elég figyelmes.

Hát az vajjon helyeselhető-e, ha egy leány az utcán úgy forgatja kíváncsi szemét, fejét, mintha a görcs rángatná, vagy mint a négergyermek a miszsiós perselynél. Bizony én attól tartok, hogy aki kacér pillantásokat vet jobbra-balra, annak a lelke nem tiszta vagy legalább is nem marad tiszta sokáig. Nincs szomorúbb látvány, mint az alig nyíló s máris fonnyadó lilium.

Fölöslegesnek tartom még azt is, drága Húgom, hogy a leányok mindig egymásnak a ruháját mustálgassák. Tudom, hogy ezt alig tudják megállani.

Pedig ugyan mire jó ez egyébre, mint az irigység és más rossz gondolatok fölkeltésére.

Szerénység való a keresztény leány szemébe akkor is, ha csúnya képek, képeslapok, szobrok, szökökutat izléstelen díszítései kerülnek eléje. A mai színházak és szindarabok legtöbbször annyi köze sincs az igazi művészethez, mint Kolompár cigánynak a diplomáciához. Szemérmetlen érzé ingerlés az egész, nem műélvezet. Tisztességes leány tehát ne menjen el az ilyen alacsony színvonalú, zsidó szemtelenségeket dicsőítő szindarabokba, mozikba. A méhek a virágból mézet szívnak, de az ember szeme-lelke az ilyen látványosságokból erkölcsi szennyet, halált szív magába. S a méreg annál veszedelmesebb, mennél tetszetősebb alakban közelleg. Az ilyen mutatóványok valósággal a nézőnek minden érzékét meghódítják: fülét gyönyörködteti a hang, a zene, az ének, a síma, gördülékeny előadás; szemét a tündéri fény, a pompa, a káprázatos öltözet (ha ugyan öltözetnek és nem inkább vetkezetnek mondható, ami egyik-másik színésznőn van); az értelmet lebilincseli a szöveg, amely talán tele van kétértelműséggel; ehhez járul a kényelmes, illatos, meleg lehellelű környezet . . . Hányan bódultak el ennyi érzékkápráztatás által!

Tudod-e, mit tettek a színházzal a régi rómaiak abban a korban, amikor még a komolyabb, erkölcsös elem volt köztük túlsúlyban? Helytartójuk, *Cornelius Nasica* színházat építtetett nekik. A rómaiak megnézték a színjátékokat, azután fogták magukat a lerombolták a színházat. „Nem akarunk elpuhult bámészkodók lenni” — így okoskodtak.

Hát a *sarajevói zsidóról* hallottál-e? Két felnőtt leányával elment a moziba. Egy darabig nyugodtan gyönyörködtek a film változatos képein. Mikor azonban váratlanul ocsmány képek kerültek a nézők elé, a gyermekeiért aggódó zsidó elkapta jobbról-balról ülő leányainak fejét, ölébe szorította és hangosan mondta: Ezt a disznóságot nem szabad látnotok. S

mihelyt a csúfos kép eltűnt a vászonról, a zsidó felkelt és hangos tiltakozással elhagyta a mozit. „Tisztességes ember — így szólt — ezt nem nézheti végig. Menjünk, gyermekeim, menjünk!”

Kedves Húgom, te is tudod, a legtöbb filmet rossz zsidók csinálják, de ezt a sarajevói zsidót dicséret illeti; sőt tanulhatna is tőle akárhány esztelen keresztény apa s még esztelenebb keresztény leánya. Mit mernek végignézni egy-egy mozi- vagy szinelőadáson!

Nini, most jut csak eszembe: hát Éva anyánkat mi vitte vétékbe? „*Látta az almát*, — úgymond a Szentírás — mely a *szemre szép*, tekintetre gyönyörű volt.” Dávid miért vétkezett? Mert könnyelműen egy nőre nézett. Salamon király miért yesztette el az Isten kegyelmét? Mert szemeitől nem tagadott meg semmit.

A *szentatyák* véleménye ez: aki meggondolatlanul nézeget ki testének ablakain, el fog bukni, még ha nem akarja is, és olyan zavart lesz, hogy végül elköveti azt, amit előbb megvetett.

A pogány bölcs *Seneca* mondja: „Aki ment akar maradni a test ingereitől és lelki békére óhajt szert tenni, az külső érzékeit, különösen szemeit fordítsa el a mulandó dolgoktól.”

Berchmans Szent Jánost megkérdezték, hogyan tud szórakozás nélkül imádkozni? „Úgy, — szólt ő — hogy szemeimet féken tartom.” Ime, a szem szerénységét tekintették a szentek az igazi áhitat megőrzőjének.

Végül megemlítem még isteni *Üdvöztőnk* szavát: „Jobb neked fél szemmel az életre bemened, mint kettővel a gyehenna tüzére vettetni.” (Mt. 18, 9.)

Az okosság parancsa tehát, hogy *Jób* módjára „kössünk szövetséget szemeinkkel”, hogy semmi tiltott dologra ne tekintsenek.

Erre talán azt mondod, hogy egy kicsit sokat követelek. Csak nem kívánja Isten, hogy világos

nappal is vakoskodjam, szemlesütve járjak-keljek és semmire rá ne merjek nézni? Mire adta volna Isten a szemet, ha nem arra, hogy nézzünk vele?

Nono, kis Húgom! Ki is mondta, hogy vakoskodjál? Hogy semmire rá ne nézz? Én csak azt mondom, s ez egészen más dolog, hogy: légy szerény és ahol veszélyt látsz, ott vigyázz a szemedre. És viszont igenis nyisd ki jól a szemed ott, ahol meg kell látni a saját hibádat, a kötelességedet, az embertárs nyomorát, az Isten ügyét. Ezekben a dolgokban igenis csak légy jól körültekintő. Persze sok leány csak akkor „körültekintő”, ha a tükör előtt áll, vagy pedig vadonatúj, cifra pávaöltözetében először billeg végig a főutcán.

Kedves Húgom, a lesütött szemnek és szerény viselkedésnek is megvan a maga látóképessége és nyíltszeműsége. Aki nem ereszti szabadjára két szemét, az annál többet lát meg lelki szemével. Hogyan is mondta az a derék katona, aki a háborúban elvesztette két szeme világát s azután így vigasztalódott: „Legyen meg az Isten akarata, most legalább annál jobban fogják lelki szemeim keresni az — örök fényességet!”

És akinek a lelki szeme nyitva az örök szépségek előtt, annak még külső megjelenésén is el fog ömleni az a mennyei szépség és üdeség, mely a lélek érintetlen tisztaságából fakad. A nagy kongreganista csillagász, *Heisz Eduárd* mondta az ilyen tiszta lelkekről: „Három szembe szeretek tekinteni nagyon: a csillag szemébe az égen, a kis virág szemébe a mezőn és az ártatlan gyermek tiszta szemébe.”

Ilyen legyen a te szemed is, Mária gyermeke! S akkor, hidd el, a jóságos Szűz is szeretettel veti rád az ő „irgalmas szemeit” és úgy fog rád vigyázni, mint a szeme fényére. Ha pedig szemed már neked is vesztedre volt, nem volna túlsok, ha a szemed vétkeiért egy forró könnycsepp hullna ki ma belőle!

Szívélyes üdvözlettel köszönt

Laci bácsi

11. A száj

Kedves Húgom!

Sok háborús rendelet látott az elmúlt években napvilágot, de, gondolom, egy sem érintette a m. t. hölgyközönséget oly közelről, mint az, hogy „vigyázzanak szájukra!” A rendelet, felületesen tekintve, elég udvariatlannak látszott, de okosnak, helyénvalónak is. Legutóbbi időben meg pláne egy imádságot is láttam, melyben magam is kértem a jó Istent, hogy a rémhírek terjesztőit némitsa el. Kedves Húgom, mintha rátok járna a rúd? Nem gondolod?

Szalézi Szent Ferenc írja, hogy egy hiú, vagyonos úr pompás palotát építtetett magának. Midőn a palota teljesen elkészült, meghívta egyik barátját, hogy neki dicsekedve mindent megmutasson és hízeltető elismerését hallhassa.

— Mit szólna e dicső lakáshoz? — kérdé.

— Hát csak azt, hogy nagy hiba van rajta.

— Lehetetlen! Micsoda hibát találsz?

— Az a hibája, hogy *kapuja* is van.

— És aztán? Ez is hiba?

— Ezen a kapun visznek ki egykor tégedet mint halottat a temetőbe.

Kedves Húgom, némelyik lánynak feje olyan, mint egy csodás tengelyen forgó kis ház. Feltűnik a ház tetején kiáltó reklámtábla: a kalap. A háznak lakói, a gondolatok, a felső emeleten laknak. E lakók néha hitványak, és akkor ki kell tenni a szűrüket, néha meg igen jók, akkor szeresd és foglalkozzál velük szívesen. A ház ablaka: két szemed. A ház drótnélküli hírfelvevő gépezete: két füled. A háznak kapuja is van: a szád, és ez itt-ott a legborzasztóbb!

Erről a picike szájról (vagy tán nem is oly piciny?), erről a kis kapuról szeretnék hozzád szólni.

A száj igazán kapu, mégpedig némelyiké való-

ságos *diadalkapu*. Minden fölényét, előnyét sok nő ennek segítségével nyeri. Ezzel mulattatja, szórakoztatja társnőit, ha nem is igaz, de legalább „friss” hírekkel. Ha mosolyogsz ezen hírek felett, meghallod, hogy ő „sürgönyt kapott”, ezt „biztos forrásból”, „atyjának pertu barátjától”, „N. tanácsostól” tudja. De minthogy sok beszédnek sok az alja, ne csodálkozzál, ha itt-ott egy kis rágalom is kifer a nagy szájon: erről meg arról, papról meg hittanár-ról. Próbáljon valaki ellenkezni a kegyetlen anzágo-lások és irtózatok lódítások hallatára, újabb hazug-ságával úgy letorkolja a másikat, hogy az még szuszogni sem mer. Az ilyen nő a nyelvével akármelyik gyümölcársus hölgygel felveheti a versenyt a csete-paté-piacon, és biztos, hogy diadalt is arat.

Némelyiknek a szája *paradicsomkapu*. Csak-hogy a portása nem lángpallosú anygal, de tüzes mosoly, mely megnyitja félig a kaput és látni engedi a — csábító, csalfa kígyót! „Ravasz voltam!” Hány mákszemnyi leányka kénytelen ezt magáról beval-lani. És ez a ravaszság, ha ki nem tépi a gyermek még jókor a szívéből, vele nő nagyra. Eleinte a rosszban sántikáló a tudatlant adja és olyanokat kérdez, aminőkről a nagyok se beszélnek. Később, midőn dédelgetett szenvedélye szintén megnőtt, nyugtalan viseletéből, szemének játékából, szavá-nak csengéséből szinte kieri az ember: ha ez nem gondol rosszra, akkor az ördögnek se volt soha rossz gondolata. Az erkölcstelen élclapok és könyvek olvasását kedves időtöltésnek, a tangót ártatlan szó-rakozásnak, az ifiurakkal való flörtölést irgalmassági cselekedetnek tünteti fel. Ha ő rossz, gonosz, hát tartaná meg legalább magának az ördögi tudomá-nyát, ne lenne másnak is Mefisztója!

Kedves Húgom, ilyen leányok nincsenek a kongreganisták között, hanem ugye elégszer settenked-nek körülöttük.

Ne ijedj meg, drága gyermekem attól, amit most akarok mondani. Némelyik leánynak a szája *pokol-*

kapu. Persze hogy nem volt mindig az. Valamikor az ő lelke Istennek gyönyörű szép temploma volt. De jött a bomba, az ellenség, és most romokban hever, a pokol borzasztó pusztítást vitt ott végbe. Egypárszor már megpróbált az a szegény lélek felemelkedni romjaiból, buzgólkodott, az olvasót is elmondta félig, egy hétig — de mikor az Isten hirteleniben nem hallgatta meg, akkor ő — most saját szavait idézem — „szögre akasztotta a hitet, nem hisz se Istenben, se Máriában, se az örökkévalóságban, csak az ördögben”. Kedves Húgom, nem tudom, találkozta-e már ilyen leánnyal; én az ilyenekre nem haragszom, csak sajnálom őket. Legjobb lenne ezeket egy jó gyóntatóatyához vezetni, az helyreigazítaná kificamodott észjárásukat, gondolataikat. Ugyanis meg vagyok arról győződve, hogy a pokol kapuja sohasem győzhet az igazság felett.

Röviden, drága kis Húgom, még egy fajta ajtóról vagy kapuról szeretnék beszélni. Persze csak röviden, mert attól félek, hogy a te szép lelkedet megsértem. Egy szót az *óajtóról*. Madzag a húzója, fából a kilincse. Akadnak a XX. század kisebb és nagyobb „*főlvilágosodott*” kócosai (pardon! — úr-leányai!) között, akik olyat beszélnek, hogy még annak is, aki nem Szent Alajos, el kell pirulnia. Nem röstelnek mindenféle frivol lapokat, orvosi könyveket a kezükbe venni. A Mária-Kongregációt csak akkor vennék a kezükbe, ha abban bizonyos „Magazinok” részletei is volnának. Mária kedves gyermeke, ha a száj azzal van tele, amivel a szív bővelkedik, milyen lehet ezeknek a szíve? Ilyenek persze csak a malacság közelségében érzik jól magukat. El velük! Ólkapu! Ezeknek csak kukorica való!

Kedves Húgom, szerettem volna még valamit a *kertajtóról* is mondani, mely folyton nyitva van és amelyet sok giz-gaz vesz körül, de erről hallgatók. Ezek a meggondolatlan locsogók, „enfant terrible”-ek. Jók, ártatlanok, de sok bajt okozhatnak, és az ember még meg sem haragudhatik rájuk.

Gyenge megfigyelőképességük van s minden dolognak csak a szembeeső oldalát látják. Beszélnek a nélkül, hogy megfontolnák, vajjon itt-e az ideje vagy helye, arravaló ember előtt tálalják-e ki bölcseségüket vagy sem? Beszélnek és nem is sejtik, hogy a sok „teccik tudni”-jukkal csóvát dobznak egy-egy szívbe. Ezek ellen úgy kellene eljárni, mint a gyújtogatók ellen! Tüzet, bajt, háborút okoznak. Egy gondolat bánt engemet... Négy szemközt szeretném neked tudtadra adni... De ugye titokban marad? Pszt! Csendben! Sok bolondot lehet mondani egy negyedóra alatt; egy félóra alatt *még többet* és némelyik leánykának meg *egész nap* jár a szája!

Azért, kedves Húgom, Mária gyermeke, légy óvatos a beszédben!

A Szentírás azt mondja a Boldogságos Szűzről: conservabat omnia verba in corde suo, minden szót megőrzött szívében. Ilyen a kongreganista is. Ritkán szól, de ha szól, mindig mások javát célozza.

Páli Szent Vincéről mondják, hogy soha tanácsot, feleletet nem adott, mielőtt egy pillantást nem vetett volna az isteni Üdvözítőre. Tanácsában, eljárásában Krisztus szolgált neki tanácsadóul.

Drága gyermekem, mint tudod, háborús világ idején az ujságokat, híreket megcenzúrázzák. Cenzúrázd meg te is mondanivalóidat, nyelvedet. Hiszem, hogy akkor nem fogsz néha annyit locsogni, mint a kis patak.

Most pedig gyere velem égi Anyánk képe elé. Nézd, mily csendesén, kedvesen mosolyog reánk. Térdelj le, tégy erős fogadást, hogy vigyázni fogsz lelked kis kapujára. Istenfélelem legyen ajkad portása. A cenzúrárt el ne felejtsd! Sok sikert, sok szerencsét kíván hozzá

Laci bácsi

12. A nyelv

Kedves Húgom!

Pittakos görög bölcsnek egy egyiptomi király áldozati állatot küldött azzal a kéréssel, hogy az állat legjobb és legrosszabb részét küldje neki vissza. A bölcs az állatnak csak a nyelvét küldte vissza azzal a megjegyzéssel, hogy ez az állat legjobb és legrosszabb része. Hogy vajjon az állatnak csakugyan ez-e a legjobb és legrosszabb része, arról nem disputálok, de hogy az emberre vonatkozólag nagyon találó volna ugyanez a válasz, alig szorul bizonyításra.

Az ember a nyelvével Istent dicsérheti, imádhhatja, vallhatja, felebarátját vigasztalhatja, taníthatja, védelmezheti, saját hibáit beismerheti, de persze rosszra is használhatja nyelvét, a fentieknek éppen az ellenkezőjére.

Kedves Húgom, többször kértél, hogy időszerű tárgyról írjak. Nos, a mai az lesz! Egy doktor úr kíséretében meg szeretném nézni az emberek nyelvét, éspedig ma nem a jó leányokét, hanem a rosszakét és nemcsak ezekét, hanem az asszonyokét is.

„Mutassa meg kérem a nyelvét!” — mondja a doktor úr. Mutatja. A doktor úrral összenézünk. Hisz ennek a szerencsétlennek *krampusznyelve* van! Vérpiros és hosszú, akár egy kopó nyelve. Ezzel a nyelvvél nem is lehet beszélni, csak ugatni. Akinek ilyen nyelve van, az ugatja a jó Istent, az káromkodik, habzó szájával bepizskítja szent hitünket. Kedves Húgom, az ilyen Isten- és vallásgúnyoló egyéneket éppúgy kell kerülnünk, mint a veszett kutyákat. Megérdemelnék, hogy tüzes parazsat tegyünk a nyelvükre. Sokan azt hiszik, hogy szellemesek, ha Istent bántják és a vallást gúnyolják. Ellenkezőleg! Szellemességüket a vallás védelmében mutathatnák be legszebben. Hallottál arról az elmeegógyintézeti orvosról, akihez beállított egy őrült, hogy megmutassa a doktor úrnak, hogyan tud leugrani a har-

madik emeletről. Az orvos szellemesen azt válaszolta: Ezt egy bolond is meg tudja tenni, de azt mutassa meg, vajjon fel tud-e ugrani a harmadik emeletre? Nos, a kutya is meg tudja ugatni a vallási gyakorlatokat, de megérteni, megvédeni nem tudja. Sokkal több ész kell a kereszténység megértéséhez, mint annak értelmetlen lekicsinyléséhez.

„Kedves Hölgyem, mutassa meg csak a nyelvecskéjét” — mondja a doktor egy másiknak. Ki nyújtja. Uramfia! Hisz ez egy valóságos *törülköző*! Ez annyit járatta már a nyelvét, hogy utoljára is ekkorára nőtt. Szinte teljesedett rajta a darwinizmus egyik elve: a túlságos használat folytán túlságossá „fejlődött”. Mindenhez hozzászólt, mindenről tudott.

„Hallotta már? Ki hitte volna? — így kezdte rendesen megszóló beszédét és egy leánynak elrontotta a partiját, egy családnak feldúlta a békéjét, egy hivatalnoknak elvette a kenyerét. A szerencsétlen nem gondolta meg, hogy ha egyszer leszaladt nyelvéről a szó, nincs hatalma többé visszavonni, akár az íjról pattant nyilat, vagy a szélnek eresztett pelyheket, vagy a tenger mélyébe dobott követ. Ki tudja, hol áll meg? Kit hogyan talál meg? Valóban, helyesen teszi minden jó Mária gyermeke, ha elhatározza, hogy soha szükségtelenül más hibájáról nem fog beszélni. Utoljára a legszebb kertben is találunk kórót, gatz, fonnyadt virágot, de azért, ugye, még nem fogjuk az egész kertet kiirtani. És ha felebarátunk hibázik, nem szükséges, hogy hibáját országvilág előtt kipletykáljuk. Figyelmeztess e veszedelemre a fecsegőket! Vagy tán jobb lesz, ha kerülöd a törülköző nyelvűeket.

De menjünk tovább. Egy újabb páciens. „Mutassa meg kérem a nyelvét!” Hát ez mi? Hisz ez nem is nyelv, hanem valóságos *meszelő*! De nem fehér mészbe, hanem fekete szurokba mártva, hogy mindent befeketítsen. — Itt áll előtte egy leány. Otthon a dolgát becsületesen elvégzi. Szüleit tiszteli. Amikor ideje engedi, elmegy a templomba és

gyakran jár áldozni, nyíltan, épületesen. Ez a mi páciensünknek nem tetszik és így szól: „Nem akarok róla semmi rosszat mondani, de nem értem, hogy mit szaladgál az mindig a templomba a papok után?” Nem szólt ez semmit? Nem dolgozott ez a rágalom és gyanúsítás fekete meszelőjével? De mennyire! — Amott egy szegény család. Reggeltől késő estig dolgoznak. Ruháikra vigyáznak. Tisztességesen járnak. Feltűnik ez a mi rosszmájú páciensünknek és a legártatlanabb ábrázattal vágja oda: „Hja, nem vagyunk egyformák. Némelyiknek mindenre telik. Persze a „keresetükből!” De hogy hol keresgélnek és találnak, ezt jobb nem kutatni!”

Újabb beteghez lépünk. „Mutassa kérem a nyelvét!” — folytatja udvariasan a mi doktorunk. No de nézd, milyen érdes, barázdás ennek a nyelve, valóságos *súrolókefe*. Tudod, kiknek a nyelve hasonlít ehhez a szerszámhoz? Akik pokrócgorombák szoktak lenni. Gorombák pajtásnőjükhöz, iskola- vagy munkástársukhoz, szegény cselédjükhöz és akárhányszor még édesanyjukhoz is. Ezek azt hiszik, ezzel imponálnak, de csak úgy, mint a bájos hangon kukorékoló kakas a szemétdombon. Minden ízléses ember megveti őket s távolmarad tőlük. Tartsd magadat tisztos távolban az ilyen némberektől.

De van még itt páciens, végezzünk gyorsan ezekkel is. Itt az első. No ezzel hamar megleszünk, mert ennek nincs is nyelve, csak amolyan szűrő- és szívókészüléke, mint a szűnyognak. Hát akkor nevezzük *szűnyognyelvűnek*. Egy szűnyogcsípés még nem öli meg az embert, de tíz, húsz, harminc már dühbe tudja hozni. És van olyan leány, aki előljáróját, szüleit, testvéreit vérig tudja bosszantani, szekírozni. Tudok egy derék tanítót, aki a hálátlan tanítványai által okozott sértegetésekbe bánatában belehalt.

Kedves Húgom, aki erre képes, annak, azt hiszem, nagyon rossz a szíve. A nélkül is oly nehéz, küzdelmes az élet, és ez mégis agyafúrt gonoszság-

gal, de a leghidegebb számításal bántja embertársát. Jujjl

Hát ennek meg milyen a nyelve? Olyan síma, mint a selyem. *Kígyónyelvű*: a hízelgő. Egy kígyószelidítőről olvastam, hogy húsz évig foglalkozott egy kígyóval. Alig bújt ki a kígyó a tojásból, amikor megkapta. Tekintetével idomította. Hatalmas óriáskígyóvá fejlődött. A nézőközönség előtt már számtalanszor teste köré csavarta. Egyik nap újból megtette, de utoljára. A szelidítőt a kígyó körülfonta, feje a kígyószelidítő feje fölött állt, hegyes fullánk-jával veszedelmesen játszott. Egyszer egy kétségbeesett ordítás: az óriáskígyó összeroppantotta egy perc alatt szelidítőjét. Vannak, akik símán, nesztelenül, ravaszul közelednek az emberekhez. Félj, kis Húgom, a hízelgőktől. Szembe dicsérnek, mögötted áskálódnak. Hízelegnek, hogy törbe ejtsenek és veszteden kacagjanak. Te okos leszel, elkerülsz!

„Mutassa meg a nyelvét!” Pardon! Hiszen ez *mosogatórongy*! Ez egy lucskos, piszkos szájú teremtes, aki tudományát, szellemességét az erkölcsi szemégtödrökből, Zolából, Maupassant-ból, Anatole France-ből merítette. Ez még műveltnek tartja magát? Ez megveti a köznépet? Miért? Mert talán lakkcipő ékíti lábait? Mert talán sütővassal szénaboglyát csinált a fejéből? Mert a legszemérmetlenebb táncokat is járja? Ehhez nem kell műveltség, ehhez értenek a rézbőrű indiánok és a zulukafferek is, akik még nem tértek a katolikus hitre. A különbség legfeljebb az lesz, hogy azok természetes durvasággal, ezek meg parfómözött raffinériával dolgoznak. Bűzös szájuk után ítélve rosszabbak amazoknál. Mosogatórongy van a szájukban, útálattal fordulj el tőlük, kedves Húgom.

Kissé erős leckét írtam ma neked, aki Mária jó gyermeke vagy; de hisz csak azért tettem, hogy kérjelek: légy óvatos a beszédben s ne állj barátságban azokkal, akik a nyelvüket bűnre használják. Amily meggondoltan nyitjuk meg a *pénztárcánkat* a fize-

tésre, oly óvatosan nyissuk meg *szánkat* is a beszédre. Ez Ferreri Szent Vince gondolata. Szent Ágoston meg azt mondja: Amint az *ételeket* megválogatod, melyeket eszel, úgy válogasd meg a szavakat, melyeket mondasz.

Ilyen volt a mi jó mennyei Anyánk itt a földön, azért hívjuk gyakran segítségül a „nagyokosságú Szűzet”.

Azon reményben, hogy nem haragszol, zárom soraimat s maradok szeretettel bátyád:

Laci bácsi

13. A hang

Kedves Húgom!

A jó kongregációkban szépen dívnak, virágznak és sok értékes gyümölcsöt teremnek a különféle szakosztályok. Gondja van a prézesnek és a magisztrátusnak, hogy oly szakosztályokat létesítsen, amelyek életbevágók és a helyi körülményeknek, a kongreganisták viszonyainak megfelelnek. Többször törik a fejüket a jó leányok (csak aztán be ne törjék!), hogy melyik szakosztályt üssék nyélbe? Az Eucharisztia tiszteletét szorgalmazó szakosztályt? Ez lelket nevel, templomot, kápolnát gondoz, szentáldozást szorgalmaz. E nélkül alig lehet meg kongregáció. Vegyék programjukba a szegények gondozását, a felebaráti szeretet gyakorlását? Ezt évszázadok óta szenvedélyesen üzték az életrevaló kongregációk! Karolják fel a külföldi missziók ügyét? A Szentatya hõn kívánja. Vannak kongregációk, melyek évi 80 pengõvel egy kínai hitoktatót vagy hitoktatónõt eltartanak. Ne tegyenek valamit a katolikus sajtóért? Szégyen, gyalázat, hogy vannak katolikus családok, melyek még mindig az ellenséges sajtót támogatják. Égetõen szükséges, hogy egyszer már vége legyen az ellenséges sajtó támogatá-

sának. Okos, üdvös dolog, ha a kórházak kórtermibe hetenkint egy-egy Szív ujságot adunk. Minden régi szám is jó szolgálatot tesz. Nos, kedves Húgom, ennyi üdvös, hasznos szakosztály után alig merek egy olyan gondolattal előlépni, amelynek megvalósítása nem okvetlenül szükséges, hanem csak szép és lélekemelő.

A külföldi kongregációkban gyakrabban, a bel-földiekben ritkábban találkoztam olyan kongregációval, mely az éneket Szent Cecilia oltalma alatt nívósan szorgalmazná. Pedig de szívesen hallgat az ember ünnepies alkalmakkor egy szép karéneket! Nem helyeselném, ha *csak* az énekkar szerepelne a kongregáció gyűlésein, a többiek csak kuka élvezői lennének a szép éneknek, de helyel-közzel nagyot lendítene közös ájtatosságainkon és ünnepélyeinken a gondosan vezetett énekar.

Egy városban találkoztam kongreganistákkal, akik nagy gondot fordítottak az énekre, és egy művészi előadásuk után a *legszebb hangszerről* a következő mesét mondtam el nekik. Egy hangverseny alkalmával te is elmondhatod ezt az énekesek dicséretére.

Épp az imént távoztak a muzsikuskok egy nagy intézetünk zeneterméből. A próba nem jól sikerült. A karnagy nem győzte javítani a hibákat. Majd a hegedű szólt egy gondolattal tovább, mint kellett volna, majd a zongora volt túl erős. De ha a főelőadáson mindegyik figyel és nem akarja egyik a másikat túlszárnyalni, akkor kifogástalan lesz a játék.

Minden csendben volt már a zeneterem körül, az utolsó lépések kopogásai is elhangzottak. Nem tudom, mi volt, de valami a zeneterem ajtajához vonzott engem. Alig állok ott gondolataimba merülve, hangot hallok a teremből. Figyelek, hát a *hangszerek beszéltek!*

A gordonka, mely ott állt a sarokban, így kezdte: „Kedves pajtások, ne aludjatok! Segítsetek tépelődéseimen! Egy gondolat régóta bánt engemet. Mond-

játok meg, ha tudjátok, hogy melyik a legszebb hangszer a világon?”

A trombita rögtön megszólalt: „Szavamra a harci mén hegyezi a fülét. Katonai századok jókedvűen, ütemben lépkednek, és ha a riadóba kezdek, tűzbe mennek szavamra a vitézek.”

„De nagyra vagy a te dobhártyarepesztő hangoddal, — szólt a hegedű — megvadítod a lovakat, tűzbe kergeted a katonákat, erről inkább hallgatni illenék. Látod, ha én megszólalok, az emberek úgy megértene, mintha nyelvükön beszélnek, énekelnek s akárhányszor meg is rikatom őket.”

„Csodálkozom azon, hogy ennyire meg vagy magaddal elégedve — szólt a zongora. Arról persze bölcsen hallgatsz, hogy nem is oly ritkán oly eszeveszetten szólsz, hogy az emberek szinte megbolondulnak, azt sem tudják, mit tesznek; törnek, zúznak, táncolnak, ugrálnak, pénzt szórnak. De meg aztán néha oly magasan sivítasz-visítasz, hogy az ideges ember úgy érzi, mintha fogát húznák vagy tüvel szurkálnák. Létlél volna csak ott a bécsi hangversenyteremben, midőn Liszt Ferenczel együtt szerepeltél és ő meleg ujjaival megsímogatott engem, főhercegek, hercegek, grófok, bárók, urak, hölgyek felugráltak helyeikről és úgy tapsoltak nekünk.”

Igy civódtak, évelődtek, hol kedvesen, hol csípősen egymással a hangszerek, midőn egyszer csak közbeszólt ünnepélyesen az öreg templom harangja:

„Csendet, gyerekek!” Szavára mindenki figyelmes lett: kicsiny és nagy, szegény és gazdag, király és szolga. A munkásember letette szerszámát, a beteg felült ágyában, a gyermekek abbahagyták játékuikat, az útonjárók levették kalapjukat és valamenynyien imádkoztak.

Nagy benyomást tett a harang szava a többi hangszerre és úgy érezték, hogy közülük a harang a győztes.

Magam is elgondolkoztam a hallottak fölött.

Tényleg, fönséges hangszer, mely csak azért születik; hogy az Istent szolgálja.

És valóban a harang a legszebb hangszer?

Bemegyek a templomba. Hallom az orgonának lágyan bűgő hangját. Ha mester ül az orgona mellett, úgy érzed, hogy a szentmisét angyalok szívhez szóló zenéje kíséri, néha meg úgy szól az orgona, mintha az egész természet, ég és föld, de még az alvilág is Isten dicsőségét szeretné teli tüdővel hirdetni; azután csendesebb lesz, messze-messze, a felhőkön túlról jön hozzánk a levegő szárnyain egy-egy hegedűnek, fuvalának lágy rezgése. Ó, de gyönyörű egy hangszer az orgona! Nem az orgona a legszebb hangszer?

De csitt, kis Húgom. Az orgona elnémul. Felhangzik az ének, egy gyermek hangja cseng a templom boltívei alatt:

Szeretlek, szép Szűz Mária,
Isten legszebb leánya,
Kiben a menny és föld Ura
Örök kedvét találja,
Mert mint a hófehér galamb
Jövé! e bűnös földre,
Szeretlek, szívem gyöngyel

Lent a templomban mindenki felfigyelt. Aki imakönyvből imádkozott, becsukta, félretette; aki az olvasóját morzsolgatta, abbahagyta; volt, aki visszafordult és felnézett a kórusra, hogy vajjon csak-ugyan gyermek énekel-e, vagy talán Isten angyala? Az ember felejtí a világot, a bűnt, a civódást; nincs is itt a földön, ő mindenkinek megbocsát; fény, világosság, boldogság tölti el szívét, jobb lesz. Ugyan mi idézi elő a lélekben e változást? *Az ember hangja, a gyermek hangja, az Isten legszebb hangszere.*

Kedves Húgom, nem tudom, hogyan megy nálatok az ének. A leggyorsabban, a legkönnyebben az ének szárnyain jutunk a jó Istenhez és a Boldogságos Szűzhöz. Hisz tudod, Ő maga is mily szépen énekelt. Gondolj csak a Magnificat-ra! Azért nagyon örülnék, ha a műénekekre és a közös énekekre egy kissé

több gondot fordítanak, mert hisz úgy mondják, és talán jól mondják, hogy aki énekel, az kétszeresen imádkozik. Az imádság pedig mindig jó, helyes és üdvös. Azért, Húgaim, csak énekeljetek!

Laci bácsi

14. A barométer

Kedves Húgom!

Szigetköznek egy kis falujában missziót tartok. Egy-két óra áll csak a rendelkezésemre. A nagy munka: a gyóntatás, csak délután kezdődik. Kint sűrű, apró kis pelyhek hullanak az égből. Hófehér takaró borítja az utcákat, háztetőket végéig. Ünnepi, téli csend...

Elöttem egy Jézus Szíve-kép függ, kedves kézifestés, liliomokra hullanak a drága vércseppek. A kép alatt aneroid áll, díszes, faragott fakeretben és tiszta időt jósol. Az aneroid-barométert magyarul *fémlégnyomásmérőnek* nevezik, amint ezt a fizikából biztosan tudod már. Ezzel az elmés kis szerkezettel a levegőnek súlyából származó nyomását mérjük és így következtetéssel némi tájékozást nyerünk az időjárásról is. Ha déli és délnyugati szelek fújnak, ezek meleg levegőt és nedvességet hoznak: a fém ilyenkor kitágul és esőt mutat; ha északi vagy északkeleti hideg és száraz szelek fújnak: a fém összehúzóul, és akkor szép, tiszta idő várható.

A tudósok így határozzák meg az időt. Mások másképp. Van olyan, aki a lába viszketése szerint ítéli meg az időt, másik meg a csúz vagy a köszvény jelentkezéséből, harmadik zöld leveli békát tart üvegben és amint az az üvegben fönt vagy lent tartózkodik, abból ítéli meg az időjárást. Egy jókedvű leányka barátnőjének, minden távolabbi célzás nélkül, képeslevelezőlapot küldött, amelyre csinos kis számár volt festve, de igazi kócfarokkal volt

ellátva. A kép fölé ez volt írva: „Csacsi-barométer, a szabadban felakasztandó.” Alább pedig így hangzott a sikeres jóslás: „Ha a kócfark száraz — száraz idő van. Ha a kócfark nedves — esik az eső. Ha a kócfark mozog — szeles idő járja. Ha a kócfark nagyon mozog — vihar dühöng. Ha a kócfark láthatatlan — ködös az idő. Ha a kócfark megfagy — hideg az idő.”

Kedves Húgom, kár, nagy kár, hogy minden haladás mellett is a lelki élet mesterei még nem találtak ki valamiféle kis barométert a lelki állapot jelzésére is. Ezt egyszerűen a lelki gyermekek nyakába kellene akasztani és azután automatikusan jelezné, hogy milyen idő is jár a lélekben: szép-e vagy szeles, esős-e vagy száraz, viharos-e vagy változó? Mert bizony, mi tagadás benne, ha az ember ezt tudná, akkor sokkal könnyebb volna a lelkekkel való bánásmód. Rosszul beszélek. Legtöbb esetben elég csak a leány arcába nézni és ha van valakiben egy kis emberismeret, akkor egy-kettőre leolvassa, milyen az időjárás bent a szívben.

Az aneroid-barométer közepén ott olvasom e nagybetűs szót: „Változó”. Hányszor lehetne ezt elmondani a lányok szívéről? Hányszor mondják egyikről-másikról, hogy „szeszélyes”, mint az időjárás! Multkor magad írtad, hogy a lányok egyszer vígak, máskor meg csendesek. „Ha víg a leány, azt mondják rá, hogy bolond, ha csendes, ráfognak, hogy lekvár. Igaz, hogy a jó lekvár értékesebb, viszont bolondnak jár a szerencse.” Szegény lányok, mily nehéz nektek választani! De miért? Mert hébe-hóba „szeszélyesek” vagytok. Vagy nincs ez így?

Lássuk csak! Egy fiatal leány dolgozóasztalánál ül. Előtte fekszik egy iskolakönyv, egy füzet, egy varrókészlet, egy kotta, néhány képeslap. Tekintete majd ide, majd oda ugrik, mint tavasszal az árnyék a fák alatt. Az iskolakönyvet ellöki, az anziktokat nézi. De ezzel is hamar elkészül, hisz már azokat is százszor nézte végig. A regényt veszi elő, de most

ez is fád; félrelöki. Felkel, zongorához ül, egy-két akkordot lever, egy darabot félig megtanul, abba-hagyja és odamegy az ablakhoz. Kinéz, dobolni kezd az ablakon, nézi a kocsit, a lovat, a villamost, az autót, az embereket, asszonyokat, a fiatalokat, öregeket, mint siet, szalad, rohan, és ez a kedves leány mindenbe belekezd, belekóstol, semmit sem végez. Kipked-kapkod; majd ehhez, majd ahhoz fog, de semmit sem produkál, az idő halad, ő meg marad. Látod, ez a „változó” lelki időjárás. Kedves jó gyermekem, ne légy oly szeszélyes, oly változó, mint az időjárás, jegyezd meg: *semmi jót, érdekeset nem lehet tenni kitartás, állhatatosság nélkül.*

Az időjelző a változóról nemritkán „Esőre” fordul. A derült ég beborul. A bárányszerű felhőkből nehéz esőfelhők lesznek. Nekem néha úgy tűnik fel, mintha valami égbolti rendezők a legnagyobb sietéssel és erővel tologatnák össze a felhőkulisszákat háttérül az utolsó ítéletre. De nincs idő sokat elmerengeni a látványon, mert máris vadul kavargja a szél az utca porát és nagy cseppek hullnak alá ide-oda.

Az eső és a sírás között van valami hasonlóság. Néha beborul lelkünk ege. Fájdalom, csalódás, félreértés, durvaság, halál, szegénység nehéz könnyekkel töltik meg szemünket.

De mi ez? Lányoknak írjak a sírásról? A könnyekről? Hisz azok tán sírni se tudnak? Hisz mindig mosolyra áll szemük-szájuk. Hisz azoknak mindig széles jókedvük van.

Pedig, ugye, kedves Húgom, a sírás a leányvilágban nem tartozik a ritkaságok közé. Sokkal gyakrabban fordul elő, mint azt mi, akik a leányszoba titkaitól távolabb állunk, hinnők. A könnyeknek különféle nemét ismerjük. Krokodilkönnyeket ont némelyik leányka daczból is. Először eltiltották, hogy barátnőjével sétálni menjen, később engedtek akaratosságának. Ő azonban nem megy, hanem

potyogtatja a krokodilkönnyeket s ezzel áll boszszút a szülein.

Némelyik keservesen sír, ha a szabónő nem készítette el a kitűzött órára a ruháját, a cipész a cipőjét, pedig ez is, az is erősen állította, hogy nem lehetett másképp, úgy éljen.

Bőven hullanak a könnyek, ha a színházban, moziban valami érzelgős jelenetet játszanak vagy a regény hőse megható, szívet-velőt rázó búcsút vesz szíve választottjától. Titokban sír egyik-másik leány akkor is, ha legjobb barátnője előbb megy férjhez, mint ő, pedig ő már régen vár, csak az a szerencsétlen nagy „Ő” nem akart eddig nyilatkozni.

De néha őszinte könnyek is hullanak a lányok szeméből, teszem azt, egy kedves halott felett. Vagy más tiszteletreméltó okokból.

Az esőnek véget vet a „Szél”. A szélnek az a jó tulajdonsága megvan, hogy tisztítja a levegőt. Nagy jelentősége van különösen azokban a városokban, amelyekben még mindig a járdamenti felsőkanalizáció járja, melynek révén a ház előtt lehet megállapítani, hogy miféle étlapot ettek végig ott bent. A bacillusok az undorító bűzben vígan terjednek. A szél ilyenkor valóságos áldás.

Kedves Húgom, a háború alatt az erkölcs dolgában sok ilyen bacillustelep alakult az irodalom, a divat, a társaság, a család, a színház, a Balaton-, Duna- vagy a faluvégi strandok tájékán... De jó lenne, ha a kongregáció szelleme, a jobbak szervezete mint valami friss szellő járná át e helyeket s jobb levegőt teremtene a vizeken is!

A „Szél” jelzésnél persze igen könnyen szó eshetnék a „szeles” lányokról. Leírhatnám, hogy csupa szelességből miként törik össze a gyors lámpagyújtásnál a lámpacilindert, miként fordítják fel az elkésett asztalterítésnél a só-, paprika- vagy fogpiszkáló-tartót, miként öntik le a levessel vagy a fekete-kávéhoz kínált tejjel egy kedves vendégnek jól gondozott ünnepi ruháját. De e miatt bizony ne szidják

őket, mert akkor mérgesek, pardon! — „idegesek” lesznek és mivel a baj sohasem jár egymagában, asztalbontásnál a tányérokat legalább tizesével csúsztatják le a tálcáról a földre. De különösen egy alkalommal sodorhatja bajba a szelesség a szegény leányokat: a házasságnál. Ó, aki ezt elsieti, aki azt hiszi, hogy neki minél előbb, inkább ma, mint holnap kell a házasság édes igáját magára vennie, igen könnyen csalódhatik egész életére! — Ezekután kenetteljes oktatást tarthatnék arról, hogy ne légy szeles, szeleburdi, de ugye, „sajnos”, erre ma meg nincs szükséged.

A „Vihar”-ról külön kívánok szólni. Nem azért, mert már a lányok között is van olyan, akinek „viharos” az élete és „viharos” volt a „multja”, hanem inkább azért, hogy kimutassam, mily csúnya dolog az, ha egy leányka nem tudja fékezni indulatait és „viharos jeleneteket” produkál. E viharos jelenetek közé számítom, ha két testvér összevész és eleinte szavak, később könyvek, cipők, cipőhúzóak repülnek egymás fejéhez. Ily viharos jelenetet rögtönöz a kis „méregzacskónak” nevezhető hajadon, aki, ha édesanyja eltilt valamit neki, lábával toppant, toporzékol, nevetetlenül kiabál, kiállhatatlanul hányjaveheti magát, dühében a könyvet vágja a földhöz, tör, zúz, süstörög mint a kráter. Szakasztott mását adja ennek az a nagyobb leány, aki a szülői intést nem akarja elfogadni és elmegy egy barátnőjéhez, egy nagynénjéhez *lakni*, mert hogy nem tűrheti tovább a „szülői szekatúrát”.

Egyszer majd még sírni fog, hogy miért is volt oly hirtelen, oly meggondolatlan, oly gyengédtelen, oly türelmetlen! Vissza fogja sírni a könnyelműen elhagyott szülői házat. Ha majd nem lesz többé sem szülő, sem ház...

A Szentlélek Úristen egyszer „zúgó viharban”, tüzes nyelvek alakjában jelent meg az apostolok felett. Ő de szeretném, ha a kongreganisták felett is megjelenék, és ők zúgó viharként, az apostolok

módjára járnak be a világot és mindenütt isteni hitet, reményt, szeretetet hirdetnének e sarkából kifordult világnak.

A barométer néha „Szárazságot” jelez.

Kedves Húgom, a lelki életben nem ritka tünet a szárazság. Az ember ilyenkor olyan, mint egy darab kérges, bütykös, redves fa. Nincs benne semmi élet, semmi öröm, semmi jókedv, buzgóság, lelkesedés. Mindent csak oly gépiesen, megszokásból, unottan végez. Valamikor az imádság oly jó, oly kedves, oly édes volt neki, mintha kis angyalok röpködtek volna körül. A szentáldozásnál úgy érezte magát, mint egy kis szent, akit Jézus kegyelme, szeretete nagy tettekre, apostoli cselekedetekre hevített. És most? Minden alszik, minden megdermedt, mintha szíve, szeretete, érzéke, hite sem volna. A hőmérő —15 fokot mutat. Hiába kínlódik az imánál, hiába a szentáldozásnál, hibáinak legyőzésénél. Mi a teendő ilyenkor?

Hát kedves Húgom, a szárazságnak nevezett lelki betegségekre hadd álljon itt egy kis lelki recept.

1. A lelki szárazságnál nem szabad kétségbeesni, hanem ki kell tartani a jó, üdvös gyakorlatoknál. Lehet, hogy ez a lelki állapot számunkra büntetés, mert Istennek sok kegyelmével visszaéltünk, lehet, hogy megpróbáltatás, mert Isten látni akarja hűségünket, ragaszkodásunkat.

2. Ha megtérésünk elején (úgynevezett jobbrafordulásunkkor) elfogadtuk Isten kezéből a vigasztalás édes piskótáját, akkor lelki megerősödésünk után fogadjuk el az ő kezéből a száraz, kemény kenyert is.

3. Ki kell tartanunk, ha tetszik nekünk, ha nem, akárcsak a katonának a poszton. Ha otthagyja, büntetést érdemel; ha kitart, jutalmat. Isten meg lesz velünk elégedve, ha látja hűségünket.

4. Lelki szárazság idején olvassuk a szentek életét, buzgóbban imádkozzunk Jézus Szívéhez, mert hisz tudjuk, „a néma gyermeknek az anyja sem érti

a szavát". És írva van, hogy „*kérjete*k és adatik nektek" (ha nem is tüstént).

A barométer „*szép időt*" jósol.

Az már régi igazság, kedves Húgom, hogy „*borúra derű*" következik. Ha mégoly sűrű, nehéz felhők ölmosodnak is az égen, ha úgy szakad is az eső, mint a gyermekből a bögés, sohasem volt úgy, hogy örökké esett volna: mindig elmúlt a pocsék idő és előbújt a napsugár. A legzordabb tél után is jön a kikelet, a legádázabb harc után is jön a béke. (Csak érne is valamit!)

Ez a gondolat vigasztalhat bennünket, kedves Húgom, napjainkban is. Mint jó magyar honleány, bizonyára te is búsulsz, aggódol az ország szomorú helyzetén. Gonosz emberek végveszélybe sodorták Szent István ezeréves országát. Mintha a pokol minden ördöge tört volna ránk. A kenyeret ragadták ki kezünkől, a földet rántották ki lábunk alól, irigylik tőlünk még a szabad levegőt is. Kívülről szorongattak, idehaza meg felforgattak mindent a zavarosban halászők. Borús a láthatár. De ne essünk kétségbe! Lesz még egyszer szép idő is. Szűz Mária tán nem feledkezik meg országáról, bár igaz, nagyon méltatlanok lettünk az ő kegyére. Ha azonban nem érjük is el hamar, hogy egész országunkra szép idő viradjon, nem lehetne-e „*szép idő*" legalább a kongreganista lelkekben?

Szép idő lesz lelkünkben, ha teljesítjük mindenkor kötelességünket Istennel, Szűz Máriával szemben. Szép idő, állandó derű lesz lelkedben, kis Húgom, ha megtartod, amit Szűz Mária oltára előtt ígértél.

Szép idő lesz, ha édes szüleidet szereted, segíted, vigasztalod.

Szép idő lesz, ha a kongregációba rendesen jársz, az erényeket szorgalmasan gyakorlod, a bűnt gondosan kerülöd.

Kedves Húgom! Leveletem nem akarom annyira nyújtani, mint a pók a hálóját, azért még csak

ennyit. Említettem ugye azt a Jézus Szíve-képet az aneroid-barométer felett. De jó lenne, ha szívedben Jézus Szíve élne, Ő, az örök, változhatatlan, nem befolyásolható; hiszem, akkor te sem lennél soha oly változó, mint az időjárás. Isten veled!

Laci bácsi

15. A hirdetőoszlop

Kedves Húgom!

Megvallom, az első tekintetre elképesztőnek, bántónak találtam azt a hasonlatot, amelyet egy jeles német író nő követett el egyik könyvében, midőn a mai lányokat a „hirdetőoszlop”-hoz hasonlítja. Bővebb magyarázatot nem adott és így magam törtem a fejemet a merész állításon. Némi gondolkodás után a következőket állapítottam meg.

Csakugyan vannak a lányok között olyanok, akik egy-két dologban hasonlítanak a kerek hirdetőoszlophoz.

1. A kerek hirdetőoszlopokat *megnézik* az emberek. Erre el lehet készülve minden leány. Mi következik ebből? Csak annyi, hogy szinte állandó ú. n. „vesszőfuttatást” kell kiállania. Épp azért öltözködjék és viselkedjék mindenkor kifogástalanul. Legyen szerény és hosszasan senkin se felejtse a szemét. Nem kell vadnak lenni és nem kell vaknak lenni, akkor mi sem *ütközünk bele másokba, de mások sem belénk. Ez pedig jó.

2. *Nem hasonlít a mai lány alakjára nézve sem a hirdetőoszlophoz*, mert a mai lány inkább kecses, karcsú, filigrán, nádszálvékony akar lenni, mint hordóalakú hirdetőoszlop. Ha észrevenné, hogy ő a vakáció végén három kilóval többet nyomna a latban, rögtön soványító kúrát kezdene, akár hat aszalt szilván. Pedig hidd el, nekem sokkal jobban tetszik az a lány, aki mindennap „estétől-reggelig”

koplal, napközben pedig nem finnyáskodik, hanem megeszi, amit kedves anyukája elébe tálat. Az ilyen erősebb lesz a betegségekkel szemben és a hiú soványítás által az 5. parancsolat ellen sem vét. A pehelysúlyú lányokról elég ennyi.

3. A mai leány hasonlít a *hirdetőoszlophoz*, amennyiben *nap-nap után új és új köntösben jelenik meg*. Úgy értem ezt, hogy a hirdetőoszlopra új plakátok, a lányra új ruhák kerülnek. Igaz, hogy ezek a szemre szép, új, sokszor olcsó vacak köntösök nem drágák, mint a Fenyves-, a Corvin-áruház, vagy a Magyar Divatcsarnok mondja, de azért mégis volna egy kifogásom a sok újdonság ellen. Úgy vagyunk az új köntösökkel, mint a bocsánatos bűnökkel. Szent Ágoston azt mondja, nem a súlyuk; hanem a sokaságuk pusztít el. Egy viaszbabut a kereskedő naponként vagy hetenként felöltöztethet új ruhába, de ilyet a szülőktől követelni mégis csak sok! Nem vagy viaszbabú!

4. Hasonlít a hirdetőoszlophoz a mai lány, amennyiben többé-kevésbé *mindazt elevenen megtalálod rajta, amit az oszlopon hirdetnek*.

Arckrémet, púdert hirdet. Nézz a mai lányra. Hisz szép, fiatal, az Isten így teremtetten. De mit tesz? Nincs megelegetve az istenadta természetes szépségével, azt hiszi, szebb lesz, ha arckrémet, púdert, rúzszt ken jó vastagon az arcocskájára. Némelyik a cirkuszi bohóchoz hasonlít, hogy rosszabbat ne mondjak.

Dauer-loknikat, a szökéknek Kamilloflort, a barnáknak Brunetaflort hirdet az oszlop. S amit az oszlopokon, azt lehet látni a mai lányokon is. Jaj, de tetszik nekem az az orvos, aki mindettől eltiltotta feleségét, mert ő amúgyis a legkedvesebb teremtes előtte.

A hirdetőoszlopon feléd mosolyog a mai lány ragyogó fogsora, az Ovenall vitaminos fogkrémet ajánlja, ajánlja továbbá a pókhálóból készült harisnyát és a Del-ka-cipőt a kecskelábú hajadonoknak.

Nézz végig a korzón a lányokon, egészen plakát-szerűleg vannak öltözve. Mit gondolsz, szüksége van ennyi szépítőszere a mai lánynak? Ha igen, akkor bizony egymagában nagyon csúnya és utolsó lehet!

5. A hirdetőoszlopon egyik plakát a másikra lesz kenve, ragasztva, de *minden a felületen* marad. Ilyen felületesnek tűnnek fel nekem többször egyes lányok. Egyik gondolat, hír, ujság úzi, kergeti a másikat, semmi sem tesz rájuk mélyebb benyomást, semmivel sem foglalkoznak komolyabban. Azért aztán meg sem tudják érteni, hogy mégis csak vannak lányok, akiknek egy kongregációs gyűlés többet ér, mint a színház, mint a mozi, vagy egy zsúr a legújabb pletykákkal édesítve. Nem hallanak, nem látnak, nem tudnak semmit az irgalmasság testi-lelki jócselekedeteiről, ők megelégszenek a külsőséggel és így leélik értéktelen világukat. Mennyi erő, érték vész el bennük! Kedves Húgom, ha ismersz egy ilyen felületes kis teremtet, iparkodjál, törekedjél őt megnyerni Istennek, a Szűzanyának, talán még a kongregációnak is.

6. A hirdetőoszlopon jó és kevésbé jó, komoly és tréfás *hirdetmények gyors egymásutánban váltják fel egymást*. Éppúgy a lányok fejében is a jó és rossz gondolatok, a komoly és víg témák surranak át. Egyszer csakugyan Beethoven, Bach, Shakespeare vagy egy olasz, angol, francia nyelvkurzus vagy gép- és gyorsírási tanfolyam „ragadja meg” figyelmüket, máskor meg egy hitvány mozi, egy léha szindarab vagy valamilyen orfeum vagy revű-színház izgatja a képzeletüket. Az egyikkel érdemes foglalkoznunk, mert az ember lelke gazdagodik, ismeretköre bővül, a másikkal nem érdemes vesződnünk, mert az erszényen kívül még a lélek is laposodik.

7. A hirdetőoszlopok *belül üresek*. Egy hittanár látta, hogy milyen üres a mai lányok lelke. Hogy segítsen rajtuk, beszélt nekik az okos és a balga

szűzekről. *Felkészülve a jócselekedetek olajával kell várni a mennyei vőlegényt.* A hittanár megkérdezte a lányokat:

— E hasonlatból milyen tanulságot visznek magukkal az életbe?

Mire egy nagyleány naívan így felelt:

— Hogy minden időben készen várjuk a vőlegényünket.

Mennyivel szebb, *tartalmasabb* egy kongreganista élete! A kongregáció gondolatokat, eszméket ébreszt. A leány lelkét betölti az Isten, a Szűzanya és a felebaráti szeretet. Ő jobb, tökéletesebb akar lenni az átlagembernél. Szűz Máriát Úrnőjének, Szószólójának, Anyjának választotta. Az Ő példája szerint kívánja leélni életét. Így felkészülve várja majd egyszer a mennyei vőlegényt. Ilyen életre törekedjél!

Mára elég ennyi. Maradok szeretettel a régi

Laci bácsi

16. Az óra

Kedves Húgom!

Hallani hallottad, hogy az áprilisi időjárás olyan, mint a legtöbb leány: változékony és kiszámíthatatlan. Ma jó, holnap rossz. Ma mosolygó, verőfényes, tiszta; holnap beborult, duzzogó, csatakos.

No de mindazt úgy egy levélben elmondani nem is lehet, amit az idő és a lányok közti titokzatos vonatkozások dolgában bölcsen és elmésen ki lehetne fejteni. Ezért én is csak egy dologra szorítkozom. Az időnek egy porcikájára vagy még helyesebben: a porcikájának a mutatójára: az *óra*ra terelem beszédem. Tudod, újabban úgyis épp az óra az, amin az áprilisi időjárás szeszélyessége legjobban megnyilatkozik, amennyiben ilyenkor egy szépséges napon — felső parancsra — az órák mind meggaba-

lyodnak és egy órával korábban kelnek fel s (mi rosszabb) ébresztenek is.

Hát mi köze a lányoknak az órához és viszont? Elmondom, ahogy a jó Isten tudnom engedte.

Az első hasonlóság az óra és a legtöbb leány között az, hogy mindkettőre *elég ránézni* s azonnal tudjuk, hogyan állunk. Sem az igazi jóságot, sem a lélek romlottságát nem lehet egészen palástolni soha. Ha egy lányon azt látom, hogy fitymálja az imádságot, ostobaságnak mondja a templombajarást, neveti a szentségek gyakori vételét, hát akkor tudom, hogy üres lelkű és bensőleg műveletlen, még ha franciául kotyog is és ha a legelső ékszerész összes aranyláncait akasztja is a nyakába. Ha szüleit szégyenli, azokkal nyelveskedik, őket nem segíti, bár tehetné, akkor is tudom, hányat ütött nála az óra. Ha társaságban, különösen férfiak előtt nagyon is illegeti-billegeti magát, hogy tessék-lássék, akkor bizonyosan itt az ideje, hogy javítóba küldjék, mint a rossz órát.

A másik kapcsolat a leány és az óra közt az, hogy úgy a leány, mint *az óra halad, az idő múlik*. Az idő múlik, pedig ez a legfontosabb, legértékesebb kincs a világon, amely ha egyszer elveszett, soha vissza nem tér. Ezt a kincset: az időt, ugyancsak sietnünk kell jól kihasználni. 8760 óra van egy esztendőben, de hány leány van, aki ebből a 8760 órából *jól* alig tölt egynéhányat. Pedig Isten előtt *egyszer* majd *valamennyi* elvesztegetett óráról be kell számolnunk! Hát te, kedves Húgom, észben tartod-e, hogy minden órában, minden percben új érdemeket szerezhetsz a mennyország számára? Avagy te is úgy teszel, mint akárhányan, akik minden órában, minden percben csak aprófát gyűjtenek a tisztító tűzre?

De harmadik tanulsággal is szolgál a leánynak az óra: *rendre tanítja*. Maga is olyan *pontos*, hogy példabeszédül szolgál: „olyan pontos, mint az óra”. Ha mármost követed az óra példáját és szavát, te is pontos leszel. Reggel 6 vagy 7 órakor azt mondja

az óra: kelj fel, kisleány s ha teheted, eredj szentmisére. Rendes időben láss a munkához. Ha 12-t üt az óra, ez annyit jelent, hogy ne felejtse el az Úrangyalát és az ebédet! Mindent a kitűzött, rendes időben végezze, mert ha mindent az utolsó pillanatra hagyja és akkor csetlesz-botlasz nagy sebbel-lobbal, mikor máris lekéstél, hát persze hogy akkor sohasem fogod rendben végezni a dolgot.

És hogy ezt valamiképp el ne felejtsem: van egy nagyon általános és nagyon bántó hasonlatosság az óra és a leány között: az óra folyton ketyeg, és hasonlatképpen a legtöbb leány is folyton petyeg-fecseg-locsog! Sohasem fogy ki a szóból, sohasem fogy ki a beszéd anyagából, vagy ha kifogy is, azért ő még mindig nem enged és tovább beszél. Hogy mit? Az mellékes! Sokszor tücsköt, bogarat. A multkor három lány állt az utcasarkon, ahogy arra mentem. Mind a háromból úgy dőlt a szó, mint dudából a sívítás, és a legérdekesebb a diskurzusban az volt, hogy mind a három folyton egyszerre beszélt, s szinte csodáltam, hogy arra egyikük sem gondolt, hogy hallgatja-e őket valaki? Van a Szentírásnak egy idevágó szép szava, amit sok fiatal és kevésbé fiatal hölgynek jó volna az „Emlékkönyv”-ébe írni: „*Est tempus tacendi*”, azaz: a hallgatásnak is megvan a maga ideje; de épp ezt az okos szót sokan nem értik. Folyton csiripelnek, mint a verebek, kerepelnek, mint a nagypénteki kereplős-gyerek, locsognak, mint a patak vize, jár a szájuk, mint a zöldséges kofáknak. Az ember nem kívánja, de nem csodálkoznék azon, ha a szegény leányok, hacsak egy fertályóra is, — ha nem is köröm-, de legalább szájfájást kapnának.

No de ne csak a leányokat szidjuk, hanem mondjunk már valamit az óra rovására is! Az óra néha rosszul jár. Majd siet, majd elmaradozik. Persze, a kisleányok ebben is híven követik. Akkor aztán rosszul, sőt pórul is járnak. Például az egyik nem tanulja meg leckéjét. A csukódó szemű hajas

babáját öltöztette azalatt, amíg a gyakorlatát kellett volna megírnia. Ha aztán megszidják érte, persze nem ő a hibás, hanem a tanító néni vagy a kedves nővér vagy a máter. Szidja is őket, mint a sárgarépát. Ez persze nem helyes dolog. De még helytelenebb az, amikor egy leány nemcsak a leketanulásban, hanem az életben is rosszul jár. Nem végzett semmit, diplomát sem szerzett, jönni meg nem jön érte senki, egyszer csak rászorul: kenyeret kell keresnie, és nem ért semmihez. Mit kezdjen az ilyen? Bizony nehéz neki jótanácsot adni. A nyomorúság pedig rettenetesen rossz tanácsadó. De nehogy azt hidd, hogy ha elveszi valaki, akkor már nincs baj! A házasság olyan, mint a lutri: jöhet ki belőle jó is, meg rossz is. És bizony talán többször jön ki belőle rossz, mint jó, már tudniillik az emberek hibájából. Nincs nagyobb bolondság, mint ha egy leány Hűbele Bözsi módjára boldogan beleugrik az első jöttment partiba s iszonyúan örül, hogy főköttő alá jut, meg hogy leendő férje fess, meg elegáns, meg gazdag, meg doktor, meg dzsenti, meg mi a szösz; de arra nem gondol, hogy ha vallástalan vagy másvallású, abból a legeslegtöbb esetben csak szerencsétlen házasság lehet. Mennyi könny, sóhaj, lelki háborúság ered az ilyen jól meg nem választott házasságból! — No, de azért a „rosszuljárt” óráknak vigasztalására mégis megjegyzem, hogy ha rosszul jár is az óra, nem muszáj mindjárt a falhoz csapni, hanem el kell vinni az óráshoz. Hasonlólag a rosszuljárt lelkecskéknek sem szabad kétségbeesniök, hanem meg kell próbálniök, hátha valami jófajta lelkiatya kireparálja őket.

Van azután *arany, ezüst, nikkell, acél, vas* és nem tudom még hányféle óra. Ez ugyebár nem fontos: a fődolog egyedül az, hogy jó óra legyen. Némelyik csitri gyereknek persze nem ez a fő, megelégszik azzal, hogy az órája *szép* legyen. Mutat-hat akár kora reggel is verőfényes delet, csak sikkes legyen és mutatós. Menten a csuklójára köti s örökké

nézegeti. Hát látod, a lányokkal is így vagyunk: nem az a fő, hogy szépek, hanem hogy jók legyenek. Mit ér a szépség jószág nélkül? Annyit, mint a szappanbuborék; annyt, mint a piros, de belül rothadt alma; annyt, mint katonáéknál a papiros-győzelem, aminő volt például az az állítólagos ellenséges haditudósítás, mely szerint egy francia tenger-alattjáró a Kárpátokban elsüllyesztett egy Zeppe-lint. Ha halvány rózsaszín selyemszövet díszíti csodaszép termetedet, ha a lányzsúrokon vagy az egyetem piknikjén téged bámul minden szem, ha szép vagy, mint az a tearózsa, amely a Mikádó feleségének a copfjába van tűzve — ha e mellett nem vagy jó is, ha a lelked nem szép, harmatos, virágos, üde és ártatlan, akkor bizony útálatos vagy a jó Isten és minden okos ember szemében, mint az arany etikettbe foglalt bűzbomba, és ha így halsz meg, bizony nem látod az Isten országát. Olyan vagy akkor, mint az az óra, amely csak csinos, de nem jó, nem ér semmit. Mint azok a mákszem órák, amelyeket a hölgyek a nyakukon vagy a gomblyukban hordanak. Persze az ilyen óra rendesen csak akkor jár, amikor a tulajdonosa megy. Mit csinál az okos ember az ilyen „herceg” ostobasággal? Eldobja, túlrad rajta, viszi az ószereshez, mert nem ér semmit. A lányok között is hány ily herceg ostobaság van, akiken a jó szülők igen szívesen túlradnának, mert „nem érnek semmit”!

Hát arról az óráról mit tartaná, amelyiknek *eggyel több a kereke?* Jaj, de most már igazán viszem az irhámát! Nem szóltam semmit! Mégcsak célozgatni sem akartam. Csak úgy eljárt a szám. Legfőlebb — azaz, hogy — no igen, csak azt akartam mondani, hogyha megkérdeznének, mit tartok arról a lányról, akinek egyszer olyan jókedve van, hogy majd kiugrik a bőréből, máskor meg úgy összegémberedik, mint a jótékonysági kifli, hát hirtele-nében nem is tudnám, mit mondanék. Hát te mit tartasz arról, aki egyszer olyan szeles, meggondolat-

lan, csevegő, mint az áprilisi szellő, máskor meg úgy hallgat, mint egy hindu remete, hogy bottal se lehetne kiverni belőle a szót?

No de nem folytatom, kedves Húgom, ezen hasonlatossági pontokat, mert attól félek, hogy számos olvasóm közül még utóbb akad valaki, akinek ezzel az elevenjére találnék koppintani, amire a szégyen elsikítaná magát és dühösen vágná oda könyvemet túlságos igazmondása miatt: — én pedig a sikongatást éppúgy nem szeretem, mint a szerkesztő bácsik a lapjuk lerendelését.

Tehát csak összegezek:

A *fiatal lány* olyan, mint az öreg óra: rendesen nagyon siet.

A *hiú lány* olyan, mint a zsebóra: nagyon könnyű felhúzni.

Az *okos lány* olyan, mint az ütőóra: csak akkor szólal meg, ha itt az ideje.

A *cifrálkodó lány* úgy jár, mint a toronyóra: sokan megnézik, de senkinek sincs kedve hazavinni.

A *szép lány* olyan, mint a játékorá: egy percig tetszik, de aztán csakhamar ráún az ember.

A *kotnyeles* lány olyan, mint a keltőóra: nagyon jókor szólal meg, de a legkevesebb ember ad valamit rá.

Az *elkényeztetett lány* olyan, mint a napóra az árnyékban: ha árnyékba, azaz főkötő alá kerül, menten elveszti értékét.

A *szerény leány* olyan, mint a zsinóros ismétlőóra: csak akkor szól, ha szűkség van rá.

A *kokett lány* olyan, mint a zálogházi óra: az ember legszívesebben ott hagyja, ahol van.

Az *ultramodern lány* olyan, mint a régi cylinderóra: lapos.

A *gazdag lány* olyan, mint az aranyóra: mindenki csak az árát szeretné tudni.

A *házas lány* olyan, mint az ingaóra: jó és pontosan jár.

A tudálékos lány olyan, mint a falióra: az ember alig bírja el.

Kedves Húgom, te melyik órához hasonlítasz a sok közül? Erre kíváncsi:

Laci bácsi

17. A légy

Kedves Húgom!

Az év végén úgy illik, hogy egy kis útravalóval ellátsalak és azért röviden csak annyit mondok neked: *légy ne légy!*

I. Azt tudod, hogy a légy milyen *üldözött állat*. Senki sem szereti. Istennek legyen hála, ezt rólad nem lehet elmondani, mert téged mindenki szeret. Ha nem így van, akkor ezen könnyen segíthetsz, tégy az előbbi mondat végére egy kérdőjelet. De törekedjél arra, hogy jóságoddal, áldozatos, erényes életeddél még inkább, mint kiabáló ruháddal és sok munkába kerülő szépségeddel megnyerjed környezeted szeretetét. De ami még ennél is fontosabb, úgy élj, hogy Isten mindig szerethessen.

Üldözött állat a légy? De mennyire! Az ember nem is hinné!

Üldözik az orvosok. Azt mondják róla, hogy a fertőző betegségek főterjesztője. — Engem persze a légynél is jobban bánt, hogy a lányok között is vannak olyanok, akik megméltéyzik sokszor sikamlós beszédükkel, kihívó viseletükkel mások lelkét.

A *háziasszonyok* is haragszanak a légyre. A papiros is elpirulna, ha mindent elmondanék róluk. De egyet. Ha ott sütnék-főznek a konyhában, a légy, mint hivatlan vendég, ott van. Ez már magában véve elég kellemetlen, hozzá még milyen tolakodó! Ha tésztát gyúr a mama, akkor végigsétál a homlokán, majd az orra alatt és végül mindent megkóstol. — A légynek édesanyád hiába mondaná, hogy nem illik

nyalakodni, nem értené; de mennyivel okosabbak a lányok, ők megértik és vannak közöttük, akik meg is fogadják, hogy ők e tekintetben majd megjavulnak. Elhiszed?

A jó szobalány is nagy ellensége a legyeknek. A reggeli takarítás alkalmával mennyire szétvág közöttük, űzi, kergeti ki a lakásból, néha egy virágváza is áldozatul esik, besötétíti a szobát, csak egy kis rést hagy az ablaktáblák között, hogy a legyek megtalálják a kiutat. — Csakugyan, egészen helyes dolog. A rossz gondolatok a legyekhez hasonlítanak. Lelkiismeretünk tiszta tükrét könnyen bepiszkíthatnák. Helyénvaló tehát, ha jönnek a rossz gondolatok, akkor ne cicázzunk velük, hanem űzzük el magunktól, ne tűrjük, ne kíméljük.

De bosszankodik a légyre az *asztalszolga* is. Viszi be a levest az ebédhez, útközben belevágódik egy hitvány légy és épp akkor kerül felszínre, mikor a háziasszony porciózza a levest.

Hogy mennyire gyűlöli a legyet a *földesúr*, szinte közmondássá lett. A délutáni sziesztáján pont az orra hegyére száll. „Adta bestia! Nem találsz ezerholdas birtokomon más helyet, pont ide kellett repülnöd?”

Egyenösen felháborító volt néhány légynek a viselkedése egy *idegen herceggel* szemben, aki a főváros legelőkelőbb szállodájába jött néhány napra. A herceg az ebédnél ül, és a legyek, akárcsak a cigányok, odaszemtelenkedtek. Egyszerre kirobban a herceg: „Hát minden légynek ehhez az asztalhoz kell jönnie? Terítsenek nekik külön!” A szemfüles pincér a parancsot szószerint vette. Megterített egy távolabb eső asztalnál, aztán illedelmesen meghajtotta magát: „Hercegséged parancsára megterítettem, most már méltóztassék a legyeknek megmondani, hogy odarepüljenek, mert erre én kevés vagyok!” A herceg elnevette magát és azt mondta: „Erre én is kevés vagyok!” Itt az üldözés határa.

II. Ezekután nem csodálkozol, ha azt mondom,

talán az angol meg a német sem fegyverkezik olyanmódra egymás ellen, mint ahogy az emberek a legyek ellen. Se szeri, se száma azoknak a légygylőes szereknek, amelyeket a drogisták hirdetnek az enyves légyfogó szalagtól a milliós légypapírig. Némelyik használ is. Egyszer én is elhatároztam, hogy végzek ezekkel a hitvány állatokkal. Valahol egy milliós légypapírra tettem szert. Az előírt útmutatás szerint befektettem egy tányérkába, vizet öntöttem a papírra, és jöttek a legyek inni, bizonyára kimelegedtek a sok repülésben. Jóságomon is csodálkozhattak, hogy vízről gondoskodtam. Zavar nélkül élvezik. De egyszer csak azt vettem észre, hogy fejükbe szállt az itóka, mert alig tudtak mozogni. Látom, ha ugyan jól látok, mellő lábacskáikkal erősen törlik cukorédes kis szájukat, gondosan pödrik a bajuszukat, de azt már világosan látom, hogy verik össze bokájukat; igaz, a sarkantyú pengését nem hallottam. Egyszer utolsó erejüket összeszedve, nekilódultak a repülésnek, de valami motorhiba történhetett, lezuhant ez is, az is, mégcsak nem is valami szép siklórepüléssel, és vége volt. — Akkor jutott eszembe, a világ is úgy tesz a lányokkal, mint én a legyekkel, adja, nyújtja az örömet, élvezetet, de jaj annak, aki belekóstol.

III. Na de most nem is annyira a lányokról, mint inkább a legyekről van szó. Ezekről pedig már a régi pogányok is tudtak egy tanulságos szép mesét.

Egy öreg intette kicsikéit: „Gyermekek, fogadjatok meg jótanácsomat egész éltetekre: „Kerüljétek a mézet, a bort és az égő mécsset!”

— Ojjé! — mondotta egy fiatal, ugri-bugri legyecske — a mi anyánk mást sem tud mondani, mint azt: Ezt meg azt ne tegyétek; ettől meg attól óvakodjatok! Akármit is mond, a méz bizony édes, én elmegeyek és azért is belekóstolok a mézbe.

El is repült, de lábacskáit odaragadtak és elpusztult.

— De a bor biztosan nem rossz, hozzá még nem is ragad! — szólt a másik.

Ivott és részeg lett, beesett a pohárba és ott meg is fulladt.

— A fény, a világosság mégis csak a legszebb. Az nem ragad, nem részegít — mondja a harmadik; nekimegy az égő mécsnek és — elégett.

Kedves Húgom! A tanulást nem kell számodra levonnom, megteheted azt magad is. De igen szeretném, ha legalább azt az egyet elhinnéd, hogy ragadós méz, részegítő bor, égő gyertya lehet számodra egy deli legényke, egy kellemes partfürdő, egy izgatón érdekes regény, egy léha barátnőd, egy késő esti séta, egy cuki szép ajándék, amelyről édesanyádnak egyelőre még tudni sem szabad. Ó, mily könnyen mennek lépke még Aesopus meséje után is százával, ezrével a szegény, tapasztalatlan leányok!

Befejezem mondókámat a legyekről egy kis jezsuita intimitással. Volt nekem egy igen kedves, öreg rendtársam, aki a legyeknek áldozta tehetségének legjavát, névszerint P. Thalhammer, aki előbb a kalocsai, később a pécsi Pius-gimnáziumnak volt tanára. Világhírű légyész volt. Járt, rőtt zöld hálójával a határt és az országot, százával és ezrével fogta a legkülönbébb legyeket. Egy kis kénnel megölte, tudományosan meghatározta nevüket és ezzel ellátva, türe tüzdelve beskatulyázta őket. Egyik rendtársam azt kérdezte egy kis gimnázistától: Mi a különbség a páter legyei és az ég csillagai között? Miután egyideig hiába törte a fejét, megmondta: „Az ég csillagai tündöklének, a páter legyei tün döglenek.”

Kedves Húgom! Kerüld a nyáron és élted folyamán gondosan a bűnrevezető alkalmakat és te úgy fogsz tündöklenni a mennyország szentjei között, mint a csillagok a magas égen.

Hogy ez így legyen, szívből kívánja

Laci bácsi

18. A lepke

Kedves Húgom!

Kacag a lelkem még ma is, ha visszagondolok arra a tarka leányseregre, amelyhez egy alkalommal Amerikában, Akron városában beszélnem kellett. Egy piktor nem tud annyi színt az ő palettájára kenni, mint amennyi színben pompáztak a templom padjaiban a leányok! Az első pillanatra azt gondoltam, hogy egy sereg papagáj szállt a padokra. Aztán meg azt gondoltam, hogy nemcsak a mi mezőkövesdi falusi leányaink szeretik a színpompát, hanem az amerikai leányok is kivétel nélkül. Nincs az a rikitó tulipiros, sárga, világoskék, rózsas és a többi szín, amit azok ne akasztanának egyszerre magukra. És ki mondhatja, hogy ez csúnya? Ha ez csúnya, akkor csúnya a mező száz és ezer színdús virágával, csúnya az aranykalászos búzaföld is, melyet tulipiros pipacsok és kék búzavirágok és túskebokorrózsák szegélyeznek! A sokféle szín tán a leányoknak édes, ártatlan örömét is jelzi. Olyanok ők a sokféle színben, mint az ékes-színes braziliai lepkék.

Tán nem cselekszem rosszat, ha mai levelemben a leányokat épp a lepkékhez hasonlítom.

Alig bújik ki a kis lepke a gubóból, nekivág csapongó röptével, széles jókedvével a nagyvilágnak. Eddig elrejtett életet élt, óva volt a fújó szélről, bajtól és most egyszerre tele étellel, derűs jószívvvel belecsöppen a világos, a virágos világba. Sejtí-e a kedves kis lepke, hogy mennyi veszély fenyegeti őt kint az életben? Ó, de szívesen szólnék hozzá, hogy mennyire vigyázzon magára.

Repülj, repülj, kis lepke,
Vigyázz minden kincsedre;
Kerülj tócsát, gyereket,
Mentsd meg kedves életed!

Kedves Húgom! Sokban hasonlítasz a lepkéhez.

Egy nagy különbség van azonban köztetek. A lepke nem hallgat, te meg hallgatsz rám, értesz engem. Jó néven veszed figyelmeztető szavamat, hisz tudod, szerető, örök boldogságodért aggódó szívemből fakad.

De most gyөрünk, keressük egy kissé behatóbban a hasonlatossági pontokat a leány és a lepke között.

1. *A lepke szereti a virágot.* Az Isten keze szórta tele még a paradicsomot virágokkal. Onnét maradtak ránk a szép, kedves, színes, illatos virágok. A tudósok azt mondják, hogy vagy 400,000 különféle virág létezik. Hogy így van-e, őк tudják, mi csak annyit tudunk, hogy sok virág van és mi szeretjük a virágot. Nagyon eldurvult kedélye lehet annak az embernek, aki nem szereti a virágot. De, kedves Húgom, ne csak a kertben, erdőn, mezőn nyíló virágokat, hanem a szívben fakadó érényvirágokat is szeressük. Ott is legyen rózsá, liliom, nefelejcs, árvácska, szekfű, azaz: szeretet, tisztaság, állhatatosság, felebaráti szeretet, hűség. A virágoknak azonban van egy rossz tulajdonságuk: elhervadnak. Érényvirágaid soha el ne hervadjanak! Szép, ha jó vagy az iskolaévben, de szebb, érdemteljesebb, ha jó vagy a vakációban, az életben.

2. *A lepke szereti a szép ruhát.* Melyik divatcég írója vállalkoznék arra, hogy a lepke varázslatos színű, ezer és ezer színes pikkelyből készült meseszép ruháját leírja?

Szép ruha! De sokat lehetne ma erről írni! De még többet lehetne a ruha miatt sírni!

Mily kevésre becsülte egykor a pogány világ a nőt! Nem volt becsülete. Csak szerszámnak, rab-szolgának tartotta. Vették, eladták. Se szavuk, se becsületük nem volt. Asszonyi állatnak nézték. Ha kellett, kihasználták, ha nem kellett, továbbbrúgták.

Az Egyház felemelte a nőt a föld porából. Szűzket, asszonyokat mint szenteket oltáira emelt. Egy nőt, akít az ég angyala az összes asszonyok között

áldottnak mondott, mint minden szűz és anya ideálját állította a női nem élére. Ő az, akit mi mint az ég és föld Királynőjét tisztelünk. Leányok, asszonyok, tekintetek arra a magaslatra, amelyre az Egyház a Szűzanyát állította, és emelkedjék lelketek!

De mit látok? A nők nagyrészenek Szűz Mária nem kell többé. Ők lelépnek a megtiszteltetés magas polcáról, eldobják hitüket, erkölcsüket, jóízlésüket, és *vadak módjára öltözködnek*. Ezek a nők akarják, hogy mi férfiak tiszteljük, becsüljük őket? Akik eldobták a tisztességet, ne várják, hogy mások tiszteljék, becsüljék őket!

Szép ruha! Mindenkor volt és lesz divat. Kell lennie ma is. De a ma divatját ne a társadalom söpredéke, fizetett aszfaltvirágok, másképp érvényesülni nem tudó színésznők csinálják meg! Főúri, előkelő, jó módú úrhölgyeink és leányaink ne versenyezzenek azokkal, akiknek nincs mit veszíteniök; ne kívánják legyőzni azokat, akik nem érdemlik meg a megbecsülést; a jó ízlésnek, úri divatnak, nőiességnek, disztinváltságnak ők legyenek képviselői. Amit megengedhet magának egy demimonde, azt ők nem engedhetik meg maguknak. Mennyire elkelne egy jó porció katolikus női önérzet!

Van egy ruha, kedves Húgom, mely a legszebb ruhát is messze felülmúlja és ez az ártatlanság hófehér ruhája. A keresztség szentségében kaptad e szavakkal: *accipe vestem candidam*, fogadd e ragyogó tisztaságú ruhát. Nem kell ezt összetéveszteni holmi báli ruhával, mely az ártatlanságot nem védi. Igaz, tán ennek meg annak a sok nyári ruhának nem is az a célja, hogy a testet befődjék! Nem szomorú, hogy ennyire nem ismerik sokan a ruha rendeltetését? Csak a lapok képesmellékleteit kell megnézni!

Szép ruha! De sokszor okozza a szép ruha a lepkének vesztét. Ha meglátja azt egy virgonc gyerek, addig úzi, kergeti a szegény lepkét, míg a lepkét ruhájával együtt tönkre nem teszi. Hányszor okozta

a szép ruha a lélek vesztét! Midőn egyszer egy szegény leány a halálos ágyra került, előkérte legszebb ruháját, keservesen sírt felette és így panaszkodott: ez okozta minden bűnömet!

Néha a lepke egy ügyes fordulattal elmenekül üldözője elől. Ha egyszer egy lány akarata ellenére belekerült a veszedelembe, hívja segítségül a jószágos Szűzanyát és fusson, meneküljön, ahogy tud. A futás ilyenkor nem szégyen, hanem üdvös és felette hasznos.

3. *A lepke szereti a mézet*, azért röpköd virágról-virágra. A leány sem veti meg a cukrot, édességet. Ha valaki örömet akar a jó kisleánynak szerezni, cukrot, virágot ad neki.

A világ, ismerve az emberi gyengeséget, cukorban, csokoládéban adja be gyermekeinek a mérget. Cukros méreg igen sok esetben a színház, a regény, a strand stb. Cukros méreg az a sok könyv, füzet, melyet a baptisták, üdvhadsereg és egyéb szekták lélekkufárfjai kínálnak mézes-mázos szavakkal. Hangzatos cím: „Vigasz a népnek.” És magában a könyvben olvasom: „Az egyházak tanítják a Szentháromságról szóló tant, amely a Bibliából be nem bizonyítható és Isten nagyságát lekisebbíti.” Egy másik könyv mondja: „Az igazságkeresőnek ki kell öntenie edényeiből a hagyomány zavaros vizét és meg kell töltenie azokat az igazság forrásából — Isten igéjéből.” Szóval, mindenki saját magának csináljon vallást az ő kutatásának eredményéből! Mily csábítóan hangzik ez sok ember számára. Cukros méreg az, amit a Színházi Magazin, a Délibáb és más piszkos regény nyújt olvasóinak. Hogy is énekeljük mi?

„Pogány örömeivel a föld ha kínál,
megvetjük a Szűzanya zászlainál.”

De, kedves Húgom, beszél nekünk a mi jó édesanyánk, a katolikus Egyház valami nagyon édes, drága kenyérről, „mely minden gyönyörűséget, édességet magában foglal”. Ó, bár ne feledkeznél

meg a nyári hónapokban sem a lépesméznél édesebb Úr Jézusról az Oltáriszentségben!

4. *A lepke gyönyörködtet.* A tudós megbámulja a lepke szemét, amely 20—30—40 ezer apró recéből van összetéve. A bárhonnan jövő, rátörő veszélyt azonnal észreveszi. A pilóta lesi és nem győzi csodálni szárnyát. Mennyire nem probléma a lepke előtt a repülés. A szárny áttetsző, melyet tündéri kidolgozású csövek, erek és bordák feszítenek. A gyermek örömmel szemléli jókedvét, mily ügyesen, frissen repül a napsugaras kertben. Gyönyörködik benne.

A szépséget az Isten adta. Szép volt Jézus, szép volt Szűz Mária, Szent Ágnes, Limai Szent Róza, Liziói Kis Szent Teréz. A jókat a szépség Istenhez emeli. A gonoszokat a szépség szenvedélyre gyújtja. Gondolj Szent Cecilia történetére. A testi szépség sokszor a lélek veszét okozza. Gondolj az örült és aljas szépségversenyekre. Legutóbb a Párizsban lezajlott szépségverseny öt győztese nem elégedett meg európai sikerrel, ők egy ügynök csábításának bedőlve Amerikába mentek. Mikor partra szálltak, akkor ébredtek a rémes tudatra, hogy ők egy szélhámosnak lettek áldozatai. Néhány harmadrendű revűszínházban, alantas mulatóhelyeken bemutatta ugyan őket, de a józan amerikaiak előtt a leányok egyszerűen lecsúsztak. Az ügynök kicsalta még ékszerüket is és megszökött. A szerencsétlen dicsvágyó leányok ott állnak elhagyatottan az amerikai Babelben. Az egyik egy délamerikai leánykereskedő karmaiba került. A német leányt a német konzulátus hazaszállította, a többi szépséges királynőről a koplalás, a nyomor leszedte a szépséget. A szépségük veszтүket okozta.

Az evangélium feljegyezte valamikor az Úr Jézusról a szót: „Jézus növekedik vala bölcsességben és időben és kedvességben Istennél és emberek-nél.” Mily öröme, gyönyöre telhetett az Istennek és a Boldogságos Szűznek a szép Jézusban. Gyönyör-

kódhatnak az édes szülők gyermekeiknek fejlődésében, de igazi örömük csak akkor lehet, ha gyermekük nemcsak testi szépségben, de még inkább menyeyei bölcsességben és kedvességben nő Isten és ember előtt.

5. *A lepkének ide-oda csapódó a repülése*, akár a kis Húgomnak a képzelőtehetsége. A képzelődés szárnyain egyszer a *magasba* repülsz, jónak, szentnek akarsz látszani és lenni. A baj ott van, hogy máskor meg mocsaras vizek fölött libegsz, rossz könyv, kétes társaság, sikamlós mulatság, majd-hogy bele nem süllyedsz! Te kísérletezel, hogy meddig mehetsz a rosszaságban? Szabad-e ilyen ruhában emberek előtt megjelenned, szabad-e ilyen táncot járnod, szabad-e ilyen vegyes társaságban fürödni menned? Talán még ezt is szabad, tán még az sem bűn? Nem így, drága gyermekem! Végy biztos irányt, jó utat s arról le ne térj!

6. *A lepke nem mind egyforma*. A fecskefarkú lepke a déli nap sugarában a legszebben ragyogtatja fényét, akárcsak egy hiú kisleány a korzón. De van olyan is, amelyik éjjel jelenik meg: a halálfejú lepke. Ez megteszi, hogy nekivág a vakító fényű ívlámpának és addig táncol körülötte, míg vesztét nem leli. Ha egy leány az éjjeli multságokat szereti, az lelki halálát jelenti. Az éjjeli, reggelig tartó bálók hány leánynak okozták lelki halálát! Szomorú! Ijesztő!

7. Még egyet meg kell említenem, bár tudom, hogy ezzel némely nagyreményű leánykának megromtom egy picurkát a jókedvét: *a lepkének rövid az élete*, csak egy nyáron át tart. A sok szép lepke mind elpusztul. A te életed, kedves Húgom, hosszabb lesz, így reményled és reménylem én is. Nagyön szomorúan hatna a szívemre, ha a vakációban gyászjelentést kapnék édes szüleidtől, hogy kisleányunkat Isten magához szólította, szerencsétlenül járt, belefulladt a vízbe, egy autó elütötte stb. Reméljük, hogy ez nem fog bekövetkezni. Egyet azon-

ban szomorú szívvel kell mondanom, hogy *némelyik leány lelki élete még egy nyáron át sem tart!*

Hogy te, kedves Hűgom, nem tartozol ezen leányok közé, ezt reméli

Laci bácsi

19. A szűnyog

Kedves Hűgom!

Házi orvosunk hatheti pihenést javallott. Ezt megértettem, sőt magam is gondoltam rá, mert idegeim miatt az éjszakák olyanok voltak, mint a nappalok, hol aludtam, hol meg ébren voltam. Az ébrenlét pedig éjjel, amikor az ember ráérne aludni, nagyon fölösleges dolog. Egy kis tétovázás után megállapodtam abban, hogy Kalocsára megyek nyaralni. Akiknek aztán megmondtam, hogy hová megyek, majd hanyatt vágódtak.

Ebben a hőségben az Alföldre?

Ha nyár, úgy mondom, hadd legyen nyár. De Kalocsán még senki sem halt meg hőgutában, míg Angolországban és Amerikában az emberek ezt is megteszik. Hát mennyivel jobb ott, mint Kalocsán?

De legalább a Kárpátokba vagy a tiroli Alpesebbe menjek!

Mit nekem ti Alpeseknek vadregényes tája, — így mondom megvető gesztussal — ha előttem a délibábos Alföld legelésző nyája!

Ebben is van poézis. De meg aztán a gusztusok is különfélék, akárcsak a pénztárcák. Az ember addig nyujtózkodjék, ameddig a takarója ér. No de a kalocsai szép kertnek, amelyben nyaralni szándékozom, nincs is párja, nem engedem leszólni. Gyönyörű tizholdas park, illatos hársfák, hatalmas bükkfák, sűrű fenyves. Kell-e ennél szebb egy olyan magamfajta vén embernek?

De van valami, ami az én édes pihenésemet egy

picurkát megrontotta. Mi? Őszinte vagyok elmondom, pedig igazán semmitmondó csekélység az egész: *a szúnyog!*

De hogy mennyire kihozott ez megszokott kerékvágásomból, következtetheted kemény kifakadásomból: „Nincs a szúnyognál rettenetesebb bestia a világon!” Te mosolyogsz, szemembe kacagsz és tán el sem hiszed, hogy milyen paprikás hangulat vett rajtam erőt. Képes lettem volna a bestiákat mind kivégezni, vagy élethosszúságban a hatemeletes pestvidéki börtön celláiba zárni. Abból pedig, hogy a szúnyog a legrettenetesebb bestia, nem engedek!

De egy megvadult bika százszor veszedelmesebb!

Bocsánat, szó sincs róla. A bika egészen békés állat. Legel. Ha megbosszantják, megvadul. Bolond is lenne, ha nem vadulna. Ha téged egy légy bosszantana, majd az orrodra, majd az üstöködre vagy pirosuló ajkadra repülne, hát te is megvadulnál: dühös leszel, elfogod, ha tudod és kivégzed. A bika is, te is, csak akkor bántasz, ha bosszantanak. De mondd, ki bántja, bosszantja a szúnyogot? Senki a világon! És mégis ő megy neki az embernek. Ha akkora volna, mint egy bika, akkor még érteném! De egy olyan vakarcs, olyan semmi, senki, olyan „niemand”, igazi „ama-nulla.” Hát nem rettenetes egy bestia a szúnyog?

No igen, igen, de hogy a szúnyognál ne lenne rettenetesebb bestia, azt mégsem lehet mondani!

Hát mi volna rettenetesebb?

Hát például az oroszlán.

Miért oly rettenetes az oroszlán? Az ott nyaral Afrikában. Elég messze tőlünk. Ha éhes, hát megesszik egy telivér arabs lovat, vagy egy ökröt, vagy egy tigrist, vagy amit talál. De eljön az hozzánk, hogy kiszíja a mi vérünket? Eszébe sem jut. Én száz oroszlántól sem félek úgy, mint egy rongyos, vacak szúnyogtól, amely suttyomban jön és úgy csinál,

mintha kezet akarna csókolni, de közben kiszíja az ember vérét. Ha ordítana, mint az oroszlán, az más volna. Akkor az ember felkészülne, de nem ordít, hanem csak olyan vékony, cérnaszál hangon szól, mintha valaki a hegedű nyerge alatt azon a rövid húron húzná végig a vonót. Ha ezt a hangot hallom, hát akkor a tíz körmömmel kezdek a falra mászni. A foghúzás nagyon rossz, főképp ha az ember egy paccernek a keze alá kerül, de a szúnyog vékony muzsikájával egybevetve az olyan jó, mint a rumos torta.

De hisz nyaralni jöttem. Délután lefekszem a sezlonra pihenni. Egyszer csak egy nagy szúnyogot látok, valami jófajta oltott szúnyog lehetett, méltóságteljesen, lassú repüléssel közeledik felém, akár csak egy Zeppelin. Megijedtem! No, ha ez a homlokra száll, végem van. Megremegtem. Felkeltem. Veszem a portörlőt, hajtóvadászatot rendeztem és egy sikerült csapással kivégeztem. Az alvásnak persze vége van.

Egy könyvet veszek elő, kimegyek a kertbe és egy kissé szellős helyen — ezt nem szereti a szúnyog — olvasni kezdek. De nem olvasok három percig, mintha csak összebeszéltek volna, jönnek a bestiák, én meg fogom a zsebkendőmet, a legnagyobb flegmával hajtom jobbra-balra, úgy csinállok, mint a ló a farkával. De mondd kérlek, pihenés, nyaralás ez?

Bemegyek a szobámba, mégis csak lefekszem. Behúnyom a szemem, álmos vagyok. De el sem aludtam, már az egyik bestia szinte lábujjhegyen az arcomra repült és megcsókolt. Ha a ruhámat, a cipőmet csókolja meg, nem szólok semmit. Vagy ha úgy csókol meg, mint a Dodó vagy a Lali az anyukáját, hát értem. De úgy, ahogy ez tette, hogy a bendője megtelt vérrel, hát ez több kettőnél. Nem is tudott elrepülni. Odaült a fehér falra, a sezlon fölé. No megvagy, te vérszomjas bestia, kiáltottam a dühtől lihegve s úgy odalapítottam a tenyeremmel a falhoz,

hogy egyszerre szétfreccsent a vére, jobban mondva: drága piros vérem! De a többi nyakigláb szűnyog nem tudta, hogy mily energikus tudok lenni és azért, ahol értek, hol a kezemre, hol a nyakamra, hol a fejemre oly szívós csókot nyomtak, hogy egyszer majd a ménküvel üttetem. De nem mondtam ki, mert a szűnyog a fejemre ült, ha eltalálja, tán még engem is eltalált volna, ha nem tudok gyorsan félreugrani, mint a cigány. Csodálatos, hogy mennyire szerették a fejemet, főképp ott, ahol már nincsen haj. Az ilyen felület, sajnos, nálam mindennap nagyobb lesz, de nem úgy, hogy a fejem nőne, hanem úgy, hogy a hajam lesz kevesebb.

Pihentem. Délután 5 órára már az Új Nemzedéket is megkaptam. Szívesen olvastam a „Leveles ládát”. Közben azt is olvastam az ujságban, hogy egy szűnyog micsoda borzasztó autószerencsétlenséget idézett elő, hogy a sofför szemébe repült. Az egyik szűnyog látva, hogy mennyire belemélyedtem az ujságolvasásba, repülő túrája közben leszállt a kis ujjamra. Elfáradt a hitvány, hadd pihenjen. De nincs ott egy fél percig, ormányával szaglászni kezd s a bőröm finom pórusába bebocsátja ormányszivattyúját, és akárcsak egy közönséges autó (egy rongyos Ford) a benzinkútnál, úgy pumpálja belőlem a vért. Hát való ez? Ha pihenni akar, hát pihenjen, de szabad neki az embert így kínozni? Ha kényszerleszállást végez és benzinért jön, miért jön pont hozzám, mikor már látni sem akarom.

Idővel oly vakmerőek lettek a bestiák, hogy nem bírtam ki a tempót és azt gondoltam, legjobb lesz, ha Pestre megyek nyaralni. De mégsem! Egy jó ötletem támadt. Néha ilyenek is jönnek.

Pestre írtam egy drogista kisöcsémnek, hogy küldjön nekem postafordultával szűnyogcsípés elleni kenőcsöt, mert megvadulok. Küldött. A kísérő levélben — látszik, hogy jogászdoktor — fifikusan azt írta: „Kedves Laci Bácsi! *Allitól*ag ez a legjobb szer a szűnyogcsípés ellen. Preventíve is lehet használni,

meg utólag is. Ki kell próbálni. Annyit küldök, amennyi tetszik, Pista." A tubusokra az volt írva: Insectol szúnyog- és rovarcsípés ellen."

El sem gondolod, hogy milyen fenségesen kezdem magamat érezni a tiz holdas parkban, a hatalmas fák árnyékában. A tubus a zsemben. Most kezdek nyaralni. Fittyet hányok a sok inci-finci, csenevész szúnyognak. Mosolyogtam a tubus felírásán: „rovarcsípés ellen”. No, ez a pestieknek jó, engem csak a szúnyogok érdekelnek! Gondolkodtam a felett, hogyan használjam a kenőcsöt preventive. Ha tudnám, hogy hová fog a szúnyog szállni, semmi nehézség. De ezt nem muzsikálják a fülembé, magamtól meg ki nem találom. Vagy tán úgy használjam preventive, hogy mindenemet bekenjem? Ez sem megy. A töprengésemből hamar kiábrándultam, mert egy szúnyog úgy kupán csipett, hogy majd feljajdultam. De itt az Insectol. Kitapogattam a fejem búbját és odakentem az Insectolt, de a fejem csak úgy lüktetett és három napig a viszketegség nem múlt el róla. Az Insectol nálam levizsgázott. Nem is írom le, hogy kibántak velem fölényük tudatában a bestiák, csak annyit jelzek, hogy visszavonultam a szobámba, a tubust letettem az asztalra, fogtam a bevált szúnyogirtó portörölőt, minden falonlévő bestiát agyoncsaptam és megkezdtam a nyaralást négy fal között.

Csendesen dolgozgatok szobámban. A légynek sem akarok ártani. Egyszer csak egy vállalkozó szúnyog biztosan ülve repülőgépén, valami díszkört kezdett fejem fölött leírni. Ki hívta? Ki kíváncsi az ő tudományára? Én láttam már Budapest felett repülőgépek diszfelvonulását, láttam Róma felett fényben, pompában, de most abban gyönyörködjem, amint egy egész közönséges, vérszomjas szúnyog kering kopaszodó fejem felett? Nem, erre igazán nem vagyok kíváncsi! De egy ilyen diszrepülést élvezet nézni. Ez élvezet lehet a szúnyog számára, de nem nekem! Azért letéve egy percre ismert szelídségemet,

olyat vágtam a portörlővel az ablakra menekülő szúnyog után, *hogy az ablakost kellett hívatni.* — Hát nem „pech” ez?

De ezért jöttem Pestről, hogy a szobát őrizzem? Ismét támadt egy jó ötletem. Mégis csak jó, ha van az embernek esze. A kalocsai gimnázium tornaterméből kölcsönkérek egy a vívásnál használatos fejkendő. Ez lesz a legjobb. Úgy nézek majd ki, mint a gázmaszkba bújt katona. De nem teszem. Még azt hinnék az emberek, hogy félek azoktól a sovány, ösztövért szúnyogoktól! Pedig!

Beletörődtem sorsomba. Kint nagyon meleg van. Por is van. A szobámban nyaralok, hisz ezt még a pesti urak is megteszik. De mit csináljak a másfél-tubus Insectollal? Megvan! No látod, hogy kergetődznek nálam a jó gondolatok. Régóta áhítozom valamilyen jó paszta után, amellyel a borotvaszíjamat megkenhetném, hogy a borotvaélesítés sikerrel járjon. Hát hogyha erre jó lesz? Akkor megírom a kisöcsémnek, a Pistának, hogy a régi Insectol vinnyetára ragassza rá: „Borotvaszíjkenőcs preventív használatra.” Az elgondolást tett követte. Rákentem az Insectolt a borotvaszíjамra és azóta a borotvám . . . *félrövidre* fogja a szakállamat. De most már hallgatok, mert attól félek, hogy az Insectol feltalálója hitelrontás miatt még bepöröl engemet. Ettől pedig úgy félek, mint a kutya a veréstől. Az Insectolról (dehogy mernék életemben mást mondani róla) csak azt állítom, hogy senki se használja borotvaszíjkenőcsnek, mert tapasztalatból mondom, nem használ.

Tisztelettel és szeretettel kérem a Kalocsai Idegenforgalmi Iroda és az Ibusz nagyjérdemű vezetését, hogy jöjjenek össze mentül hamarabb egy konferenciára, alakítsanak egy kigondoló bizottságot, mely három tagot küldjön ki, hogy az egyik valami hathatós szert találjon ki a szúnyogok vérszopóssága ellen, mert ha nem, hát akkor tovább kínozzák, gyötrik, szíjják az ember vérért és úgy a

nyaralásnak vége. Az enyémnek is. Tönkre tette a szűnyog.

Kedves Húgom! Miután ily épületes türelemmel végigolvastad az én förtelmes kirohanásaimat a cingár szűnyogok ellen, helyén való leszel, ha a mondotakból levonod az üdvös tanulságot és megfogadod, hogy soha az életben „szűnyogtermészetű kis bestia” nem leszel, azaz, te sohasem fogsz másokat bosszantani, haragítani, csípni, marni, szekírozni, vérét szívni. És ha egy leány ezt mégis megtenné, ne csodálkozzék, ha valaki a „fészkes fülemülével” etetné meg, mert megérdemli.

Kedves Húgom! Légy mindenkor szelíd, szíves és jóságos!

Laci bácsi

20. A macska

Kedves Húgom!

A minap egy elemista sváb leányka magyar dolgozatát kaptam ajándékba. A munka oly sikerült, hogy szinte kár lenne, ha feledésbe menne. Megőrzöm az enyészettől és farsangvégi ártatlan mulatságul az eredeti helyesírási hibákkal együtt leközölöm, de nem mulasztom el az alkalmat, hogy számodra tanulságul egy kis magyarázatot ne tegyek hozzá. A kislánynak a macskáról kellett feladatot írnia s ezt így oldotta meg:

„A macska fijája által szaborodig, amejek 9 napik nem ládhatók, akor kapnak szemet. A kiscicák natyon natyon hercikek és a cérna kompojaggal szogtak jáccani aztán tanulnak eggeret vogni, miközben a garmuk alik hallani. A fülüg éles és a sötéten hetyes, hogy jopan tutyanak fogni eggeret. A macska mintenféle prémmel van pefonva, villanyos lesz, ha neki menek. Hátul dalálható a farka ez mintik fékonyabb lesz és a végén mekszűnik. A gar-

mai által gapaszkotik a fára és szapálja a matarakat. A macska nagyon ütyes álat, ha leejtik mintik a földre esik. A háziaszon tejéből dáplálkozik azt egy tábla isza. Ha atyonütik, még sokáik él mik meghal."

Kedves Húgom, eddig a feladat. A tanulság pedig? Talán csodálkozni fogsz állításomon, de hajlandó vagyok éppen a fenti „penzum” alapján bebizonyítani, hogy a leány és a fent vázolt macska között van némi hasonlatosság. De nehogy azt mondd mindjárt, hogy jaj, a Laci bácsi gorombászkodni kezd, előre bocsátom, hogy a kedves kis cicát jómagam is egyik legkedvesebb kis teremtésnek tartom.

Hanem hát — vigyázz csak!

1. A mi kis természettudósunk azt gondolja ugye, hogy a kis cicának, mikor a világra jön, nincs szeme. Van pedig annak, csakhogy akkor még nem tudja kinyitni. A kis lánynak is van szeme, mikor megszületik, mégpedig oly szép, mint a mező harmatos, mosolygó virága, mint az égneik ránk kándikáló aranyos csillaga. Nem csodálom, hogy a gyermek mosolygó szeme az édesanyák gyöngye, öröme, boldogsága. Csak bár soha semmi se szennyezné be ezt az ártatlan leányszemet!

2. A kis cicák nagyon helyesek; ahogy a sváb leányka írta: „hercikek”. Erről magad is meggyőződél, főkép ha az a kényén nevelt hiú kis szobacicus tisztán kinyalja magát és te finom ízlésű, kék selyem nyakravalót kötsz csokorra a kis cica nyakán. Puha szaloncipőcskéjében milyen nesztelenül jár, mintha csak Palma-gumisarkon járna. Szeme most már a sötétben is úgy világít, mint a zöld és piros fényt sugárzó német rendőr. — Hogy a kisleányok „helyesek” legyenek, arról túlon túl gondoskodnak a kedves mamák. Jobb lenne nem elkényeztetni, nem hiúságra nevelni a kis csemetéket, mert később még Patou és Paquin sem tud Párizsban olyan ruhát teremteni, mely az ő vágyukat ki tudná elégíteni. A cifra külső és fess megjelenés maga még nem érték;

bolondra is lehet akasztani selymet és gonosztevőre is arany nyakéket. A lélek szépsége a fő.

3. A kis cicák szeretnek „jáccani”. Eleinte a cérnagombolyaggal játszanak, ha a varrónő véletlenül leejti, majd a farkukkal, még később a kis egerrel. — A gyermek és a játék állandó problémája a nevelőnek. A játéknak nevelő hatása is van. Ha a kislány kis babáját szépen rendben tartja, mosdatja, öltözteti; játékszereire vigyáz, mindent a maga helyére tesz, ez később majd előnyére válik. A nagylánynak is kell szórakozás. Sokan azt gondolják, fiúk nélkül nem is lehet szórakozni és azért előfordul, hogy a lányok addig járatják ravasz nyelvecskéjüket s addig villogtatják kis macskaszemüket, míg valami bajszos egeret nem fognak. Itt azonban az a furcsaság is megtörténik akárhányszor, hogy nem az egerek esnek törbe, hanem a macskák kerülnek az egerek karmai közelé. Gondolj a hírhedt szépségversenyekre, jobban mondva leányrontó versenyekre. Eleinte a „Miss”-ek hódítanak, aztán meg őket hódítják el akárhányszor, míg az erkölcsstelség posványába nem süppednek.

4. A kis cicák mindenféle prémmel vannak „pefonva”. No igen, csak annyit akar a kis elemista leány mondani, hogy van fehér, vörös és nem tudom én milyen színű macska. A lányok is különféle ruhát öltenek magukra. Tegyük, ha tehetik. A ruha a külső máz, a címtábla, a hirdetés, hogy kiben mi lakik. Egy derék, tisztességes lányban legyen annyi gerinc, annyi önállóság, hogy nem hagyja magát csak úgy vaktában ráncigálni minden bohó és szertelen divat által. Nemrég olvastam „A Szív”-ujtságban, hogy Csikágóban a férjhezmenendő lányok a férjhezmenés művészetében „szakszerű” kiképzésben részesülnek. Ezt az én laikus eszemmel úgy értem, hogy ezeket az esetleg már korosabb fiatal lányokat mindenféle hájjal megkenik, megtanítják, hogy lehet kecses mozdulatokkal, villogó mosollyal, szellemes frázisokkal végre valahára szintén horogra keríte-

niök a mesebeli herceget. Ezeket egy kis ravaszsággal „vonják be”.

5. A kis cica „villanyos lesz, ha neki menek”. Némelyik leányka tele van valami különös villamossággal, a mindenáron érdekeset mondani-akarás sziporkáival. Az egyik így replikázott a szóra, hogy a tisztességnek vannak határai, amelyeket nem szabad túllépni: „miért ne csókolódzam, hisz egyszer vagyok fiatal?” Egy másik: „mert egy pap azt mondja, hogy egy könyv indexen van, azért már ne is olvassam?” Ezek bizony már nem is villamoszikrák, hanem szomorú villanásai a vallástalan lélek belső háborgásának.

6. Páratlan az én kis sváb leányom megállapítása, hogy a „kis cica farka hátul dalálható, ez mintik fékonyabb lesz és végén mekszűnik”. Némelyik leányka nekivág a gimnáziumnak, az egyetemnek, de egyszer csak a helyett, hogy állhatatosan továbbtanulna, regényeket olvas, folyton szórakozik, talán flörtöl, a tudomány bőségszaruja mindig vékonyabb lesz nála és egyszer minden „megszűnik”, se diploma, se vőlegény. Hiába, két legyet egy csapásra nehéz fogni!

7. A cica „a garmai által gapaszkodik a fára és szapálja a matarakat”. Ha az ember ma jól akar lakni, akkor tíz körmével kapaszkodjék. Egy tanítónő szállodában lépcsőmosással keresi kenyerét. Egy méltóságos asszony arra kért, hogy neve elhallgatásával szakácsnőnek ajánljam egy jobb családba. Egy harmadik mozipénztárban ül és boldog, hogy nem kell éhen vesznie. Ilyen ma a nyomor a világon és mégis nem egy kislány van széles e világon, aki mellett az édesanyja úgy dolgozhatik, hogy kezén a vér is kiserccen, míg ő-felfujtsága manikűrözteti a tíz karmát! A magyar közmondás azt tartja: jön még a kutyára dér, azaz, ezek az érzéketlen lelkű lányok majd még egyszer megtudják tapasztalatból, mi a nyomor és mi az üres gyomor!

8. A macska „ütyes állat” — mondja a mi kis

tudósítónk, „ha leejtik, mintik a földre esik”; azt akarta mondani, hogy a talpára. Ez a macskának mindenestre jó tulajdonsága. Jobb, ha valaki talpára, mint a feje lágyára esik. Talpraesett leány az, aki nem ijed meg a saját árnyékától, aki szembeszáll az élet nehézségeivel; aki nem hátrál, ha meg kell felelnie a hitetlennek, a tolakodónak, a csábítónak; aki hitét szereti és semmiért el nem árulja. Talpraesett az a leány, aki ért a háztartáshoz, főzéshez, varráshoz, akinek szívében ég a felebarát szeretete.

9. „A macska a háziaszon tejéből dápálkodik.” Hát pákosztos kis jószág a macska! Nincs rossz ízlés! Felejtsek csak nyitva az éléskamra ajtaját, majd meglátják, hogy tűnik el ott a csirkeaprólék, a hús, a szalonna, a kolbász. Néha ingyencusztusa vadászkalandra, a kanári madárra csalja. No de ilyenkor a háziasszony előtt is elveszti becsületét. — De vajjon a lányoknak nem az a kedves néha, ami tilos? Ez még Éva-anyjuktól maradt rájuk. Önuralom, önmegtagadás, az ingyenkedés, torkoskodás fékentar-tása sokszor nagyon a helyénvaló lenne.

10. „Ha a macskát atyonütik, még sokáik él, mík mekhal” — állapítja meg végül a mi okos leánykánk. A macska csakugyan szívós természetű. De ebben már sok kislány különbözik tőle; a macska szívóssága hiányzik bennük. Fellángolnak egy-egy lelki gyakorlat után a szép lelki életért, a gyakori szentáldozásért, a Szűzanya buzgóbb tiszteletéért, a szegények, a betegek gondozásáért; de később egy odavetett szóért, mulandó földi boldogságért mindent, mindent odavetnek: Jézust az Oltáriszentségben, a kongregációt, az egész lelki életet, sőt az örök boldogságot is!

Legvégül, kedves Húgom, szíves türelmedet kérve, röviden, függelék gyanánt még három dolgot szeretnék említeni a macskáról.

A macska *karmolni* is tud. Némelyik gyermek keze, arca erről tanúskodik. Ez nem válik a macska díszére. De a lánynak sem, ha másokat meg tud sér-

teni, karmolni. Igaz, ezt nem teszi körmével (még ez kénel!), de nyelvecskéjével. Érzékenyen meg tudja bántani néha barátnőit, testvérkéit, sőt még édesanyját is! Biz ez igen csúnya dolog. Ebben ne hasonlíts a házi tigrishez!

A macska *hízelegni* is tud. Ott duruzsol, dorombol, törlészkedik az emberhez, így bizonyítja szereketét, ragaszkodását és szinte elvárja, hogy ilyenkor megcirógassák ő kedvességét. Mintha ehhez a lányok nem értenének! De mennyire! Csak így sikerült az új ruhát, a báli mulatságot, meg a lakkcsizmát kisorófolni!

A macska, ha kell, tud *tűrni* is. Órákig elguggol a kazal mellett vagy az eperfa gallyai között, míg egy kis verebet, vagy a fáskamrában, míg egy kis egeret tud fogni. Egérre a leánynak nincs gusztusa, de azért ő is néha órákon, hónapokon, éveken át vár, míg sikerül neki egy kis bajuszost elcsípni. Hogy miért késik ez sokszor olyannyira, hogy sok egyéb okot mellőzzek, attól is függ, hogy a legjobb családok oly ritkán találkoznak egymással! Milyen helyesen járnak el a budapesti tisztviselők és iparosok Mária-kongregációi, hogy gyakrabban tartanak családi estélyeket, hogy a legjobbak ismerkedését elősegítsék.

Ime, kis Húgom, ez a kis bolondos feladat is mennyi üdvös gondolatot tud kelteni! Szűz Mária szeretetébe ajánl téged

Laci bácsi

21. A tükör

Kedves Húgom!

Van a szobátok legszebb helyén egy bútordarab, ha nem csalódom, előtted is becsben áll, s amelyet nagyon sok kisleány talán kelleténél nagyobb figyelemben is részesít. A bútordarab neve: *tükör*. Ugye?

Hány kislánynak örül a lelke, ha csak általmenőben is bekukkanthat, ha itt-ott, ha csak lopva is, belepislanthat! Hányszor állnak meg e bútordarab előtt elmélázva igaz vagy képzelt szépségükön, főleg mikor senki sem figyeli őket! No de talán jobb lesz, ha ilyen diszkrét dolgokat nem feszegetünk! No jól De azért mégis csak megengeded, hogy egy-két levelet a tükörről is írjak.

A tükör, kis Húgom, mindenesetre értékes és elmés találmány. A régiek fémlapokat fényesítettek ki és abban szemlélték bájaikat; ma foncsorral eresztik be az üveg egyik lapját és kész a drága, beszédes, közkedvelt tükör.

Először a tükör *rendeltetéséről*, hivatásáról szeretnék egy szót szólni. A szép, nagy falitükör tagadhatatlanul szembeszökő *dísz*e, ékessége az emberek lakásainak. Ott ragyog, tündöklök azonban a bankok, szállodák, szanatóriumok, penziók, fürdők, pályaudvarok fogadótermeiben is, éspedig rendszeren az első helyen. Nem hiányzik a tükör ott, ahol fényt és pompát akarnak kifejteni: tánctermekekben, színházakban, mulatókban. Nem is szoktak visszariadni a költségektől óriási, fényűző tükrök beszerzésénél. — Persze jómagam ilyenkor azt gondolom, ha az emberek nem sajnálják a tükörért odaadni a rengeteg pénzt, hát akkor egy szép Jézus Szíve- vagy Mária-képért sem volna szabad sajnálni a garast, mert ez is bizonyára díszére válnék a szobának, a családnak.

A tükörnek nagy szerepe van a *tudományos világban* is. Csiszolt felülete nagyon alkalmas a fénysugarak visszatükrözésére. Az orvosok és fizikusok bőven használják. Optikai kísérleteknél ezzel fogják fel és terelik el a napsugarakat és általában ezzel idézik elő a fényhatásokat. Az orvos is ezzel kukucska az ember torkába, fülébe, fogába, veséjébe, de *szívébe* ezzel nem nézhet! Én azonban tudok egy olyan tükröt, mellyel ezt igen szépen meg lehet tenni. E tükör neve: *lelki tükör*.

A lelki tükör okos tükör és sok előnnyel bír pajtásai fölött. Aki e tükörbe néz, az nem lesz hiú, sőt bátran merem állítani, minél többet néz bele, annál jobb, annál alázatosabb lesz. Ebbe a tükörbe még a sötétben is bele lehet nézni, és azért nagyon ajánlom, hogy este, a lefekvés előtt is vedd elő. Vizsgáld meg kissé a lelkiismeretedet. E lelki tükör nagy szolgálatot tesz, különösen a gyónáshoz való előkészületnél. Pompás oktatásokat, felvilágosító, kétélyeket oszlató megjegyzéseket is tartalmaz. Egyetlenegy esetet tudok, melyben egy férfi a lelki tükröt nem használta és mégis jó gyónásokat végzett. Maga a plébános úr csodálkozott, hogy ez az ember oly szépen gyónik. Hogy szokott oly szépen a gyónásra? A dolog nyitja nagyon egyszerű.

— Mielőtt gyónni jövök, — mondotta az ember — kedves feleségemmel egy kicsit összekocodunk. Erre dühbe jön és felsorolja összes bűneimet, és akkor már tudom, hogy mit kell gyónnom.

Lányok között a pörlekedő feleségnek a szerepét néha egy pulykatermészetű barát nő végzi, ha itt-ott, hébe-hóba, olykor-olykor ők is „összeröffennek”.

A tükör a *köznapi életben* is fontos szerepet játszik. Feladata, célja az arcunkon, fejünkön, ruhánkon éktelenkedő rendetlenségeket feltüntetni. A tükör nem hazudik. Olyannak látszunk benne, aminek a valóságban vagyunk. Bájosak, szépek, simák, ripacsosak, szeplősek, torzonborzak stb.

Timur Tamerlánról, az ázsiai nagy világhódító-ról szól a történet. Ott ült királyi sátrában a hatalmas Timur. Azon volt, hogy lenyírassa bozontos haját, szakállát. Nusreddin Chodsah, udvari bolondja ott ült mellette. Ez alkalommal Timur a tükörbe nézett, de alig hogy belepillantott, elkezdett keservesen sírni. Miért rítt? „Ime, — úgymond — a világ leghatalmasabb uralkodója vagyok. Száz és száz tartományom van, millió és millió alattvalóm, és mégis oly rút és útálatos vagyok.” Chodsahnak a feladata volt urának az igazat megmondani. A

dolgot helyesnek találta és azért ő szintén egész szívéből sírni kezdett. E közben több hatalmas mongol fejedelem a sátorba lépett; megtudva a sírás okát, minden erejükkel vigasztalni iparkodtak uralkodójukat. Sikerült is. Már javában ettek, ittak, mulattak, egyedül Chodsah volt vigasztalan, folyton sírt.

— Miért sírsz te még mindig — kérde őt Timur.

— Te alig vethetél egy tekintetet a tükörbe és útalatosságod olyannyira elszomorított, hogy könnyeket ontottál; mi többiek útalatos arcodat mindig látjuk, nem kell-e azért nekünk folyton sírnunk? — felelte Chodsah.

Amint Timur, úgy tesz, drága Húgom, akárhányszor a bűnös ember is. Látja bűnös szívét, volna oka sírni, bánkódni, de csakhamar elfordul és felelti útalatosságát. Kár! A bűnbánat szelleme nem rossz.

Nem járnék messze az igazságtól, kedves Húgom, ha a tükröt a *hiúság eszköze*nek mondanám. Némelyik kislány ugyanis a tükröt egész a bolondulásig szereti. Órákat, napokat tud előtte a saját szemléletében eltölteni s minél tovább nézi magát, annál kedvesebb lesz önmaga előtt, mindig szebbnek látja magát. Holott ellenkezőleg, mindig csúnyább lesz. Mert aki nagyon sokat néz a tükörbe, abból, ha angyal volt is, kis ördög lesz hamarosan. Az ilyen hiú kis teremtesnek más tükröt ajánlanék. Milyet?

Egyszer egy úr Párizsba utazott. Egy könnyűvérű nőismerőse felkérte, hozzon neki onnan tükröt. Az úr hozott is, de mikor átnyújtotta neki, a hölgy majd elájult, úgy megijedt tőle. A tükör ugyanis — halálfej volt. „Lásza, kérem, — szólt neki az úr — kegyed egy megbízható tükröt kívánt és ennél pompásabbat nem találtam. Ha erre tekint, nem rakosgathatja ugyan egy milliméterrel idebb vagy odébb a frufruját, de megváltoztathatja egész valóját. Egyszer ezen a fön is két fényes szem csillogott, most csak a halál hagyott annak helyén két üreget. E koponyát egykor ékes hajfürtök, rózsapiros arc, alabástrom fogak és eperpiros ajkak díszítették és

íme, ma éktelen, poros, csupasz csontokat lát csak. Amilyen most ön, olyan volt ez egykor, s amilyen ez most, olyan lesz ön egykor!" Nemde, kedves Húgom, kemény prédikációt mondott ez az úr a hiú hölgynek, de igaza volt. És éppen azért nem helyes, ha valaki folyton csak a tükörbe bámészkodik s csak a külsejének bolondja.

Mára ennyi elég, legközelebb többet.

Laci bácsi

22. Tükrök

Kedves Húgom!

Tükör rendeltetéséről szóltam a multkor, hadd mondjam el a mostani levelemben, hogy *hányféle tükröt* különböztetünk meg.

Ott volna mindenekelőtt a fali- vagy állótükör, mondjuk: a *toalett*-tükör. Ott áll a hálószobában vagy a nagyszobában. Halljad, milyen monológot tartott ott egyszer egy nem éppen kedves leány:

„Ó, milyen szép leszek ma estel — így kezdte. — Minden szem rajtam tapad. Ide még egy kis pirostót, ide még egy kis fehérítőt, ide egy kis feketét. Ezt a szemöldökre, szempillára, azt a homlokra, arcra.”

„Mire való ez? — szólal fel a lelkiismeret. — Te arra a mulatságra nem mehetsz, édesanyádat egyedül nem hagyhatod, most nem illik a hangos szórakozás” — „Ugyan, mit törődöm anyámmal, mit a bőjti idővel, mit a háborúval?”

„Ó, milyen jól fog állni ez a fülbevaló, az a hajtű, ez a karperec!” „Igen, — szólal meg a lelkiismeret — de az ára oly jó segítség lett volna annak a szegény asszonynak, aki tegnap beteg gyermekeiről szólt.” De persze: „ki viselheti gondját a világ valamennyi nyomorékának!”

„Ó, milyen utálatos volt az utolsó zsúron az a

Dóri! Mindenki csak őt látta, mindenki csak őt dícsérte." „De hisz ő jó leány" — szól a lelkiismeret. — „Nem, ő útálatos!"

Toalett-tükör! Ha beszélni tudnál, mi mindent nem mondhatnál! Te csak a külsőt látod, de a lélekbe nem pillanthatsz, hallani meg semmit sem hallasz. Van azonban Valaki fölöttünk, aki a lélekbe is belelát és hall akkor is, amikor ott állunk előtted.

Szólnom lehetne a *kézitükörről* is. Mennyi báj lehet abban is! Mert hiszen egyik-másik kisleány egy délelőtt, csak takarítás közben is újból és újból belenéz. Belenéz, elmegy, — mondja Szent Jakab apostol — és úgy látszik, elfelejti, hogy nézett ki, mert hamarosan megint utánanéz. A kis tükör megfogta az ő kis hiú úrnőjét, elbájolja, elkábítja, erővel visszatereli, hogy csak nézegesse, cicomázza magát, hogy mosolyogjon és önistenítést végezzen. Ő, te kis kézitükör, hány kárbaveszett órának, mennyi elpocsékolt időnek vagy te az okozója!

A *zsebtükörről* külön kellene szólnom. Az most nem határoz, hogy a retikülödben tartod-e. Fiúk, fiatalemberek és olyanok, akiknek fésűjük már csak a törülköző, tényleg kis mellényzsebükben szokták tartani.

II. Ferdinánd magyar király gyermekkorában udvarmesterétől kis zsebtükört kapott. Az udvarmester Szokratésszel azt tartotta, hogy a tükör az erkölcsös és tisztességes életre buzdító eszköz. A fiatal főherceg kezében tényleg azzá lett. De aztán annyira megkedvelte a tükört, hogy az udvarmester már szinte aggódni kezdett, hogy az ő neveltje egészen a világ hiú neveltje lesz, mert már annyit néz a tükörbe. Egyszer, midőn a főherceg egy szögletben állva a tükörbe nézett, az udvarmester meg-sokalta a dolgot, toppl lefoglalta a tükört. De mekkora volt az álmélkodása, mikor a tükör helyében gyönyörű Mária-képet pillantott meg. A derék, istenfélő kongreganista herceg nagyon röstellte, hogy felfedezték ártatlan cselét.

Kedves Húgom, hidd el, ilyen szent zsebtükröt nagyon szívesen látnék nálad. A kongreganista csodálatosan megszépül, ha ezt a tükröt gyakran szemléli. Szépül a szeme, látva Mária szerény tekintetét. Szépül az arca, látva a Szeplőtelen tisztaságát. Szépül az ajka, hallva a Szentséges Szűznek imádkozó hangját. Szépül a testtartása, látva az ég és föld Királynőjének szerény föllépését.

A tükrök felsorolásával azonban még nem készültem el. Ismeretes előtted a homorú, a domború és a sima tükör. Mind a három ellen van valami kifogásom.

A *homorú tükör* nagyít. Ha abba belenézünk, mást sem látunk, mint az orrunkat, de azt aztán olyan tekintélyes krumpliszerűségben, hogy a földművelési minisztérium krumplifejlesztési osztályában aranyérmet kérhetnének érte. Nos, akárhány lány van a világon, aki mindent csak nagyítva tud előadni. Panaszkodik is, hogy a füllentés megszokott hibája. Szeretne is arról leszokni, de nem tudja a módját. Elmondom, mit kell ilyenkor tenni. Mondjuk: valami társaságban előadsz valamit s hogy érdekesebb légy, közben egyet-egyet lódítsz. Elmondod, hogy ma a Kossuth Lajos-utcán ezer biciklis katonát láttál. Mikor kimondtad, hogy ezer, akkor veszed észre, hogy sokat találtál mondani. Ötszáz is sok. Volt vagy 100, esetleg 80, vagy annál is kevesebb. Mit kell tenned ilyenkor? Uss mutatótujjaddal egy kicsit a szádra, hogy: ugyan hová is jár a szám? Hiszen annyi mégsem lehetett. Ha ezt egy nap kétszer-háromszor megteszed, máskor figyelmesebb leszel szavaidra, és biztosítlak, hogy két hét alatt megszűnsz füllenteni.

A *domború tükör* kisebbit. Némelyik lánynak meg ez a hibája, főleg ha saját baklövéseiről, botlásairól van szó. Ha korholják, ő ártatlan; ha rossznéven veszik tetteit, csodálkozik rajta. Ő mindenben olyan, mint a ma született bárány. Ugyan ki talál rajta valami kivetni valót? A haragot idegességnek

mondja, a bőjt mulasztását csekélységnek, a rossz könyv olvasását megbocsátható szórakozásnak. Csekélységek ezek a jó Isten szemében is?

A *síma tükör* hamisít. Ugye, ezt nem is hitted volna? De nehogy rágalmazónak minősíts, bebizonyítom állításomat. Vedd elő a tükröt és nézz bele. A jobbfüledet fogd meg (ez alkalommal ne nagyon), és a tükörben úgy látszik, mintha a balfüledet fognád. Ha nyakig felszerelt katona néz a tükörbe, az ijedezve fogja észrevenni, hogy puskája a bal vállon és kardja a jobboldalon függ. Hát nem hamisít a tükör? De még más hamisságot is követ el és ez abban rejlik, hogy ami mögöttünk van, az előttünk látszik. És azért mondják, ha macska áll a tükör előtt (nem kétlábú) és feje mögött egeret tartanak, a macska ezt maga előtt meglátja a tükörben, a tükör mögé nyúl az egérért. Hát így becsapja a macskát!

Hogy egy kis erkölcsi oktatást is fűzzek a macskához vagy inkább a síma tükörhöz, elmondom, hogy mi is akárhányszor úgy járunk, mint a macska. Ha valami kellemetlenség, baj ér minket, azt gondoljuk, hogy ez vagy az csinálta, aki előttünk áll, pedig igen könnyen megeshetik, hogy az Isten áll a háttérben, aki próbára akarta tenni türelmünket.

Engedd meg, hogy egy-két szót még a *tükör tulajdonságaira* is vesztegessenek.

A tükör feltűnően *érzékeny*, még a lehellet is meglátszik rajta. Az érzékenység némi tekintetben jó, némi tekintetben rossz. Rossz, ha valaki a legkisebb figyelmeztetésre is felszisszen, leereszti az orrát és duzzogni kezd, mint a hét faluból megszalasztott boszorkány. Jó az érzékenység az Isten kegyelmével szemben. Meg kell érezni a Szentlélek sugallatát, az Úr járását közelünkben, a kegyelem jóra serkentő szavát.

A tükör *tényes*, legalább ahol gondot fordítanak a síma tisztaságára. Hát bizony nem ártana, ha a kongreganista hírnevünkre is akkora gondot

fordítanánk. Elhomályosul e név, ha mi nem vagyunk buzgók kötelességeink teljesítésében, ha a vasárnapi szentmisét, a pénteki böjtöt mi is könnyen elhagyjuk, ha a rossz könyveket, ujságokat mi is olvassuk, ha a rossz színdarabokra, mulatságokra mi is eljárunk.

A tükör szótlan. Állj a tükör elé és szólj, beszélj bele. A tükör nem ad semmiféle hangot. Jár a szája, de semmit sem mond. Uramfia, hány ily leányka van a világon? Jár a szájuk, de semmit sem mondanak, fecsegés az életük!

A tükör nem szól, de ha valamit teszsz előtte, ez mindjárt meglátszik benne. Utóvégre a tükörnek ez a tulajdonsága nem is oly rossz: nem kell sokat beszélni, lármázni, hanem *tenni*. Nézz Csonka-Magyarország térképére és tudni fogod, mi a tenni-valód.

Befejezésül Szent Jeromos szavát idézem: „Az arc a lélek tükre.” E levél elolvasása után ugyan mit tudnék arcodról leolvasni? A „makula nélkül való tükör” oltalmába ajánl

Laci bácsi

23. Tükör előtt

Kedves Húgom!

Ma, ha megengeded, én is belenézek a tükörbe, megnézem, mit mutat, vagy még inkább: mit szeretnék, hogy mutasson, ha nem én, hanem ha te belenézel.

Mit mutasson? Hát ragyogó pár szemedet, — mondanád — szépen kunkorodó frufrut, „szellemes” homlokot, mosolygó cseresznyeajkat, szóval: egy ráfaeli angyalfőt. Helyes, rendben van, én is ezt kívánom, mert én sem szeretem, ha a fiatal kisleány elhanyagolja külsejét s olyannak fest, mint egy-két hét óta penészedő ecetesuborka, vagy pedig olyan

elszontyolodott, korán kiélt, blazírt arcocskákat vág, mintha a Pesti Hírlap hirdetéseit tanulta volna be könyv nélkül a Yes-púdertől az eladó dugasz-húzóig. De —!

Nos, micsoda de? Megmondom: de én ezenfelül és ezenkívül még többet szeretnék az arcodon látni, kis Húgom! Azt szeretném, ha a tükörbe nézel, hogy akkor a tükörből egy nemcsak hétköznapi s nemcsak földi értelemben vett szépség pillantana feléd; azt szeretném, ha szép volna arcod külsőleg, de még szebb volna az a visszfény, melyet lelked ragyogó szépsége ver ki a külsődre s a külsődön át kifelé a világba. *Szép légy*: ezt kívánom: de a szépséged első-sorban *lelki* legyen, ami kimondhatatlanul szebb és értékesebb minden földi és testi szépségnél.

Miért értékesebb a lelki szépség a testinél? Hát először is azért, mert *maradandóbb*. A testi szépség elhervad, mint a mező virága. Nézd a lepergő őszi lombot, melyet harasztta hord össze az eső s a szél: ez is bájos, virágos szépség volt tavasszal. Nézd a töpörödött, himlőhelyes, bibircses arcú öreg nénit: ez is, ki tudja milyen vonzó, milyen elragadó, milyen csábító szépség volt valaha. Nézd a halottat, a koporsó s a sírűreg dermedt, ijesztő lakóját: ez a szörnyalak is kedves emberfia volt egykor. De a testi szépség elhervad, mint a virág, lekopik, mint a tört cserépről a festék, lefoszlik, mint rongyos ruháról a csipke s ami marad, az bezzeg minden, csak nem szívvidító. Ellenben a lelki szépség, az nem vész el. Jöhetnek az évek, jöhetnek a harcok, jöhetnek a gondok, jöhetnek a csalódások. Legfőlebb még növekszik is velük. S lehet, hogy mire az egykor szép test elalszik s összezsugorodik, mint az aszalt körte, a lélek szépsége épp akkor éri el legpompázóbb gazdagságának tetőfokát. Egy egyszerű, szegény, de széplelkű asszony mondotta nekem: „Már nyolcvan éves vagyok, havonkint gyónok, mert mindenkor készen akarom várni a halált.” Mily

észszerű, okos eljárás! Mekkora lelki nagyságról tesz tanúságot!

Aztán a lelki szépségnek az a nagyszerű előnye is megvan a testi szépség fölött, hogy nemcsak kába embereknek imponál, hanem az okos és fejelágyabenőtt embereknek, sőt többet mondok: a jó Istennek is. Lehet, hogy az olyan korpafejű, csupasz állú diáksihedernek nincs érzéke a lelki szépségek iránt, lehet, hogy a dendinek csak a friss arc és incselkedő szem tetszik, de az ilyen kelekótya hadnak az ítéletére ki ad sokat? Viszont, aki nem a gyerekbolondériák szemüvegén át nézi a fiatal leányokat, hanem az ész és az értelem pápaszemén át, annak nem lehet elbolondítani a fejét frufrukkal, meg huncutkákkal, meg pájeszecskékkel, meg piros arcocskákkal. Mert az olyan ember, aki az eszével és nem a bokájával szokott gondolkodni, egyszerűen látja, hogy a szép kis arcocska mögött nagy lelki szegénység is lakozhatik, egy kis butuskaság (néha elég nagyocska is), egy kis önzés, egy kis jellemtelenség, egy kis gonoszság is. Az okos ember tudja, hogy a só annyit ér, amennyit sóz, nem ahogy csillog; a leány értéke sem a külső ragyogása szerint mérendő, hanem a belső értéke, az egyénisége, a lelke szerint. S ha szívesen elszórakozik is a szép testű, de rútlelkű mellett egyszer-egyszer, kérni bezzeg nem kér belőle, s ha már választani kéne a kettő közül, biztos szívesebben választaná a kevésbé szép külsejű szép lelket, mint a szép külsejű rút lelket.

Ezeknek szerény előrebocsátása után hadd adom elő hát, miben látom én a leány lelki szépségének ismertetőjeleit. Lássuk csak, mit mutat a tükör.

A szép lelkű leánynak mindenekelőtt szép a *szeme*. Milyen az? Kék vagy zöld? Vagy barna vagy szürke? Dehogyan is. Lehet az ilyen is, olyan is. De szép lélekre csak az a szem vall, amelyik *fel tud nyílni*, amikor kell, és *le tud csukódni*, amikor kell.

Fel tud nyílni, amikor kell. Amikor például meg

kell látni a kötelességet. Vagy amikor észre kell venni másokon is a jót. Vagy amikor nyomorúság van körülöttünk, amelyet enyhíthetünk, baj, amelyet gyógyíthatunk.

Egy kisleány elvégezte a képzőt, de aztán haza került falura s roppantul unatkozott. Nem tudott mihez kezdeni. Egyszer észrevette, hogy mennyi elhagyatott gyermek van a faluban, akiket senki sem nevel, senki sem gondoz. Gondolt merészet és nagyot, és nem várta be míg fagyott: maga köré gyűjtötte a kicsiny népséget, muzsikán kezdte, szép szón folytatta, tanításon végezte, rendes összejövetelekhez szoktatta őket s ő lett csakhamar a falu gyermekeinek kismamája, nevelőanyja, védőangyala.

Nem is olyan nehéz dolog, akárhány lány utána csinálhatná. Tennivaló, dolog, apostoli munkatér van elég, csak legyen szíved hozzá, kis Húgom, s vegye észre részvevő szemed, hol van segítségre szükség.

Hány helyen van a templom nagyon elhanyagolva. Álljatok össze leányok, öten-tízen, jelentkezzetek önkéntes munkára, tisztogassatok, hozzátok rendbe az Úr Jézus hajlékát. Hány helyen vannak árva, elhanyagolt gyermekek: vegyétek gondozásba őket. Hány helyen terpeszkedik a bűn, a romlás: ha tehetitek, álljatok útját. Hány keresztény házban végzi pusztítását az erkölcstelen, istentagadó sajtó, a rossz ujságok, regények, fércművek: terjesszétek a rossz helyett a keresztény, a tiszta, a léleküdítő sajtót!

De a szép lélek megnyilvánul a szemem abban is, hogy ez a szem le is tud csukódni akkor, amikor kell. Jaj Istenem, micsoda csúnya, gonosz dolgokat nem tárnak ma az ember szeme elé! Micsoda ostoba, szemérmetlen rajzolmányokat, micsoda szemtelen s ízléstelen könyveket, milyen lélekmérgező plakátokat és kirakatokat, levelezőlapokat és mit tudom én, még mit. Jaj annak a léleknek, aki a szem kapuján át beereszti magába mindezt az ocsmányságot, amely ezek révén ma mindenütt az ember elé

tolakszik! Bezzeg az ilyen lélek egy percig sem szép többé. A fehér ruha, amelyet hirtelen sárral és piszokkal öntenek le: ez a lélek képe, amely a szemmen át az erkölcstelenség fertőző szennyét magába fogadja. Hiába, a legszebb szépség a tisztaság, s amint a piszkos ruhájú embert utáljuk, ha egyébként szellemes és okos is, éppoly utálatos Isten és a jó emberek előtt egy leány, aki ha egyébként okos és művelt és szép is, de a lelkét nem zárja el az ocsmányság, a rosszaság és bűn elől.

Ó mily szép a tiszta nemzedék az erény fényességében! A Szentírásnak ezt a szép szavát ne felejtse el soha, kis Húgom, ha az élet szennyes áradata téged is megérint. Te ne kérj belőle, fordulj el tőle állhatatosan, őrizd meg szívedet tisztán, hogy mint a tengerszem tiszta vizében, az ég tükröződjék vissza lelkedben, s az Isten mosolyának, Jézus szeretetének, Mária kedvtelésének napja ragyogjon feletted!

Amíg tiszta lelkű, tiszta szemű lányaink lesznek, addig nem félek én, addig a *legszebb leányok a mi táborunkban lesznek!*

No, de ne csak a szemről beszéljünk.

Milyen a szép lelkű leánynak a *füle*? Vagy ha így tetszik: miképen lehet a lelki szépségnek eszköze a fül is?

Úgy, ha felfigyel a jóra, az Isten szavára, a jó szülők s a lelkiatya intéseire s meghallgatja azokat. Továbbá: ha elzárkózik a nem helyes beszédek meghallgatásától. Nem helyes beszédek azok, amelyek vagy a lélek tisztaságát sértik vagy a felebarát becsületében gázolnak. Jaj, de sokszor vétkezünk azáltal, hogy az ilyen rossz beszédekkel örömmel hallgatjuk, azokat nevetés, helyeslés, biztatás által talán még magunk is előmozdítjuk.

Igen ám, mondod, de te nem tehetsz róla, ha előtted olyasmit beszélnek, ami lelkiismeretedet sérti. Hát ez bizony, sajnós, sok esetben igaz s ilyenkor legtöbbször nem is tehetsz mást és nem is vagy másra kötelezve, minthogy lelkedig ne engedd

hatolni, amit akaratom ellenére hallasz. Ha már testi füleidet nem zárhatod el előtte, legalább a lelked ajtaján ne bocsásd be a rosszat, fordítsd elmédet okosabb dolgokra s a rossz beszédet csak olybá vedd, mint a kutyaugatást. Nem is kell akkor nagyon megijedned tőle. A kis kutya ugatásával sem törődünk: feléje se hederítünk. Te is tégy így a rossz beszéddel, amelyet hallasz. Míg más rosszat beszél vagy jelenlétedben rosszul viselkedik, te fordulj rövid fohással a jó Istenhez, hogy térítse helyesebb útra a vétkezőt. Így lelkesen sem esik kár s még jót is teszel mással.

A szépségnek azonban, ne tagadjuk, hogy még egy nagyon fontos szerve van, a *száj*. Vannak leányok, akik nagy súlyt helyeznek az ajakcsucsorításra; másként biggyeszti ajkukat, ha okosnak és komolynak vagy ellenkezőleg, nagyon jókedvűnek akarnak látszani. Sokan azt hiszik, hogy ajkuk csak akkor szép, ha festve van. A festett ajak rendesen csak mosolyt vagy szánalmat kelt a férfiaknál.

Dehát én itt nem a testi szépségről beszélek s azért megint csak azt kérdezem: milyen legyen a szája annak a kisleánynak, aki lelkileg is szép akar lenni? Feleletemet a Szentírásból veszem: „Az igaznak szája a bölcseségen elmélkedik és az ő nyelve *igazságot* beszél.”

Csakugyan, kedves Húgom, a legszebb száj nem az, amelyiken az ajak piros, mint az érő meggy s amelyikben a nyelvecske csattog, mint a nagypén-teki kereplő, hanem amely csak akkor szólal meg, amikor *igazat* kell mondani s a maga helyén.

Egy kis nemes spanyol leánykáról, Carvajal Lujzáról olvastam. Egyszer a házban levő cselédleány valami hibát követett el és tisztázni akarta magát, azt mondta Lujzáról: „A kislány bizonyára hazudik.” Erre a kislány felpattant az asztaltól és tüzes büszkeséggel kimondta: „Ez a kislány sosem hazudik.”

Hallottad már, kedves Húgom, hányszor szidják

egyesek a nőket, mert hogy olyan meggondolatlanok s hogy főleg a nyelvük milyen szapora néha és milyen éles? Hát biz ez, ha igazságon alapul, nem is válik a női nem díszeré. Nem is igen van meg bűn nélkül. Azért a te lelki szépségednek egyik legfőbb alkatrésze legyen ez: többet gondolkozzál, mint amennyit beszélsz, s amit mondasz, az mind legyen összhangban a keresztény szeretettel, az igazsággal.

De nem folytatom tovább. Beszélhetnék még arról is, hogy a nyaknak pedig a legszebb ékessége a Mária-érem, de csak úgy, ha nem pusztá divatból viseljük.

No de ide hadd tegyek pontot. Egy szóval megmondom, milyen szépnek szeretnék látni, édes Húgom. „Tota pulchra”-nak, „egészen szép”-nek, aminő a Boldogságos Szűz volt. Egészen szépnek, testben, lélekben egyaránt. Erre neveljen rá a Boldogságos Szűz szeretete, a Mária-kongregáció és a

Laci bácsi

TARTALOM

A) Erényvirágok

1. A legszebb tükör	3
2. Pajzs, sisak, kard	9
3. A tiszta élet	11
4. Testvéri szeretet	16
5. Légy a szeretet angyala	22
6. Karitás	26
7. Alázatosság	31
8. Szelidség	41
9. Türelem	44
10. Légy hű!	49
11. Szófogadás	54
12. Önmegtágadás	59
13. Igénytelenség	64
14. Takarékoság	68
15. Sport és munka	73
16. Szent Erzsébet erényei	79
17. Katolikus öntudat	84
18. Növeljük katolikus öntudatunkat!	89
19. Légy öntudatos katolikus!	92

B) Egyről-másról

1. A mezőkövesdi példa	96
2. Hangverseny	101
3. Mese a gondolatokról	105
4. Cigány kuruzslás	112
5. A tű	115
6. A gyűszű	120

7. A cérna	125
8. Az olló	129
9. A könyv	135
10. A szem	142
11. A száj	149
12. A nyelv	153
13. A hang	157
14. A barométer	161
15. A hirdetőoszlop	168
16. Az óra	171
17. A légy	177
18. A lepke	181
19. A szúnyog	187
20. A macska	193
21. A tükör	198
22. Tükrök	202
23. Tükör előtt	206

